MARIN SORESCU

LA LILIECI
(I-III)

*

BIBLIOTECA
PENTRU
TOȚI

Campania de Promovare a Culturii
este susținută şi realizată în cooperare cu
Ministerul Culturii şi Patrimoniului Național.

Colecția „Biblioteca pentru toți" le-a oferit cititorilor români vreme de o sută de ani capodoperele literaturii române și universale, iar în 2009 s-a relansat cu gândul de a reedita titlurile clasice ale literaturii române. Îi vom reciti pe autorii ale căror opere ne-au însoțit viața și le vom lăsa de aici înainte moștenire celor dragi nouă cărțile devenirii noastre și ale devenirii lor. Un recurs cu care *Jurnalul Național* v-a obișnuit în ultimii ani de existență, recursul la România, care de acum va însemna un recurs la patrimoniul cultural național prin „Biblioteca pentru toți", recurs ce va statua totodată răspândirea și păstrarea acestuia.

Marius Tucă
Jurnalul Național

MARIN SORESCU

LA LILIECI
(I-III)

*

EDITURA
ART

MARIN SORESCU

LA LILIECI
(I-III)

*

Prefață de Ion Pop

JURNALUL NAȚIONAL
București, 2010

Tabel cronologic de Mihaela Constantinescu-Podocea
Referinţe critice de Sorina Sorescu
Fotografii din arhiva familiei, arhiva Muzeului Naţional
al Literaturii Române şi din arhiva personală a lui Ionel Cucu
Copyright © 2010 Editura ART, pentru prezenta ediţie

JURNALUL NAŢIONAL

Director general Marius Tucă
Director executiv Sorin Stoian
Director marketing Adriana Ioniţă

Piaţa Presei libere nr. 1,
Corp D, etaj VIII, Bucureşti, Sector 1,
tel.: 021-318 20 37, fax: 021-318 20 35
E-mail: editura.jurnalul@jurnalul.ro

EDITURA ART

GRUPUL EDITORIAL ART
Comenzi – Cartea prin poştă
C.P. 78, O.P. 32, cod 014810, sector 1, Bucureşti
tel.: (021) 224.01.30, 0744.300.870, 0721.213.576;
fax: (021) 224.32.87
Ne puteţi vizita pe: www.editura-art.ro

Redactor: Mihaela Dobrescu
Tehnoredactor: Vasile Ardeleanu
Producţie: Walter Weidle

Date despre colecţia BIBLIOTECA PENTRU TOŢI:
www.jurnalul.ro; www.bibliotecapentrutoti.ro
Coordonator proiect: Ana-Maria Vulpescu
Design supracopertă:
GRIFFON & SWANS creative services
www.griffon.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
SORESCU, MARIN
La Lilieci / Marin Sorescu ; ed. stabilită şi îngrijită de Sorina Sorescu; pref. de Ion Pop; tab. cronologic de Mihaela Constantinescu-Podocea; referinţe critice de Sorina Sorescu. – Bucureşti : Art, 2010
2 vol.
ISBN 978-973-124-499-0
Vol. 1. - ISBN 978-973-124-492-1
I. Sorescu, Sorina (ed. şt.)
II. Pop, Ion (pref.)
III. Constantinescu-Podocea, Mihaela (tab. cronologic)
821.135.1-1

CRONOLOGIE

1936

29 februarie Se naşte la Bulzeşti, jud. Dolj, Marin Sorescu, fiul lui Ştefan I. Sorescu, ţăran cu înclinaţii spre versificaţie, şi al Nicoliţei Sorescu, fiica notarului Gheorghe Ionescu din Bulzeşti, recunoscută pentru talentul de povestitoare. Văduvă la 37 de ani, Nicoliţa Sorescu va creşte singură cei şase copii: Nicolae, Marioara, Alexandrina, George, Marin şi Ion.

1943–1947

Urmează şcoala primară în comuna natală: „La Bulzeşti am început să scriu prima dată, prin clasa a treia primară, urmând, într-un fel, o tradiţie a familiei."

1947–1948

Elev în clasa I de liceu la Liceul „Fraţii Buzeşti" din Craiova.

1948–1950

Continuă şcoala la Murgaşi, comună apropiată de Bulzeştiul natal. Din această perioadă datează primul caiet de versuri al poetului, precum şi interesul pentru proverbe, snoave şi anecdote, pe care le notează alături de producţiile proprii. Revine pentru câteva luni la Liceul „Fraţii Buzeşti", apoi se transferă la Şcoala medie militară „Dimitrie Cantemir" din Predeal. Este remarcat pentru aptitudinile literare şi încurajat de profesorii George Lăzărescu, Simion Bărbulescu şi Constantin Boroianu. Citeşte mult, scrie versuri şi conduce Cenaclul literar „Nicolae Bălcescu" al elevilor din liceu.

1954

noiembrie Abandonează studiile militare.

1955–1960

Student la Facultatea

Cea mai veche fotografie a lui M. Sorescu: Maria (sora), Marin, Ion (fratele), Nicoliţa (mama) şi Alexandrina (sora)

de Filologie, Istorie şi Pedagogie a Universităţii „Alexandru Ioan Cuza" din Iaşi, secţia Limba şi literatura rusă. După anul al III-lea, se transferă la secţia Limba şi literatura română. Conduce Cenaclul Casei de Cultură a Studenţilor şi este corespondentul, pentru Iaşi, al *Vieţii studenţeşti*. Se afirmă ca poet în mediile literare ale Iaşiului. „Parodiile le-am scris în timpul facultăţii la Iaşi. Le publicam la «Gazeta de perete»."

1957

noiembrie Debutează cu epigrame în revista *Viaţa studenţească* (nr. 11). Alte epigrame şi versuri satirice apar curând în *Flacăra Iaşului*, *Viaţa studenţească* şi *Tribuna*.

1959

11 noiembrie Inaugurează cu poezia *Contribuţie la valorificarea lunii* rubrica intitulată „Cronica fantezistă" pe care o ţine în *Iaşul literar*.

1960

iulie Licenţiat al Facultăţii de Filologie, Istorie şi Pedagogie, cu o lucrare de diplomă consacrată poeziei lui Tudor Arghezi.

Elev la Liceul militar „D. Cantemir" din Predeal

1 august Repartizat ca redactor la revista *Viaţa studenţească*.
28 septembrie Începe activitatea de gazetar cu o cronică: *Ion Bănuţă. La hotarul dintre lumi.*

1961

6 iunie Se transferă la revista *Luceafărul*.
25 noiembrie Se căsătoreşte cu Virginia Şeitan. Călătoreşte la Moscova şi Leningrad.

1961–1962

Publică în *Luceafărul* parodii din ciclul *Stiluri şi tendinţe în poezia unor tineri*, precum şi cronici literare.

1963

Redactor la secţia de critică (1963–1965) a *Luceafărului*.

1964

2 aprilie Un prim grupaj de poeme din volumul anunţat cu titlul *Tinereţea lui Don Quijote* sunt publicate în *Gazeta literară*. Până la sfârşitul anului, un important număr de poezii din volumele *Poeme*, *Moartea ceasului* şi *Tinereţea lui Don Quijote* au apărut în *Luceafărul* şi *Gazeta literară*.
22 octombrie Apare în *Contemporanul* cronica lui G. Călinescu: „Fundamental, Marin Sorescu are o capacitate excepţională de a surprinde fantasticul lucrurilor umile şi latura imensă a temelor comune. Este entuziast şi beat de univers, copilăros,

sensibil şi plin de gânduri până la marginea spaimei de ineditul existenţei, romantic în accepţia largă a cuvântului."
Debut editorial cu *Singur printre poeţi* (Editura pentru Literatură, colecţia „Luceafărul").

1965

aprilie Publică în *Secolul XX* primele traduceri din lirica europeană: Andrei Voznesenski, *Monologul unui pescar* şi *Odă clevetitorilor*.
18 octombrie Devine redactor-şef la Studioul cinematografic Animafilm, Bucureşti (1965–1972).
Apare volumul *Poeme* (Editura pentru Literatură).
Primeşte Premiul Uniunii Scriitorilor pentru poezie.
Aria publicaţiilor la care colaborează poetul se lărgeşte cu revistele *Ramuri*, *Viaţa Românească*, *Tribuna*, *Familia*.

1966

Apare volumul *Moartea ceasului*.
Face prima călătorie importantă în străinătate cu ocazia bienalei de poezie de la Knokke-le-Zoute. La Roma, îl întâlneşte pentru prima dată pe Mircea Eliade.

1967

Apare *Unde fugim de acasă?* (proză rimată pentru copii).
octombrie Călătoreşte la Paris, unde îl reîntâlneşte pe Mircea Eliade. Interviul pe care îl ia savantului într-o cafenea de lângă Muzeul de Artă Modernă este primul publicat, după război, în România (*Luceafărul*, nr. 33, 17 august 1968, p. 3). Ulterior (1996), la republicarea în *Literatorul*, scriitorul a menţionat: „Apariţia în revista *Luceafărul* a însemnat o hărţuială de peste un an, cu scoateri din pagină şi discuţii lungi cu cenzura şi «forurile». Paradoxal, duşmanii cei mai înverşunaţi nu erau atât activiştii, cât unii scriitori foarte influenţi «sus», interesaţi ca lista neagră a «transfugilor» să fie actuală la infinit" (Marin Sorescu, *Jurnal*, p. 239). Tot atunci îl cunoaşte pe Emil Cioran. Urmând sugestia lui Cioran, la întoarcerea în ţară îl caută pe Petre Ţuţea, de care se va lega statornic.

1968

13 ianuarie Publică *Iona* în *Luceafărul* (nr. 2). Curând, piesa apare şi în volum (la Editura pentru Literatură).
Apare cel de-al treilea volum de poeme,

Laurenţiu Ulici şi Marin Sorescu

Tinerețea lui Don Quijote, care „închide o viziune, o obsesie... Am «terminat» o criză existențială, a morții".
Primește Premiul Uniunii Scriitorilor pentru dramaturgie.
4 martie Finalizează piesa *Paracliserul*, pe care vrea să o citească lui Petre Țuțea (Marin Sorescu, *Jurnal*, p. 250).
iunie Piesa *Paracliserul* este publicată în *România Literară* (nr. 26).
6 iulie În *Luceafărul* (nr. 27), apare *Există nervi.*
Stagiunea teatrală 1968–1969. Are loc premiera piesei *Iona* la Teatrul Mic din București (regia: Andrei Șerban; actorul George Constantin în rolul titular) și premiera absolută a piesei *Există nervi* la Studioul Casandra al Institutului de Teatru din București (regia: Moni Ghelerter și Zoe Stanca).

1969

Publică la Editura Eminescu primul volum de eseuri: *Teoria sferelor de influență*. Apare volumul *Lirice* de Boris Pasternak, în traducerea lui Marin Sorescu.
Piesa *La catedrale* (*Paracliserul*), tradusă în limba italiană de Marco Cugno, este publicată în revista *Il Dramma*.
noiembrie–decembrie Călătorește la Paris pentru spectacolul cu piesa *Iona*, în regia lui Radu Penciulescu, la Teatrul „Lucernaire". Se întâlnește cu intelectuali francezi și români, printre care Emil Cioran, Virgil Ierunca, Eugen Ionescu, Ion Cușa, Leonid Mămăligă. Asistă la lectura, în franceză, a piesei *Paracliserul*; citește Monica Lovinescu, căreia îi aparține traducerea.

1970

10 ianuarie Continuă călătoria în Italia; la Torino, întâlnire cu Marco Cugno.
La Editura Eminescu, apare volumul de versuri *Tușiți* și piesa *Paracliserul.*
Călătorește în Germania, Franța și fosta Cehoslovacie pentru premiera piesei *Iona* la Freiburg im Breisgau (Germania) și la Zürich pentru lansarea volumelor de traduceri: *Der Küster* (*Paracliserul*), traducere în limba

© Ionel Cucu

În gară la Craiova:
Marin Sorescu, Mircea Ciobanu, D.R. Popescu

germană de Doina Lescu, apare la Theaterverlag Kurt Desch; *Vibrácie*, versuri traduse în limba slovacă de Vladimír Dudáš şi Milan Kraus (Slovensky Spisovatel, Bratislava); *Punkt widzenia*, versuri traduse în limba polonă de Irena Harasimowicz (PIW, Varşovia).

1971

decembrie–mai Participă la „International Writing Program", organizat de Universitatea din Iowa, SUA.

1971

Primeşte Premiul Academiei Române pentru piesa *Iona*.
aprilie La Skopje, are loc premiera, în limba macedoneană, a piesei *Paracliserul* (traducerea şi regia: Ljubiša Georgievski).
26 iunie Primele două tablouri ale piesei *A treia ţeapă* apar în revista *Cronica*, cu titlul *Dimineaţa în pădure*.
La Editura Albatros, i se tipăreşte volumul de microeseuri *Insomnii*.
Primeşte medalia de aur pentru poezie, „Ospiti Napoli", decernată de Primăria oraşului Napoli şi de

revista *Breve*.
Face prima călătorie în Marea Britanie.
Asistă la Festivalul de teatru de la Edinburgh, unde Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra" prezintă spectacolele *D'ale Carnavalului* şi *Leonce şi Lena*.

1972

I se acordă o bursă de studii pentru un an, de către Academia de Artă din Berlinul de Vest.
Întrerupe activitatea de redactor-şef la Studioul Cinematografic Animafilm. Apare volumul *Suflete, bun la toate*. Se publică *Rame–Frames*, ediţie bilingvă de versuri realizată de Editura Eminescu în colaborare cu „International Writing Program", Universitatea din Iowa, SUA. Traducere în limba engleză şi cuvânt-înainte de Roy MacGregor-Hastie.
octombrie Primele două poeme din ciclul *La Lilieci – Nea Florea* şi *La Lilieci* – apar în *România literară* (nr. 43).
Împreună cu Ion Alexandru, proiectează apariţia unei reviste literare, în realizarea căreia urmau să fie antrenaţi criticii Matei Călinescu şi Eugen Simion, precum şi poetul Adrian Păunescu. Într-o notă din 10 octombrie 1972, a Ministerului de Interne (*Cartea albă a Securităţii*, p. 41), iniţiativa e pusă în legătură cu „contactarea" celor doi poeţi de către „emigraţia reacţionară", la vizitele lor în Occident.

1973

ianuarie–februarie Beneficiar al bursei oferite de Academia de Artă din Berlinul de Vest, se instalează aici pentru un an, împreună cu Virginia Sorescu. Sejurul berlinez este întrerupt între 6 iulie şi 15 august pentru o vacanţă în România.

22 august–22 octombrie Elaborează prima variantă a romanului *Trei dinţi din faţă*. În revista *Il Dramma* (nr. 1–2), apare *Ci sono nervi* (*Există nervi*), traducere în italiană de Marco Cugno.

Apare volumul *Astfel*.

Publică prima carte din *La Lilieci*, pentru care primeşte Premiul Uniunii Scriitorilor.

septembrie E publicată, în revista *Teatru* (nr. 9) *Matca*, cea de-a treia piesă a trilogiei existenţialiste *Setea muntelui de sare*.

1974

ianuarie Călătoreşte în Olanda. Impresiile marilor muzee din Amsterdam şi Haga sunt consemnate în *Jurnal olandez*.

Apare volumul antologic de teatru *Setea muntelui de sare*, predat, din 1972, Editurii Cartea Românească (cuprinde piesele *Iona*, *Paracliserul*, *Matca*, *Pluta Meduzei*, *Există nervi*).

Primeşte Premiul Uniunii Scriitorilor pentru dramaturgie.

mai-iunie Participă la Literarisches Colloquium din Berlinul de Vest şi la Festivalul de poezie de la Rotterdam. Îl cunoaşte aici pe Octavio Paz, de care îl va lega o mare prietenie.

29 iunie–4 iulie Documentare la Muzeul de Artă Modernă din Paris pentru un film despre Brâncuşi, pregătit împreună cu regizorul Pradinas de la televiziunea franceză.

La Berlin, apare volumul de versuri *Aberglaube* (*Superstiţie*).

17 octombrie Are loc premiera mondială a piesei *Matca* la Le Nouveau Théâtre de Poche (Geneva).

19 octombrie Premiera piesei *Matca* la Teatrul Mic din Bucureşti.

1975

Apare la Stockholm volumul de versuri *Framkallning* (*Developare*), traducere în limba suedeză de Pierre Zekeli şi Marianne Sandels; în Germania Federală, *Noah, ich will dir was sagen.* (*Noe, hai să-ţi spun ceva*), versuri traduse de Oskar Pastior (Insel Verlag).

Vizitează mănăstirile din Maramureş şi din Moldova.

Marin Sorescu şi Liviu Ciulei

1976 martie Publică în revista *Teatru* (nr. 3) prima piesă istorică *Răceala*.
La Editura Scrisul Românesc, Craiova, apare volumul de versuri *Descântoteca*; La Editura Junimea, Iaşi – *Starea de destin*, eseuri. O variantă în trei acte şi opt tablouri a piesei *Matca* apare în colecţia „Rampa" a Editurii Eminescu.
Un volum de versuri (*Sarcasme şi surâsuri*) tradus în limba greacă de Menelaus Ludemis apare la Editura Dorikos, Atena.

1977

Se tipăreşte Cartea a doua din *La Lilieci*, încununată cu Premiul Academiei Române.
Apare primul roman sorescian, *Trei dinţi din faţă*.
3 martie Are loc premiera dramei istorice *Răceala* la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra" din Bucureşti.

1978

Apare volumul de versuri *Sărbători itinerante*.
27 mai Academia

Marin Sorescu în apartamentul său din Craiova

delle Muse din Florenţa îi acordă Premiul Internaţional „Le Muse".
Primeşte Premiul Uniunii Scriitorilor pentru dramaturgie.
1 iulie Este numit redactor-şef al revistei *Ramuri* (1978–1989). Sorescu va publica aici, cu precădere, critică literară şi traduceri din literatura universală, îmbogăţind revista craioveană cu pagini importante din literatura universală contemporană, de la Jorge Luis Borges şi Léopold Sédar Senghor la Günter Grass, Allen Ginsberg, Andrei Voznesenski şi Casimiro de Brito.
Premiera absolută a „tragediei populare" *A treia ţeapă* la Studioul Casandra al I.A.T.C. (clasa Beate Fredanov); regia: Ion Caramitru.
28 decembrie *A treia ţeapă* premieră la Teatrul Naţional din Cluj-Napoca; regia: Mircea Marin.
Apare, la Editura Junimea, în ediţie bilingvă, româno-engleză, *Răceala* (*A Cold*); traducerea aparţine lui Stavros Deligiorgis. Sorescu a exprimat în mai multe ocazii rezerve faţă de această ediţie care a preluat textul prescurtat al spectacolului de la Teatrul „Bulandra".

1979

23 februarie Se deschide la Securitate, „cu aprobarea

organelor P.C.R.", dosarul „Soare", al cărui subiect este poetul Marin Sorescu „lucrat pentru relații suspecte cu cetățeni străini și cu unele elemente din emigrație" (*Cartea albă a Securității*, pp. 151 și 189).
Apare *Ceramică*, cea mai cuprinzătoare antologie sorescianã, cu versuri din volumele *Poeme*, *Moartea ceasului*, *Tușiți*, *Tinerețea lui Don Quijote*, *Astfel*, *Suflete*, *bun la toate* și nouăsprezece poezii neincluse într-un volum până acum.
6 mai Îl întâlnește, la Madrid, pe renumitul dramaturg Antonio Buero Vallejo.
Apare, la Paris, antologia lui Alain Bosquet, *Les cent plus beaux poèmes du monde*; din Marin Sorescu, poemul *Shakespeare*.

Marin Sorescu ținându-l de guler pe Codin, în biblioteca sa din București

1980

Apare Cartea a treia din *La Lilieci*.
Se tipărește volumul *Teatru* (*Răceala* și *A treia țeapă*).
Apare la Paris *L'ouragan de papier*, versuri traduse de Alain Bosquet (Éditions Saint-Germain-des-Prés).
În Italia, editată de Administrația Provinciei Napoli, vede lumina tiparului piesa *Iona* (*Giona*). Alături de textul dramatic, tradus în italiană de Marco Cugno, volumul cuprinde studii despre dramaturgia și poezia lui Marin Sorescu, semnate de Marco Cugno, Pasquale Buonicontro, Luigi Nespoli, Alba Clara de Ruggiero și George Caragiani; în Bulgaria, *Poznavame se*, versuri traduse de Zdravco Kisov și Asen Stoianov; la Budapesta, volumul *Hideglelés* (piesele *Răceala* și *Matca*), tradus în limba maghiară de Kantor Erzsebet și Zirkuli Peter.
noiembrie Își exprimă, alături de

alţi scriitori – Gabriel Dimisianu, Nicolae Manolescu, Mircea Iorgulescu, Ion Băieşu – dezacordul faţă de măsurile de reorganizare a Uniunii Scriitorilor, considerate „un prim pas spre desfiinţarea Uniunii". Refuză să colaboreze la emisiunile politice şi culturale ale Televiziunii Române, în ciclul „cincisprezece ani lumină" şi, ca urmare, este consemnat, alături de Ştefan Augustin Doinaş, Eugen Simion, Ana Blandiana, Augustin Buzura, Nicolae Manolescu, Mircea Iorgulescu ş.a., într-o *Notă* „strict secretă" (*Cartea albă a Securităţii*, pp. 182 şi 193). Stagiunea teatrală 1980–1981. Premieră absolută a piesei *Pluta Meduzei*, la Teatrul de Stat „Valea Jiului" din Petroşani.

1981

iunie Se publică în *Convorbiri literare* piesa *Luptătorul pe două fronturi*, Act III, Tablourile XI, XV.
august–septembrie Prima călătorie a

Marin Sorescu, Şerban Cioculescu şi Barbu Brezianu

poetului în Mexic, cu ocazia participării la Festivalul de poezie de la Morelia. Marin Sorescu elaborează acum suita de poeme intitulată *Poezie imediată*.
30 august Întâlnire cu Octavio Paz (*Jurnal*, p. 198).
Apare romanul *Viziunea vizuinii* (Editura Albatros).
La Amsterdam apare volumul *Gedichten*, traducere în limba olandeză de Liesbeth Ziedses des Plantes, care semnează şi postfaţa; la Madrid, apare *Poemas. La juventud de Don Quijote*, traducere în limba spaniolă de Omar Lara; la Sofia, *Tri predni zaba* (*Trei dinţi din faţă*), traducere în limba bulgară de Veselina Gheorghieva.
Aflat în SUA, Marin Sorescu înregistrează versuri la Poetry Center, Universitatea din California, San Francisco.

1982

mai Implicat în „cazul" *meditaţiei transcendentale*, suportă presiunile tăcute asupra intelectualilor acuzaţi de apartenenţa la această „sectă periculoasă". Ca primă măsură, i se interzice premiera piesei *Există nervi* la Craiova. În sprijinul poetului intervine Adrian Păunescu, „rugat" de Octavian Paler, Eugen Simion şi Vasile Băran „să-l ajute pe Marin Sorescu, care se află într-o situaţie dificilă" (*Cartea albă a Securităţii*, p. 480, Doc. 278).

Editura Logbridge-Rodhes, Durango, Colorado, publică volumul de versuri *This Hour* (*Ora*), traducere în limba engleză de Michael Hamburger.
august Participă, pentru a doua oară, la festivalul de poezie din Mexic. Apare volumul de versuri *Fântâni în mare*.

1983

Apare volumul de teatru comentat *Ieşirea prin cer*.
În Anglia, *Selected Poems*, traducere şi prefaţă de Michael Hamburger (Editura Bloodaxe Books, Newcastle upon Tyne).
septembrie Începe să publice în *Revista de istorie şi teorie literară* antologia comentată *Bibliotecă de poezie românească* (1983–1989).

1984

În Collection UNESCO d'œuvres représentatives, apare volumul *Céramique*, traducere în limba franceză de Françoise Cayla, cu o prefaţă de Nicolae Balotă.
Primeşte, la Madrid, Premiul internaţional de poezie „Fernando Riello", pentru volumul *Ecuatorul şi polii*, prezentat în manuscris.
2 septembrie Moare mama poetului, Nicoliţa Sorescu, personajul central din *La Lilieci*, martora şi povestitoarea celor mai multe întâmplări din Bulzeşti.
octombrie Participă la Marrakech (Maroc) la al VII-lea Congres Mondial al Poeţilor. Întâlniri cu J.L. Borges, L. Sédar Senghor, R. Wickinson, Casimirio de Brito, Eugenio de Andrade ş.a.

1985

Apare *Uşor cu pianul pe scări*, pentru care va primi în 1986 Premiul Uniunii Scriitorilor şi Premiul „G. Călinescu" al *Revistei de istorie şi teorie literară*.
Sub supravegherea Centrului de Studii Interculturale Université-Lyon 3, apare volumul *66 poèmes*, traducere de Jean-Louis Courriol.

1986

26 februarie Într-un document al Securităţii, se menţionează: „Treptat, împotriva poetului Marin Sorescu se vor aduna mai multe capete de acuzare" (*Cartea albă a Securităţii*, p. 474).
Apare *Tratat de inspiraţie*.

Marin Sorescu şi Tudor Gheorghe, 1986, Craiova

În Mexic, se tipărește volumul de versuri *El huracan de papel*, traducere în limba spaniolă și prefață de Marco Antonio Campos (Editura Universidad Autonoma Metropolitana). Apare volumul *Let's Talk About the Weather... and Other Poems*, traducere în limba engleză de Andreea Deletant și Brenda Walker, cu o prefață, „De la poet la poet", de John Silkin (Forest Books, London–Boston).

noiembrie Participă la Colocviul internațional de dramaturgie *Proiect european. Dramele sfârșitului de secol*, de la Bari (Italia). Marin Sorescu face o incursiune în dramaturgia românească de la Vasile Alecsandri și I.L. Caragiale până în contemporaneitate.

1987

Apare volumul *Apă vie, apă moartă*.
La Madrid, precedând cu doi ani ediția românească, îi este publicat volumul de versuri *El Ecuador y los polos*, traducere în limba spaniolă de Omar Lara (Editura Hyperion); în Anglia, *Vlad Dracula. The Impaler* (*A treia țeapă*), traducere în limba engleză de Dennis Deletant (Forest Books, London–Boston).

1988

Apare Cartea a patra din *La Lilieci*.
iulie Începe să publice în revistele literare fragmente din piesa *Vărul Shakespeare* (*Ramuri*, iulie–septembrie; *România literară*, 8 septembrie; *Luceafărul*, 17 septembrie; *Cronica Iașului*, 16 decembrie; *România literară*, 20 aprilie 1989).

1989

3 martie Are loc premiera, la Amsterdam, a pieselor *Iona* și *Pluta Meduzei*, spectacol prezentat de către studenții grupului CREA, însoțită de apariția volumului *Jonas. Het vlot van de Medusa* (*Iona* și *Pluta Meduzei*), traducere

Marin Sorescu lângă Memorialul Val Chende *de la Toronto*

în limba olandeză de Jan Willem Bos, cu o prefață de Liliana Alexandrescu.
Apare volumul *Paysans du Danube*, selecție în limba franceză din *La Lilieci*, în traducerea lui Jean-Louis Courriol, care semnează și postfața: „Omagiu țăranului român".
Se publică *Ecuatorul și polii*, poezii (Editura Facla, Timișoara).
9 noiembrie Are loc prima expoziție personală a poetului la Muzeul de Artă din Brașov. Expune 43 de uleiuri.

1990

12 februarie Se vernisează a doua expoziție personală Marin Sorescu, deschisă la Muzeul Colecțiilor de Artă din Cluj.

1 mai Este numit director la Editura Scrisul Românesc, Craiova.
Apare volumul *Poezii I*, ediție definitivă de autor.

1991

februarie Părăsește revista *Ramuri* și Uniunea Scriitorilor din România.
Apare volumul *Poezii alese de cenzură*.
9 martie Este ales membru corespondent al Academiei Române. Primește, la Viena, Premiul „Herder" pe anul 1991.
Apare, în Franța, *La vision de la tanière* (*Viziunea vizuinii*); traducere și postfață de Jean-Louis Courriol.
septembrie Împreună cu Eugen Simion, Fănuș Neagu și Valeriu Cristea întemeiază seria a doua a revistei *Literatorul*. Marin Sorescu este redactorul-șef al nou-înființatei reviste, funcție pe care o va deține vreme de cinci ani, până la încetarea sa din viață.
La Oberlin College Press, apare *Hands Behind My Back* (*Cu mâinile la spate*). Versurile sunt prefațate de Seamus Heaney, laureat al Premiului Nobel în 1995.
22 octombrie Întâlnire la Paris cu Emil Cioran, probabil ultima, consemnată în *Jurnal*: „Acasă la Emil Cioran".
Piesa *Iona* apare în bengali, tradusă de Amita Bhose (Sahitya Academy, New Delhi).

1992

Se publică volumul de teatru *Vărul Shakespeare și alte piese* (*Luptătorul pe două fronturi* și *Casa Evantai*).
Susține doctoratul în Filologie la Universitatea din București, cu teza: *Insolitul ca energie creatoare*.
Apare volumul *Teatru*, în colecția „Biblioteca pentru toți".
Este ales membru al Academiei Române.
Apare volumul al doilea al ediției definitive *Poezii*.

1993

25 noiembrie Este numit ministru al Culturii.
Se tipăreşte volumul *Traversarea*.

1995

Apare la Torino volumul *Poezii. Poesis. Poems*, ediţie trilingvă: română, italiană, engleză (traducerea în italiană de Marco Cugno, Ugo Nespolo, în engleză de Michael Hamburger, Andreea Deletant, Roy Mac-Gregor-Hastie, Stavros Deligiorgis, John F. Deane ş.a.). Lucrarea cuprinde treizeci de reproduceri color după tablourile lui Marin Sorescu.
La Singapore, se publică un volum de *Poezii alese*, traducere în limba chineză de Tan Swie Hian, cu şase ilustraţii ale autorului.
Apare Cartea a cincea din *La Lilieci*.
5 mai Bolnav, părăseşte funcţia de ministru al Culturii.
În Occident, sunt publicate, în traducere, mai multe volume de poeme: *Poèmes*, traducere în limba franceză de Constantin Frosin

(Editura L'Ancrier), cu o postfaţă de Eugen Simion; *Razão e coração*, traducere în limba portugheză de Luciano Maria (Sao Paolo, Brazilia); *Poèmes choisis*, traducere în limba franceză de Paola Bentz (Librairie Bleue); *Vid Sändes rötter* (*La rădăcinile grâului*), traducere în limba suedeză de Ion Miloş.
Se tipăreşte piesa *Desfacerea gunoaielor*; volumul este ilustrat de autor.

1996

Apare volumul antologic *Poezii*, ediţie de autor.
iulie Primeşte Premiul Uniunii Scriitorilor pentru dramaturgie.
Apare volumul *Fallenhet för höjder*, poezii, traducere în limba suedeză de Dan Shafran (Editura Studiekamraten).
5–11 noiembrie La ultima sa trecere prin capitala Franţei, este internat la Spitalul Cochin din Paris.
8 decembrie Marin Sorescu încetează din viaţă.

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Ediția de față reunește, în două volume cele șase *cărți* ale ciclului *La Lilieci*[1]: volumul întâi – cărțile I–III, iar volumul al doilea – cărțile IV–VI. Fiind stabilită de autor la edițiile princeps, am păstrat nemodificată structura primelor cinci cărți. *Cartea a șasea*, publicată pentru prima oară în 1998, este însă rezultatul recuperării postume a unor texte răzlețe din periodice sau direct din carnetele de lucru ale lui Marin Sorescu, păstrate astăzi în arhiva familiei. Așa se explică fluctuațiile de sumar de la o ediție la alta.

Realizată de Virginia Sorescu (soția poetului) și Mihaela Constantinescu-Podocea, prima ediție a *Cărții a șasea* cuprindea o selecție de poeme datând din ultimii ani de viață ai lui Marin Sorescu (unele deja publicate, în anii nouăzeci, în revista *Literatorul*, altele, inedite) pe criteriu în primul rând formal (biografism, narațiune, oralitate etc.), tematica rămânând oarecum eterogenă. Ulterior, în ediția tip „Pleiade" de la Univers Enciclopedic[2], Mihaela Constantinescu-Podocea i-a restrâns cuprinsul la universul rural, bulzeștean, eliminând șase texte care, deși înrudite stilistic cu poemele din *La Lilieci*, evocau alte medii („Bărbatul"; „La toaie"; „Vertebra"; „Majordomul"; „Mobila"; „Cele șapte neveste ale lui Nătărău").

Această ediție aduce la zi cercetarea pe manuscrise, suplimentând sumarul *Cărții a șasea* cu zece texte recent recuperate, dintre care șapte inedite.

Primele șase – „Flețu și Fleașcă. Fețe supte"; „Strânsura"; „Proprietar de curea"; [Împețit]; [Varniță cu var]; [Afară din bașca] – au fost restituite

---

[1] *La Lilieci*, Editura Eminescu, București, 1973; *La Lilieci. Cartea a doua*, Editura Cartea Românească, București, 1977; *La Lilieci. Cartea a treia. Poeme*, Editura Cartea Românească, București, 1980; *La Lilieci. Cartea a patra*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1988; *La Lilieci. Cartea a cincea*, Editura Creuzet, București, 1995; *La Lilieci. Cartea a șasea*, Editura Fundației Culturale „Marin Sorescu", București, 1998.

[2] Marin Sorescu, *Opere*, volumul II, Editura Univers Enciclopedic, ediție îngrijită, note și comentarii de Mihaela Constantinescu-Podocea, București, 2002.

din manuscris de fratele mai vârstnic al lui Marin Sorescu, prof. univ. dr. George Sorescu, și publicate, parțial, într-o revistă craioveană. Mentor, în tinerețe, al poetului și martor implicat al genezei ciclului *La Lilieci*, George Sorescu a considerat oportună prelucrarea poematică a materialului brut: tăietura versurilor pe unități metrice, atribuirea de titluri, câteva incidente explicative (ultimele două operații, marcate în text prin paranteze drepte).

Ultimele patru texte („S-a dat drumul la pătul"; „Gheorghița Popovencii"; „Holera la Bulzești") sunt, mai degrabă, niște schițe documentare, datând de la începutul anilor optzeci. Deși pot fi citite *și* ca poeme, le-am reprodus în formă neprelucrată, singurele intervenții pe care mi le-am permis fiind punctuația, explicitarea abrevierilor și marcarea cu puncte de suspensie în paranteze drepte a cuvintelor pe care nu am reușit să le descifrez (efectul grafic de vers este dat de capetele de rând din notițele, probabil în proză, ale poetului).

Reluând o tehnică experimentată în primele volume ale *Liliecilor* (de pildă, în „De la vale la deal"), „De la primărie la vale" este înregistrarea unor amintiri ale mamei scriitorului, Nicolița Sorescu (narator central al întregului ciclu *La Lilieci*), despre Bulzeștii începutului de secol XX. Stadiul incipient de redactare fixat în manuscris dezvăluie (incitant pentru exegeză) dubla orientare intențională, estetică și existențială, a textului, una, indusă de autor, cealaltă, de sursă: încă din faza de conspect, autorul structura anaforic reconstituirea funciară și genealogică, prin repetarea insistentă a unei expresii idiomatice regionale (locuțiunea prepozițională *di la vale de*[3]), în timp ce Nicolița Sorescu tindea către o încheiere aluzivă a „pomelnicului", ca justificare indirectă a propriei opțiuni biografice de a nu se fi recăsătorit (după ce rămăsese, de tânără, văduvă cu șase copii).

În „S-a dat drumul la pătul", „Gheorghița Popovencii", „Holera la Bulzești", sursa este „tanti Marioara de la Murgași", Maria Constantinescu (sora cea mare a Nicoliței și bunica Mihaelei Constantinescu-Podocea). Nicolița Sorescu și autorul însuși își fac simțită prezența discursivă doar

[3] Foarte frecvente în *La Lilieci*, locuțiunile adverbiale și prepoziționale care au în componență „deal" și „vale": *di la vale (de), din vale (de), di la deal (de), din vale (de)*. În Oltenia subcarpatică, sunt pronunțate precipitat sau cadențat, în emisie sonoră unitară (de unde și tentația de a le scrie într-un singur cuvânt), fiind resimțite ca abstracțiuni de orientare altitudinală, echivalente cu neologisticele „aval" și „amonte": „locuiește *de la vale de* biserică".

prin logica gradelor de rudenie, în câteva intervenții de *raisonneur* nemarcate grafic. Structurarea auctorială (estetică) este de asemenea minimală (titluri provizorii, o mică schiță de personaj, sublinierea câtorva cuvinte). De altfel, notițele se încheie cu o scurtă listă paremiologică din zona Murgași – Picături (sate din vecinătatea Bulzeștilor).

Necesară la reeditare, revizuirea grafiei este o operațiune foarte riscantă atunci când se aplică unui corpus de texte cu puternice trăsături regionale și arhaice, pentru care adaptarea la norma lingvistică în curs poate deveni abuzivă. Formele literare ale cuvintelor coexistă de altfel frecvent, în poeme, cu formele populare, ca dublete terminologice, fără o regulă sesizabilă a distribuției lor (de pildă, *Mărin / Marin*, *zâce / zice* sau *lu / lui*). Chiar dacă, uneori, dubletele se vor mai fi datorat și comodității edițiilor precedente, nu cred că o eventuală uniformizare dialectală a limbajului ar răspunde mai bine intenției auctoriale. Creând impresia documentarului strict localizat, ciclul *La Lilieci* este irigat, în fapt, de o diversitate de coduri stilistice, unele de o modernitate frapantă, a căror delimitare nu mai este doar o sarcină strict filologică, ci și (sau, poate, *mai ales*) una hermeneutică.

Ne-am limitat, de aceea, intervențiile la minimul necesar, fie pentru a depăși o confuzie, fie pentru a da o anume stabilitate uzajului unui termen sau unei serii lexicale. Nu corectare, ci *corectură*, adică gramaticalizarea transcrierii unor formulări orale, încercând, pe cât posibil, să nu afectez expresivitatea alofonelor locale, ca, bunăoară, în cazul variantelor de pronunție pentru „uite": *iote* (transcris greșit, de câteva ori, în edițiile anterioare, cu cratimă), *ioite*, *iete*.

Alte exemple: în fonetismul arhaic bulzeștean, era obișnuit un „i" scurt în desinența verbală de persoana întâi: *eu mori* (pentru „eu mor"), ceea ce, în absența pronumelui personal, duce la omonimia cu persoana a doua, distorsionând grav sensul poemului, precum în „Leșinul" din *Cartea a doua*; cu titlu de excepție, unde neînțelegerea era iminentă, am recurs la grafia (tehnică și inevitabil artificială) cu superscript: *mor'*.

Comprimarea adverbială a unor expresii a pus de asemenea probleme încă de la prima ediție a primului volum, ca în cazul termenului *ozâcă*, scris când într-un cuvânt, când în două (*o zâcă*; particula *o* fiind considerată, eronat, articol nehotărât); am fixat grafia la *ozâcă*, adverb predicativ sau incidental cu sens prezumtiv, dubitativ, rezultat din rostirea rapidă a lui „eu zic că". Același fenomen de eliziune și sudare, și în etimologia unui sinonim al lui „ozâcă", adverb dicendi cu nuanță de

ipoteză, îndoială – ce-i drept, rar în *La Lilieci,* pentru că specific sudului Olteniei –, *ceamcă* (*'ceamcă* > „ziceam că"), sau a eufemismului *iacacui* din blesteme, acesta din urmă, cu indice mare de recurență (*fir-ar iacacui* > „fir-ar iac'a cui").

Pentru regionalismele și arhaismele din *La Lilieci*, există deja câteva încercări de realizare a unui glosar, meritorii în multe privințe, deficiente în altele. Cu promisiunea unei viitoare ediții științifice care să implice și studiul sistematic de lexic, publicăm la sfârșitul celui de-al doilea volum o selecție de texte de escortă referitoare la miza și valoarea estetică: fragmente din mărturisirile autorului în legătură cu *La Lilieci* și un dosar de referințe critice. De o parte, opera își dezvăluie sensul intențional, de cealaltă, pluralitatea interpretărilor îi restituie inerenta ambiguitate.

Sorina SORESCU

ÎN „FORUL ROMÂN"

Prin caracterul insolit al textelor sale, apariția primei „cărți" din ciclul *La Lilieci*, în 1973, i-a putut surprinde chiar și pe unii dintre cititorii fideli de până atunci ai lui Marin Sorescu. De la parodiile din *Singur printre poeți*, cu care debutase în 1964, la *Poeme* (1965), *Moartea ceasului* (1966), *Tinerețea lui Don Quijote* (1968), *Tușiți* (1970), poetul se impusese în primul rând prin dimensiunea parodic-umoristică a scrisului său, printr-o „desolemnizare" a discursului, remarcată de la început de critică, ce invita la o comunicare mai destinsă și mai liberă de tiparele grave, apropiată de limbajul colocvial, de fiecare zi, cu accente „prozaice", subminând convențiile moștenite ale poetizării. Teme mari, prestigioase, ale liricii erau coborâte în stradă, printre evenimente ale vieții imediate, ceremonialitatea adresării devenea familiaritate, iar ceea ce primise, până nu demult, un fel de aură mitică se „democratiza" vizibil de la o carte la alta, Adevărurile cu literă mare ale „mesajului" înnobilat de podoabele unor verificate „figuri de stil" păreau, astfel, accesibile oricui. Autorul acelor poeme afișa aproape mereu o atitudine jucăușă, o mare degajare față de clișeele și stereotipiile limbajului poetic, manevrate cu o fantezie asociativă de o extremă mobilitate, pentru a se despărți –cum spune o formulă – râzând de un trecut, aici literar; dar și pentru a sugera prin acest joc „subversiv" un soi aparte de „teatru al lumii", cu cota lui de mecanică parazitând vitalitatea existenței autentice, un spectacol la care se poate râde cu lacrimi, și la propriu și la figurat, cu personaje prinse în Marele Mecanism, mișcându-se adesea pe pragul absurdului.

De aici și ambiguitatea discursului sorescian, construit între comic și grotesc, prin înscenarea de situații în care contrastul dintre esență și aparență al comportamentelor era împins spre

limite către stranietate și angoasă. Numai că această poezie dezamorsa mai întotdeauna mecanismul periculos-exploziv al sensului, trecând cuvintele prin alambicuri și țevării formale ce le întârziau, nu fără un anume amuzament, efectul perturbator sau distructiv: până să ajungă la poanta „epigramei" sale, operatorul limbajului se juca pe parcurs cu vorbele, găsea, inventiv, noi ecuații formale, cu o plăcere de artist baroc iubitor de forme în mișcare proliferantă, surprinzătoare, delectabilă prin chiar spectacolul „gratuit" pe care îl desfășura. Apropierea de ceea ce, în reflecția asupra manierismului, s-a numit „jocul ideilor cu fantezia" era, atunci, ca și obligatorie. Ingeniozitatea combinatorie, spectaculoasă în sine, trecea acolo în primul plan, iar ceea ce părea intenție de simplificare, de directețe a comunicării, se vădea a fi mediere rafinată a ei prin artificii abile ale învecinărilor de cuvinte, pe firul conducător al câte unei idei ea însăși surprinzătoare.

Cititorul acestei producții lirice a putut constata, însă, cu timpul, un proces pe care l-am putea numi de „radicalizare" a atitudinii față de poeticitatea limbajului de care uza. Inițiala „desolemnizare", observată încă de un Vladimir Streinu la debutul poetului, va fi dusă și mai departe în cărțile mai târzii, precum *Descântoteca* (1976) ori *Sărbătorile itinerante* (1978), unde deja acuta conștiință a convenției poetice e dezavuată explicit. În spațiul, cu precădere, al „discursului amoros", sunt identificate și prinse aici în ácele ironiei numeroasele automatisme și clișee de comportament „liric", de poetizare artificială, într-o comedie a limbajului căreia i se contrapune programatic vorbirea firească, „pe firul apei", „ca-n viață", adică spontan, cu acceptarea unor notații banale, prozaice, divagante, chemate să susțină senzația de autenticitate, evitarea contrafacerii comunicării prin artificiul verbal. Între „viață" și „literatură" se angajează astfel o competiție și mai energică, discursul admițând neglijențe studiate, „impurități" prozaice, digresiuni ce diluează „mesajul", repetiții, o locvacitate a „actorilor" cuplului îndrăgostit care vizează un soi de „tranzitivitate" a limbajului, de comunicare nemijlocită și cumva neglijentă a stărilor de spirit. Fundalul expresiei poetice „înalte" se străvede mereu în spatele acestor dialoguri și confesiuni,

dimensiunea „critică" la adresa convențiilor poetice iese destul de clar în evidență; prinde contur, de fapt, o altă convenție, aceea a naturaleții comunicării, nu fără senzația, uneori, de programare excesivă, dificil de mascat.

Marin Sorescu procedase, însă, cu câțiva ani mai înainte, la o asemenea „naturalizare" a discursului poetic, întors contra „literaturii", căci „cartea întâi" din suita *La Lilieci* apăruse, cum am notat deja, în 1973, și avea să fie continuată cu altele cinci, tipărite pe rând în 1977, 1980, 1988, 1995, pentru ca ultima să apară postum, în 1998. Proiectul său „autenticist", ca să spunem așa, își află abia acum adevărata împlinire. Fiindcă textele publicate sub acest titlu se vor și sunt răsfrângeri ale unei lumi originare, naturale, a rădăcinilor – biologice și poetice – ale scriitorului însuși. Este universul de gândire, de sensibilitate, de imaginație și de limbaj, al lumii țărănești din Bulzeștii Olteniei lui Marin Sorescu, spre care poetul se întoarce pentru a-l înregistra și reface în chip cât mai apropiat de izvoarele ei. Ca să atingă acest punct maxim al autenticității, el apare îndeosebi în postura unui „simplu" înregistrator de voci ale comunității din care se desprinsese, pe care o regăsește și o evocă precum un reporter și un purtător de cuvânt, dar mai ales ca un arheolog care face săpături în adâncurile tradiției, ca să readucă la suprafața trăirii tiparele în curs de deteriorare și alterare ale unor existențe în fond exemplare, prin care s-a structurat în timp un univers uman aparte, de o extraordinară vitalitate și forță de expresie. Într-un interviu din 1974, Sorescu spune chiar că „importantă nu era imaginația, ci exactitatea unei comunicări", că această carte este una „autobiografică" – un „omagiu... adus satului, părinților și fraților" săi. Cu alte ocazii, vorbește despre voința de a „injecta lirismul cu vigoarea faptelor concrete", iar „omagiul" adus lumii satului apare și ca un fel de „plângere", de „bocet".

„La Lilieci" este, de fapt, – cum a precizat autorul însuși și cum reiese și din câteva poeme – numele cimitirului sătesc al Bulzeștilor: o lume, așadar, înmormântată, dar cu care încă se mai comunică, evocată prin ritualuri de pomenire ce se desfășoară în chiar acest spațiu, și mai ales reînviată în cuvânt din memoria

localnicilor, din tradițiile și folclorul lor. Să nu se înțeleagă, însă, că poetul procedează ca „tradiționaliștii" de pe vremuri sămănătoriste, nostalgici conservatori și solemn-idealizanți ai unui trecut cumva de operetă, contrapus civilizației urbane considerate bolnave și corupătoare. Textele care compun aceste „cărți" nici nu sunt, de altfel, asimilabile poemului în înțeles „clasic", adică celui care e construit cu instrumentele obișnuite ale poeziei: metafore, simboluri, toate acele „figuri de stil" coordonate de o anumită disciplină prozodică, armonizate muzical. Față de poezia scrisă până atunci de Marin Sorescu, pe care am încercat s-o caracterizăm sumar în rândurile de mai sus, *La Lilieci* se deosebește într-o foarte mare măsură. Acel joc, manierist ca tipologie, al ideilor cu fantezia, a dispărut, dezvoltările „baroce" ale imaginilor ingenioase nu se mai regăsesc aici, iar confesiunea directă e, de asemenea, ca și absentă și nu e asumată „liric"... Alte „medieri" și-au făcut, în schimb, apariția și au o funcție determinantă: narațiunea, dialogul, descrierea „realistă" de decoruri naturale și gospodărești, de secvențe de viață „normală", cu elemente când mai banale, când mai insolite, conducând spre o viziune dramatică, teatrală a lumii.

Avem de-a face aici, cum foarte expresiv ne spune o formulă dintr-un poem, cu „un teatru mare cât satul". Este, într-un sens mai larg, o poezie a „rolurilor", în care autorul-povestitor preia măști, întrupează personaje din universul țărănesc și, mai ales, „fotografiază" date și situații ale realului, în substanța lor brută, păstrând doar gradul de „transfigurare" inerent, reținut aproape exclusiv în măsura în care faptul de viață și de limbaj preia structuri arhetipale, fiind gata modelat de un mod specific de a vedea lumea, prelucrat de tradiția secular, adică are o deja marcată dimensiune simbolic-ritualică, transmisă prin ani până în momentul refacerii ei în evocare. Faptul de viață pare, astfel, a se prezenta singur, având ca unic mediator, bun conducător de energie verbală, pe autorul care preia rostitul și făcutul ca pe tot atâtea „felii de viață" – cum se spunea undeva în *Descântoteca*. Este un mijlocitor, însă, care, cu foarte rare excepții, se autoelimină din discurs, face tot ce poate ca să nu altereze „planul primar" al istoriei trăite și al

istorisirii retrăite de „informatorii"-țărani, încercând să se topească în masa anonimă, ca odinioară povestitorii de snoave – voci din corul mare al colectivității rurale arhaice. El și vorbește din interior, căci cunoaște de la fața locului mentalitățile, comportamentele specifice, limbajele definitorii, le readuce la suprafața trăirii din lăuntrul stratificat al propriei ființe, dar surdinizându-și vibrația personală, voindu-se „obiectiv". S-a și vorbit, printre cititorii specializați ai acestui ciclu, de „tehnica documentarului și a obiectivității absolute" (Mihaela Andreescu), despre „antipoezie" (Romul Munteanu), despre „parodierea temelor tradiționaliste", dar și despre „poezie *implicată* în negația unei false poezii" (Eugen Simion), ori despre „folosirea epicului pentru a construi ample metafore ale existenței țărănești" (Mircea Iorgulescu).

Latura ludică, de joc în înțelesul mai ales *teatral* al acestui cuvânt, este, totuși, cea care se impune dominator. Oricâtă „obiectivitate" afișează autorul în alcătuirea „documentarului" său, nu-i poate scăpa cititorului atent construcția, în aceste texte, a *convenției oralității* țărănești, actul de rememorare-trăire, de interpretare a faptelor originare ale lumii rurale în limbajul *reconstituit* al locului și momentului experienței prime. Masca pe care poetul și-o lipește pe figură este, în esență, cea a povestitorului țăran, martor și spectator totodată al secvenței de viață refăcute, repuse în scenă, iar senzația de autentic provine tocmai din acest joc mimetic deplin asimilat. Impresia de teatralitate și de spațiu scenic izolat, ca toate spațiile învestite ritualic și simbolic, este, de altfel, excelent sugerată chiar de autor, care scrie: „Satul e închis ca o cetate. / Totul se află înăuntru. Când vine de la câmp, / Omul parcă trage scara potecii după el. / Ce se petrece în afară e din alt tărâm, / Unde ajungi călare pe pajură, / Ori scoborându-te printr-o fântână părăsită. / Forul român e capul podului văruit / Ori poiana cu iarbă verde"...

Este, aici, un fel de simetrie, în replică la viziunea unui Lucian Blaga asupra satului tradițional imaginat ca o monadă suficientă sieși, situat, pentru el, în centrul lumii și în „zariște cosmică", în virtutea unui „destin emanat din veșnicie". Deosebirea între cele două perspective este, însă, enormă: marele poet și filozof ardelean

păstrează consecvent accentul metafizic al viziunii, tonalitatea grav-ceremonioasă, înalt-spiritualizată a rostirii, opunând-o, încă la modul „tradiționalist", universului urban al rațiunii alienate de datul originar, destructurante pentru ființa umană întreagă și deplină, ruptă dramatic de un mod de existență „organic". În al său „teatru mare cât satul", Marin Sorescu, e atent, dimpotrivă, îndeosebi la „concretul" realității rurale care – fără să se piardă cu totul, „ritualitatea", caracterul repetitiv, în tipare date, al actelor fundamentale ale vieții – e degajată de aura metafizică, adusă la nivelul faptelor de fiecare zi, care pot fi deopotrivă grave și derizorii, repere majore ale existenței, relative la naștere, nuntă, moarte, tot atât cât întâmplări cumva marginale, ce pot fi evocate în regim anecdotic, dar care înviorează cu substanța lor scena acestui vast spectacol vorbit-scris al lumii, care se petrece „ca în viață", unde nivelele trăirii și manifestărilor ei interferează, se amestecă, în ansamblul unei colorate viziuni carnavalești. Orice fapt de viață poate deveni, astfel, spectacol, situabil când la limita comediei, când mai dramatic, dar fără nici un accent emfatic – căci avântul retoric e cenzurat de însuși firescul vieții în care se amestecă de toate, și bune, și rele, și frumosul, și urâtul, și sărbătorescul ori tragicul sumbru.

Astfel de „spectacole" pot oferi, de pildă, dialogul savuros „moromețian" al unor țărani care fac politică, moartea prin spânzurare a unui bărbat, „strigarea" păcatelor ascunse ale sătenilor la „lăsatul secului", evocarea unor momente din trecutele războaie, suita de blesteme a unei mame dezamăgite de fiul vitreg, evocarea anecdotică, de snoavă umoristică, a unor vizite sacre în lumea aceasta de jos, transcrierea scenică a „manilor" unor personaje pitorești, comedia soțului înșelat, bizareria unor canoane preoțești, drama părinților bătrâni părăsiți de copiii nerecunoscători, strategiile opoziției țăranilor aflați sub presiunea colectivizării forțate sub regimul comunist, natura hilară sau gravă a atâtor altor situații în care apar numeroșii „actori" țărani. În mod semnificativ, asemenea evenimente apar privite „ca la bâlci" sau ca la „panoramă", trezesc curiozități și emoții de spectator, sunt comentate cu umor și cu ironie de asistență, în vreme ce altele apar considerate

cu un scepticism sănătos şi cu un soi de încredere şi supunere resemnată faţă de soartă. Toate certifică „marea deschidere spre comedie" a lumii soresciene (Gabriel Dimisianu) şi, în genere, caracterul lor de puneri în scenă. Mozaicul acestor evocări este de o impresionantă diversitate şi ajunge să recompună, cum s-a şi spus, o adevărată epopee, o frescă a lumii ţărăneşti, realizată de cineva care a reuşit să se identifice perfect cu vocile colectivităţii. Iar această identificare e atestată mai ales la nivel lingvistic, prin scoaterea la lumină, ca dintr-un muzeu al memoriei colective, a unor cuvinte şi expresii regionale pline de culoare, formule sapienţiale ori simple nume de obiecte şi stări, nume şi porecle ale oamenilor, care constituie ele însele un minunat spectacol de carnaval sonor, antrenate într-un discurs ce valorifică la maximum virtuţile oralităţii, fie în descrieri, fie în dialoguri ori în nenumăratele roluri de povestitor preluate de poet. Marele talent de dramaturg al lui Marin Sorescu e evident şi în aceste mai mici puneri în scenă, într-o regie sclipitor condusă.

S-a spus despre ciclul *La Lilieci* că e un fel de replică românească a *Antologiei Spoon River*, a poetului american Edgar Lee Masters, care evoca în 1915 biografiile unor morţi cu destine obişnuite, punându-i să vorbească simplu, în nume propriu. Apropierea nu poate fi dusă, însă, prea departe, căci scriitorul român pune în joc un mult mai complex depozit „muzeistic" şi memorial, cu tehnici diversificate prin care un univers de absolută originalitate apare valorificat cu strălucire. Repunerea în circulaţia publică largă a acestei opere de referinţă a poeziei noastre se cuvine, aşadar, întâmpinată cu un sentiment de satisfacţie şi cu conştiinţa că acest act va redeschide cititorului de acum una dintre porţile mari către un univers uman şi spiritual definitoriu, cum este acela, evocat între comedie şi bocet, din „forul român" al lui Marin Sorescu.

Ion POP

LA LILIECI
(I-III)

*

Memoriei
părinților mei
Nicolița și Ștefan Sorescu

CARTEA ÎNTÂI
(1973)

NEA FLOREA

Îmi arăta încă de cu toamnă opincile viitoare,
pe spinarea porcului gras,
Venit blând la şanţ, la politica oamenilor,
şi întinzându-se să-l scărpinăm pe burtă,
Cu degetele mari, noduroase, de la picioare.

Zicea: Uite, de aici până aici, ia pune laba, să luăm măsură.
N-am potricala la mine, că le-aş da şi gaură.
Nici n-ai să simţi cum trece viforul, o să domneşti, la iarnă.

Ia vezi, ţin de cald?
– Nea Florea, de ce vorbeşti aşa, de faţă cu Guţu-Guţu? îl doare,
Mă prefăceam eu că mă supăr şi puneam încet şi cu
sfială talpa, se cam gâdila porcul,
Îmi era milă de el, că mă lăsa să-l încalec prin curte,
şi să sperii găinile.

Lui Nea Florea îi plăceau copiii, lui nu-i dăduse Dumnezeu
şi-n ajun de Paşti şi de Crăciun
Ne chema, pe mine şi pe Ionică, să ne tundă,
Ne făcea capul lună, cu o foarfecă, adusă de el din armată,
care tăia foarte bine.
E nemţească, nu i-am bătut degeaba, zicea.
O ţinea pe poliţă, lângă brici,
Pe-asta n-o folosea niciodată când mituia oile popii.

Ştiu că stăteam pe un scăunel cu trei picioare
Şi din când în când îmi scăpam ochii pe perete

Unde era o litografie scorojită înrămată de el, înfățișând
Lupta de la Mărăşeşti.
– Care eşti dumneata? – îl întrebam, să-i fac plăcere,
pentru a nu ştiu câta oară.
– Neică, ăsta! Mergea şi-mi arăta cu vârful foarfecelor nemțeşti
Un ins dezbrăcat până la brâu, aplecat pe puşca grea
cu baioneta la vârf,
Într-o atitudine de „ura" plină de spaimă şi de vitejie.
Păi, să vezi cum a fost: era că ne mâncau păduchii, nene!
Aveam ordin să ne spălăm cămăşile în râu,
Nici nu le-am pus bine la uscat, prin copaci,
că s-a dat alarma: începuse atacul.
Abia ne-am încins cu centironul, ne-am luptat la baionetă.
Se auzea: trosc, trosc!
Bunăoară ăl de aici trebuie să fie
taică-tău, Fănică, Dumnezeu să-l ierte.
Ne-am întâlnit după aia, când ne căutam cămăşile...
Se uscaseră, dar multe au rămas acolo, cine să le mai ia...

Se mai ducea o dată
La litografie şi într-un colț, unde se vedea o mare
Învălmăşeală de trupuri şi baionete, îmi arăta alt ostaş
Strigând ura, acolo pe peretele scorojit, şi la Mărăşeşti.
E statul lui Fănică, vezi, aşa era el voinic, bălan, n-a apucat
să vă vadă şi el mari.
Se-ncrunta, luat de amintiri.
Nea Florea avea pământ doar pe sub unghii, cum zicea el,
Şi „poate când oi muri, deasupra".
Muncea cu palma, săpa gropi de vie, scotea buturugi, pe Sălişte;
Avea secure, sapă, foarfecă, un coş de paie şi cam atât.
Nevastă-sa ținea toți sfinții, era un fel de calendar
însemnat tot cu roşu, dar degeaba,
Eu ştiam pe dinafară nişte balade foarte lungi, că n-aveam
treabă.
Îi plăcea să i le spun la poartă pe nerăsuflate şi legănând capul.
Le prindeam şi eu din zbor de la sora mea cea mare, Marioara,

Care mi le citea doar o dată în întregime
Şi a doua oară, pe sărite, că n-avea timp
Şi asta, cu condiţia să-i fac ţevi pentru ţesut,
Ori să bag aţă-n ac. Ea ţesea mereu la război
Dimie ori cusa fluturi la cămăşile de zestre.
Era înglodată în treburi, dar veselă şi râdea tot timpul.
Cum mă legănam eu la poartă pe versuri din bătrâni
În admiraţia lui Nea Florea şi a altora
Care se strânseseră să caşte gura,
Apărea şi Ţaţa Măria cu furca în brâu şi cu mămăliga
Să dea la câini – şi da să treacă mai departe.
Mărie, neică, mânca-te-ar stelniţele, îi zicea el nevestii,
Cu care se tachina mereu, cu tandreţe, i-auzi cucul pe coastă,
Ascultă şi tu, fă, şi cruceşte-te, că altfel toată ziua te-nchini.
A căzut dintr-un car cu fân şi şi-a rupt gâtul.
De fapt a rămas cu el ţeapăn,
Eu trebuie să mor, spunea, cu zâmbetul lui,
Că nu ştiai: glumeşte ori vorbeşte serios.
Ascultaţi-mă pe mine, o să mor,
Că, uite, am început să mă-ntorc ca lupul.

LUPTA CU GĂRGĂUNII

Cei mai viteji dintre noi merg la gărgăunariţa
Descoperită într-o scorbură de salcie, o adevărată comoară,
Şi dau cu bulgări în gărgăunii
Care sunt la fel de veninoşi ca şerpii.
Dacă te-nţeapă nouă dintr-o dată, mori umflat.
Toată vitejia e să-i întărâţi şi la urmă să ştii
Cum să te aperi, fugind în zig-zag şi acoperindu-ţi mai ales faţa.

Gărgăunii zădărâţi, plini de otravă, vin spre noi val-vârtej
Cu ácele de cumpănă, vâjâind ca săgeţile,
Se reped ca nişte fiare, ca nişte zimbri,
Fiecare dintre noi se consideră Dragoş mândru ca un soare
Şi cu un roi întreg după el, chiuind, fuge în zig-zag.
Eu m-am împiedicat, dar am avut noroc, nu m-a-nţepat decât unul,
Dar tocmai de ochi!
Şi era şi ochiul care abia-mi trecuse după albeaţă,
Când mă zgâriase drept în pupilă o foaie de porumb, la răriţat.
Se umflase ochiul cât pumnul, pesemne că îşi frânsese
acul în pleoapă,
Mă ustura groaznic şi în secret mă interesam dacă şi un singur
Gărgăune e de ajuns ca să te dea gata.
Mama zicea: bine ţi-a făcut, n-am umblat eu cu tine
Toată luna trecută să te vindec de albeaţă,
De ce nu te-astâmperi? Uite, o să rămâi chior – şi începea să
plângă.
Albeaţa fusese şi mai dureroasă, îmi lăcrima ochiul încontinuu
Şi mă pregăteam să fiu chior pe lumea asta, cu mare jale,
ca unul Surdu, care nici n-auzea.

În privința leacului, sfaturile femeilor pricepute erau împărțite.
Unele au încercat cu zahăr, punându-mi sub pleoapă,
Ca să roadă albeața și să-ndulcească
Durerea și lacrimile,
Dar era greu de găsit zahăr în tot satul, care nu se da în vânt
după dulciuri.
Până la urmă cineva a spus că numai laptele de femeie te face
bine
În cazuri de-astea pe viață și pe moarte,
Și știu că vreo trei săptămâni m-a dus mama de mână
pe la toate muierile care alăptau
Și erau bucuroase să-mi picure și mie câte-o picătură-două în
ochiul
Care atunci simțeam că nu mă mai doare.
Glumea câte una cu mama, de mă roșeam tot:
Nicoliță, de ce nu-l înțărci, cumnato, c-a început să muște.
Am văzut atunci cu ochiul celălalt, rușinat, ce țâțe frumoase și
bune
Au femeile de la noi și cred că mai mult asta m-a făcut
bine și mi-a ținut vederea.

MOMÂILE

Asta e arătura, uite, zice mama, când o-ncepe
Să-nverzească, gata, puteți sări și într-un picior, dar până
Atunci, aveți o treabă, fiți cu ochii în patru.
Ne-a arătat ce-aveam de făcut.

Erau acolo și două sperietori adevărate, din zdrențe,
Cu câte-o bejarcă de pălărie spartă-n cap,
Foarte urâte, aduceau a oameni mari,
Dar vrăbiile, ale naibii, se-mprieteneau repede cu ele.
Parcă ar fi fost puse acolo de *frumusață*,
Cum zicea Marioara.
Le mișunau prin buzunare, după semințe de floarea-soarelui,
În jurul lor, în anii ăilalți, răsărea cânepa rară ca
Dinții babei.

N-o să vă fie urât, ce vorbă e asta, sunteți copii mari,
Și la urmă, uite, cimitirul e-aici în vâlcea, vin muierile
La tămâiat,
Dacă vi se pare cumva, strigați – c-aveți o gură cât o șură.

Ionică își adusese de joacă de-acasă în poală un cui
Ruginit și-o potcoavă,
De vreo două zile se căznea să îndrepte cuiul ăla cu potcoava,
Eu l-aș fi îndreptat cât ai zice pește, dar nu mă lăsa inima
Să-i stric jucăria.
Pe locul cânepei fusese, ehe, demult, casa lui
Stanciu Drăghicioiu, unde se născuse baba,
Bunica mea dinspre tata, cea mai frumoasă femeie din sat,
De-i făcuseră și cântec.

Peste tot erau cioburi, cărămizi, câte-un ban găurit
Şi poveşti, parcă aş fi călcat pe ele.
Răscoleam c-un surcel
Pe mejdină, poate descopăr comoara haiducului Trancă, ăl
De-a venit într-o noapte de i-a băgat ţeava puştii pe gât
Lui Matei Popescu, cârciumarul, parcă ar fi vrut să-i dea o
Doctorie, un praf.
Din greşeală, şi-a cerut iertare, dar ăla horcăia...
– Mă, unde vă uitaţi voi, zice mama râzând, înainte
De-a pleca,
Că vrăbiile şi veniră!
Uite, aşa să faceţi: s-a aplecat, a luat un bulgăre şi l-a
Aruncat peste loc.
Tot stolul: fâl! a zburat spre Sălişte.

După aceea, mama ne dădea numai direcţia, dimineaţa,
Arătându-ne cu mâna,
Pe la Ungureanca la vale.
Luaţi-o pe vale, să nu vă muşte câinii lui Nină.
Vedeţi să nu păziţi cânepa altuia, c-aţi fi în stare!
Ioane, îţi luaşi, mă, jucăriile? întrebam eu,
Grăbit să scap de-acasă, unde erau mai multe treburi,
Şi eram în centrul atenţiei, hai că răsări
Soarele, uite câtă fleaşcă,
Ne prinse acasă, eu ziceam să ne prindă pe loc.
– Să nu vă puneţi ţărână-n cap, că faceţi bube,
Şi ascultaţi încoace: nu vă culcaţi în iarbă, să vă intre
Vreun şarpe-n gură.
Nu vă uitaţi în Eleşteu, să cădeţi cu capu-n jos,
Nu vă mai trage nimeni de-acolo, nici cu boii.

Aruncam cu bulgări spre cimitir, studiam câte-o gărgăriţă,
Punând-o în palmă şi-ndemnând-o să zboare spre casa ei,
Câte-un guştere, măcar că-i pusesem piciorul pe coadă, ca
Sfântul Gheorghe,
Făcea pe balaurul cu şapte capete cu noi.

Multă verdeață în jur,
Numai arătura noastră neagră, neagră.
Unul se ținea la brabeți, sticleți, păsări necunoscute,
altul măsura umbra
Soarelui cu ciomagul,
Şi din când în când se apleca să vadă ce Dumnezeu se-ntâmplă
Acolo jos,
De nu mai răsare odată cânepa, sub brazdă?
Oricum, se chema că facem o treabă, aveam o funcție,
eram chiar mândri
Şi, țin minte, seara, la masă, când ne strângeam toți
Frații şi zbârnâiau lingurile,
Noi mâncam cu multă demnitate.
Numai Lisandria ne dădea, pe furiş, cu cotul, se strâmba
La noi
Şi zicea, ca-ntr-o doară: – Mă, momâilor!

BÂR, BÂR!

Descoperirea mieilor abia fătați
Era primul semn de primăvară.
Chiar înainte de ieşirea ghioceilor apăreau mieii,
Cine-i găsea dimineața primul, avea dreptul să spună
că sunt ai lui,
Şi nu te lăsa să te uiți la ei, ca să nu-i deochi.
Îi aduceam în brațe în casă la căldurică,
Unde rămâneau până se dezmeticeau bine şi, cu rugăminți,
chiar mai târziu
Când începeau, îmblânziți, să se joace, sărind după noi în pat.
Eu săream primul, ca mai mare şi mai deştept,
Al doilea – Ionică,
Ultimul, zdup, mielul.
Fiecare rămânea pe locul lui, fix, să se poată constata care-a sărit
Mai departe.
Mielul dădea să pască florile din căpătâie şi perini.
Săriturile erau reluate, făceam progrese în pat
Sărind tot mai aproape de perete.

Se umplea odaia de praf, ca pe linie, când trece o sarabalie
întreagă.
Apărea mama îmbujorată de ger, de la tocat lemne,
Ce e aici, mă, măgarilor, vă puneți mintea cu dobitocul?
Şi jap! câte una, două, câte apuca
Până reuşeam să ne băgăm repede sub pat.
Mielul era scutit de bătaie, ba chiar mângâiat,
dar ne pomeneam cu el după noi,
Găsindu-ne foarte jigniți, printre opinci vechi.

Hai cu oile-napoi la munte, spunea Ion,
Nu e bine la şes; ia, mă, şi cojoacele... Bâr-Bâr!
Pe sub pat ni se părea că înaintăm, mândri,
În negura munţilor.

DE-A-N BOUL

Vitele nu ştiu să se joace de-a-n boul,
Ce păcat, ele n-au atins nivelul nostru,
Al celor care avem oi în păzeală.
Ne strângem pe matca Delniței sau pe Stava, băieți şi fete,
Toată ceata, fiecare cu ciomagul în mână.
Cine nu ştie să joace de-a-n boul, să stea deoparte
Şi să facă zâmbri.
Dar nimeni nu se lasă, toți dau de-a azvârlitelea cu bâzdoaca ageră
Care sare până departe, făcând tumbe.

Numai vreo doi-trei, prea mici şi fără muşchi la
Mână, dacă-i ciupeşti dai de osul subțire, ca la miei,
Caută ciuciuliți prin pădure, pe sub frunze uscate:
Cică peste tot pe unde-a fost demult potopul
ar fi rămas ouă de rață!
Nimeni nu mai e atent să nu intre boii în turme
Şi să ia berbecul în coarne,
Dinspre partea lupului suntem liniştiți, abia săptămâna trecută
A luat o oaie de grumaz şi a mânat-o cu coada în codru: n-are
obraz să mai vină aşa repede!
Şi la urmă, toți câinii care au fost bătuți atunci pentru neatenție
Stau acum cu ochii în patru, nu mai prind muşte.
Vacile au ugerele unse cu balegă şi viței prostiți
printre picioarele lor,
Parcă aud laptele izvorând,
Apucă şi ei papagaliceşte câte un fir de iarbă
şi se împiedică la mestecat,
Iarba e bună, bineînțeles, dar nu ca țâța.

Boii cei mari s-au bătut în coarne cu mare tămbălău
și îndemn dintr-o parte în alta,
S-au scrijelit, și-au luat
Frica și-acum își ling rănile, ori boncălăiesc, râcâind cu
copita și-aruncându-și țărână în spinare.
Caprele cu salbe de mărgele la gât dau să se urce în frasini.
Una face echilibristică pe cumpăna fântânii în care s-a înecat
Anul trecut o fată de măritat. Capra poate-o vede,
Că din când în când, sufletul iese la suprafață să respire.

Vâjâie ciomegele ca zbârnâitoarele de la zmeie,
Momentul emoționant e când, după fiecare aruncătură,
toți se reped
Să vadă rezultatul.
Cinematograful nu există pe la noi, poate prin copaci
s-o fi arătând ceva, vreo stafie.
Tații și frații mai mari sunt pe front, despre unii
s-aude c-ar fi murit,
Aproape în fiecare dimineață altă femeie împarte colivă
cu bomboane moi din cauza lacrimilor.
Ne lăsăm prinși de frumusețea jocului,
Care ne fură ca și poveștile.
S-aud ghinzile și colțanii căzând din stejarii care au sub coajă
sute de cercuri,
Unii sunt mai groși decât fântâna și rădăcinile lor
or fi la fel de adânci.
Umbra pădurii ne-nvăluie.

BUDUROI

Beam apă din gâldanul cu broaşte,
Izvorul susura printre frunze moarte,
Brotăceii plecaţi prin iarbă îşi umpleau guşile cu verdeaţă.
Eu mă aplecam pe brânci, la buza buduroiului,
Şi ţinându-mă cu amândouă mâinile de marginile de lemn
putred,
Sorbeam apa rece, venită pe sub pământ cu crenguţe
de brad de la munte.
Întâi suflam broaştele, pe care, oricât de spălate,
nu le sufeream prea aproape.

Se făcea un cerc limpede în jurul gurii,
Broaştele se uitau la mine speriate,
Cum le sorbeam apa,
Mie-mi era teamă să nu vină peste mine.
Cum stăm, mort de sete, cu muşchii încordaţi de efortul de-a nu
Cădea cu capul în imaginea mea de copil cu oile,
Mi se bulbucau ochii.
O clipă ochii bulbucaţi ni se întâlneau.

CENUŞĂ

Punea cenuşă în pod să nu plouă.
Toată iarna tot urdina în pod cu cârpătorul cu cenuşă,
Era stratul aşa.
Era mai lesne de suit prin acoperiş,
Că doar punea un picior pe ulucă, după aia ălălalt
Pe un căprior şi se pomenea în pod.
Acoperişul era spart rău, puteai să intri pe unde pofteai.
– La dumneata nu plouă-n casă?
– Nu plouă, cumnată, c-am pus cenuşă.

Din zestrea ei mai avea şase bani de aur,
Galbeni, cum se puneau atunci la ureche, trei la una,
Trei la ailaltă, ca să nu-ţi atârne capul mai greu într-o parte.
Şi-i păstra, îi pusese bine, îi cususe în brâu.
Mai târziu când i s-au mărit copiii, ăi trei băieţi,
În loc să dreagă casa, s-au luat de tabac.
Ilie a pândit-o într-o seară până s-a descins
I-a luat galbenii şi i-a schimbat pe tutun.
Stăteau toţi trei şi fumau,
Se umpluse casa de fum, şi femeia plângea,
îi blestema să-nceapă o ploaie
Să treacă prin cenuşă
Şi să-i înece-n casă.
Ei râdeau şi se-necau de fum.

MINUNEA

Lui Lungu i s-a arătat Dumnezeu azi-noapte,
A avut el o vedenie de-asta, nemaipomenită, *ieşită din comună*,
Care-a-ntors tot satul cu curu-n sus,
Că din Prejoi de la deal de la Pazu şi până la Nătărău la vale
Toţi se-nchină, nu mai prididesc cu-nchinatul,
Au făcut scurtă la mână.

Ieşise pe-afară, că-i pierise somnul,
Era aşa cum încercase să doarmă,
În izmene, desculţ. Îşi zice: „Ia, să mă uit pe la vitele
Alea!
Dacă le-aud cum rumegă, asta mă face-ntotdeauna să picotesc",
Şi-odată, fâs! foşnea ceva în pătuiag.
Când se uită în sus – Dumnezeu!
Sta aşa în capul oaselor.

L-a întrebat: „Ce mai faci?"
Şi asta fusese totul.
Lumea voia lămuriri.
Bunăoară: – Şi zi, aşa, îl văzuşi?
– Îl văzui. – Păi, cum? – Păi, aşa.
Fiecare îl punea să povestească de la-nceput, cum a devenit
Minunea,
Să priceapă tâlcul. Era şi prima minune pe comuna Bulzeşti,
„Acum s-or ţine lanţ", zicea Sandu lui Chioveanu,
Că noi, de când ne ştim, n-am văzut decât pe dracul.
– Scuipă, mă, în sân, nu pomeni numele necuratului, daţi-vă la
O parte, ho,
Lăsaţi omul să răsufle.

– Şi cum fu, mă, cum fu îmbrăcat?
„Hă, ce-l doare pe ăsta, ce ţoale are!"
„Era în razele ale bune ori alea de purtare?"
Şi, către ceilalţi: – Staţi aşa, să-l prindem cu fofârlica.
„Pe mine m-o fi vorbit Dumnezeu de bine,
Că toată noaptea sughiţai", adăuga sceptic Spânu.
Nea Lungu relata cazul cu rumegatul vitelor – spunea
C-a auzit foşnind în pătuiag,
„Mă, ce să fie?"
Şi când s-a uitat el în sus, minune mare: Dumnezeu.
L-a întrebat: „Ce mai faci?"
– Tu l-ai întrebat — ori el pe tine, ai?
Aici ceva nu era limpede în minune.
Vă-nchipuiţi că n-ar fi fost tot aia.

Săteanul, buimăcit, spunea că el, bineînţeles,
se pomenise îngânând,
Pentru că nu se aştepta la una ca asta,
L-a luat arătarea prea repede, atât l-a tăiat capul să-ntrebe
La momentul *oportunist* (prindea şi el câte un cuvânt din zbor
şi se căznea să-l brodească),
Dar tot Lungu susţinea şi altminterea, adică Dumnezeu
Îl întrebase,
Blând şi aşezat de-acolo din pătuiag, parcă-ar fi fost pe tronul
Lui de aur,
Că sclipea totul în jur. Îi era chiar teamă să nu dea foc
La ceva, cu strălucirea-i,
Se mai alege si cu casa arsă.
Zice: „Ce mai faci?"
– Şi tu ce-ai răspuns, mormolocule, ţipa una, care nu reuşea
Să se-apropie mai în faţă, poate Veta lui Iedu.
Trebuia să-i spui că n-avem de niciunele.
Uu-u! că n-am fost eu.
Ştiam ce să zic!

Ieri mi s-a umflat boul – aşa degeaba – şi-a pleznit. Bărbatul
Mi-a pleznit pe front – copiii o să-i fac slugi.
Ăla din pătuiag ştie toate astea?
Tu, dacă ţi s-a arătat, de ce-ai stat ca Mutu Ioncicăi?
O fi venit să afle, să-i fi spus tot, dar auzi tu: tot.
– Păi, eu l-am întrebat... adică... m-a întrebat...

Lăsaţi-l, oameni buni, în pace, nu vedeţi că s-a prostit, e zăltat,
L-a pocit azi-noapte, o fi rămas şi cu gura moale.
– Ia fă, mă, gura aşa.
– Semăna c-un sfânt, spune omul pe gânduri.
Plutea pe un tron de foc... şi zbârr peste case... dând din
Bărbie... Eu nu ştiu acum... ce-o să se întâmple cu mine?
Dar simt o-mpăcare mare.

Lungu era un om la locul lui,
Nu-i plăcea să se amestece în nimic, un timid, şi deodată se
Pomenise luat pe sus, înconjurat de toţi, toţi se uitau în gura
Lui, ce să le spuie?
Măria Bălii se apropie, c-un scăunel: „Na sfinţia ta, predică-te!"
– Ce face?
– Suie-te aici, să te vadă tot satul şi predică! Spune-le
Hoţilor ăstora să se lase de rele.
– Care hoţi?
– Nouă, la toţi, nu vezi că nu se mai poate trăi, suntem nişte
Păcătoşi!
A venit vremea de-apoi, mă, ori ne pocăim, ori... Hai, ce mă
Laşi colea pe mine?
Dumneata se cheamă de-acum că eşti sfânt, te-a ales pe
dumneata
Hai, pune-te aici,
Închinaţi-vă oameni buni!

Măria Bălii cădea-n genunchi, făcea mătănii, dar sfântul
Sta-ncurcat rău...
S-a suit pe scăunelul care se hâţâna, s-a dat jos, s-a mai

Suit o dată, îl trecuse năduşeala,
S-a proptit bine pe picioarele răşchirate şi-a zis:
E-ei!,
Azvârlind mâinile-n lături.
După aia s-a dat jos.

Lumea s-a-mprăştiat. Ţaţa Măria şi-a luat scaunul şi
Lungu, rămas singur, a mai spus o dată: E-ei!
După aia – ce l-o fi apucat? — că odată s-a schimbat la faţă,
A prins un fel de transparenţă,
Dar rău de tot,
Că a intrat într-un sac rupt,
Şi-a pus o coroană de mărăcini de roşcov în jurul gâtului
Şi-a plecat să propovăduiască în pustiu.

A ajuns aşa, înotând prin pustiu, şi certând omenirea
Până aproape de Caracal.

PISCUL CU BOJII

Fugind după curci, mi-am dat seama
Cât de hurducat e globul pământesc,
Măcar că umblă zvonul c-ar fi rotund, aşa, luat la grămadă.

Treceam Mătăsoaia, dam în Vâlceaua lui Niță,
Răzbeam în Poiana Popii,
Coboram coasta în Vâlceaua cu Izvorul,
Suiam iar printre stejari bătrâni, dând cu piciorul
În ciuperci,
Mănătărci otrăvite
Şi pălăria şarpelui. Răscoleam frunzele,
Intram prin tufişuri,
Scuturam tufele şi mărăcinii, poate nimerim peste vreun
Cuib de turturică.
Când ieşeam în Piscul cu Bojii,
Ni se lumina de-atâta lărgime.

Numele vine ori de la boji, ori de la Dumnezeu,
Dracu ştie, cum ne-a
Lămurit Moşu Pătru.
Boji, în orice caz, pe vremea aia mai erau,
Dumnezeu – nu se vedea dar îl simțeau puii –
Aici ar fi fost o mănăstire ținută de călugări greci de la
Pera şi locul
Se numea pe-atunci Pera Boji, şi-ntr-o seară când erau
Călugării
La rugăciune, vin ai noştri, îi închid pe dinafară,
Le dau foc, de ardeau ăia ca
Dracii-n cazane, fiindcă le luaseră pământul la oameni,

Îl trecuseră pe-a mănăstirii şi oamenii au tot întrebat:
„Cu ce drept, cu ce drept ne luaţi voi pământul?"
Până odată li s-a pus un năduf la inimă,
Şi-au venit cu jeregai şi cu şomoiagul aprins.
În câteva ceasuri a rămas cenuşa,
Cum s-ar zice, s-a ales praful. Cică ardeau înăuntru,
Se-nchinau şi blestemau.
Sătenii blestemau şi ei pe dinafară, să se mai răcorească.

Nu puteam să discut cu curcile chestiile astea
Şi nici cu Ilie, care nu credea pe ce nu putea
Să pună el mâna, să pipăie şi să strice.
Puii de curcă dădeau iama în greieri,
Călugăriţe, păianjeni, fluturi, tot felul de gogoşi,
Le luau în cioc, le studiau
Ori le-nghiţeau dintr-o dată.
După piuit ştiam că se bucură de viaţă.
Cei de găină, mai tăfălogi, cam rămâneau în urmă,
Curcile ale bătrâne întorceau capul după ei: „Mă, mă, mă!"

Ferească Dumnezeu să fi apărut vulpea,
Erau în stare
Să sară pe ea s-o sfâşie, s-o facă bucăţele.
Acum, ca să vorbim drept, nu ştiu cât ar fi sfâşiat-o ele,
Dar ne plăcea să le credem foarte viteze, ca pajurile din
Poveste.
– Mă Ilie, îl întrebam pe Ilie al Vetii, primul prieten la
Cataramă.
Coleg de gâşte şi-aşa mai departe,
Până la vaci,
Tu ai văzut vreo vulpe omorâtă de curcă?
Că tu eşti mai mare c-un an, ştii mai multe.
Începea ploaia.Trăznetele trânteau uşile
Încă nefăcute din copacii seculari.
Puii cu sclipiri de spaimă în ochii mici
Alergau spre mamă, bombardaţi de mărgele.

Curcile încremeneau deodată ca Maica Domnului pe icoană
Şi-i primeau sub pene, ca-ntr-o scorbură caldă,
Sub coverca de frunze o aripă mare şi bună simţeam
deasupra noastră.

LUMEA ALBĂ

Ieşirea în lume este la poartă, duminica,
Aici curg veştile ca pe câmpul de luptă,
Afli ce-a mai făcut lupul şi ce-a visat
Ţaţa Anica.
– Uliuliu, străfigai! zice Gaga Riţa,
Care strănută tare.
– Noroc, cumnată!
Muierile îşi aduc scăunelul, ori ne trimit
Pe noi după el,
Unele şi-au pus oamenii de le-au făcut *pat* la poartă
E un fel de bancă, dar nu ştiu de ce i se spune pat,
Cele mai în vârstă stau chiar jos – se aşează: hopa!
Dă-te, fa, mai încolo, că bine mai e şi pe pământ,
Că parcă în groapă nu stai tot pe jos?
Şi împopoţonată cu ţoalele ale mai bune!

Bărbaţii şed pe lângă uluci, fumează, dau să se
Caţăre pe pod
Dar e văruit, ochii tuturor sunt pe drum:
Cine mai trece la deal, la vale? Te pomeneşti
Că apare şi vreo nuntă, de vin ăia-ntâi cu
Plosca şi dau şi la copii.
Cei de pe linie sunt primeniţi cu cămăşi cu ciucuri,
Chiar dacă merg cu boii la potcovit, si au
Buzunarele pline de caiele,
Nu le mai atârnă brâul,
Dau bună ziua de departe şi au timp să schimbe
Şi două, trei vorbe.
Li se descoperă numai părţile bune

Şi îmi apar într-o lumină nemaipomenită, lăptoasă,
Parcă toţi ar fi ctitori de fântâni cu cumpănă.
Mă, ăia de vă suirăţi pe pod, se aude o voce slabă
Din casă,
Daţi-vă, gagă, mai la o parte, nu-mi staţi în zare,
Să mai văd şi eu lumea albă.

E vreo babă căzută rău, care măcar că nu se mai poate
Urni din pat
Dar pe geam s-ar uita, printre dreve, cu ochii aproape
Stinşi.
– Asta ce-o mai fi vrând să vadă, săraca?
I-o fi moartea sub pat, odată îi face „bau"...
– Ei, mă, vrea să se mai uite şi ea la lume, că e
Duminică
Şi să mai vadă şi ea lumea.

CASA LELIȚEI

Casa Leliței era o bujdulă veche, de pe vremuri,
De bârne, cu o uşă grea dintr-un singur lemn
Cioplit, abia se deschidea,
Te aplecai când intrai în casa cu focul,
Că pragul de sus era cam jos.
Era parcă mai simplu de intrat
Direct din pod.
Noi, copiii, ne urcam pe ulucă
Şi de-acolo ne strecuram pe sub straşină.
Podul era plin de străchini puse
Pe unde ploua prin acoperiş,
Întorceam străchinile cu fundu-n sus.
După aia înfundam cu cârpe şi urloiul sobei
Şi când făcea focul, ieşea fumul buşneag din ogeac,
Nu te vedeai, te loveai cu capul de corlată.
– Oho, se văita Lelița, plecând prin odăi,
Mai stau şi eu o țâră pe la voi,
Că nu se mai poate trăi, fato, în cojmelia aia,
Ori plouă peste mine în cergă,
Parcă vine ududoiul,
Ori iese fumul buşneag.

TATA

Aveam vreo trei ani,
Stăteam în curte şi mă jucam cu nişte surcele
Şi Rujan, care se învăţase să-mpungă,
Nu ştiu cum scapă de unde era legat
Şi vine la mine, mă ia în sus şi mă pomenesc zburând
Noroc că m-a luat între coarne, nu m-a înţepat, nu nimic,
Eu căzusem în picioare şi râdeam, că-mi plăcuse
Cum mă lansase în aer.
Boul venea iar spre mine şi-atunci a apărut tata,
S-a răstit la el şi-a-nceput să-l bată cu un vreteu.

Aşa mi-a rămas în minte tata, mânios,
Bătând o vită care era să-i omoare copilul.
Eu stăteam şi mă uitam la omul acela înalt, cu mustaţă,
Care sărise să mă apere. Încă mai râdeam,
Dar tata era supărat tare, şi pedepsea straşnic vita nărăvaşă.
De felul lui se zice că era foarte blând, visător,
Seara se suia pe o plastă de fân şi se uita la stele.
Scria şi poezii.

Pe una a publicat-o, încrustând-o cu briceagul
Pe o plută tânără pe Dobreţ,
Singura lui tipăritură în timpul vieţii,
Care a tot crescut cu copacul
Şi a avut mare influenţă asupra mea.

Asta este însă imaginea care mi-a rămas,
La scurt timp a-nceput să-l doară un picior
Şi-n trei zile a şi murit,

De-a rămas toată lumea trăznită, jumătate din sat a mers în
urma lui
La-nmormântare...
Parcă-mi mai amintesc cum aruncau nişte bani pe la poduri,
Când trecea carul, mergând încet şi lumea jelindu-se în urmă.

BABA

Spăla clanța uşii după fiecare musafir,
La urmă dădea şi peşchirul printr-o apă, două,
Şi-l zvânta în mână, la soare, în fundul curţii,
Să nu-l spurce microbii de pe gard,
Unde avea numai oale puse în pari, cu gura-n jos.

Stătea dreaptă, înaltă şi serioasă,
Cu mâinile-ntinse cât era peşchirul de lung,
Care, uscându-se, începea să se umfle de vânt.
Asta iar se pregăteşte să zboare,
Acuşi o s-o vedem peste case.
Se duce să mătură raiul.

Era mare ceartă în casă dacă noi copiii
Ne apropiam prea mult de patul ei, după sobă,
Că zicea că-l pângărim,
Noi ne feream cât puteam, dar din şase câți eram
Unul tot mai scăpa mâna pe piciorul patului,
Baba da fuga cu apă clocotită şi spăla bine locul,
„Tu îi înveți", bombănea către mama.

Numai de tata îi părea rău
Şi de când a murit, se ducea în fundul grădinii,
Sta aşa tristă ori se jelea: „Fănică, Fănică, murişi nevecuit".
Dacă ne apropiam vreunul, odată tăcea.

Dormea cu picioarele scoase din pat încolo,
Aşa drepte, afară din cergă, ca dintr-un tron prea scurt.
Când pleca pe la fie-sa Rița,

Desfăcea patul şi chitea blanele.
Le lua câte una şi le făcea grămadă.
Că ea pe scânduri dormea, nu voia să pună saltea,
Zicea că salteaua n-o odihneşte.
Cerga, velinţa, tot aşa le chitea pe lacră.
Când venea, le lua la spălat.
Blanele patului le usca rezemate de gard.
Apa n-o aducea de la prima fântână, ci ehe,
Se ducea peste şapte, opt fântâni încolo, care aveau cumpănă,
Până ajungea la cişmele.
Nu suferea fântânile stătătoare, de teama să nu fi luat
Apă înaintea ei de-acolo de-i necununaţi, nişte
pângănii, cum le zicea.

La cişmele apa se primenea încontinuu...
Venea de la o poştă cu oala mare de apă,
Aşa pe podul palmei, parcă era o sfântă.
Dacă se-ntâlnea cu popa, cu vreun om necununat, ori vedea
Vreun os, vărsa apa-n curte să n-o vadă lumea
Şi se-ntorcea să ia alta. Aşa o ţinea toată ziua.
Când spăla cămăşile, începea de lunea şi până vineri le tot
Linciurea.
Le punea seara iar în albie, dimineaţa
Iar le punea la spălat. Şi era cu gândul numai acolo.
Când să ia varză din beci,
Întâi se spăla bine cu apă caldă, în casă,
La urmă mai lua şi-ntr-o cană să se spele acolo
Înainte de-a umbla-n putină, fiindcă pusese mâna pe clanţă.
Toate certurile în casă începeau de-aici, că le cerea la toţi
Să facă la fel.

În tinereţe fusese o frumuseţe de femeie,
Cu pielea albă, roză, înaltă şi subţire,
Cu ochii mici, negri.
Se-mbolnăvise când au făcut casa, că gătea singură pentru
Oameni, în curte în soarele ăla, pe lângă foc,

Şi-ncepuse s-o doară capul rău de tot,
La urmă odată i s-a zbârcit fruntea,
Şi cam surzise
Şi din asta rămăsese ea cu durerea spălatului.
O durea dacă ceva nu era spălat din şapte ape, de la şapte fântâni
Iar nora în loc s-o înţeleagă, i-a umplut casa de copii.
Săreau toţi în toate părţile,
Acum nici un lucru nu mai stătea la locul lui.
Când făcea noru-sa colivă, zicea că să i-o spele din
Patruzeci şi patru de ape şi îi comanda: apă de la cişmea.

PĂLĂRIE

Pălăria mea a ajuns în casă,
Niciodată nu credeam
C-o să fiu aşa de important
Să am pălărie în cap.

Când eram mic, fratele mai mare
Ne cam bătea – şi avea pălărie
Care îl dezvinovăţea
Şi umplea casa.

SPÂNZURATUL

Mitrele, de câte ori se certa cu muierea,
Îşi lua betele să se spânzure la sălcii, în vale;
Să vadă şi că, fir-ar a relelor,
Ce-nsemna el în casa asta, na!

Săriţi lume, ţipa Leana. Nea Dumitre, Nea Ioane,
Duceţi-vă, daţi fuga-n vale după ăl nebun.
Ţicu, Bag' Samă, Cazaca, Mitrănoaia, tot cătunul
Se strângea la panoramă.

Mitrele mergea înainte, considerându-se de pe
Acum mort,
Vedea negru-naintea ochilor şi-aştepta să sune
Goarna de apoi
Pe podul lui Giurcă.

Spânzurătorile lui, fiind mai dese în anii de secetă
Şi sărăcie,
Îndulceau întrucâtva atmosfera,
Adică n-o fi nici dracul chiar aşa de negru,
Nu moare omul cu una cu două nici de foame, nici de
Nimic,
Nu vă uitaţi la Mitrele?!
Ajunsese să fie dat exemplu de longevitate.

Lega betele înflorate, ţesute cu drag de muiere, asta
El o uita întotdeauna,
Trebuia să-i aducă ea aminte, cu târnul,
Le înnoda de-o creangă, scuipa spre Leana şi-şi

Băga capu-n ştreang.
Când îşi da drumul, altul, suit din timp în salcie,
Jap! cu securea, tăia ori creanga ori betele,
Spânzuratul buf, jos,
Leana venea repede cu găleata cu apă rece de la
Fântână şi turna pe el, să-nvie.
Conta cât era de mort: alteori numai îi dădea de băut din cauc.

Să-l mai fi lăsat o ţâră s-atârne, se vaită vreuna,
Să fi apucat măcar să scoată limba, venirăm degeaba,
Mi-o fi dat
Şi laptele-n foc.

Omul lui Dumnezeu, îl încuraja Ţicu pe Mitrele, care
Se arăta mahmur ca Lazăr după înviere, nu ştia ce
Atitudine să ia,
Îi era ruşine şi necaz, toţi ne mai certăm cu muierile,
Alaltăieri eu nu i-am aruncat alei mele masa-n bătătură?
Nu mi-a făcut mâncare bună; am luat masa de margini,
Cu tot de pe ea
Şi-am dat-o zdup! peste prispă.
Dar de ce să mă omor? Mai bine o fac vânătă, cu mine
Să nu se pună!
Femeii nu trebuie să-i verşi laptele-n păsat.

– Ăsta cu spânzuratul lui a ciuntit toate sălciile –
Râdea cineva
Hă, hă!
– Oricum, de murit în pat n-o să moară.

Lumea vorbea tare, unii îl căinau pe bietul creştin;
„Cine ştie ce-o fi în casa lui, de-ajunge el până-acolo."
„Da din ce vă luarăţi, fă?" – întreba Veta.
„Lasă, ce să mai... hai acasă, omule!"

Mitrele se ştergea de paie şi pleca bombănind pe
Coastă-n deal,
Leana venea în urmă cu vadra-n cap.
Noi, copiii, rămâneam ultimii la sălcii.
Ne-ar fi plăcut să vedem un om spânzurat şi să ne speriem.
Unii abia aşteptau să se facă mari şi să-şi pună ştreangul
De gât,
Ca să se strângă lumea, să-i vadă şi ei să facă pe grozavii,
Morţi, cu ochii beliţi.
Cine spunea asta acasă, se pomenea cu palma peste gură:
– Mă zăltatule, tu ştii ce lozăşti?
I-auzi, ăştia altceva mai bun n-au învăţat de la ăi
Mari.

FUSUL

Moara noastră din sat era renumită,
Păcănea tare, de ziceai: Doamne, ce e asta?
Veneau la ea care din multe sate vecine – unde mi se pare că
Nici nu erau mori – şi aşteptau la rând.
Oamenii plini de făină urdinau de colo-colo, cu saci în spinare,
Le pârâiau betele,
Îi urcau pe scară sus, la coş,
Femeile cu basmalele albe, cu părul văruit, ieşit de sub batice,
Tot dădeau cu lopata în lada unde curgea, cald, mălaiul.
Toţi vorbeau tare, se spuneau glume al căror sfârşit nu se auzea
Din cauza zuruitului pietrelor ori al motorului, dar lumea râdea
Ca şi când ar fi auzit totul.
– De ce râd ăştia? întrebam enervat, ce-au găsit de rânjesc?
– Taci, mă, că aşa e la moară.
Mă ţineam de fusta mamei, înspăimântat să nu mă pierd în
Furnicarul acela industrial,
Şi când mama trebuia să umble mai repede, după saci
Îmi lua frumuşel mâna şi mi-o punea pe altă fustă şi-i făcea
Semn femeii să aibă ea grijă,
Iar eu, căscat, cu ochii la roţi, la mălaiul care susura ca
Izvorul, la
Cântarul gemând când se aruncau pe el sacii,
Nu observam schimbarea, stăteam cuminte şi fără grijă.

Odată însă, nu ştiu ce impresie voiam să-i comunic, şi
Când mă uit în sus, văd altă bluză,
Altă basma,
Alt chip, o urâtă, o magaoaie – parc-aş fi văzut moartea, aşa
M-am speriat.

– Mamă! am țipat.
– Vine acuşica, mi-a zis femeia cea urâtă, avea şi-un neg
Pe nas, stai binişor.
– Mamă, mamă!
Țipam ca din gură de şarpe, până când m-a dus la
Ea, sus pe scări. Se pregătea să toarne în coş.
„Ce-o să se facă el când o fi mare?"
– Mă pierduşi, ai? a râs;
Stai pe săcoteiul ăla, că eu am
Niţică treabă.
Atunci s-a auzit ţipătul. Şi la urmă învălmăşeală
Mare jos,
Morăreasa, care era o femeie tânără şi frumoasă
Fusese trasă pe roată,
Baticul i s-a înfăşurat pe fusul motorului şi-a tras-o şi pe
Ea de păr,
Şi toată s-a înfăşurat ca o jurebie pe fus, şi-a fost
Făcută zob.
Până să oprească morarul motorul, ea era împrăştiată în toată
Moara; alunecai pe creieri.
Lumea a aruncat mălaiul şi făina aia.
Moara a rămas aproape goală o vreme şi noaptea se zicea că vine
Stafia muierii,
Care, luată prea repede, nu şi-a dat seama cum s-a-ntâmplat
Şi vine să cerceteze cazul.
Ce să mai cercetezi, omul trebuie să moară de ceva când moare,
Că aşa degeaba...
După aia iar au început să scârţâie carele
La deal, mama a luat curătoarea să pregătească şi ea o baniţă
De boabe
Dar cine mai îndrăznea să-i zică să mă ia cu ea?
Păcănitul morii pe care-l auzeam de pe Seci
Mă făcea să rămân gânditor printre oi.

COPĂCEANCA

O dată am văzut-o pe Copăceanca, ruda noastră de la Boghea –
Satul vecin,
Ne era rudă, după tata cred,
Şi-ntr-o duminică, spre prânz, se uită mama pe vale şi zice:
Aoleu, aia n-o fi Copăceanca? Ba că ea e! Uitaţi-vă că e
Cât o prăjină.
Sări, Lisandrie, de mătură prispa, ne vin rudele.
Tu, Marine, ia târnul ăla şi dă prin curte,
Dar cu grijă, nu-mi ridica tot praful în slăvi,
Ionică, tocaşi la raţe? – c-or să vină peste noi ca tătarii,
N-auzim ce e pe la Boghea.

Pe la ulmii noştri, înota în fân o femeie înaltă,
Pe cap avea o văşcălie de floarea-soarelui, mare, o ducea ca
Pe-o baniţă.
Şi-n mână ţinea de coadă un dovleac alb.
– Mai venişi pe la rude? – a întâmpinat-o mama veselă.
– Da' câinele e legat?
– Mergi fără grijă, nu mai avem, că i-a dat o cheftea un
Vrăjmătos, de l-a otrăvit, cât s-a mai chinuit...
(„Mânca-l-ar fript pe lumea ailaltă" – sare Ionică,
„Taci, mă, din gură!") ...Şi-am rămas cu curtea pustie, o să
Vină hoţii să ne ridice totul.

– Copiii dumitale se deoache? Ptiu, ptiu! Că mari s-au făcut.
– Nu se deoache, gagă, că trebuie să ai timp şi pentru
Deocheat şi noi o ţinem într-un iureş.
Copăceanca a zâmbit. Fusese femeie frumoasă la vremea ei,
Se purta curat, îmbrăcată ca de demult, cu peşchir de borangic
Pe tâmple, purta fustă lungă, semăna puţin cu sora tatei, Riţa.

Acum e gata şi masa, zice mama de la vatră, na! că mă lovii cu
Capul de corlată, dar stai, cumnată!
Mă, îi dederăţi şi voi cumnatei un scaun? Pe-l bun, că degeaba
Avem maistor în casă, toate scaunele se zgâcină.
Uite, pune-te colea.
Ţi-or fi oasele frânte de drum. E departe rău.
Eu până
La Dobreţ şi nu mai pot de tălpi.
– Nu, că venii de drag, spune Copăceanca, porumbu-i mare
peste
Tot.
Mergi, mergi şi tot pădure de coceni.
– Da' de lup nu-ţi fu urât?
– Nu se dă el la om.
– Ei, da' pe-al lui Graure nu era să-l mănânce anul trecut?

Stăteam toţi în prispă şi nu prea aveam ce să vorbim cu ruda
Asta străină.
Copăceanca pusese văşcălia de floarea-soarelui la mijloc şi
Ciuguleam toţi, strângând cojile în mână, că prispa fusese
Măturată şi era măturat şi în curte.
Ionică dăduse să scuipe peste pridvor, se suise pe-un scaun că
Nu ajungea şi-l trăsesem de mânecă, nu se cădea
De faţă cu musafirii.
– Dovleacul o să fie bun la iarnă. După ce tragi turta din foc
Bagi dovletele,
Se coace până dimineaţa şi când vă sculaţi, îl aveţi cald.

„Asta o fi crezând că murim de foame", a înghiontit-o Lisandria
Pe mama, la vatră.
„N-a avut şi ea ce să vă aducă, e săracă, fă, a zis să nu vină
Cu mâna goală."
Şi râzând: „Când a mai venit o dată a adus un tâlv şi
Două drugi de sămânţă, de rădea şi
Fănică, taică-tu, uite cu ce
Plocon vine asta?!"

Dovleacul îl pusese Copăceanca pe pridvor, să-l vedem mai bine.
Era mare, falnic, destul de copt, coaja subțire, parcă ar fi
Fost crescut la oraş.
Lisandria s-a dat pe lângă el şi i-a făcut vânt cu cotul peste
Prispă.
– Aoleu, căzu?
Se spărsese, că era pridvorul înalt. Porcul şi tăbărâse pe el
Ca Napoleon.
– Avea zale bune, de sămânță... acum, ei! a oftat femeia
amărâtă.
Şi ce mai e pe la Boghea, a plouat? zice mama ca să schimbe
Vorba.
Lisandrie, du-te tu-n beci de ia nişte țuică, hai că e gata
Masa.
Adu şi murături. Da' ardeii să nu-i iei, că nu s-au făcut.

Ce-o fi adus-o pe femeia asta peste dealuri, cu floarea-soarelui
În cap, şi cu dovleacul în mână?
Parcă-mi era şi milă.
Când treceai dintr-un sat într-altul era ca şi când te duceai
În străinătate.
Puțini rămâneau să se căpătuiască prin alte sate, că nu le
Pria clima.
Mă uitam la musafirul nostru ca la cineva dintr-o altă lume.

DEZMOŞTENIT

Ţaţa Manda nu râdea, nu glumea. Mereu îngrijorată
şi prăpăstioasă.
Zicea: „Fusei pe la amărâtele alea de locuri, la Bocşă.
Fată, nu e nimic, pământul – negru! O să murim de foame".
– Fugi de-acolo, Ţaţă Mandă, sărea Marioara,
nu fusei şi eu alaltăieri?
Nu te vezi din porumbi, niciodată n-au crescut aşa de mari, te
Mănâncă şi lupii în ei.
– O să murim de foame, repeta jalnic mătuşa noastră.

Învăţasem şi eu să-njug boii, care erau blânzi. Dacă aveai
Forţa să ţii jugul, veneau şi băgau singuri grumazul.
Umblam cu carul, fudul, în faţă, cu picioarele atârnate în jos
Şi cu nuiaua în mână.
Ba chiar fusesem cu Ionică, de-am întors o mirişte
în Piscul cu Bojii.
Ţaţa Manda a mirosit avansarea mea la coarnele plugului.
A dat târcoale vreo trei zile pe la noi,
După aia, nu ştiu ce-a vorbit cu mama, că vin amândouă la mine.
– Marine, i-auzi ce zice Ţaţa Manda, spune mama dulce,
Nu te duci tu mâine
Să-i întorci şi locul ăla al ei pe Poiana Popii?
– Nu, am răspuns eu sec, ca un om mare.
– Îl umplu buruienile, măi băiete, s-a văietat femeia.
La primăvară, dacă pun porumbi cu parul, n-o să se facă nimic,
O să murim de foame.
– E pământul gras, merge plugul singur, tu doar te faci că ţii
De coarne, adăugă mama,
Te mai şi înveţi să ari cu prilejul ăsta.

Ei, dac-ar fi greu, înțelenit, nu te-aș trimite eu.
– Când?
– Mâine, a răspuns Țața Manda, mâine până nu-l
năpădesc buruienile,
Că e-ntors și la deal și la vale și numai al meu a rămas așa.
– Bine, m-oi duce.
Mama era bucuroasă. Seara mi-a spus că-i pare rău și de
„Amărâta" aia de la vale.
E și ea singură, și pământul ăla cui o să rămână? Nouă.
S-o ajutăm și pe ea, „...c-a fost cu minte, mă, putea să-l vândă
Pe tot și nu vă lăsa o palmă. Își lua bulendre".
Apoi către mine: Hai culcă-te! Că mâine
Te scoli devreme.

A doua zi eram pe cobile, coboram pe la fântână la vale.
Am avut ghinion de dimineață.
Dând boii la apă, când să-i înjug, pe cel de hăis l-am pus de cea.
Stăteau amândoi proțăpiți și nu vroiau să se urnească.
A sărit
Un om
Nimerit pe-acolo,
I-am schimbat și le-am dat direcția.

Răsărise soarele și sclipea pe fierul plugului
Și pe potcoave – eu mă trăgeam pe cobile.
Țața Manda era pe loc, să-mi arate mejdina.
Numai la brăzdat mi-a ajutat, după aia s-a dus,
Că are o ulcică pe foc.
Pe la prânz m-a apucat un soi de lehamite,
„Dacă rămân și termin locul ăsta – mi-a trecut prin minte, gata,
Aici îmi cântă mierla, toată viața o să mă târască plugul de
Colo, colo..."
Am lăsat boii înjugați pe brazdă.
De ei îmi părea rău, dar n-aveam ce le face.
Să le schimb și condiția lor?
Am mai întors capul pe la părul lui Spânu. Boii stăteau,

Prian rumega,
Murgilă arăta cam neliniştit. Săracii, nu ştiau nici ei ce
Atitudine să ia:
Să mai aştepte? să are singuri? ori să se ducă să pască aşa cu
Plugul târâş?
Ţaţa Manda parcă a avut o presimţire, am întâlnit-o venind
Pe Poiana Popii.
– Se-ntâmplă ceva?
– Nu.
– Păi, unde te duci?
– Acasă.
– Să iei apă? Adusei eu...
– Mă duc... de tot. M-am săturat...
– Păi, terminaşi?...
– Niciodată n-or să se termine... astea!
– Mă, băiatule... Mă, ninăle... Mă, gaică.*e.* Râde lumea...

Întâi m-a luat cu frumosul... la urmă a întors foaia şi-a
Început să blesteme şi să mă ameninţe.
– Dacă nu te întorci, te dezmoştenesc! Mă faci tu să ajung
Până aici! Mă duc la primărie şi fac act.
– Ce dacă!
Şi desculţ prin mărăcini, călcând apăsat, înjurând
Ca un om mare, plângând ca un copil,
M-am dus hotărât acasă şi... m-am ascuns în pătul.
A venit ea cu boii şi cu plugul, povestind la tot satul
Cum are să mă dezmoştenească.
O să ne dezmoştenească pe toţi şi-o să
Lase pământul alor lui Ioane, că tot are el vreo treişpe-paişpe
Copii.

DUMINICA OAMENII N-AU PORECLE

Duminica oamenii n-au porecle,
Li se spune curat pe numele cele bune.
Care nu li se potrivesc deloc, ca hainele de moarte,
Păstrate cu mare grijă în lacră.

Poate că lumea simte nevoia de primeneală după o
Săptămână pe câmp,
Ori în pleavă şi praf la spatele maşinii de treierat,
Când strâng paiele cu furca şi cară plastele, legate cu
Lanţul.

Se stă la poartă sau la fereastră, dar ochiul e pe drum:
Cine mai trece la deal sau la vale?
– Uite-l şi pe Nea Dumitru Seder, zice Nea Florea, plecă de
Dimineaţă. Ăsta iar tocmeşte niscai boi. Bun giambaş.
„Aşa devreme, Nea Dumitre? Te duci parcă vii."
– Bag' samă, vinde al lui Păsărică boii şi mă reped să-l
Ajut să-i tocmească.

– De ce-i zici Nea Dumitre? Ăsta nu e Bag-Seamă?
Întreb eu, nedumerit.
– Ei, râde Nea Florea, asta e porecla, dar pe el îl cheamă
Dumitru Seder, de ispravă om!

Ştii unde stă? Aci de la vale de fântână, în hardughia aia;
Are sania în casa cu focul şi doarme pe-o uşă dărâmată,
Anica i-a umplut casa cu cloţe,
Când am intrat odată nu ştiu cum s-au speriat, uite aşa
Săreau de pe cuibare, toate în toate părţile, ca liliecii –
„Fir-aţi ale naibii!" zicea Anica.

„Hopa, că vine şi
Primăvara" – se mira cineva.
De la cotitură apărea Cucu, înalt, cam dejghinat,
Dar bănuţul tot strălucitor la ureche.
– I-a murit un frate şi ca să nu ajungă moartea
Şi la el, că e singurul moştenitor, i s-ar stinge neamul,
Şi-a pus banul ăla gălbui la urechea stângă. Vezi
Că i-a purtat noroc, n-a căzut de pe căpriori.
Mă, uite, cât e el de jigărit, a scobit toate lemnele
Şi-a făcut satul din nou.
Bun maistor.
– Bună ziua, Nea Ioniţă, te dedeşi jos de pe coşmelie,
Nu vrei să sai ca Manole deloc, ai?
– Păi, fir-ar să fie, mă ţin bine, eu merg pe case ca
Pe şuşea,
Nici nu mai bag de samă, dacă de mic tot pe la cucumele
– Da' i-auzi ce-ntreabă copilul ăsta,
Banul ăla al dumitale mai merge?
– Merge, merge, că doar nu merge de-a tuturiga,
Zice, şi se duse vesel la vale.

Aflu o mulţime de nume noi, şterse, care nu spun nimic,
Nume de pomelnic, n-au nici o legătură cu frumuseţea
Poreclelor.
Pe Şoalda lui Cazacu o cheamă Ţaţa Floarea,
Pe Spânzu – Ion
Pe Focu – tot Ion
Pe Dârmon – Fane Dragu
Pe Boc – Titu Seder
Pe Ciuşe, ăl cu căciula mare ţuguiată care trece
Fudul în picioare în căruţă
Prin sat, de i se pare nevesti-si de stă
Împopoţonată alături că toate muierile se
Uită la el
Şi când ajunge acasă se pune de le face farmece, îl
Cheamă Nete,

Adică nu, asta e tot poreclă – îl cheamă Popescu
(Unii au câte două, trei),
Pe Civică — Amărăzeanu
Pe Guiţ, Gogu,
Tot felul de nume pocite. Astea sunt ca apa sălcie,
Zicea Nea Florea,
Apa aia de nu spală şi nu fierbe fasolea.
Dar duminică e păcat să porecleşti lumea.
Să se bucure toţi, e zi de odihnă.

De pe linie de la deal apare Ioncica lui Mutu,
Cu furca-n brâu, torcând,
„Asta de unde o fi având atâta lână? O să toarcă şi-n
Mormânt."
– Gagă Ionică, nu te mai hodineşti?

– Şi pe Mutu ei, cum îl mai cheamă? întrebam eu,
Să aflu totul până la capăt.
– Păi,... tot Mutu. Ăstuia n-ai ce-i mai face,
Aşa l-a lăsat Dumnezeu.
E mut şi-n ziua de Paşti, săracul!

A BĂTUT CLOPOTUL

Cel mai rău ne-a părut când a murit Gogu lui Duluman,
Prietenul lui Nicolae,
Când s-au dus amândoi pe linia-ntâia, în Tatra,
Dar înainte de asta, au venit pentru două zile
Acasă, în permisie,
Să-şi ia rămas bun şi să pună ochii pe câte-o fată,
Ca să-i spună să-i aştepte la poartă.
Dacă se ştiau aşteptaţi de cineva, ori logodiţi,
Era ca şi când nu i-ar mai fi putut nimeri glonţul,
Ori chiar dacă mureau, mureau de drag pentru patrie.

Seara, înainte de plecare, ne pomenim cu Gogu pe la noi,
Trop, trop, cu nişte bocanci grei pe la uşă.
Zice: am venit să-i spun lui Nicu să se scoale devreme.
Era-mbrăcat de luptă, ca să-l vadă satul, avea manta lungă
Raniţă, bidon, gamelă, nici un câine nu-ndrăznise
Să-l latre.
Mama le-a pus masa, cu faţa ca pământul,
Plânsese, toată ziua i se bătuse un ochi şi-avusese şi-un
Vis rău
Dar acum încerca să zâmbească.
– Şi pe cine vrei să iei tu, mă Gogule, când te-ai întoarce?
Cine ţi-e dragă?

Gogu întingea într-o tigaie cu nişte carne de porc,
Pecie bună,
Erau şi mărături într-o strachină, mânca cu poftă.
A râs:
– Toate-mi sunt dragi, uite până şi tigaia asta,

Parcă-aş lua-o,
Ce zici, Nicolae? Asta ne-ar ţine de foame?
– Mă, ca tigaia nu mai găsim noi, asta e ştiut,
Ce e acasă e sfânt, dar nu-ntoarce tu vorba,
Te logodişi?
– Ce să mai încurc o fată?... Că ştiu eu dacă-oi
Mai veni?

Eu şi cu Ionică eram în vârful patului,
Ne părea rău că nu suntem şi noi aşa de mari,
Să plecăm să ne batem cu turcii, cu tătarii, avarii,
Oricine, indiferent, numai să ne apărăm patria de lifte.
Gogu a căzut după un an.
Era pe aceeaşi linie cu Nicolae, se-ncurajau unul pe altul,
Şi scriau amândoi o singură scrisoare acasă, că nu prea
Aveau litere, ori nu ştiu ce le lipsea acolo pe front.
Într-o zi primim doar o jumătate de scrisoare.
La Sandu lui Duluman
Au început să ţipe toţi ca la cutremur,
Când se mişcaseră casele şi căzuseră cloţele de pe ouă,
de-au răcit puii.
Şi nimănui din sat nu-i venea să creadă, cum se-ntâmpla
De fiecare dată când murea cineva, că era foarte greu să
Crezi că ăla n-o să mai fie deloc, gata.
– Poate n-o fi adevărat, îşi dădea mama cu părerea,
Deşi după semnele pe care le avusese ea...
„Ştiu eu pe cine-or fi îngropat ei?
Că-i adună bucăţi, nu se mai cunoaşte; el o fi numai
Dispărut,
Ori rănit pe undeva, cine ştie! Pe front se mai
Întâmplă şi minuni"...
Da' de unde minune,
Mumă-sa a început să-i facă rostul, ca la morţi,
Că şi morţii au rostul lor, trebuie să ţii pasul.
L-a pus în pomelnic, i-a dat o oaie peste groapă,
Au făcut ai lui şi pomană cu oale şi toiege,

Nu mi-a fost foame deloc,
Mi-am adus aminte de tigaia pe care voia el s-o ia
Pe front,
I-am dat bucatele lui Zarbă.

O fată mare a scos de la fântână timp de treizeci
De zile
Dimineața de tot, înainte de-a răsări soarele,
Câte o vadră de apă ne-ncepută, asta în caz de sete
Pe lumea ailaltă.

PE SPIȚE

Pe spițele carului e foarte frumos să mergi,
Asta înseamnă că te-ai făcut mare
Şi ştii cum se-nvârte roata,
Mai ales la deal, când urcă încet carul, scârțâind,
Poți să muți piciorul în voie de pe o spiță pe alta.

Am mers pe spițe pe Ungureanca,
Ăsta era drumul ciobanilor,
Pe aici veneau ei din munți când mergeau spre Dunăre
Să spele oile,
Aveau pesemne atâtea că numai în Dunăre le
Puteau spăla de usuc.
Soreştii tot pe aici or fi coborât, alunecând pe cojoace.
Zicea Moşu Pătru că Radu de la Alun, unul din moşii
Noştri, mai avea patru plaiuri în munți şi-i tot chema.
Dar cine s-a dus să verifice? Poate nici n-or mai
Fi acolo.
Când mergeam pe spițe nu mă gândeam la asta,
Cred că nu mă gândeam la nimic,
Puneam repede piciorul de pe o spiță pe alta
Parcă-aş fi probat orizonturi,
Având impresia că eu învârt roata şi odată cu ea globul.
De multe ori am urcat aşa pe la Coza în deal.
Mă duceam cu Nicolae în pădure să aleagă tălpi de casă,
El tăia cu securea, eu mă țineam la vite.
O ciocănitoare s-apropia de noi, cu toaca ei.
Odată numai ce apare acolo Moşu, măsura cu spinarea
Copacii, îi cerceta cu bățul şi-i asculta.
Îi părea rău pentru fiecare lemn însemnat de Nicolae,

Dacă sunt pentru casă – ce să faci!
În ziua aia, după ce a ciocănit cu bățul mulți stejari
S-a oprit lângă unul mai falnic, l-a privit lung,
L-a luat în brațe, a bătut cu pumnul noduros în scoarță.
– Dumneata erai ciocănitoarea aia? a râs Nicolae.
– Păi dar! Caut şi eu ce roade sub coajă.
Mă, Nicolae, zice, uite din ăsta să-mi ciopleşti tu mie
Lada de zestre... când o fi.
Copacul foşnea răcoros. Îi răspunsese? Nu-i răspunsese?
– Lasă, Moşule, c-o mai fi până atunci.
– Dacă! Hai fă-i semn, să nu rămân pe dinafară,
Că se pune vremea rea.

Acolo pe Bisa se discuta despre moarte simplu,
Ca despre croială şi m-am mirat.
Moşu avea aproape optzeci de ani, dar se ținea bine.
Acum era foarte bucuros că stejarul acela îi venea
De minune.

LELIȚA

– O-ho! Uite-o pe Lelița Floarea!
Merge parcă-ar juca în
Țeste, parcă e samodiva.

Lumea adunată în poiană, la taină, începea să-şi dea coate
Când apărea Lelița
După ulița lui Nea Miai, mergând legănat ca rața, cu fusta
Cu coadă ca de aeroplan în urmă.
– Asta n-a mai învățat să se-ncingă,
Zicea Nea Florea, uite, într-o zi o să pun mâna s-o
Încing eu.
– Măă, că ți-e rudă!

Era văduvă din războiul ălălalt, şi amândoi feciorii luptau
Acum pe front – şi Gheorghe şi Ilie.
Aşa am apucat-o, cu părul ca de cânepă, îi tot cădea-n ochi
Câte-o viță sură, ieşită de sub basma,
Că ea nu purta peşchir.
Pielea i se zbârcise de mult pe față,
Mâinile şi picioarele – numai crăpături, ca pământul când e
Secetă.
– Cumnatul Miai mă dete pe uşă-afară, se văieta ea,
De câte ori venea să ceară câte ceva împrumut.
Acum, în ultima vreme, ne punea să-i citim şi scrisorile de pe
Front,
Primea când de la unul când de la altul câte-o carte poştală
Dictată de ei cuiva, că nu ştiau carte.
Toate erau scrise cu creion chimic, înmuiat în gură,
Ori în ploaie.
George, dacă se nimerea în vacanță, i le citea cu mare

Seriozitate
Şi făcea consideraţii de ordin filozofic asupra evenimentelor
Şi conflagraţiei.
Leliţa asculta trăznită...
Când n-a mai primit
Nimic multă vreme a venit speriată la noi:
– Ce-o fi pe-acolo, Nicoliţă?
Mama a dat din mâini, luată de gânduri:
– Văd că şi Nicolae-al meu tace.
A doua zi am găsit într-o ladă în pod o carte poştală veche,
Trimisă de bunicul Ion Bălan lui Tata, în războiul ălălalt,
Am strigat-o pe Leliţa la gard: „Ai o epistolie".
Şi i-am citit cartea poştală care zicea aşa:
„Fănică, află de la noi că suntem sănătoşi cu toţii,
Cu toţi ai noştri.
Dar trimite-ne şi nouă scrisori cum o duci pe acolo cu serviciul,
Şi scrie-ne şi nouă dacă te-ai întâlnit cu Costică, este
Şi el tot acia".

Lisandria şi Marioara pufneau în râs.
– E din războiul ălălalt, spunea Marioara.

Leliţa rămăsese tristă.
Vedeam c-ar fi vrut chiar şi veşti
Scornite.
Odată i-am citit de pe o foaie de porumb uscată.

Pleca bombănind, abătută.
Nu prea avea răbdare
Să facă mămăligă, nici cu ce s-o-nchelmeze,
Ori dacă-o isprăvea, nu-i venea s-o mănânce singură.
Nora, zicea, se uită ponciş la ea,
Ieşea cu cocoloşu-n mână la poartă.
– Aici te-apucă prânzul! Nu mai pui jos, nici la masă?
Glumea Dumitru lui Chirimenţu.
– D'apoi oi tot sta moartă-n tron!

Mălaiul era stricat,
Ne-am pomenit cu ea bolnavă.
Avea o boală că se-nvârtea-n cerc.
Lumea se-nchina.
O oaie de-a noastră care căpiase, tot aşa:
Păştea ce păştea şi-ncepea să se-nvârtească pe loc
Câte-o jumătate de ceas,
Până mă duceam şi-o opream.
Când plecam de lângă ea, se-nvârtea-n partea aialaltă.
Tot de atâtea ori, că număram să nu sară.
Leliţa Floarea avea pelagră, aşa a declarat sanitarul Gorici,
Asta întunecă mintea din cauza vremurilor tulburi.
Războiul măcar să fi fost c-o idee mai scurt.
Zicea că aşteaptă nişte doctorii, când s-o termina.
„Stai să se sfârşească, stai binişor, altfel se pune atunci problema."
Leliţii însă nu-i venea să stea nici un ceas.

După aia a-nceput să i se
Cojească pielea de pe ea.
Lua câte-o pojghiţă şi-o băga-n gură.
– Leliţo! Ce faci, Leliţo?
Fugea de-acasă, mergea la capătul celălalt al satului;
O aducea nora îmbufnată, în car.

Mă speriam tare când vedeam că-şi duce mâna la gură şi-ncepe
Să muşte din ea.
– Ţi-o fi foame, sărea vreo femeie, vină-ncoa, na aici
Bucate, na legume.
– O-ho! Că nu mi-e foame deloc.
– Atunci de ce-ţi jupoi pielea cu dinţii?
– Nu ştiu... nu cred... Dar ce vorbă e aia?
Îşi ascundea ruşinată mâna la spate.

LA STRIGAT

Satul are cel mai mare ecou în noaptea de lăsatul postului,
Când începe o nouă perioadă, atunci se pun în valoare
Dealurile ca nişte spinări de lupi, zburlite,
Văile ca nişte pâlnii de turnat gaz, ies în relief acoperişurile
Ţuguiate de şindrilă. E ger, noaptea e sticloasă
Şi salcâmii de pe coastă, clăile de fân, toate pătulele şi
Magaziile vergeluite sunt ca limba de clopot, gata gata să facă
Bang.
Se strigă în pumni, în tinichele ori în nişte mosoare lungi
De pe dealul Ţiclonului. Sunt câteva cete de oameni
Mai mult tineret, boraci, brocatiş,
Ăştia care au chef de bazaconii şi le convine să degere
Pe lângă focurile de boji.
Răspund alte cete, peste valea de un kilometru din
Dealul Ungurencii.
Se văd focurile pâlpâind, nişte umbre încotoşmănate
Şi se aude strigătura ieşind prin mosor, ca pe un tulnic,
Cum era în vechime.
„Aoleo-leo-leo-leooo..." „Ce ţi-e mă?"
„Mă trimisee..." „Cine, mă?" „Lache al lui Pătru...
În peţit"... (Lache se apropia şi el de cincizeci de ani
Şi nu voia să se-nsoare, ca şi frate-său, Târziu.)
„La cine, măă?" „La Frusina lui Coadă" (Asta murise de vreo
Doi ani, de bătrâneţe.)
Lumea râdea pe prispă, cu coatele pe pridvor, parcă-ar fi
Stat în balcon la un teatru mare, cât satul.
Babele ştirbe îşi arătau câte un dinte gălbior: „Hi-hi-hi".
„Dacă nici ăştia nu l-or urni..."
„Taci, să vedem ce mai boscorodesc."

„Aoleo-leo-leoooo!“ „Ce ți-e, măăă?“ „Au năvălit tătarii
La al lui Cină...“ „Ce vorbești, mă? Și ce i-au făcut, mă?“
„I-au luat țapul în robie“...
(Cină avea un țap care, toamna, mirosea de nu puteai să treci prin
Dreptul casei, iar iarna își adăpostea cele douăzeci de capre
În casa cu focul, că nu avea leau pentru ele.)
„Și ce-au mai tăcut, mă, turcii...?“
„Nu turcii, tătarii“... „Totuna, mă.“
„Au spart și la Leana lui Tufăriș și i-au luat cămășile să le
Treacă prin apă.“

Toate secretele ies acum la iveală, ca untdelemnul,
Cine cu cine mai trăiește, poveștì cu ibovnici, certuri pe mejdine,
Tot ce-a fost mai colorat în comună, de un an încoace.
S-a mâncat bine, de dulce, acum până spre Paști tot cu legume
Ca indienii, care nu bagă carne-n gură neam,
Cu cartofi, fasole, urzici, dragavei, știr, lobodă,
Lucruri de-astea ușoare, că-ți vine să dai cu masa-n bătătură.
Verdeața schimbă sângele – așa se zice,
Dar nici așa să-l faci apă, să-l subții de tot nu e bine,
Și mulți nu vor să mai ție posturile cum trebuie,
Se spurcă după două, trei zile, că s-a înrăit lumea,
Nu știe să se mai stăpânească.

Dar lăsatul secului se lasă cu sfințenie, cu masă mare,
Ca și când toți ar avea de gând de-a doua zi s-o țină numai
În rădăcini și-n rugăciuni, ori să ajuneze de tot.
Când o-ncepe să se crape de ziuă, merg femeile la jgheabul
Fântânii și aruncă firimiturile, strânse cu grijă în șervet
Iar cojile de ouă le dau pe gârlă la vale.
Așa s-a pomenit din bătrâni, așa o fi bine.
Acum lumea se relaxează cu ce spun ăia, pe coastă,
Mâine cei de-au fost luați la scărmănat, ori s-a spus ceva
În uibul lor, or să umble c-o falcă-n cer și cu una-n pământ,
Cu parul la subțioară, arțăgoși,

Să afle numele celor care i-au făcut de batjocoră,
De şi-au dat drumul la gură, să-i dea în judecată,
Că au martori, a auzit tot satul.
Dar când e să-i pună de față, fiecare spune că n-a auzit nimic,
Fiindcă a lătrat o jigodie de câine tot timpul, ori
A plâns copilul.
„Lasă, mă, nene, nu e nimic, nu-ți cade nasul,
Eu n-am auzit nimic, ce ziceau?"

Dacă ar învia strămoşii ar crede că n-au murit demult,
Luna e tot aia deasupra,
Cei înfofoliți în mintene şi cojoace pe dealuri
Care toarnă vorbele prin pâlnie de gâlgâie tot satul de râs
Spun de sute de ani cam aceleaşi glume, numai că le pun pe
Socoteala altora.
Focurile se mută în pisc tot mai spre nord,
Se merge cu strigatul de la vale la deal, spre
Capul celălalt al satului,
Şi când răguşesc ăia, după miezul nopții,
Dau drumul unor roți de car, cu spițele împănate cu fân.
Aprind fânul cu şomoiagul şi-odată te pomeneşti
Cu roți de foc rostogolindu-se din cer, dintre stele.
Vâjâie, sar peste gropi, e ceva grandios,
Parcă cineva din cer a venit cu carul de foc
să lumineze situația, să vadă cum lăsăm noi post
Şi cam ce se mai vorbeşte în comuna Bulzeşti.

PRÂNZUL

Între prânz şi-ntre nemiaz, mă repezeam pe la Ilie
Să ne mai jucăm. Ai lui întârziaseră cu masa
Şi asistam şi eu cum făcea Veta mămăliga.
Femeia sta pe vatră, turceşte,
Apucase ceaunul între picioare – de-o dogorea la pulpe,
De-aia cred c-avea picioarele prigorite,
Punea câte-o mână de mălai, să se închelmeze,
Cânta şi mesteca iute, iute cu mestecăul de lemn.

Mămăliga odată prindea formă, ca o mică planetă,
Ca pământul, dacă ar fi fost la început de mămăligă.
În timpul ăsta, Ţaţa Veta mai da şi ordine în dreapta
Şi-n stânga, că introdusese disciplina în casă, instrucţia,
De când murise Ion al lui Ion ăl Mic, bărbatu-său,
Şi luase ea comanda.
– Marioară, râcâie masa, ori mai bine spal-o, fă-i ceva,
Nu te uita-n gura mea, că nu pot să le fac nici eu pe toate.
Tu, Mitră, ce tot lozeşti acolo? (Mitra se uita în oglindă
Şi-ngâna şi ea un cântec.) Nu te mai fandosi, că nu-ţi veniră
Peţitorii, du-te de cere o varză acră de la Nicolița,
C-aş mânca cu mămăliguţă.
– E acasă, mă, mă-ta?
Ia şi-o oală de zeamă. Du-te cu bâjba.
Iar tu, Ilie, ia vezi tu pe corlata aia, aţa mai e la locul ei?
Aţă te faci. În casa asta nici un lucru nu se mai găseşte unde-l pun,
Trage un fir dintr-un căpătâi, vezi să nu-l deşiri tot.
Dorele, îţi dete, mă, babă-ta, Frusina, laptele ăla?
Vino-ncoa cu oala...

Încet, încet, mămăliga prindea forma rotundă a tuciului.
Muierea îşi aducea aminte ceva şi lua pe deşti un
Cocoloş, îl băga iute-n gură, să nu se ardă.
– Ptiu, că uitai să pun sare. Dă sarea, Marioară.
Nu e pisată?
Păi, voi ce păziraţi până acuma?
Mai e grunjul ăla la oi în bătătură.
O lua iar la mestecat, apoi apuca ceaunul de fund cu o cârpă
Şi dădea s-o răstoarne.
– Nu mai puseşi, fa, masa aia, că acum ţi-o torn în cap,
Tot n-ai apucat tu să te lai cu iarbă mare de Sân-Toader.
Aoleu, ştirul ăsta rămase neprăjit.
Care dai fuga la Chirimeanţa după o cană de ulei?
Ilie, nu mişti?
– La care, la a din deal, ori la a din vale?
– A din deal.
Se mai uita puţin în jur, apoi către Trică:
– Şi... la a din vale, du-te tu, Trică, să-ţi dea nişte gaz,
C-am rămas şi fără gaz, deseară iar ne dăm cu deştele în ochi.
Cere-i şi puţină păcură, să ungem carul.
Către Ilie, care o zbughise, ieşea pe poartă: „Vino-napoi
Să-ţi spui ceva, când te-ntorci cu uleiul, dă o raită pe
La răzoarele lui Lache, smulge vreo trei, patru cepe."

Mai rămăsesem eu, Dorel care se-nvârtea pe lângă lapte,
Aşteptând să-l pună la fiert
Şi câinele.
– Dorele, pune-i un scaun sub fund câinelui ăstuia
Că l-or fi durând picioarele de când stă pe-aici şi ne suflă-n gură.
Marş, ni! în curte, că îţi frâng mestecăul ăsta pe
Spinare.

Răsturna în sfârşit mămăliga pe măsuţa joasă, rotundă,
Că puteai să stai chiar pe duşumea şi să întingi...
Dar în ce să întingi? Aşteptând să-i vină trupa din recunoaştere
O tăia felii mari, cu aţa, potrivea lingurile de lemn,

Da să-şi facă rugăciunea, ofta şi
Odată ieşea în prispă şi striga la mama, tare,
C-avea o voce sonoră, scula şi morţii.
– Ţaţă Nicoliţă, Marioara mea nu e pe-acolo?
– Ba e.
– Îi dedeşi varza?
– Îi dedei...
– Auzi, ia vino până la gard să-ţi spui o vorbă.
Ziceai că-mi împrumuţi şi-o găină. ...Hai s-o prindem
Amândouă, că făcui mămăliga şi mă uit la ea,
Îl dau dracului de post, nu-l mai ţin, că tot rău îmi merge.
Şi-aş mânca, fa, râmnii la ciorbă de găină cu zeamă de varză...

PETRECEREA

Zice că l-ar fi văzut unul
Înjugat cu un bou, trăgând la o cotigă: „Da ce faci, nene?"
„Păi, uite, puțică, mi se păru cam abătut boul ăsta de hăis
Și zisei să mai trag și eu o țârâ, să se mai odihnească."
„Măcar nu te puseși de cea, ți-era mai ușor."

Nici funie de vite nu și-a luat
Leagă plăvanii de coarne c-o sârmă,
Pe care nu știu unde-a găsit-o
Și când întoarce la capul locului ori trebuie să meargă
Cu ei de funie, sârma nu se prea vede
Și lumea se miră: „Ce tot stă ăsta cu mâna-ntinsă degeaba?
Ce s-o fi rugând de ăi boi?"

Strânge tot ce găsește, toate bulendrele, potcoavele, le duce acasă,
Zice că or fi bune și ele la ceva.
Dar el nu e zgârcit: are copii, pentru ei strânge și'
Zice să le lase și lor avere
Că i-a dat și la școală.
A murit într-un ududoi,
Că văzuse ceva sclipind, un ciob nu știu ce era,
Ududoiul adânc rău, n-a mai putut ieși de-acolo, că de
Coborât
Coborâse de-a berbeleacul.
La înmormântare nu i-a venit nici un copil și biata muiere a lui
Așa îl jelea:
„Ligore, Ligore,
Fierbeam apa în ulcior că n-aveam oală
Și făceam turta nesărată

Şi spuneam să cumperi sare
Să fac turta sărată
Şi tu spuneai nu
Că ne trebuie bani
Să ţânem copiii la şcoală
Să-i facem oameni mari
Şi iete acum nici nu veniră să te petreacă".

CIUDIN

Când se-ntâlneau cu el, femeile îl ocoleau prin şanț
Cu garnița cu apă în cap,
Ca să nu dea bună ziua.
Se aciuiase în satul nostru, venind Dumnezeu ştie de unde,
Cu Ciudinca lui, mereu cu burta la gură,
Şi pe care o bătea să nu spuie.
Nu ştiu ce nu trebuia să spuie, că ea nu spunea.

Dispăreau niscai găini, bunăoară, păgubaşul se ducea-ntâi
Şi-ntâi la Ciudin, bătea cu pumnul în poartă:
– Mă, nene, uite-aşa, aşa, îmi lipsesc vreo zece perechi
De puicuțe,
Zisei că poate se luară cumva într-ale dumitale.
– Sigur că da! răspundea el vesel, ca de-o glumă bună,
Prin curte se vedeau fulgi şi pene împrăştiate,
Femeie! Sări de sloboade ale *ciui*, că veni omul după ele!
Repede să nu le-mbolnăvească şi pe-ale noastre.
Şi înapoia ce nu apucase să vândă, ori să taie.
Altă dată însă ieşea c-o falcă-n cer şi cu una-n pământ,
Amenințând cu parul:
– Bă! M-ați tocmit voi să vă păzesc cotețele? Ai?

Jandarmul se purta galanton cu Ciudin, îl mai
Lua pe la post,
Îi mai muta fălcile (care cui – cine ştie!).
După două, trei zile de cercetare îi dădea drumul: „N-avem probe".
Păi, de ce mai purtați prăjina aia strâmbă-n spinare,
Domnule *jandari*,

Dați-o de-a-n boul pe linie la vale, dacă nu vă serveşte,
Sărea Veta lui Iedu, rea de clanță. Îl lăsați pe-ăsta
Să ne ia cu strat şi să ne azvârle-n baltă?
Ce? Orice golan care vine-n comuna Bulzeşti bagă cu
Noi în plug? Are dreptul să ne vândă
Ca pe vite-n târg la Picături?
Nu vedeți c-a-nceput să ne belească de la o margine?
(Aci lumea-ncepea să râdă, că
Ciudin stătea într-adevăr în marginea satului.)
Ei comedie! – adăuga Veta izbind cu mâinile-n lături.
Să se ducă dracului cu Dumnezeu, să ne tihnească şi nouă,
Duce-s-ar învârtindu-se nouă cu a brânzii
Că odată-mi iau lumea-n cap
Şi vă las să-mi creşteți voi boracii.
– Femeie creştină, n-avem probe precum c-ar fi el.
– Păi, să mă pui eu să-i fac probele,
Că tot n-aveam nici o treabă.

În noaptea următoare Vetei i s-au furat toate curcile
De pe culme,
De-a rămas săracă, n-avea nici porc de
Crăciun
Şi de-aia le legumise,
Dar furtul a fost tot aşa – fără probe.
Dimineța numai ce vine Ciudin zburlit la ea s-o
Dea în judecată
Că l-a făcut golan, de față cu martori.

Într-o dimineață au dat copiii cu vitele peste el
Mort în Vâlceaua Bonii
Lângă potecă, alături de-o damigeană de țuică, spartă.
Avea țeasta crăpată c-un par, cu ceva, şi beregata tăiată
Cu cuțitul,
Ca la porci.
Cum se zbătuse, sângele i se amestecase cu țuica.
Era şi-nceput de gadini, că l-au găsit după vreo două zile,

Făcuse muşiță.
Făptaşul a fost prins imediat, de data asta: Costică ăl
De pe drum,
Adică cel nebun, un flăcău, venit tot aşa,
Din lume,
Era zăltat la minte, un nepricopsit, vai de capul lui.
Până atunci nu omorâse un pui, lumea nu se ferea de el,
Părea un nebun bun.

Lui Ciudin i-au pus o cruce de lemn acolo-n pădure,
Se scarpină lupii de ea.

NEBUNUL

Când s-a întors Costică tuns şi gras, ieşea lumea să-l vadă,
Ca la panoramă.
Unora le părea bine, că „săracul dacă era bolnav vezi
dumneata!"
De-aia-i şi dăduseră drumul aşa de repede de la puşcărie,
Pe bază că e nebun,
Iar la balamuc „nu mai era loc s-arunci un ac".
Se punea problema să-l vindece comuna, cum o şti.

Costică râdea, tot aşa de nevinovat, ca-nainte.
L-a luat unul slugă la vite, s-a uitat că nu pretindea simbrie
Doar pe mâncare şi pe-mbrăcăminte
Şi vorba unuia: să-l lase, la urmă, să-i dea numai o dată cu
Măciuca în moalele capului.
Că ăsta, zice, cam aşa s-a-nvăţat să-şi ia plata,
La soroc, dă cu parul, pleosc, pleosc! zdrang, zdrang!
Dar omului acela, care-l luase, se vede că nu-i era frică
Să-l ştie dormind noaptea în pătulul lui.
Unii mai încercau să-l descoase: adică l-a omorât pe Ciudin
De plăcere? Cum îţi vine atunci? Ţi se-nfierbântă creierii, ai?
Nu ţi-e frică?
Costică nu-şi mai aducea aminte,
Zicea c-are-n sân un pui de păsărică
Şi-ncepea să sară. Că-l gâdilă.

Nu mai făcuse nici o năsărâmbă,
Acasă ni se spunea mereu că, oricât, să ne ferim de el,
Să nu-i stăm în cale. Că dacă-l apucă?
Unii credeau că n-o să-l mai apuce neam, adică i-a trecut,

I-ar fi dat la pușcărie vreo alifie, ceva.
Dacă erai atent la ce spune el,
Vedeai că nu prea vorbește drept,
Sărea repede de la una la alta
Și sărea și-n sus.
– Ei, acum întreg n-o fi el, dar nu mai e așa rău.
Femeile mai bătrâne își puneau problema: unde-o să ajungă,
În rai ori în iad?
Vitilina lui Petrică susținea că acum o să tragă
Și păcatele hoțului
Că ăla dinadins s-a lăsat să-l omoare, ca să-i ia ăsta păcatele.
Hoțul, hoț și pe lumea ailaltă!
Budeanca, evanghelista, îi ținea câte-o predică-n potecă,
Îl lua ca pe copii:
Costică, gaică, tu să nu mai sari la om, fatălică,
Fiindcă nu e frumos.
Căci când la judecata de apoi, cum te înfățișezi tu acolo?
Cu mâinile pline de sânge, ia spune?
C-or să-ți pună ăia păcatele pe terezie,
Și, văzând cât sunt de grele, or să le treacă pe cântarul de vite,
Și când le-or trânti, o să facă și cântarul ăsta țac! și-o să se rupă,
De grele ce sunt.
Și-or să te mai încarce și cu cântarul,
Că le-ai stricat daraua!

Asta o spunea Budeanca râzând, ca să-l familiarizeze pe nebun
Cu spiritele de pe lumea ailaltă, ozâcă,
Dar Costică o rupsese la fugă, când auzise cuvântul „țac",
Și acum se întorcea curios, să vadă de ce râde femeia?
„De ce râzi, gagă?"
Îi era teamă să nu râdă de el, să nu fi ajuns cumva de râsul lumii.
Zicea că nu mai are fierbinți în cap, da-l doare
Impresia satului aci-n ceafă.

Impresia era acum mai bună.
– I-auziți de ce-i arde lui Costică, de viața de apoi!

– De, că pe-asta a mântuit-o.
Erau semne c-o s-ajungă direct în rai („Mi-e că ajunge şi trece"),
Fiindcă multe udubenci îl puseseră în pomelnic.
– Fa, spunea Măria Bălii, pe drum, venind de la cimitir,
Vaietându-se de şale, că iar i se pusese junghiul ăla sub o
Coastă.
L-am trecut şi pe el în pomelnic, i-o ierta Dumnezeu ăle
Păcate.
Adăoga apoi cu mare năduf de la inimă:
– Dar nu ştiu ce are popa cu el că mi-l taie, auzi dumneata?
Iote şi azi sări peste numele lui, că mă dusei *espre* să fiu
Atentă,
Auzi dumneata,
Sări peste numele lui, ţuşti! îl sări!

CIOBANUL CARE ŞI-A PIERDUT OILE

Când ni s-au furat oile,
De s-a dus mama dimineața să le dea drumul din obor
Şi ia-le de unde nu-s, şi-odată a trecut-o un fior: „Ii",
Am fost singurul care m-am bucurat sincer, în sinea mea,
Fără să fac tămbălău,
Pentru că era jale mare în casă
Şi s-ar fi crezut că sunt înțeles cu hoții.
Încă mai erau speranțe, în primele ceasuri.
– Ați lăsat vreunul portița deschisă, de-au scăpat din curte,
Zicea Nicolae, să ne uităm pe la fundul grădinilor.
– Vedeți şi pe coastă, or fi luat-o-n deal,
Îşi dădea cu părerea Marioara. Uitați-vă bine prin ududoi!
Ei, nu se poate, mă amestecam şi eu,
Se întorc ele singure. (În gândul meu: de nu s-ar întoarce!)

Simțisem de dimineață că s-a-ntâmplat ceva,
Mama blestema prin curte,
Săriseră şi Nicolae şi George, căutau peste tot,
Ei dormiseră afară în prispă, au găsit un resteu de fier la cap,
„Vezi, mă, dacă mişcam cumva din greşeală, ne croia şi capul".
Nicolae se apucase să bată câinele,
Că n-a deschis gura toată noaptea, să fi zis şi el „ham",
Adormit pe paie, frânt de somn, parc-ar fi fost la scos
Buturugi.
– Mă, or fi fost de-ăi cunoscuți.
Cum să latre câinele dacă-i ştia de prieteni?
– Păi, cine să fi avut inima aia?
– D'apoi eu ştiu, lovi-l-ar moartea!

Ca de obicei, aşteptasem cu inima cât un purice
Să mă scoale să dau drumul la ăle oi,
„Că zbiară-n curte de-o ridică-n sus,
Toţi copiii ăilalţi plecară" –
Stăteam sub scoarţă, cu genunchii la gură.
Auzeam discuţia şi nu-mi venea a crede că se mai fac minuni.
Am sărit drept în picioare, când concluzia era de-acum
definitivă:
Rămăseserăm şi fără oiţe!

„O să mă duc să dau acatiste", se văieta mama,
Aproape să plângă.
Suferea de-adevăratelea, îmi părea acum rău,
Dacă-aş fi ştiut cine sunt hoţii, m-aş fi rugat să mi le dea
Înapoi, momentan, şi să le fure altă dată, mai târziu.
„Cine-o fi lăcomit la averea mea?
Mi-ajungeau de ciorapi şi flanele – şi să mi le ia ei şi pe astea!
Nu i-ar mai răbda pământul, usca-li-s-ar carnea pe oase",
Mă băgasem iar sub scoarţă, şi-ncercam ori să dorm şi eu
Mai mult, în sfârşit, ori să plâng.

Peste vreo trei zile, mama a luat-o la vale,
C-o ulcică de tămâie-n mână,
S-a dus la Călui, să dea acatiste.

A venit tulburată şi mândră c-a văzut mormintele fraţilor
Buzeşti.
„Le-am spus şi lor."
După aia, tot luând sama prin mănăstire,
Parcă şi uitase de ce s-a dus, mândră de trecutul istoric.
Oile de-ntors nu s-au mai întors
Şi nici n-ar mai fi avut nici un rost,
Tot ne învăţasem cu ideea.

Rămăsesem teleleu, prea mare pentru curci,
Prea mic pentru boi – c-aşa mergea: crescând,

De-ar mai fi existat mamuții, de le vedeam oasele pe coastă,
Ar fi trebuit, spre bătrânețe, să mă duc să-i pasc.
Te măsurai după animale.
Îmi aduceam aminte, oricum, cu mare duioşie de blânda mea Sarabalie,
Cel mai rău îmi părea de berbec, mârlea bine, era o mândrie,
Toamna trecea glonț din turmă-n turmă şi-l aduceam
înapoi de coarne:
„Beee".
Începusem să-l învăț să-mpungă.
Să şi-l dea peste groapă ăl de l-o fi luat!

CRAIOVA VĂZUTĂ DIN CAR

Craiova văzută din car e cel mai frumos oraş din lume,
Rămân şi acum încremenit când mă gândesc, îmi lasă gura apă.
Era şi primul oraş care-mi ieşea în cale,
Poate şi asta contează, aveam retina proaspătă, fără gunoaie
Şi i-am descoperit dintr-o dată întreaga strălucire,
De acolo din pisc, de la ulm, deasupra Şimnicului.

Mersesem noaptea întreagă cu carul, hai-hai, sus stelele,
Pe drum pietrele scoteau scântei sub potcoave,
Poate că şleaul nostru se vedea de pe alte lumi
Tot frumos ca al robilor.
Boii cunoşteau calea, fuseseră de multe ori
Cu lemne, cu treburi,
Erau umblaţi, văzuseră multe şi chiar înţeleseseră câte ceva,
Nu ca alte dobitoace. Se orăşenizaseră întrucâtva.
Mi se părea chiar că mă privesc de sus, de câte ori se-ntorceau
De la târg.
Când îi ţesălam ori le dădeam uroaie mugeau la mine superior:
„Mu-uu! Ce ştii tu".

Mă luase mama într-un fel de recunoaştere
Că se hotărâse să mă dea la şcoală, să merg mai departe
Fiindcă ziceau toţi din sat,
Care mă ascultau pe drum îngânând poezii,
Chiar şi câte un străin întâmplat să treacă:
„Ăsta dacă are noroc şi merge
Mai departe..." nu ştiu ce spuneau că se va întâmpla cu mine.
Până la urmă, mama, după un consiliu cu Moşu şi fraţii mai
Mari, s-a decis să-ncerce cu mine la Craiova.

Îmi trebuiau acum două poze trei pe cinci pentru înscriere,
Se punea mare bază pe aceste fotografii, nu știu din ce
Cauză, ce-or fi vrut să vadă la mine?
Și zice mama: Sui în car, mă, și dă-ți cu deștele prin păr,
Ai paie, mergem la fotograf.
– Nu, că merg și eu, sare Ionică. – Păi dar! Te găsișI.
– Ba merg.
– Taci, mă, din gură, stai mereu,
Că n-o să ne fotografiem toți, Doamne iartă-ne!

Plecasem de cu seară, să fim dis-de-dimineață, când intră
Zorii
În aparat, să mă pozeze bine.
Trecusem amândouă pădurile, se auzea doar scârțâitul roților
Ca un scâncet de greieri,
Că și ei cică tot așa cântă când merg și le scârție oasele.
Eram atent, poate văd și lupul cu ocazia asta, și trenul.
Mă luau grijile, parcă visam, ascultam cucuvelele și făceam
Planuri mărețe.
Am ațipit de vreo trei, patru ori, tresăream la hurducături,
„Ajunserăm?"
– E-he! râdea mama, îndemnând boii cu biciușca,
Ouă rața-n traistă pân-acolo și scoate și pui.
Iarăși am adormit și deodată carul, simt prin vis, se
Oprește.
– Gata? zic, pregătit să sar la fotograf. Unde e?
– Suntem abia la Motoci, jumătatea drumului, Galben trage la
Fântână.
Ajută-mă să dejug ăle vite, vezi să nu te calce.
Mi se speriase somnul,
Ascultam bufnițele pe marginea drumului, ori cucuvelele,
Uși! încerca mama să le sperie, că numai voi m-ați cântat
Toată viața,
Parcă s-ar fi isprăvit privighetorile, acum vă găsirăți să
Cobiți?
Veni-v-ar numele!

– Lasă-le, mamă, ce-ai cu ele, dacă aşa le e cântecul!
Mie-mi place şi ăsta!
– Ce ştii tu, mă? Tu eşti învăţat cu puţin.

Boii s-au oprit dintr-o dată singuri: jos în vale:
O mare de lumini aprinse, o pâlpâială ca de idei în cap;
Că şi vitelor de la jug
Le mergea parcă la inimă priveliştea.
Făcea să tragi carul
O noapte întreagă să vezi panorama civilizaţiei.
Şi un şuierat: trenul.
Mi s-a pus un nod în gât de emoţie.
– Va să zică asta e Craiova, cetatea banilor... am gândit
Cu glas tare.
– A banilor... dacă i-ai face! a oftat mama. Altfel...
Hăis, Galben,
Lovi-te-ar boala, că ne-apucă prânzul.
Şi dintr-o dată mama s-a îngândurat: „Dacă-om avea noroc să-l
Găsim pe omul ăla..."
– Care om?
– Fotograful...
– Păi, numai unul singur e-n toată Craiova?
– Sunt mai mulţi, dar unul singur pozează pe mălai,
Îl cunoaşte Floarea lui Ghiţă, e un fel de prieten cu el,
Mi-a dat adresa.
Că toţi ceilalţi iau bani, şi de unde să am? Că dacă trăia
Tac'tu...
Dacă n-o vrea mălai, întoarcem diligenţa – şi-acasă.
– Şi cu mine cum rămâne?
– Aşa bine, la curci – văzuşi că le lăsaşi în salcâm,
Abia te-aşteaptă.
Mai stai un an, poate se mai întâmplă ceva.
– A, nu. Ce să se mai întâmple?!

Am avut noroc, fotograful a luat sacul cu mălai,
După aia a băgat capul în fusta aparatului,

Eu stăteam țeapăn, parcă aşteptam să mă trăsnească, eram
Dispus la orice,
Numai să mă văd la şcoală.
Şi spre seară, după ce mai dădusem cu carul o raită
Prin târg, opream boii şi ne uitam la vitrine,
Fotografiile la minut erau aproape gata.
Din ele mă privea un copil speriat,
Gata să ia în piept drumul ştiinței.
M-am uitat la Galben şi la Vână: M-a luat un fel de milă de ei,
Eu o să-ncep o altă viață, alte orizonturi, ehe!
Ori, cine ştie dacă n-a stricat mama mălaiul degeaba!
– Ce ziseşi, mă? întreabă ea, înjugând.
– Mă gândesc... dacă n-or fi trei pe cinci? ne-o fi păcălit,
Nu le măsurarăm...
– Ei, lasă, nu ne înşeală el...
Lăsasem în urmă oraşul cu splendorile lui,
Vitele se îndemnau la drum pe câmpul Vulpenilor
Ştiind că merg acasă, la uroaie.
Mama, mulțumită oarecum de rezultatul expediției,
Ca şi când totul atârna de cele două poze
Care după părerea ei erau nimerite,
Mi-a spus mângâindu-mă pe creştet:
– Măi, băiete, eu mi-am făcut datoria,
Acum să te văd cum mănânci cartea.

CÂND SE VĂD MUNȚII

Munții la noi se văd rar. Cam o dată pe lună,
Ori şi mai rar, din cauza copacilor,
Că sunt păduri mari, seculare, ori mai ştiu eu de ce,
Poate şi fiindcă stelele sunt jos, pâlpâie de-ți iau ochii,
Ca lumânările pe colaci.
Când aerul se ridică în sus, ei odată țâşnesc pe-acolo
Pe la geana orizontului, se văd foarte aproape,
Ți se pare că te poți sui pe ei cu carul.
Şi sticloşi – ți-e teamă să nu aluneci să-i spargi.
– Uite munții, spune cineva, speriat,
Cum ai spune „sări, iepurele!" şi scârț! – toate gâtlejurile
Se răsucesc la deal, ca vrejul de dovleac spre soare.
Cei mai bătrâni scot pipa, amnarul şi iasca,
Priveliştea trebuie trasă în piept, cu oftat, până în rărunchi
Şi slobozită pe nas.
„Ia nu mai duhăniți atâta, că-mi acoperiți pietroaiele
de-mi ascut custura pe ele."
Boii se opresc şi ei pe brazdă, rumegă tihnit.
Prima dată mi i-a arătat Moşu Pătru, cu ciomagul,
Pe Seci. „Iar ieşiră", zice. Mai ieşiseră şi c-o zi înainte
Tot cam pe la ora aia, dar îi scăpasem.
Le-am luat seama, şi ei mie – aşa mi se părea că erau ca nişte ochi
Deschişi în piatră, să se uite peste țară, la deal şi la vale.
– Şi ăştia, întreb eu cu frică... sunt tot ai noştri?
– Păi dar! De-acolo curg oile alea însemnate, care
vin pe Ungureanca,
Oi curate ca lacrima, fie albe, fie negre.
Din ziua aia parcă mă făcusem mai mare,

Mai important, însemnasem în gând locul pe unde sunt,
Şi tot studiam zarea. Chiar dacă nu se vedeau, ştiam că sunt acolo,
La locul lor.
„Acum îmi mai rămâne marea – şi cam isprăvesc cu văzutul,
Ce se poate vedea într-o viaţă de om."
– Numai că aia nu s-arată singură, trebuie să te duci s-o cauţi...
Te iei şi tu după firul Frăţilei şi dai de mare,
A mai adăugat Moşu Pătru, râzând,
Fiindcă el era bătrân şi nu apucase s-o vadă,
I-ar mai fi trebuit vreo două, trei sute de ani
Şi nişte perechi de tălpi.
I-o tot îngrădiseră apele mici.

FANFARA

Ce n-aveam noi în comună, n-aveam fanfară,
Ne-am dat seama de asta, când s-au rătăcit unii pe-acolo,
De la nu ştiu ce orchestră.
Marin Clanaristul se-ntorsese din armată c-o goarnă,
Era acum chemat pe la toate înmormântările,
Cânta foarte bine „deşteptarea",
Când mai iute, când mai domol, după cum şi mortul,
Mai tânăr ori mai bătrân.
Tu-tu,
Ia-l şi-l du,
Tu-tu-tu,
Ia şi du-l,
C-a mâncat mălai destuul,
Făceam noi pe lângă ăi de plângeau.

Pe toţi îi înnebunise ăsta cu cântecul.
„Când oi muri, zicea ţaţa Măria Bălii,
Nu vreau decât tron de stejar, nu de fag,
Şi să-mi cânte clanaristul la cap,
Să stau aşa cu mâinile pe piept, frumoasă, şi el să-mi cânte."
Şi-ntr-o zi, vara, pe un zăpuc, că nu puteai să dezbulugeşti oile,
Apar unii gătiţi, înjugaţi la nişte ţevi cât roata carului,
Şi-ncep să cânte pe la porţi arii din opere, canzonete,
După cum le făcea unul semn din sprâncene –
Unii ieşeau cu câte un ciur de mălai, de făină, cu drugi,
Le dădeau acolo,
Alţii ascultau degeaba, când se termina, dădeau din mâini.
„Nu mai avem nimic, ziceau, adineauri procopsirăm
nişte paparude".

– Acum, dacă-o fi să plouă, plouă şi necântat, adăuga vreo femeie.
Alămurile erau lustruite, ăia suflau de zor, parcă suflau
În clopote; se clătina pământul.
– Ce fu asta, gaică?
Uliuliu! Păi să-i mai aduc un ciur, că-mi plăcu.
Depindea acum şi ce fel de ureche muzicală avea fiecare.
Unele veneau cu câte-o foaie de pestelcă, un vâlnic,
Ori zăvelcă, aduceau cămaşa cu râuri şi şabace, cam ruşinate că nu
Le-o plăcea ălora.
– Uf, că nu mă loveşte pe mine moartea acum, se văieta ţaţa Maria,
Că ce-aş mai fi mers eu la groapă cu ăştia, de-a mai mare dragul.
Dar, Floreo, să nu mă bagi în pământ noaptea, că mi-e urât,
Vin moroi, stafii, strigoi să mă sparie.
Şi-n primele zile, auzi, mă, mai stai şi tu pe lângă groapă,
Te mai învârteşti pe-acolo.

După ce-au plecat a fost o linişte vreo trei zile,
Nu mai aveau nici un chichirez, nici cuc, nici pupăză,
Marin Clanaristul şi-a dat cu goarna de-un copac.

Mare secetă trebuie să mai fie şi pe-acolo, pe la ei,
A tălmăcit Nea Florea evenimentul,
De s-au îmbrăcat toţi în *franc* nemţesc
Şi-au inventat ei ditamai fluiere,
Ca să ne-ncânte, să ne ia mălaiul.

RÂNDUIELI

La noi muierea pupa mâna bărbatului
Până mai adineaori – zicea Marin al lui Pătru,
Şi din dumneata nu-l scotea niciodată,
Îi făcea trei, patru copii, dar nu-ndrăznea să-i zică *tu.*
Cele mai mândre, care se ambiţionau, nu-i ziceau nicicum.
Femeia are socotelile ei, ea să ţină de coada cârpătorului,
Să ţină oala de mănuşă, la foc, să stea ciucită la vatră
Şi să lase politica – de-asta ne ocupăm noi, asta e pentru oameni –
Femeia, ce ştie femeia?
Ea să şteargă sticla lămpii, să alinieze clondirile pe corlată,
Să fie toate drepte, aşa să tragi cu aţa,
Să te tragă, să-ţi pună ventuzele şi să nu-ţi iasă din vorbă,
Că ce ştie ea?

Înainte n-o prea vedeai la faţă, că purta maramă,
Zăvelca lungă, colo, abia-i sclipeau gleznele,
Dar o ghiceai pe-a frumoasă – şi-o furai, domnule,
O luai pe cal, şi-o făceai muierea ta, era o dulceaţă,
Dar acum pe cine să furi? Uitaţi-vă-n jur, pe cine să furi?
Altfel era viaţa, mai tacticoasă, umblai în cămaşă lungă până
Spre douăzeci de ani, că ziceau că eşti copil, la douăzeci de ani
Îmbrăcai izmenele, te-ncingeai cu brâul şi plecai după fete,
Le *încântai* din fluier.
Nu mai sunt rânduielile alea, treierai cu caii,
Vedeai cum se suceşte lanţul pe steajăr, la urmă-ntorceai caii,
Rămânea jos grâul ca aurul. Aveai stupi, oi,
Beai câte-un putinei de lapte bătut şi te ştergeai la gură cu mâtca,

Mâncai un geac de brânză, coceai floricele,
Nici mălaiul nu mai e
Aşa de dulce, când îl spoia mama cu cocă
Şi făcea pe deasupra flori cu lingura,
După aia-l băga-n ţest.
Zăbicul are alt gust.
Şi vitele parcă sunt mai proaste, că ţin minte
Când se ducea mama să mulgă vacile în obor,
Viţeii, care stăteau aleşi în curte, cum o vedeau cu oala în mână
Săreau, se gudurau pe lângă ea.
Ştiţi că şi anul ăsta Prica iar mi-a rămas stearpă?
Şi vitele sunt mai proaste, ascultaţi-mă pe mine.

Poţi să discuţi cu femeia lucrurile astea, că nu poţi.
Nici copii nu mai face ca lumea,
Să-ţi umple casa, să te simţi om,
Una-două îi leapădă, zice c-a râvnit la varză acră şi n-a
Găsit la repezeală şi i-a lepădat,
Ori c-a râvnit la cireşe iarna, şi de unde să ia, şi s-a stârpit,
Bazaconii – nu vor să dea-n greu,
De-aia s-a-mpuţinat lumea.
Înainte, când veneau turcii pe-aici, cine-i lua la palme?
– câte zece-doisprezece
Săreau din câte-un copac pe turc, lui Baba Novac pe-aici îi
plăcea
Să se bată cu ei, de ne lăuda şi Mihai Viteazul:
„Daţi, mă, băga-i-aş la ududoi, să mai stea şi pe-acasă".
Dar discută astea cu Măria Bălii – uite-o că vine –
toată ziua prin odăi – să vezi ce zice,
Că ea a stat toată viaţa cu fundu' pe cămaşă degeaba şi nici tabla
Înmulţirii n-o ştie.

– Mărie, cât fac, fă, nouă ori opt? Care e, fă, capitala
Portugaliei?
– Însoară-te, mă, Târziule, şi nu mai lozi aci, cu copiii,
Că ai şi-nceput să iei culoarea cerii.

– Păi, găseşte-mi tu una care să-mi placă şi să-mi
pupe mâna la comandă,
Că acum o iau.
– În nădejdea aia, vezi să nu te pupe moartea rece.
Nea Marin al lui Moşu Pătru se apropia bine de cincizeci de ani,
Dar nu se hotăra să se-nsoare, toate aveau câte-un cusur,
Era poreclit Târziu, dar numai Măria Bălii îndrăznea
să-i spună în faţă.
Deştept, iscoditor, cunoştea bine ce-a fost înainte pe la noi,
Avea parcă un alt puls, dar cu o sută de ani în urmă.
Lăcrima sec pentru stricarea rânduielilor. Şi după cum citise el în
Norii de la cornul Caprii, nu era de-a bună.
Se întoarce lumea cu curu-n sus şi se scufundă pământul.
Casa lor bătrână, de moşneni domoli şi aşezaţi,
Intra încet în pământ.

ZARBĂ ŞI RIBLA

Ribla era mai mare decât Zarbă,
Când îi dădea câte-un brânci, prindea Zarbă o viteză!
Căsnicia lor mergea bine, ca tusea şi junghiul,
avea fiecare traista lui.
Şi când mergeau pe la pomeni,
Cerea fiecare în contul lui, că aşa trăiau.
Zarba rămăsese mai mic de stat de când iubise, din tinereţe,
Că zicea că toate fetele-l mai iubesc şi-acum
Şi-i spun: „Nea cutare, oile mele se mai văd?"

Noaptea nu le ajunge drugul de lemn,
Mai proptesc uşa şi cu frigarea
Să nu-i calce hoţii, să le ia... nu ştiu ce să le ia,
Poate trăiştile, că ei au contenit să mai muncească,
De când s-au îndesit sărindarele, păresimile, pomenile de nouă
zile,
Lumea e darnică, zic ei, dacă nici doi milogi ca noi
N-o putea hrăni o comună,
Atunci înseamnă c-a venit sfârşitul lumii, punem toţi
mâinile-n şold
Şi ne uităm în gura îngerului să vedem ce zice, ce ne e scris.

Zarbă îi ţinea calea poştarului Ion Roncea, care are boala rea
Da'l apucă rar, altfel e om învăţat, tacticos la vorbă,
Şi-l întreabă primul cine-a mai murit.
– Auzi dumneata, ce se mai aude? îl iscodeşte pe factor.
Îi ştie pe toţi care sunt pe front – cu numele-ntreg şi cu
Iniţială,
Ca şi când ar avea de gând să le mănânce şi iniţiala.

Teoria lui e că rezbelul se mai lungeşte,
„Ne mai duce-aşa zece, cinşpe ani, că sunt ţapeni şi ăia şi ăia.
Sunt ca boii ăia bici, care, când s-apucă-n coarne,
Se tot împing încolo şi-ncoace,
Tot aştepţi să se biruie şi nu se mai biruie,
Stau aşa şi se morâncesc".

NECAZUL

Oamenii se leagă de câte un lemn,
Care le e mai drag, un stejar, un frasin,
Îi tot dau târcoale, râd când înfrunzeşte,
Vara se tolănesc la umbră cu şalele pe pământ şi cu faţa
Spre cer.

Din Bulzeşti, din orice punct te-ai uita, vezi măcar un copac.
Codrii răzleţi sunt mulţi, pe dealuri,
Dar pădurea a mare e una, la marginea satului, spre Murgaş.
Iarna treci cam în fugă prin ea, că se văd urme de
Dihănii.
Nu se mai termină, e lată rău, şi oamenii merg în grupuri
Şi cu felinare.

Vâjâie vântul prin scorburi, să scoată afară bufniţele
Care cobesc, că se schimbă vremea,
Se frâng crengi, se dejghină tufani, e un ţipăt şi-o lălăială de
Ciurezi
Că-ţi îngheaţă sufletul de frică, faci ţurţuri la gânduri de frig.
Vulpi, viezuri stau cu coada-ntre picioare şi-şi suflă-n gură,
Să se-ncălzească.

Într-o noapte geroasă veneau unii în viteză, cu sania,
Făceau plaşii: vâj, vâj! prin zăpada care scârţâia
Şi odată văd o mogâldeaţă,
Un om, cu o lumânare aprinsă, se tot apleca, iar se stingea
Lumânarea, iar scăpăra s-o aprindă, tot dădea să ridice
Ceva de jos.
L-au cunoscut, era Dumitru, om avut, gospodar...

– Ce faci Nea Dumitre, bun lucru, dar ce tot bodicăi pe-aici?
Că până colo se ținu o haită de lupi după noi...
Dumitale nu ți-e urât?
– Ei, măi oameni buni, mă-ntorceam de la Craiova
Şi dedei de-un necaz... Uite-mi pică un nasture de la manta
Şi-l tot caut de-aseară... Strălucește, dacă-l vezi, strălucește,
Dar nu-l dibui neam, fir-ar al nâi,
Mă-ntorsei tocmai de la marginea ailaltă a pădurii...
Apoi, suflând amar în pumni:
Să fi călcat vreun lup pe el şi să-l fi băgat în zăpadă?

LA GOVIE

Erau femeile îmbrăcate cu fuste frumoase de borangic,
Ori cu fuste negre, cusute cu gogoşi de fir,
Aveau cămăşi cu mărgele
Şi pe cap cârpe, marame, care se lăsau pe spate,
Iar pe frunte se prindeau cu ace cu măciulie de argint,
Aşa, ca aluna de mare, măciulia.
Şi ele stăteau înfoiate şi încălţate cu papuci, înalţi, negri.

Se-ntindeau mesele.
Nişte blane puse pe jos, şi pe de lături lemne mai înalte
De sfat. Şi acolo fiecare îşi desfăcea şervetele
Cu ce-avea de-acasă. Scoteau ouăle roşii, ciocneau
Şi mâncau cu mămăligă.
Unele mai aveau şi păsat, cum se făcea atunci, bun.
Lăutarii se plimbau pe margine, cântând.
Toţi beau, petreceau, după aia se puneau pe joc.
Govia se făcea în deal
Şi se anunţa cu toba, să se ducă lumea.
Şi un câine pe care-l chema Gealap se învăţase,
Unde auzea toba, acolo se ducea şi el.
Toba nu bătea numai pentru petrecere.
Dar aşa se-nvăţase el,
Îi era şi lui drag la govie, că toată lumea era gătită şi veselă.

ÎN CĂUTAREA JUNGHIULUI

E dandana mare cu copiii mici când se-mbolnăvesc,
Că nu ştiu să spună ce-i doare, unde-i doare,
Se sting ca lumânarea, te uiți să caşte de trei ori să le iasă sufletul,
Mamă-sa dă să-şi smulgă părul din cap, cheamă lumea,
Dar cele mai bătrâne: „Stai, fa, că trebuie să-i găsim
Junghiul".
Şi după ce-l scaldă bine, îi sparg un ou proaspăt pe piept,
Aleg gălbenuşul, şi-l tot împing cu deştiul,
Pi colo', pi colo' pe piept.
Şi unde se sparge gălbenuşul, înseamnă că e junghiul
Şi dă-i, trage copilul.
Se ia la urmă o foaie de tutun şi una de muştar, ceapă şi ulei,
Se face un bleasc
Şi se pune pe locul ăla, să tragă durerea.
Copilul atunci începe să râdă, că simte cum îi trece.
Mulți au scăpat aşa, şi Trică şi Dorel şi Rine al Cazacăi,
Dar la unii nu vrea gălbenuşul să se spargă deloc,
Te uiți la el că alunecă, alunecă pe piept, întorci copilul
Cu burta-n jos, îl plimbi pe şale – nimic,
Înseamnă că s-a-ncuibat moartea-n el, n-ai ce-i mai face!
Poate doar o minune, cum s-a-ntâmplat cu unul din Seculeşti
Că erau să-l îngroape, după ce-l plânseseră vreo trei zile de mort,
Şi la urmă el s-a sculat de viu.
Dar la urmă l-a uitat mumă-sa când s-a dus la secerat,
L-a uitat în prispă şi-au scăpat porcii, au dat peste el
Şi l-au mâncat.
L-au mâncat pur si simplu – ptiu! fir-ați ai dracului,
Să mai mănânci carne de porc...

FRĂȚILA

„Ba, fa cumnată,
Nu ştii ce visai azi-noapte?"
„Nu ştiu."
„Să făcea că venea o apă mare, mare de la deal."
„Păi, te uitaşi în vale, că veni."
„Păi, nu mă uitai, că mă luai cu păsările.
Uliuliu, ce lişteavă de apă,
Mamă, păi asta e Dunărea."

Se vărsase valea, Frățila, care vara sta seacă,
Acum se lățise, venise până aproape de grădini,
Luase tot în cale, pluteau poduri, clăi de fân.
Şi un om de la deal, în vârful plastei,
Cu furca de fier, zicea că tot o găsi un dâmb,
S-o oprească pe undeva, da-l trăgea mereu firul apei.
„Iote, cum ni se deveseşte agoniseala,
Iote, cum nu ne lasă Hoțul ăla (Hoțul ăla era Dumnezeu)
Să ne ticnească îmbucătura.
De unde-o fi, fa, atâta apă, că parcă nu plouă aşa de tare,
Ziceam că doar o să stropească..."
„Ba mie-mi era de secetă..."

Puhoiul rupsese şoseaua pe-o lățime de-o jumătate de kilometru,
Şi stătea şirul de care de-o parte şi de alta.
Muntenii rebegiți pe lângă boi tot intrau sub coviltir, tot
Ieşeau,
Unul se-ncumetase să-nainteze, cu apa până la burta boilor
Care odată se opriseră,
Şi omul, în față, îi tot trăgea de lanț.

Se simțea cum gâlgâie apa printre spițe,
Dar nu se mai vedea nici roată, nici nimic
Au sărit Dumitru lui Chirimențu şi alți oameni
Cu o bucată dintr-un gard, cu o poartă fărâmată,
Să calce pe ea, o țineau cu lanțuri, era bucluc mare.
Casa lui Giurcă abia se mai vedea şi ea,
Ziceai că pluteşte, el o pusese în mijlocul văii, pe un
Dâmbuleț şi fie toamna, fie primăvara se pomenea
Cu aşternutul ud.
„Uitați-vă, parcă e corabia lui Tata Noe,
Iar o să-şi caute străchinile pe sub pod,
Că dacă nu vrea să se tragă şi el în rând cu lumea,
Acum să-i dăm cu sâc."
Giurcă fuma pe acoperiş şi tot arunca boabe la gâşte,
Să le momească, să stea pe lângă casă, să-noate pe-acolo.

Apele creşteau şi Țața Măria se temea de sfârşitul lumii,
C-avusese ea un vis rău azi-noapte:
Se făcea că venea o apă mare de la deal.
„Eu ziceam că măcar anul ăsta or să se facă bucatele şi-o
Să fie,
Bişag. Şi, vezi dumneata, ne scufundăm, ne scufundăm.
Uite-aşa o sa ne-nece pe toți, n-o să se mai vadă petec negru."

Îngenunchea deodată şi pupa pământul, plângând,
Îl pupa înainte de a-l lua apa, înainte de-a ne acoperi pe toți.

PRICOPSEALA

Ielele nu le-am văzut jucând ca nebunele, ţinându-se de mână,
De ce să zic,
Dar am văzut jucând banii, că sunt comori pe la noi
Îngropate de haiduci pe la rădăcina vreunui stejar, prin
Fântâni care s-au astupat, prin vâlcele. Unul ar fi găsit
Odată,
O găleată întreagă în Vâlceaua Bonii, dar goală, cine-o fi
Golit-o de galbeni?
Unde-or fi îngropaţi?
Comorile joacă noaptea pe dealuri,
E întuneric şi-odată vezi lic, lic, o pâlpâială, îţi sar
Ochii,
Toţi se sperie – ţineţi, mă, bine minte locul – cam pe unde fu?
Se duc, sapă, sapă, sapă – până ieşea apa – şi din ei
Şi din jos. Ăi care rămân sus, tropăie nerăbdători:
– Dederăţi, mă, de tare?
– Dederăm de moale.
Toamna când se cam isprăvesc trebile ăi mai tineri se ţin
De hore,
De petreceri, dar cei copţi la minte – Ciurează, Panduru,
Coza –
Îşi iau târnăcopu-n spinare şi desfundă izvoarele, dacă nu
Găsesc bani de aur, străchini de aur, belciuge de aur,
Măcar se laudă c-au băut apă neîncepută.
– Mă, vrei să te pricopseşti, îl îndeamnă Panduru pe Ciurează.
– Vreau.
– Atunci ia-ţi lancea (avea o lance veche, găsită) şi hai.
Ciurează, tot săpând fântâni degeaba, dăduse şi-n darul beţiei,
Cu atât mai vârtos era musai să se pricopsească,

Să-şi ia măcar cămaşă-n spinare.
Trecea cu clondirul gol în buzunar la deal, spre cârciumă.
– Ciurează, mai ia-ţi, mă, şi tu cămaşă, râdea maica.
– Lele Ioană, nu e vreme de *căbaşă*, ce, acum e vreme de căbaşă?
Mai bine-mi iau o litră de ţuică (lua el mai multă) că am de lucru.
Ciurează era maistor tâmplar, foarte priceput, ce ieşea din
Mâna lui!
Numai mese, numai linguri cioplite, sărăriţe frumoase
Parcă erau prinţese, nici nu-ţi venea să-ntingi în ele.
Îşi făcuse o statuie din lemn, de semăna cu el,
Se uita-n baltă să vadă cum arată şi cioplea, cioplea că-i
Mergea mâna bine,
Ce mai, era leit, şi când se-mbăta stătea-n faţa statuii
Plângea şi se-nchina la el, zicea că el e Dumnezeul ei,
Dar tot el se-nchină la ea, fiindcă e el.

Nu s-a pricopsit neam, în nici un fel.

HAU - HAU!

I-auzi cum urlă lupii,
La noapte să fiţi atenţi,
Când or lătra câinii să dăm fuga,
Mă, pune furca de fier în prispă, s-o ai la-ndemână,
Că odată ne pomenim cu ei în coşare.

Ierni geroase, nămeţii aşa de mari
Şi atunci din vâlcele ieşeau fiarele rebegite,
Aşteptau să se stingă lămpile, că le dădea-n ochi lumina.

Ferească Dumnezeu de ăi de pe drumuri.
Dar unora nu le era frică deloc,
Veneau pe poteci, călări ori pe jos, de unde avuseseră treabă.

Gheorghe Ionescu era logofăt la Veleşti, într-un sat vecin,
Învăţase să scrie pe nisip, că aşa era atunci,
Avea o literă frumoasă, parcă scria cu domnişoare,
Cum îi zisese unul,
Şi-o memorie, că-i ştia pe toţi din sat, în ce zi şi-n ce an
S-au născut,
De când le făcuse actele.
Nu văzuse lup de-aproape, îi venea să caşte când îi auzea urlând.

Şi-odată dă peste patru în pârtie
Era să se lovească de ei – ce să se mai dea înapoi?
Abia a avut timp să-i numere, unu, doi, trei, patru,
Şi-a mers înainte, cu acelaşi pas.

Mijlocul pădurii, puterea nopţii, el cu mâna goală,
Cine ştie la ce se gândise până atunci.

Lupii s-au urnit puțin, doi într-o parte, doi într-alta,
Dar numai oleacă, le era bine, bine, nu voiau să intre-n
zăpada a mare,
I-au făcut loc, a trecut printre ei.
Când a ajuns în sat, odată i s-a făcut părul măciucă,
L-a ajuns frica din urmă.

A fost așa, ca-n vis, ne spunea Moșu, târziu, după mulți ani.
Știi, când te pomenești, în vis, între dihănii și dai să te trezești.
De ce nu m-or fi mâncat, Dumnezeu știe!...
– Poate miroseai tu a țuică, îl tachina maica,
Și i-a speriat damful. Ori erai cu cojocul?
– Cu cojocul.
– Aia e, ăia sătui, își făcuseră mendrele pe undeva
Și-acum le era silă de seu, le venea ojic pe gât,
Că altfel, dacă te-ar fi luat la dărăcit!
Îți mai găseam și ție doar cizmele
Și-ale începute, cum i-au găsit unuia la deal,
Dumnezeu să-l ierte.

Lupii se auzeau acum mai aproape de sat,
Pesemne că se mai stinseseră din lumini...
Moșu s-a sculat, s-a îmbrăcat cu șuba și-a plecat.
S-a întors după vreun ceas. Se codea să vorbească.
– Unde fuseși, mă, nu te mai astâmperi?
– Fa, tot aveam noi destule oi...
– Ce vorbă e asta?
– De drag nu urlă nici ei...
– Cine?
– Lupii... Le dusei una, aia blândă, o lăsai la baltă, legată
De-o salcie.

Maica a-nceput să se-nchine... Ți-a luat Dumnezeu mințile!...
Așa, acum prismește și dihăniile pe lângă casă...
Mă mir că nu stătuși să le-o și ții... să nu le scape...
Păi, când o auzi mâine lumea că dai oi la lupi,

Nu vine tot satul să te scuipe, om eşti tu?
Să vezi cum or să-ntindă gâturile peste gard şi-or
să-ți pângărească bătătura: Ptiu! ptiu!
– Păi dar...
Lasă, că ştiu eu ce fac...

În vale nu se mai auzeau acum scâncetele de milogi lihniți
Ale fiarelor, doar crivățul care parcă sfâşia plotoage din cer
Cu stele cu tot.
– Măcar nu-ți dete-n gând să le-o fi dus pe-aia, pe-a stearpă...
A mai zis maica, după vreo două ceasuri, neputând să doarmă.

MICUL LORD

Cu mălai la gât am stat şi eu,
Când aveam gâlci, mai mult de frică să nu-mi dea mama-n gât,
Cu degetul arătător înmuiat în sare.
La sare gâlcile dădeau înapoi, dar şi la mălaiul înmuiat,
Câteodată. Stăteam cu cârpa udă-n jurul gâtului,
Parcă eram lord, cum am văzut mai târziu că se purtau englezii
Ţepeni şi cu bărbia-n sus din cauza gulerului cu dantele.
„Te lăsară?" „Nu mă lăsară." „Atunci cască gura mare,
Vezi să n-o-nchizi". „I-o ţin eu căscată cu lingura"
(Sărea Ionică, galanton).
„Nu, că parcă mă lăsară."
„Hai, că n-am timp de tine."
„Mai bine s-o chemăm pe ţaţa Anica, să-mi descânte."
Femeia se prezenta imediat,
Era vrăjitoare, ştia o mulţime de leacuri,
Odată i-a descântat unui pui de găină pe care-l învăţasem
Să se ţină de mine, de mic, şi i-a trecut, că se-nţepase
Într-un mărăcine şi-mi era teamă să nu se obrintească.
„Gâlcile motofâlcile,
Plecară cu curcile,
Curcile s-au întors
Gâlcile nu s-au mai întors.

Şi nici să nu mai vie", zicea ţaţa Anica, ameţind un cărbune
Într-un pahar.

„Şi dacă-or veni?" întrebam eu, sceptic.
„Atunci să le mai zicem unul."
Şi-ncepea:

„Au plecat gâlcile cu toporul în pădure.
Toporul a venit,
Şi gâlcile n-au venit.
Şi nici să nu mai vie".
„Şi dacă-or veni?" mă încăpăţânam eu.
„Atunci mai dă-te diavolului, sărea mama, vino să-ţi dau în gât
Şi terminăm povestea, că nu poate biata femeie să urdine
Toată ziua bună ziua, să-ţi descânte."
„Nu, că parcă mă slăbiră, nu mă mai dor deloc,
Al doilea cred c-a avut efect, primul n-a prins,
Ori cum era descântecul ăsta al doilea?"
„Astea nu se spun, că sunt primejdioase.
Când îţi trec gâlcile, îţi facem de-nsurătoare."

DUMNEATA

Într-o noapte, pe aici, pe la Cişmele,
Unde sunt casele mai rărişoare, din cauza stafiilor,
Care se zice că s-ar fi arătând pe-acolo,
Şi oamenii s-au sfiit să pună case, ca să aibă stafiile loc,
Lărgime, să treacă-n deal, în vale, libere,
Se întâlneşte Grigore al lui Tăgârâlă cu unul care
cam sclipea de departe,
Aşa ca putregaiul.
„Bună seara." Ăla nu-i răspunde. „N-o fi auzit", se gândeşte
Grigore, „Bună seara", zice iar.
„Bună seara", îngână celălalt, parcă ar fi avut ţărână-n gură şi-i
stă drept în cale,
Nu-l mai lasă să treacă.
„Mă, tu ştii cine sunt eu?"
Se uită Grigore... şi odată simte cum i se scoală căciula
Singură din cap: hoop! şi cade jos... pleoţ! Ăsta semăna cu unul de
Murise... să tot fie luna...
„Păi, eu ştiu..." încearcă el să-şi facă... ce să-şi facă?... curaj...
„Te cunosc, dar nu ştiu de unde să te iau..."
Păi, ia-mă şi dumneata de guler... rânjeşte străinul.
Când să-l ia de guler... nimic... Ăla era moroi...
Dar mâna îi rămăsese ţeapănă în aer...
După aia i s-a făcut moale şi aşa a rămas.
Bine că nu i-a zis moroiul să-l mai ia şi de altceva
Că paraliza tot.

Aşa a fost de părere şi Coza, că s-a dus repede la el.
Zice: ai scăpat ieftin, neică, moroii din Bulzeşti sunt
Arţăgoşi.

Când le străşunează din ceva pe câte unul... îl fac
Cârpă, treanţă, poţi să ştergi lampa cu el.
Aşa e de
Moale şi afânat.
– Dar mi-a zis „dumneata"... îşi aduce aminte Grigore
– Nu, că de purtat ştiu să se poarte... nu sunt bădărani,
ţopârlani, modârlani, capsomani.
Nu că le iau partea, dar
Trebuie să te gândeşti şi la ei; până mai ieri erau aci cu noi,
Într-o lume va să zică; odată mor şi se pomenesc pe altă lume,
Bunăoară pe lumea ailaltă, care nu-i primeşte, nu ştiu
Din ce cauză, şi-i trimite înapoi pe lumea cealaltă,
Bunăoară asta a noastră... care se sperie şi-i alungă.
Uite-aşa mi ţi-i plimbă, cine mi ţi i-o plimba,
De-aia sunt şi moroii ăştia arţăgoşi... şi se mai iau de câte unul
Ca dumneata...
– Nu mai îmi zice dumneata... ca ăla... îl trecu un fior pe
Grigore.
Dar matale, Nea Cozo, cum,
De ce nu ţi-e frică de ei? Mergi, îi dezgropi, îi înţepi, îi beleşti,
Faci atâta bine... comunei... nu ţi-e frică singur în cimitir?...
Coza tace şi-l priveşte cu nişte ochi... cu nişte ochi...
– Mie mi-au luat frica... de pe vremea când... *trăiam.*
– Cum vine asta...? Şi Grigore simte cum i se înmoaie şi
Mâna ailaltă. I s-a strâmbat şi gura, în partea dreaptă,
Vorbea aşa... strâmb, în dreapta, dar nu mai ştia ce spunea...
Dar tot ceva pe ideea „Cum vine asta?"
– Am glumit, mă nene, spune Coza, când îl vede aşa galben,
Glumii o ţâră şi eu... ce eşti aşa de... şi-ncepe să-i dea
peste fălci, să-i îndrepte
Gura. „Glumesc, ţine-mă de guler... să te-ndrept bine,
Acum cât e caldă poceala... Ia-mă de guler... mă!"
– Cu *se*? zice Grigore, pronunţând strâmb un *see*?
Că ioche minile...
Mâinile îi fluturau fără viaţă, ca nişte mâneci.
În locul lor, la numele Grigore s-a adăugat porecla „ăl Moale".

DE LA VALE LA DEAL

De la vale la deal, întâlneai numai lume de-a bună.
S-o luăm deci de la Niță-al lui Gilă.
Era Ion al Floarei,
Era Ştefan al Floarei, frate-său.
Era Toma Popescu, tatăl Linii lui Victor.
Era Cină.
Era Dumitru lui Nache, care s-a îmbufnat într-o zi şi-a mers din
Poartă-n poartă şi-a ocărât tot satul: „din pod până-n pod".
Zicea că s-a supărat pe lume.
Era Nete Popescu, tatăl lui Petrică.
Era Ioniță Popescu, tatăl lui Iulian.
Era Fănache ăl bătrân. Umbla desculţ, zicea că decât să
Dea doi poli pe-o pereche de opinci, mai bine-şi cumpără de-un
Franc ace şi scoate la mărăcini din picioare.
Era Ion Bălan Sorescu, bunicu-tău, a murit tânăr de tot, săracul.
Pe urmă, Ion Duluman, tatăl lui Sandu.
Apoi Bujnigă.
Apoi Ştefan al lui Mandă.
Ilie al lui Mandă.
Marin Graure, bărbatul Grăuroaicăi.

Era Cârlea, pe unde e casa Gogoşicăi,
Era Constandin Chirimenţu ăl bătrân.
Era Niță al nebun.
Era Savu Răducanu.
Era Tiugă, adică mai trăieşte şi-acuma, l-am văzut alaltăieri.
Erau Constandin Gorici, Ilie Gorici, Dinu lui Voicu,
Vasile Mustățea,
După aia era Dumitru Trăşculescu.

Să nu-l uităm pe Pipa, care trăieşte dar nu mai vede.
Se făcuse negustor şi venea de la Bucureşti în două trăsuri.
În una era el, ţanţoş şi-n ailaltă bastonul şi pălăria..
Ea Marin al Anicăi.
Era Gheorghe Roşca.
Apoi bunicu-tău Gheorghe Ionescu, care era logofăt, adică notar.
Lumea îi zicea şi Prăzaru, fiindcă taică-său venise în
Bulzeşti de la Amăradia, unde se pune mult praz. Pe taică-său
Îl chema Ţuruc. Adică poţi să-l întrebi, că se ţine bine şi-acum,
Cu ei nu mă mai satur de vorbă.
Apoi Matei Mugurel, apoi Gheorghe Banţa, tatăl lui Nae,
Apoi Ion Ştefănescu,
Mai fusese Ion Mardale,
Mai fusese Tudor Mardale,
Apoi Meţ, de i-a rămas o salcie scorburoasă pe la baltă
Poţi să intri-n ea, ca-ntr-o ladă, i se spune „Salcia lui Meţ".
Apoi Constantin Deliu, Mitrică Deliu, pe-acolo mai la deal.
Era Gheorghe Birou,
Era Gheorghe Roncea ăl bătrân,
Era Dumitru Ghirea,
Mai erau Ion Ciugulea, Dincă Gâscă, Mitrică Mitrache.
Ăştia ar fi de-aci de la vale, până aci-n coastă la Luţa.
Mai la deal nu prea-i mai ştiu. Şi chiar dacă i-aş şti,
Ostenii să mi-i aduc aminte.
Ăştia sunt ăia ăi mai bătrâni, pe care i-am mai apucat,
Abia la urmă vine seria lui taică-tău, Fănică al lui Ion Bălan.
Acum e bozul mare pe ei.
Câtă lume bună s-a prefirat. Să-i ţineţi minte să le faceţi şi voi colac.
La toţi am fost în urma carului,
Pe toţi i-am jelit ca pe Dumnezeu.

CORLATA

Avea pensie după bărbatu-său, care murise-n război.
Ea era tânără cu trei copii
Şi-i plăcea de unul Chimer. Ăla se uita la ea, că avea bani.
Şi-odată îi spune: „Deseară să fii gata, şi cu banii, că vin să te fur,
Să te duc la mine".
De, năroada, cui credea ea că lasă copii?!
Se găteşte, îşi bagă toţi banii în sân, vine ăla
Şi-o iau binişor pe vale, să nu vadă lumea.
Şi pe-aci cam pe la Eleşteu, Chimer zice: „Dă-mi salba şi banii,
Că nu mă uit eu la tine degeaba".
Şi-au început să se bată. Era întuneric şi tot îmbrâncindu-se
Au dat într-o fântână părăsită.

Nişte chei putrede, cam astupată fântâna, dar ceva apă tot o
Mai fi fost, că s-au udat banii, erau de hârtie.
Chimer a ieşit mai repede şi-a plecat să se culce,
Pe biata femeie au găsit-o dimineaţa,
Tot dădea să se bârâce, aluneca, ştobâlc, ştobâlc.
S-a dus acasă, a-ntins banii ăia pe căpătâie
Şi-a făcut focu-n sobă să se zvinte.
Era aşa spre toamnă, duduia focu-n sobă, şi banii-ntinşi pe
Căpătâie şi Lelița numai cucuie, numai vânătăi, pe lângă ei.
– Da ce-ai la cap, fa? o iscodea Băla, soacră-sa.
– Oho, că mă lovii cu el de corlată.
– Fi-ţi-ar corlata afurisită!

LA CORNUL CAPRII

Aş, nu plouă curând, spune Moşu Pătru,
Fiindcă n-a ieşit nicovala la munte,
Uite, când s-or face norii aşa nicovală
Peste munte, atunci o să tragă un ropot.
Să luaţi sama,
Să fiţi atenţi primăvara, dacă bubuie-ntâi la Cornul Caprii,
Aci spre sârb, o să fie bine.
Dar dacă bubuie la neamţ, în partea ailaltă,
Nu e bine, că nu poţi să ştii ce bubuie, fiindcă nu e întotdeauna de
Ploaie, mai au şi alte socoteli de-ale lor.
Acum, iarna cred c-o să vină repede, c-a început
să-mi îngheţe mie o
Mână. Ninge, să ştiţi, îmi e mie frig la buricele degetelor.

Moşu Pătru e un filozof.
Umblă cu vitele pe câmp şi le învaţă filozofie,
Discută cu boii cum discutăm noi, bunăoară,
Tot felul de chestiuni şi mai aşa şi mai aşa.
Vitele pasc şi bagă la glavă ce aud.
Vin să-l asculte şi oameni mari,
Femei cu secera-n mână, să-l întrebe, ca acum, când plouă
Ori cum trece viaţa.

– Ia spune, Nea Pătrule, cum trece ea, viaţa,
De nu te-alegi cu nimic, că, uite, secer de-azi-dimineaţă,
Nu mai poci de şale, şi când mă gândesc să mă duc acasă,
Îmi vine să-mi iau lumea-n cap, şi aşa e de când mă ştiu.
– Vedeţi voi căcăreaza asta de iepure?
Moşu Pătru se apleacă şi ia în mână un gogoloi bine rotunjit.

Dacă-o pui pe gârlă... într-un ceas, a ieşit din
Bulzeşti, până la chindie e la Balş, în Olteţ, de-aci în
Dunăre... şi-i pierzi urma...
Bine că nu ne dăm noi seama, că ne luăm cu altele.
Când eşti mic, joci pietricelele, de-a alimerele, de-a omul negru,
Dacă te mai măreşti, tragi la horă, iei hora-nainte şi ţopăi
Alunelul, Jianca, Sârba, brâul, hora-ncet, hora tare,
hora de la Plopi,
Creiţele, Banu Mărăcine, Şuleandra, Rustenul, ori
cum le mai zice, câte şi mai câte,
Aşa ca să-ţi osteneşti picioarele, muşchii şi să nu-ţi faci gânduri.
La urmă te pomeneşti năpădit de copii. Şi-odată ţi se zbârceşte
Fruntea, parca-a tăiat cineva de nojiţe din ea.
Dacă eşti muiere, ţii Filipii, Precupul, Câşlegii, te calcă toţi
pe picioare la dragobete, faci zile pe ajutat,
Pui ceaunul de mămăligă şi mesteci... în soare, în lună,
Că nu-ţi mai dai seama, ţi-e mintea-n altă parte...

ŞUBA

Florea Ciugulea umbla-umbla de la o vreme c-o şubă mare.
Se vedea că nu fusese făcută pentru el.
Şi-l întâlneşte lelea Ioana.
Ia lelea Ioana seama şubei, şi-ncepe să se crucească.
– Mă, nene, de unde-o ai dumneata, că e a lui tica,
De l-am îngropat cu ea astă-toamnă.
Cine a avut inima aia
Să-l lase gol în tron?
Începe să plângă, se gândea
Cum o fi tremurând mortul în groapă... că ei îi făcuseră
Tot rostul...

Ăla a spus drept că-l scosese pe Păun Murgăşanu. El cu muierea
Şi-i luaseră şuba, dar începuse să cam prindă mucegai.
Au lăsat-o două, trei luni în pădure,
Atârnată, să se scuture de viermi, s-o plouă, s-o ningă,
Să se cureţe şi la urmă a îmbrăcat-o el, că-i venea bine.
A mărturisit ş-a zis bodaproste.

Nevastă-sa, Predoana, dezgropa şi ea singură, dar numai femeile.
La două-trei săptămâni săpa ca după comori şi le
Lua ce aveau mai frumos: vâlnicele de-alea frumoase,
Zăvelcile – că aşa se-ngropau, scurtecile,
de li se mai zicea şi cataveici.
Apoi cămăşile, cu boboci mari pe poale,
De veneau până la glezne...

Era modă frumoasă pe-atunci, şi prin morminte la fel,
la-ntrecere cu ce era pe-afară,

Femeile moarte foarte gătite, împopoţonate,
cu ce-aveau mai scump.
Asta a lui Ciugulea era curioasă şi-şi băga nasul
să vadă cum se mai poartă,
Cam care e pulsul modei în adânc.

MASA

Casele sunt pline de copii, asta vine de sus
De la Dumnezeu şi Maica Precesta şi trebuie să te bucuri.
Când se fac mai mari, femeile stau tot pe la foc
Cu mâncarea, că parc-ar avea praznic la fiecare masă.
La Pătru erau tot aşa mulţi, toţi mari şi
Când puneau apă de mămăligă, ridicau două muieri tuciul
În fiare, aşa era de greu.
Când să mestece, mestecau două inse.
Şi tot două puneau mâna de răsturnau mămăliga pe masă.

După aia scoteau, că era post, o varză mare, acră,
Din putină, într-un castron de pământ, cum se făcea
pe vremuri, bun,
O tăiau felii, felii.
Puneau ardei pisat deasupra şi turnau zeamă de varză.
Mămăliga aburea colo, parcă te chema, o tăiau fierbinte cu aţa,
Bea fiecare câte o cană de ţuică – aveau butoiul mare
Lângă vatră, şi la urmă se repezeau zece din zece părţi,
Cu lingurile, cu mâna, care cu ce apuca, fiindcă le era foame,
Toţi băieţi mari şi fete de măritat şi cu ăi bătrâni.
Mâncau toată mămăliga, apoi le venea chef de vorbă,
Tăinuiau, spuneau poveşti, se-nchinau şi se sculau de la masă.
Îşi căuta fiecare loc prin pat, care pe unde să se culce.
Şi ăl bătrân spunea: „Mă, Lache, e rândul tău,
Du-te de dă la vaci, până odihnesc eu o ţâră,
Şi pe urmă mă duc eu între ele, să mănânce, să nu se-mpungă".
Anica, săraca, n-apuca să pună jos, că trebuia să
Facă iar focul în sobă pentru turta de seară
Şi să bage fasole într-o oală până la genunchi.

Şi aşa treceau, zi după zi, noapte după noapte, sărbătoare după
Sărbătoare, până primăvara când începea să cânte cucul.
Atunci la masă o dădeau pe urzici, că astea sunt foarte
Sănătoase şi schimbă sângele care s-a-ngroşat.

OAMENI LA PLUG

Lumea aproape să termine şi ai lui Pătru nici nu se gândeau
Să-nceapă şi ei, să fie în rând cu oamenii.
Dacă-i zicea vreunul: Nea Pătrule, dumneata nu ieşi, bă, la arat,
Că lumea e gata să termine.
– Nu, nu ies, ăia sunt nebuni,
Vine o zăpadă şi degeră boabele-n pământ.
Să vie mai al meu, atunci scot plugul,
În mai se ară de mălai.
Iete nici n-a-nflorit porumbarul, trebuie să-nfloare,
Să se scuture, să se facă porumba mare şi grea, să poci
Eu s-ajung cu ea peste trei părechi de boi, în faţa plugului,
Atunci se ară.
Eh, să am bota cu vin lângă mine, pe câmp,
Nu se ară cu apă, se ară cu vin, ce ştiu ăştia?

Aveau nişte boi graşi, buni, ca tancurile de mari
Şi nu-i învăţaseră să meargă singuri pe brazdă,
Trebuia s-o ia Lache cu ei de lanţ, înainte.
Pătru îi mâna pe de lături cu nuiaua,
Da nu-i atingea, că dacă zbiceau puţin, striga Marin care
Ţinea de coarne: Mă, mergeţi mai încet că-mi stricaţi brazda,
Ce fac eu aici?

Boii abia se mişcau, ca malurile, ei s-ar mai fi întins la mers
Că erau paşnici, aveau pasul mare, plugul era o jucărie pentru ei,
Dar îi stricau brazda lui Marin, care se uita din când în când
Mândru în urmă.
Fulga şi Manda, fetele lui Pătru, puneau porumb cu parul.
Luau patru-cinci boabe din traistă, cu mâna stângă
puneau boabele, cu dreapta dădeau cu parul.

O săptămână urdinau toți la locul ăla, pe care alții l-ar fi
Isprăvit într-o zi.
– Uşor, uşor, nu bate boii, mă! se auzea peste câmp.
Le aduceau mâncare acolo pe loc. La prânz, se repezea Fulga
S-o ia. Venea cu rața friptă, că Anica avusese grijă, cu
Bâjba cu ciorbă, ouă fierte, oala cu lapte.
Ei se uitau în baniță şi dacă nu vedeau sticla cu țuică întrebau:
– Ce ne aduseşi tu aci de mâncare, fă? Țuică e?
– Păi, zisei să nu mai iau că beurăți azi-dimineată,
să mai beți deseară.
– Care? Fă-ndărăt! Acum să vii cu țuica.
Fugea Fulga pe Piscul cu Bojii-n vale valantoace, să ia țuica.
Anica o prijonea cu vorba din prispă:
– La ce mai venişi, fa?
– Mă goniră-napoi, să le iau țuica.
– Au, fir-le-ar burta a dracu!
Păi, nu beură azi-dimineață, fir-ar ai deavu de copii!
(Copiii trecuseră de treizeci de ani.) Îi dădea sticla şi fugea-
napoi.

Când sfârşeau un loc de arat, dacă era pe la amiaz,
Dejugau boii, le dădeau să mănânce şi ei stăteau jos,
Tăinuiau şi fumau până seara.
Spuneau basme, nu plecau de-acolo, ca să lege pământul rod.
Câteodată terminau chiar înainte de prânz şi acolo le aduceau
De mâncare, că acasă erau femeile cu grijă mare, că au oameni la
Plug.
Când odorau ai lui Pătru şi veneau cu ramuri verzi de jugastru
La jug şi în coarnele boilor, începea petrecerea.
Două zile tăiau la rațe, la gâşte, beau la vin de duduia,
Era bucurie mare, bucuria odorâtului.
Bucatele lor se făceau, că erau muncile încet şi tacticos,
În porumbii lor te mânca lupul, aşa erau de mari.
Erau şase inşi de muncă la şapte, opt pogoane
şi munceau pe chefuri.

LA LILIECI

Nicăieri nu mănânci o varză cu carne
Mai gustoasă ca-n cimitir,
De ziua morţilor, când se face pomană
Şi toate femeile vii se întrec în de-ale mâncării.

Masa e-ntinsă pe iarbă, la umbra bisericii
Crăpate, de-a răzbit aproape de sfinţi crăpătura
Şi când bate crivăţul, iarna, cred că le degeră colacii de lumină
care le strâng tâmplele.
Pe costree şi troscot se-ntind ştergarele de cânepă,
Ţinute, să nu le ia vântul, de străchini şi oale smălţuite,
Unele se vor împărţi la urmă, poate apucaţi şi voi,
mare e Dumnezeu,
Dar mai e până atunci, ne ghiorţăie maţele, ni s-a lipit burta de
şale. Ce face popa ăla, de-ntârzie?
Toţi s-au aşezat jos, aproape turceşte,
Femeile dau peste mâna copiilor care n-au răbdare.
Apare ţârcovnicul, lumea se ridică-n picioare,
cinstind intelectualul,
Se aude troznet de oase rupte de muncă.

Se-ncepe de la ţuică, simţi mirosul prunei,
De asta nu te doare capul, chiar dacă n-ar fi
binecuvântată de sfinţia-sa, popa Niţă,
Care a venit în sfârşit oţărât, are necazuri c-o mejdină,
A lăsat stânjenul lângă clopotniţă şi-a slobozit pomana.
Stingeţi lumânările că se consumă curentul! zicea
al lui Chirimenţu,
Care cum deschide gura începe lumea să râdă, are haz, dar acum

Nimeni nu-l aude – se suflă în lumânări pe prescuri: pfu, pfu!
Vecinii te cinstesc cu țuică, peste aburul ciorbei,
Aproape se-ncrucișează cănile cu toartă
Bei și de la unii, și de la alții, în cruce, și zici îmbujorat:
„Dumnezeu să primească", „Să le fie țărâna ușoară"
ori chiar „La mulți ani!"
Rudele se cinstesc din aceeași ulcică, pe rând, „tot microbii ăia!"
Mănâncă mai mulți dintr-o strachină, cu linguri de lemn, arse,
ciorba de pui cu fidea.
E de curcan! sau de gâscă? ba e chiar de gâscă,
Înoată în grăsime, am bănuit eu ceva. Ori e de rață?
Fasolea sleită cu boia și cu ceapă prăjită pe deasupra –
e o minune în zilele noastre.
Ca să nu mai vorbesc de varza cu carne, dar aici
să sufli înainte de-a băga-n gură,
Pentru că cel mai rău te arzi cu varza, vorba asta o țin minte
De la fratele meu mai mare.
Zice: domnule, fii atent, mă, să nu te arzi cu varza,
Că cel mai rău te arzi cu varza, asta o știu de pe front.

Văd că în capul celălalt se-mparte vinul,
Adus în sticle cu gâtul lung, astupate cu coceni de porumb.
Abia așa mâncarea are adevăratul ei gust, viața merită s-o
trăiești,
Multe femei au murit pe aici, dar, uite, că n-au dus secretul cu ele.

Oalele sunt de Târgu-Jiu, smălțuite, sau de Oboga,
ca și strachinele și talerele.
Se bucură morții că-și înnoiesc și ei pe lumea ailaltă
o dată pe an tacâmul,
Lingurile le-or fi păstrând în bocanci, ori după ureche, plaivaz?
Bogdaproste, se aude în dreapta și-n stânga,
când se împart oalele, ulcelele,
Unii le încearcă cu degetul, dacă sună frumos,
ăi mai proști râd la ele, fericiți.
După ce s-a luat masa și s-a pus ce-a mai rămas în baniță,

Se cheamă câinii, din obişnuinţă, dar câinii n-au
ce căuta în locuri sfinte, au fost lăsaţi la vatră.
Femeile merg în cimitir şi-ncep dintr-o dată să se jelească
În gura mare, cu şiroaie de lacrimi, în mod barbar, ca pe vremuri,
Plivind câte-o buruiană, încercând să îndrepte crucea de lemn
Care-a putrezit, iaca, se hâţână când bate vântul –
nu te mai prijoni, mă, de ea!
Copiii se joacă de-a ascunzişul printre morminte,
Voi ai cui sunteţi, împieliţaţilor?
Nu călcaţi pe busuioc şi nu ciopliţi crucile cu custura,
Că vă taie popa limba.
Cele care au morţi mai noi, au mai tras un ropot de plâns
De cum au intrat pe poartă şi-au pus baniţele jos din cap,
Celelalte au fost numai triste şi căzute pe gânduri.

E răcoare la umbra bisericii bătrâne, care a rămas aici de când
Era satul în pădure şi veneau haiducii de mâncau pe furiş.
Pe Sălişte cântă cucul, cimitirul are un aer important,
împăcat cu sine.
E bine să fii mort aici, între codri, locul e ferit, nici nu trage,
Clopotul nu te deranjează, că nu sună decât de sărbători,
Şi duminica dimineaţă când cade în misticism, bang-bang –
cine-o mai fi murit? –
De răsună morţii şi stafiile.
Cântă păsările şi e un miros de lilieci înfloriţi,
Cum trebuie să fi mirosit raiul din dreapta, de la intrare,
Pe vremea când era culoarea nouă şi nu crăpase.

CARTEA A DOUA
(1977)

BLESTEMELE BĂLII

„Fir-ar al iacacui!
Alege-s-ar praful de el!
Praful si pulberea,
Din creştet până-n călcâie
Şi din călcâie până-n creştet!
Dar-ar Dumnezeu, pupa-i-aş tălpile.
Să-l mănânce viermii,
Să cure veninul şir, baltă după el!
Că l-am crescut ca pe copilul meu
Şi-acum se râde de mine.
Bătrână şi io
Şi el îmi ia vacile la obor!
Păscui şi eu vitele prin mărăcini, pe-acolo pe Răculeţu,
Şi el veni, se-ncontră cu mine,
Şi mi le luă la obor... Iote pe cine creşti!"

Tatăl lui Tropânel rămăsese văduv, cu trei copii,
Băla fusese şi ea măritată. Era din altă comună.
Fusese măritată la Hoaba, lângă Severin, şi-avea o fată.
Ăştia văduvi îşi iau de prin alte comune.
Nu ştiu cine i-a găsit-o, cine i-a vorbit lui de ea,
Că e chipeşă, roşie aşa la piele, cu ochi negri şi
Sprâncenată, că era frumoasă şi bătrână, d-apoi când o fi fost
În floare!

Şi s-a dus Marin al Florii şi-a luat-o din Balota.
Era iarnă. Şi când coborau pe Ungureanca-n vale,
Cu sania, ei chiuiau ca la nuntă.
Şi toţi se bucurau şi erau veseli
Şi numai ea sta tristă şi n-avea chef...

Băla contenise o țâră din blestem, luată de amintiri
Şi să mai şi răsufle.
Ea când începea să-ți strige, ieşea la poartă, sub salcâm,
Îşi sufleca mânecile şi făcea un fel de spectacol,
Rostea un monolog. Era aşa de meşteră la potrivit vorbele,
Că te făcea de nu mişcai. Încremeneai ascultând-o.

„Toți se bucurau şi erau veseli,
Numai eu stam tristă, acolo pe plaşi,
Şi cumnatul zice: «Toată lumea bea din ploscă, chiuie,
Cântă, numai mireasa nu zice bleau.
Ia, mireasă, fă şi dumneata un cântec, să te-audă Bulzeştiul.»
Pe mine, m-a bătut Dumnezeu,
Când am auzit că să mai şi cânt.
Că mă gândeam unde mă duc eu.
Ei, când am ajuns acasă, trei copii mi-au ieşit înainte,
Un băiat, Tropânel ăsta, şi două fete.
Şi-o mai aveam şi pe-a mea.
Şi nu eram şi eu, fă, decât de optsprezece ani!...
Ce era să fac?
Dimineața m-am sculat de noapte,
Am sumes mânecile, am băgat focul sub țest,
Am făcut mălaiul. Pune oale cu legume la foc,
Pune masa, pune mâna şi spală,
Că erau toți murdari şi izâniți.
Şi-atunci am intrat eu în vrau,
Cu spălat, cu gătit mult, cu vite, cu oameni la ajutat.
Şi-aşa l-am crescut pe Miai ăsta,
Care stă sub şopru acum ca popândăul şi se face că nu m-aude.
Să-mi ia el mie vitele la obor?!
Că el, de! e acum în putere, iar eu, bătrână, văduvă,
Că după aia a murit şi tatăl lor şi la urmă şi Dandin
Şi nu mai poci.

Fir-ar al dracului!
(Nu mai zicea acum: al iacacui, al deavului,

Fir-ar închinat, ori fir-ar mărturisit, ci-l drăcuia,
Apăsând pe prima silabă, că era mai sonoră,
drrraaa... doar l-o face pe Miai să iasă din curte
La judecata ei de apoi, dar el tăcea chitic)
Din răsărit până-n apus
Şi din apus până-n răsărit!
N-ar mai călca iarba verde!
Nu i-ar mai muri mulţi înainte!
Pulberea să s-aleagă de casa lui!
Să-i intre viermii în aşternut!
N-ar mai ajunge să-i cânte cucul!
Să cânte cucuvelele!
Să urle lupii în curtea ta, mă orbeţule,
Dacă ai tu inima asta în tine..."

Şi-i făcea aşa vivartul câte-un prânz.
Scotea lumea capul pe fereastră,
Ba unii chiar se găteau şi ieşeau la poartă,
Că era frumos, ca la bâlci.
Stăteau şi ascultau.
Şi Miai nu s-arăta neam,
Sta pitulat sub şopru, sta la leau, şi asculta
Ori bătea câinele să schelălăie.

Şi-aşa s-a-ntâmplat, cum a zis ea,
Şi cu veninul şi cu lupii în curte, şi cu casa
Care-a rămas pustie.
De, blestem de mumă, măcar că vitregă.
S-a ales praful. Praful.
Pe unde i-a fost casa, au tras cu plugul.

CINE MAI TRECE PE DRUM

Al lui Fleţu,
Ai lui Fleaşcă,
A lui Gârlă,
A lui Tiugă,
Al lui Băşină,
Ionete-al lui Făsui,
Al lui Deşca,
Roncioaica,
Coadă al lui Ceapă,
Sandu lui Ciurel,
Tăgârâlă,
Ai lui Mitrofan,
Ai lui Modârlan,
Al băiatului Măriei lui Didu,
Traşcă,
Ai lui Corniţă,
Brânzanii,
Roască,
Ai lui Ghirea,
Ai lui Birău,
Delieştii,
Fata lui Dincă Gâscă,
Ai lui Patentă,
Miţăle,
Petrică şi Cătălina lui Căşenete,
Ai lui Zgoidea,
Nătărău ăl bătrân...
Şi ăştia sunt.
– Ei, ...Dar Nătărău parcă murise.

– Atunci nu fu el. Atunci mi se păru.
– Atunci ți se păru.
Ori pe-ai lui Zăbic îi ziseşi?
Rău e când te lasă vederea.
Atunci cine-o fi fost?
– Acum n-o să fug după el.
– Şi unde se duc toți?
– Unde să se ducă? Trec pe drum...
– Să ştii tu că ăla o fi fost al lui Gâfotă.
Ori de-ai lui Sfoiag.

CE NĂPLAI

Îu, ce năplai!
Uite-aşa da cu mâinile-n lături
Şi-şi vâlvâia ţoalele de pe ea.
Mă năplăii de căldură, zicea Măria lui Rinu.
Mă luă cu năplai de la inimă.
Ce să ne facem? luăm foc!.
Era cam în vremea când treceau boltele, să facă bâlciul
La Oteteliş, se punea zăpucul.
Oile intrau una cu capul în lâna celeilalte,
Şi fugeau aşa nebune după umbră,
Se-mbulugeau pe drum.

Buzeştiul parcă se mai subţia.
Satul nostru e ca mănătărcile
Înşirate pe aţă,
Şi când se usucă, scad,
Mai intră unele-n altele, pe alocuri
Rămâne aţa goală.

Atunci auzeai că vreo femeie tânără
I-a luat bărbatul alteia
Şi aia se ducea la Cismăroaia
Să-i pună cuţitul
Şi să-i facă de *fapt*.

O-nvăţa baba în fiecare seară, timp de nouă zile,
Să-nfigă câte-un cuţit în pământ –
Timp de nouă zile,
Până murea ibovnica – trebuia să moară,

Dacă-i punea cuțitu, şi-i arunca faptul în prag,
Ori călca aia în urma rea.
Dacă n-apuca să moară, trecea şi căldura,
Se spărgea bâlciul la Oteteliş, se-ntorceau bolțile,
Şi-i venea omul acasă.

Şi oile se desbulugeau.

JAF ÎN CIUPERCI

Lua ciurul de la unghete şi juca-n el în curte,
Până-l rupea. Lua pe urmă tuciul, lua postava
Şi le arunca pe toate-n curte.
Le spărgea, le fărâma,
Tigaia – tot.
Pe urmă intra în casă.
Se ducea la lada ei cu ţoale.
Lua câte-o cămaşă, câte-o cămaşă, cum erau aşa chitite,
Juca bine pe ea cu bocancii,
O da la o parte,
Lua alta.
Şi tot la fel, până isprăvea lada.

Şi ele se uitau din pat, fricoase,
Nu ziceau două.
Până termina el lada, până la fund – zăvelci, tot.
Atunci le aduna muierea, cu gura strânsă.
Soacră-sii numai ce-i dădeau lacrimile la colţul
Ochilor.

Le strângea muierea, le scutura şi le punea la loc.
Adormea şi el.
Dimineaţa se scula, că-i e foame.
– N-am cu ce să-ţi fac nimic, n-am ciur, n-am postavă, n-am
Tuci.
El pleca prin odăi, să-mprumute.
Şi dacă-l întrebai: „Păi, cum aşa, c-aveai?"
(Lua ciure, des, des)
– Păi, ştii ce? M-am cam chefit aseară,

M-am luat puţin cu soacră-mea,
Ele două, cu gură multă,
Şi-am jucat în lucruri.
Dar la prânz mă duc să cumpăr altele, la Bălceşti.
Şi-aşa făcea.
Încăleca pe cal, avea un cal alb, şi pleca peste două dealuri
La târg, să cumpere lucruri.
Peste două săptămâni iar nuntă-n strâchini,
Şi iar fuga la Bălceşti.
Aşa că lucrurile lor erau numai noi.

PÂINEA SUNA CA TOACA

Cum i-o fi ros vântul numele,
Ori apa, când sapă ea în malul ăl bun,
Cum s-a transformat din Măria în Mariţa,
Dumnezeu ştie!
O chema Marioara,
Până când odată s-a pomenit că i se spune Mariţa –
Şi aşa i-a rămas numele:
Mariţa de la moară.

Venise din colo, de la deal,
Unde se şi măritase întâi, cu cineva din satul ei,
Care n-avea de nici unele.
(Era năroadă, cum nu băgase de seamă asta, înainte de-a-l lua?!)
Şi-n prima zi o pune bărbatul: – Fă şi tu turtă.
– Păi, pe ce să fac, unde e vatra?
– Uite, pe sapele astea vechi, aţâţă focul pe ele,
Că n-avem vatră, n-avem de nici unele deocamdată.
Cum să se coacă turta pe sape, că alea imediat s-au răcit.
Mariţa s-a suit să mănânce dude
Şi bărbatu-său dădea cu cocoloaşe după ea:
– Nici turtă nu ştii să faci!

Era cea mai bătrână ciobancă,
Avea şi oi şi capre-n păzeală,
Le dădea drumul pe sub prânz, că se scula târziu,
Aţipea când se mai potoleau nişte
Draci de şobolani acolo la
Moară.
Avea o rochie de lână, făcută de ea cu andrele de lemn,

Semăna c-o cămaşă de zale, cum erau pe vremuri,
Contra turcilor.

Îşi pieptăna părul şi, care cădea,
Îl torcea şi-l făcea cu cârligul căciulă.
Dar şi aşa, în zale, îi era frică de şobolani!
Cum se lăsa-ntunericul, începeau să mişune
De sub moară, din gâldan.
Le tot dădea gură, să fugă, ca la lupi, dădea chiot,
Dar ăştia nu se mai speriau, că-i cunoşteau glasul.
La urmă, agăţase de grindă două fiare de plug, deasupra capului.
Avea nişte ciocănele la-ndemână,
Pândea ce pândea şi-odată începea să bată.
Şobolanii, val-vârtej, valantoace,
În toate părţile.
Lumea, ostenită de la muncă, dormea buştean
Şi numai ce se pomeneau odată, în puterea nopţii,
Că bate toaca. „Mă, ce să fie?"
Ţipeau iar şi-odată se auzea: toca-toca-toca-toca!
Exact cum bate de utrenie.
Vuia toată valea,
Guzganii erau foarte săritori la toacă.
Nu nimereau găurile.
Unele le mai astupa Mariţa cu cenuşă.

– Nu te mănâncă în hardughia aia?
Cum de mai eşti toată?
– Nu, că acuma mă cunosc, sar peste mine.
Altceva caută ei. Cu ăi mici, cu nichitarii e mai greu.
Şi-ncepea să se scarpine, pe sub platoşa imoasă,
Degeaba mă ung cu gaz, că se-mpuiază şi-n gaz.
Mirosea a motorină ca fusul morii.
– Fato, să nu-ţi dea cineva foc, se-ngrijora Băla,
Că arzi ca o lumânare.
– Mă, dracilor – nişte copii se făceau că scapără pe lângă
Ea – mă, nu vă jucaţi cu focul, mă, puţă!

Când trecea cu oile la vale – caprele mergeau înainte –
Era foarte mândră şi gătită,
Cu toate ţoalele pe care le avea, puse una peste alta.
Pe sub fustă purta o şubă
La subsioară vreo şapte ciomage,
Ghitara în spinare
(Dăduse câteva noatine pe ea)
Şi în păr vreo douăzeci-treizeci de piepteni
De toate felurile, aşa sclipeau.
Unii erau legaţi de păr cu aţă de cânepă
Să nu-i piardă.
– Turi, turi! – Se răstea ea la oi. Bece!
Aliga-aliga! Liga-liga-li!

Pe câmp – o veselie,
Toţi copiii se strângeau în jurul ei, s-o judece,
Nu băga de seamă, era mândră ca un şef de trib.
Dar cum avea curajul să doarmă printre şobolani
E de mirare. Ideea cu toaca însă nu era rea:
Închipuiţi-vă, în puterea nopţii, când nici greierii
Nu mai îndrăznesc să ţârâie,
C-ar pica cerul pe ei, aşa e de linişte
Şi-odată răsună chemarea către Dumnezeu.

Pe grindă, atârnate, Mariţa avea şi bucăţi de pâine
Uscate, înşirate ca slănina.
Frânturi de prescuri, colaci, azimă,
Cum i le dăduse şi ei lumea,
Le mânca peste două trei luni, înmuiate.
Acum erau tari ca fierul
Şi când năvăleau şobolanii, în buimăceala aia,
Ea cu ochii umflaţi de somn
Mai nimerea cu ciocănelile şi alături de cele două fiare
De plug ruginite,
Bătea adică în pâine, care suna tot ca toaca.

Pâinea suna ca toaca.

ACT DE PREZENȚĂ

Un zvon mai circulă, foarte vag și șters,
Ca un bănuț de aramă prea mult purtat la gât,
Că pe vremea pe când umblau Dumnezeu și cu Sfântul Petre
Pe pământ, când făceau terenul,
Cică s-ar fi așezat o țâră aici, pe-o piatră de hotar, să
Răsufle.
Și-ar fi zis cel mai uscat și cu barba mai lunguiață, ar fi zis
Textual: „Ne văzurăm și-n comuna Bulzești, mă!
Ia te uită coló".

S-au ridicat, trosnindu-le oasele, ca după o zi de coasă.
Erau doi uncheși, cu straie albe de dimie dată la piuă,
Și cu toiege de gutui în mână, cu floricele crestate cu
Briceagul pe coajă, cum sunt toiegele de pomană.
Locul unde trecuseră sclipea în urma lor.
Piatra a reperat-o imediat unul,
Cu oarecare părere de rău că Dumnezeu și cu Sfântul Petru
N-au venit în satul nostru pe doi cai albi,
De-a mai mare dragul,
Ci pe jos ca sărăntocii, ca orbeții,
Dar, oricum, au făcut act de prezență.

Piatra de hotar a fost pipăită câteva săptămâni,
După care a suit-o unul în car
Trambalând-o peste șaptesprezece dealuri,
Că-i era teamă, cum se clătina între loitre, în fân și ogrinji
Să nu se șteargă scrisul străvechi, – nu s-a șters –
Și-a răsturnat-o în bătătura unui om de cioplea pietre.
„Ține, neică, am auzit că strângi material,

E caldă de turul lui Dumnezeu,
Adineauri numai ce se ridică
După ea,
Ia-o, ca din partea noastră."
Întins, parcă în neştire,
Aproape că nici nu-l bagi în seamă,
Măcar că, pus să-l străbaţi
Cu pasul, te fugăreşte o jumătate de zi.
Te închini la trei biserici,
Mori şi învii în trei cimitire
(Învii doar tu ca trecător, în mod excepţional).
Eşti sâsâit de gâscani,
Privit peste ulucă de ochi curioşi.

Femei cu burta la gură şi cu furca pe umeri
Îţi zic bună ziua,
Fără să te cunoască –
În Bulzeşti totul se desfăşoară
În modul cel mai normal,
Fără surprize.

CÂINELE

Aici câinele trebuie să latre, că de-aia e câine,
Iar când mănâncă stăpânii la măsuța joasă
Pe scăunele cu trei
Picioare,
Să se uite în gura lor, înghițind în sec.
Până când, la sfârșit,
După seninul crucii și slăbitul curelii, cu un oftat,
I se aruncă mămăliga,
Iar el sare de-un stânjen în sus,
S-o prindă din zbor.
Cu cât sare mai sus, cu atât e un câine mai bun,
Dat de exemplu.
Pui și găini n-are dreptul
Să ia decât vulpea, hoața, pe furiș.
„Iar dete vulpea la noi azi-noapte,
Spune lelea Anica,
Aproape cu mândrie, fir-ar a diavolului!
Nici n-o să mai cresc păsări,
Că mă canonesc degeaba,
Că i-am spus alui meu: astupă, mă, rostul!"

LUNA ÎN VADRĂ

Vadra trebuie să stea neclintită în capul
Muierii tinere, care-o aduce, plină, de la cişmea,
Purtând-o pe deasupra gardurilor, că din curte nu vezi decât
Vadra săltând, ca luna prin nori.
N-o fi prins nimeni luna în vadră?
Femeia trece printre oale prinse în par,
Dreaptă şi mândră, ca şi când cine ştie ce-ar avea acolo!
Ori ca Ileana Cosânzeana printre capetele unor peţitori
Nevolnici.
De demult, cu ultima vadră adusă la chindie,
Era spălat *dumnealui* pe picioare,
Când venea de la plug.
Sta tacticos pe scăunel, încondurat, îngândurat,
Şi ea, pe ciuci, ori în genunchi, tot migoroşea acolo,
Îi înmuia praful de pe tălpile crăpate, îi freca gleznele cu
Săpunul calului şi cu brânca porcului
„Arşi!" zicea din când în când, când îl stropea, măcar că apa
Era rece ca gheaţa. „Te arde, omule?"
Omul nu catadixea bineînţeles să-i răspundă,
Îi era mintea la ale lui, treburi, daraveri cu pământul,
De ce l-o fi spurcat cucul azi-dimineaţă. Şi ce-o fi-nsemnând
Asta?
– Hai, fa, nu mai terminaşi? Că ne-apucă ziua!
Dar asta pe vremuri, spun bătrânii, că acuma
Cine mai are timp de bărbat?
Apa proaspătă e luată cu caucul frumos şi pusă
Prin oale la foc, că se nimereşte vreo fântână de nici nu
Fierbe fasolea,
Trebuie să ţii focul mereu sub burta oalei,

Ori e turnată de-a dreptul în troacă, la porci,
În piuă la păsări, că de ele cine să aibă grijă?
Omului, dacă se mai găseşte vreun copil
Să se-nghesuie să-i
Toarne din cană, când se spală pe mâinile bătucite,
Peste prispă,
Şi nici nu i se mai spune unde-a dispărut şervetul din cui.
Îl caută bombănind, cu palmele ude,
Până se zvântă aşa.

LA DÓLINA LUI PRĂZARU

La dólina lui Prăzaru se scăldau caii de călăraşi.
Parcă-i văd (mama face ochii mici, oftează), săreau
împiedicaţi pe vale,
Ori începeau să se-ncurce prin fân.
Era numai landră, buruiană de-aia care se ţine când tragi
Cu coasa. Apoi pir, ceapa-ciorii, odolean,
Cârsteioară, avrămeasă, busuiocul fetelor, de se bagă
În săpun de miroase frumos, cicoare, te încingi cu ea
Prima dată când ieşi la secerat, să nu te doară şalele
Toată vara.

Pe colo, mai pe la umbră, creştea pelin,
Bun de *mirosat*, bun de oprit sângele, faci ceai şi speli
Şi la orice rană. Găteşti casa cu el la Rusalii.
Apoi mătăcină, de-aia de freci stupii cu ea.
Torcătoare, de se spală fetele
Pe cap să se mărite şi zic: „Cum nu stă drumul, aşa
Să nu stau eu nemăritată".
Apoi buruiana împuşcată, bună de bântuială,
Când visezi urât, barba-caprii, şi câte şi mai câte!

De-aici de la drum şi până dincolo de baltă, tot felul de
Flori şi buruieni, ca şi-acum, da' nu le mai ştie lumea
Numele şi sama. Pe ududoaie găseşti potbal, prin grâu, corneci,
Mai pe la udeală, brustan, bun de năduf. Ăl cu floare
Albastră e bun de tuse; mâncăriş, bun de râie,
Sporiş – faci un colac de pâine nouă şi-l legi cu
Sporiş şi-l arunci în fântână să sporească grâul.
Doar dam cu el şi aia era.

Primăvara găseai pe la Băzgărăi
Rodul-pământului – ca un fel de butoiaş, unde e grâu, orz,
Porumb, de toate... şi ce nu e nu se face anul ăla.

Erau mulţi cai, frumoşi, iuţi, intrau în apă,
Şi-aşa mergeau cu capul pe sus, înotau ca şerpii.
Avea toată lumea cai – aveau Ştefăneştii, Banţa, Mugurel,
E, aveam noi, apoi Savu, Roncea, toţi aveau cai.
Casa fără streaşină mie mi-a fost urâtă,
Şi curtea fără vite multe, amestecate, fără păsări, porci.
Băieţilor le plăcea să se fudulească aşa cu caii.
Fetele stăteau pe-acasă,
Ce să caute la dólina lui Prăzaru?
Cusau cămăşi de aţâcă, puneau fluturi, făceau boboci.
Furau cu ochiul florile de pe vale, le luau culorile.
Ei, migoroşau mult!
Dădeau peste muche, făceau cheotorile.
Cusau mult, dar era frumos portul.
Când veneau de treceau la horă,
Licărea drumul de fluturi şi de mărgele
Şi de boboci şi de toate!
Şi fetele parcă erau tot flori, să le coşi pe platcă.
Treceau pe-acolo cu pantofiorii-n mână
Şi dacă era apa limpede, se uitau în jos
Îşi potriveau sprincenele, mai săltau conciul,
Sclipeau fluturii pe ele, sclipea firul, sclipeau bobocii,
Sclipeau icusarii şi galbenii mari în salbă, la gât.
Ele împodobite cu flori prin cap.
Răcăneii respirând iute, cu guşile verzi, pe marginea
Bălţii, clipeau de-atâta lumină, dar nu se mişcau de-acolo.
Dólina era cum ar fi o oglindă mare de gătit mireasa.

CHIRIP-CHIRIP

Mama lui Ion Roncea,
Ronceoaia, foarte bătrână –
Murise bărbatu-său, şi ştii cum e la noi,
De cred că omul mai trăieşte şi după aia –
Aude noaptea o pasăre cântând după icoană.
Ațipea şi iar se pomenea în ciripit după icoană.
A dat să-l scoale pe Gheorghe,
Da' ăla, rău de somn, s-a-ntors pe partea cealaltă.
Povestea ea, dimineața,
Cu voce groasă, cutremurată încă de întâmplare:

Abea ațipisem, nu putusem s-adorm,
Ațipisem şi visam că mi se taie gârnița de pe la Tufaru lui Boală,
Săreau aşchiile şi una a venit până-n geam,
Şi-atunci m-am trezit. Şi-un brabete, ce-o fi fost,
Chirip-chirip! după icoană. Chirip-chirip!
„Ia scoal, muică, Gheorghe, c-o fi sufletul lui tac-tu!"
Da' el zice: „Mă trezeşti în toiul nopții să mă uit la Brabeți!"
„Mă, dacă bate-n geam, n-o fi chiar pasăre decât aşa
Pe deasupra. Mă, o fi fost om, de ştie rostul casii!"
„E! sufletul lui tica!"
„O fi, mă, o mai fi şi-adevărat din ce se spune,
Nu vezi cum s-a-mpuținat lumea,
Şi ce de mai păsăret?!"

Era aşa prin plivitul grâului, pripea soarele,
Pe Stava toate neamurile de cântătoare,
Ca nişte colivii de pene, frumos vopsite,

Dar ce-o fi-năuntru?
Mă uitam să zăresc oamenii mici, înconduraţi, zbătându-se.
Strigam numele morţilor mai noi
Să vedem dacă-mi răspund.
Şi care-n ce limbă: cuc, pupăză,
Piţigoi, cinteză, pitulice
(Astea cară doar suflete de copii),
Luam seama până şi la fluturi şi viermi.
Câte-o omidă-mi tăia drumul cu şal scump, pufos, în spinare.
Viermele columbac, numai vopsea proaspătă,
Ca de curcubeu,
Viermele de sârmă, care roade porumbii, mic şi sfrijit.
Şi viermele cotar, care da cu cotul,
Hotarnic, plecat să măsoare moşia.
Sufletele nu cântau toate. Câte unul sta zgribulit
În vreo vrabie, pe creacă.
„Pun prinsoare că asta e tatăl lui
Gheorghe!
Că dacă trântorele de fecior se scula să-i dea drumul,
Spunea omul ce e pe-acolo!
Or fi ţinând-o tot într-un cules,
Ori tot seamănă, tot dau cu parul, pun bobul,
Şi vine viermele cotar,
Le măsoară munca şi strâmbă din nas că nu-i place. Şi la
Urmă vine şi-ăl de sârmă şi roade rădăcina-ncolţită, cu
Creştini cu tot în rădăcina-ncolţită.
Lumea ailaltă n-o fi tot pe-aici prin copaci,
Şi prin iarbă?“

La Drumul ăl Mic,
Unde începea să se vadă satul, mă atârnam parcă de fumul ieşind pe
Coşuri, ca de funiile unor clopote care răspund în cer.
Şi nu-mi mai era frică.

LADA DE ZESTRE

Şi-a luat muiere din alt sat,
Tocmai de pe malul Oltețului,
Peste câteva dealuri, cât munții.
Când se certa cu bărbatul, ca oamenii,
Ea îşi lua lada de zestre în cap,
Un ceaun în mână şi pleca la Boghea.
Lada era făcută acolo, ceaunul îl avea tot de la ai ei.
Venea Dumitru aproape plângând la tata:
– Hai, mă, Fănică, hai că fugi Ioana.
Hai s-o-ntoarcem. Uite-o, suie pe Poiana Popii.
– Las-o aşa, că vine singură.
– Nu, că zise că de data asta nu se mai întoarce.
Şi-acolo rămâne, mă, că-şi luă şi lada şi ceaunul, auzi?
Dacă vedea că lui tata nu-i e aminte,
Tivic – cum îi zicea lumea – mâna pe ciomag
Şi tuliu! peste câmp, pe Seci.

Ioana se vedea de departe,
Că era coprelă înaltă.
Ar fi putut să meargă mai repede,
Că ceaunul ce era mai greu,
Că-n ladă, ce să aibă?
Dar aştepta s-o ajungă Dumitru, s-o roage.
Tata înadins îl mai ținea câte-o țâră de vorbă,
Să se ducă vuva cât mai departe.

Câteodată avea răbdare s-aştepte câte două-trei zile
Se tot uita în vale, punea mâna la ochi. Nimic.
Atunci îşi lua inima-n dinți şi pleca după ea.
Îi vedeai venind, el cu tuciul de toartă,

Ea cu lada frumoasă, în cap.
Poate că se mai opreau şi pe câmp,
Puneau de mămăligă, ori coceau porumbi.
Ei, tineri! Parcă atunci se vedeau prima dată.
– Iete, Dumitru iar vine cu zestrea, zicea tata.

GRIJA

Ea dormea în pat, ca o cucoană,
Şi Bâţu îşi întindea minteanul pe jos, pe pământ,
La picioarele patului.
Femeia avea un ibovnic, pe Mitru lui Ciugulea
Şi noaptea se mai ducea pe la ăla.
Se scula binişor, se-mbrăca pe-ntuneric
– Se-mbrăca ea şi pe lumină –
Şi se ducea la cine-i era drag.

El de-aia-şi aşternea jos, ca să nu-i strice somnul.
– Mă, de ce te canoneşti tu pe pământ, ca nelumea?
Îl certa câte unul, nu te sui să dormi şi tu în pat
Lângă muierea ta, că de-aia ai luat-o.
– Nu, că ea doarme la Mitru lui Ciugulea,
Cum să m-ating eu de ea?
– Dar tu ştii când pleacă noaptea,
Simţi?
– Sigur că simt.
– Şi n-o-ncui pe dinafară, nu răzemi cârpătorul în uşă?
– Păi, ce-am eu cu ea?
– Ptiu! bată-te să te bată, dar căciulă-n cap ai?

Până la urmă, nevasta stătea mai mult la celălalt,
Mai trecea doar din când în când pe-acasă, noaptea,
De formă, pe el îl găsea dormind tot pe jos, pe mintean,
Poate c-o aştepta.
Ori îi era frică să se suie şi-n patul gol?
Femeia îl învelea bine, să nu răcească,
Mai lua ceva şi pleca uşurel.

Când n-a mai venit deloc, lumea tot aducea vorba:
– Păi, nu te culcai şi dumneata lângă ea?
– Păi ce-aveam, să mă scoale? Că ea pleca.
Se ducea la al lui Ciugulea.
Şi de ce să mă deştepte?!
– Bă, nărodule, păi tu de ce n-o certai?
– Păi, ce-aveam cu ea?
A plecat, dar eu n-am gonit-o.

SĂ NU PIARDĂ ZIUA

Măă, n-ați făcut și voi nimic, măă,
Nici curte, nici nimic!
Ce-ați făcut voi, mă?
Mărie, Mărie, când are omul treabă
Se pișă din mers,
Nu șade să se uite pe linie.
Mărie, Mărie! (soru-sa)
Al dracii, Mitroi, cu boboteaza ta,
Cu sufletul din tine!

Săraca! Ea cu sapa, cu secera, cu ce-a putut și ea
A făcut casă la doi copii.
Era hupită de muncă, nu-i venea să stea neam.
Odată s-a dus la fiu-său pe câmp, să-i ajute,
El secera *pe-a muierii*,
S-a luat cu noru-sa la ceartă
Și aia, nedusă la biserică, a gonit-o de-acolo,
De pe moșia ei.
Sta cu secera-n mână la răscruce,
Parc-o bătea vântul,
Nu-i venea să se ducă acasă,
Să nu piardă ziua,
Și-a adus aminte că are și soru-sa, Măria Bălii, oameni
Și s-a dus întinsă în Piscu cu Bojii.
Mâncaseră oamenii, se odihneau la umbră, de prânz,
Și s-au pomenit cu ea:
„Venii și eu să vă ajut la secerat".
A luat postața-nainte.

Mai pe seară a plâns o țâră sub păr şi-a spus:
„Mă goni netoata, să nu secer pe locul ei,
Şi era cât pe 'ci să pierd ziua,
Acum în toiul muncii".
Nimeni nu-i dădea nimic pentru muncă,
Ce să-i dea, dacă venea nechemată?
Dar nu-i venea ei să stea degeaba.
Şi noru-sa, care avea avere, ştia cum s-o pedepsească:
N-o lăsa să muncească, îi arăta valea.

Când a murit, a murit de inimă.
Vărsase sânge şi Nea Florea, necăjit că-i zisese şi lui,
S-a dus la capul ei şi-a întrebat-o, moartă:
„Miţo, mai faci trebuşoara aia din mers?"
Şi noru-sa nu s-a dus nici cu lumânare.
Ba-nadins a ieşit cu pânza,
S-o-nălbească la fântână-n vale, când trecea ea.
Sta aşa şi nănăia.
Moarta a trecut pe lângă fântână.
– Bine, că soacră-ta, trece convoiul cu ea,
S-o-ngroape, ce inimă ai tu?
– Ba. Dacă trece, ce?

PRIN ODĂI

Era tânără, dar nu-i venea deloc să stea acasă.
Apărea Florea, să mănânce de prânz,
Şi ea habar n-avea de nimic,
Ba găsea şi uşa-ncuiată.
– Mărie, unde fuseşi, fă?
– E! Mă-ntreabă unde fusei! Iote la el!
Ei, fusei, da' ce?

Cât a trăit mumă-sa, Băla, Dumnezeu s-o ierte,
Toate treburile erau făcute,
Că se scula de dimineaţă
Mulgea vaca, bătea putineiul, făcea pâinea
Şi-l aştepta pe Florea.
Măria umbla teleleu. Când se ducea la apă,
Înţepenea la fântână şi biata mătuşă
Se uita cu mâna la ochi şi-ntreba dac-o vedem
– Uite-o, tăinuie c-o femeie.
– Fir-ar a răului cu taina ei,
Că mie mi se aprinse oala la foc
Şi n-am apă s-o umplu.

Băla avea spre optzeci de ani, o cam lăsaseră puterile,
Şi-o certa: „Până când să-ţi acoper eu ruşinea, fă?"
Dac-avea mai mult timp, ori era supărată rău
O şi blestema:
„Fir-ar iacacui cu bradul de l-o face ea
Şi cu stâlpul de-o pune bradu-n el.
Şi cu covrigul din brad.
Am mai văzut lume leneşă şi haimanale
Dar ca asta n-am mai pomenit.

Cum a semănat ea cu babă-sa, Truculeasa?
Mie-mi murise un copil
Şi eram cu el în pat, nengropat
Şi neroada de babă-sa (soacră-mea)
Vede pe Cină trecând pe drum,
Care-avea cârciumă,
Şi ea se repede afară şi-ntreabă:
«Costandine, da' clanaret ai de Paşti?»
Şi lumea se jelea pe copil
Şi ea fugea să-ntrebe de clanaret.
Şi asta cu aia seamănă!..."

După ce-a murit mătuşa, era greu de tot de bietul Florea
Şi ce-l înfuria mai tare
Era că n-o găsea acasă.
Neică, cine mi-o fi scos-o în cale? – zicea.
Să vezi ce floricică o să-i fac eu într-o zi.
Mă duc din casă-n casă, că trebuie să fie ea undeva,
Şi unde-oi găsi-o, ţi-o iau de păr,
Mai dau şi cu ciomagul, o mai las şi iar o iau,
Pe drum, aşa, să m-audă toţi, să sară şi eu să spun la lume:
– Uite, nene, niciodată n-o găsesc acasă,
Când vin şi eu seara de la lucru,
S-o găsesc cu foc făcut şi cu apă adusă,
Să punem şi noi masa să mâncăm.
Măria îi luase frica, până la urmă,
Şi când se pomenea uitată pe la vreo vecină,
Odată sărea în sus:
– Aoleu, mă duc, că iar vine câinele ăla roşu
(Florea era cam roşcovan) şi-mi rupe oasele, fă!

Stătea mult şi pe la noi,
Mai bea câte-o cimpoacă de ţuică
„Să fie de sufletul lui tica şi-al mumii."
La urmă se ducea veselă, să-ncaseze păruiala.
Îl găsea cu capul gol, supărat, măturând prin curte.

LEŞINUL

Poartă cămaşă cusută frumos cu râuri de arnici albastru,
Izmene cu poalele largi
Şi la mijloc încins cu brâu mare, roşu.
Îl găteşte bine muierea, că e fudulă,
Când pleacă, se mai uită pe el, să n-aibă vreo scamă,
Şi mumă-sa, care are aproape o sută de ani.
Merge desculţ cea mai mare parte a anului,
Nu că n-ar avea, dar nu suferă el oprimare la picioare.
Pe zăpadă abia dacă pune opincile.
Picioarele crăpate, cu pielea groasă, tăbăcită
Ţin legătura cu pământul, care-l vindecă de toate bolile.

– Stăm toţi la masă – povesteşte lelea Ioana – într-o duminică
Şi mă pomenesc cu Cornete peste noi.
Zice: „Fă, lasă-mă şi pe mine să mă culc o ţâră,
Că-mi vine rău, venii de la Picături,
Şi-odată mi se făcu rău.
Mor[i], făcea, *mor*[i], nu mai pot".
„Bine, mă, culcă-te, dă-te-n pat, aci-n prispă."
Am ieşit repede pe linie, şi-am văzut pe cineva
Şi-am dat vorbă la nevastă, să vină să-l ia, că moare la mine.
Până a mă-ntoarce eu, el se sculase şi pleca
Cu bocancii în mână.
Zice: „Iete, erau să mă omoare, ăştia erau să mă
Omoare (şi arăta bocancii, cu silă).
Mă-ncinsei la picioare,
Şi-mi căzu leşin pe inimă, să mor.
Că Leana mă puse să mă-ncalţ şi eu ca oamenii,
Să nu mă mai duc desculţ la târg".

Era vară, îşi pusese şi ciorapi groşi de lână.
– Mie-mi place cu piciorul gol,
Să-l simt eu, rece, la pământ.
Aşa-mi place să merg.
– Ei, dacă e aşa, du-te sănătos,
Bine că nu murişi aici.

CEBĂLUIRI

Moare Nicolae Banța.
După un an s-a-mbolnăvit un nepot de-al lor
Si tot atunci şi-o fetiță, Fănica.
Şi-au venit ai lui Banța la tatăl Fănicăi:
– Auzirăm că şi Fănica zace,
Să vă spunem noi de ce: din cauza lui tica, s-a făcut moroi.
Omul zice: Fugiți de-aici, nu cred în de-astea!
Şi i-a gonit.

Atunci ei l-au chemat pe Coza.
S-a dus noaptea pe zăpadă
Şi când dezgropau, un câine mare, negru,
Tot sta pe marginea groapei.
Îl goneau, el venea înapoi.
Când l-au desfăcut, zice că era aşa, într-o dungă, în tron.
Coza l-a tăiat cu coasa şi-a luat sânge din el
Şi l-a îngropat la loc, aşa bucăți,
Punea un rând de carne, un rând de pământ.
Un rând de carne, unul de pământ,
Să nu se mai împreune, să-nvie moroiul.
Câinele ăla negru s-a luat după ei, pe vale,
A venit până aici, sub biserica nouă,
Când odată s-a pomenit Coza fără oală.

Unde mi-e oala cu sânge? Iote că nu e!
Dispăru, mă!
Ce să facă! S-au întors înapoi, în cimitir, iar l-au dezgropat
Şi i-au luat inima toată, cu sânge.
Şi de cum au plecat ei la cimitir, i s-a făcut bine copilului.
A venit Coza şi i-a arătat sângele. Zice:

Uită-te şi tu în oala asta!
Sângele fierbea, clocotea.
De-aia se şi cunoştea că fusese Nicolae Banța moroi,
Că după un an tot mai avea sânge viu, care aşa bolborosea.
Coza mai şi râdea: Eu îi ştiu dintr-o dată,
Fiindcă atunci când îi arunc pe mal, ăi buni trosnesc,
Pârâie, iar moroii stau umflați.

A atârnat oala aia într-un salcâm.
Tot el a dat de leac şi Măriei lui Mugurel
Şi Anicăi lui Duță,
Două fete care se-mbolnăviseră, la puțin timp după
Moartea Dinei lui Modroi.
A căzut pacostea pe biata mătuşică,
S-a dus Coza şi i-a luat capul.
Venea cu căpățâna în mână, băgase deştiul pe la falcă,
Şi-o purta aşa, îi atârna în urmă părul alb,
Care abia se mai ținea de craniu.
– Iote, fă, vă adusei moartea.
Fetelor le-a trecut, ozâcă de frică.
Scăfârlia a dus-o la pătulul lui Modroi,
Şi-a atârnat-o de ceva, a băgat-o pe țarc.

Mă, voi ce tot trageți, mă, cu urechea,
Duceți-vă de vă jucați, ca copiii,
Că nu sunt poveşti pentru voi.
– Nu vreau să mor, mă scot viu din groapă,
Începea să chirăie vreunul.
– Ho, că nu murişi, ehe, până ți-o veni rândul!
Hai, fuga după fluturi.

CA OAMENII

Țipa, țipa ca din gură de șarpe,
Ardea aerul cu chirăitul ei,
Și-odată contenea.
Mai gemea de câteva ori și gata.
Cădea lată, moale.
După aia o gătea, tot el, ca să nu moară-așa.
Avea și ea o fustă de-alea cu boboci, brodată,
Ei, avea țoale multe, bune, dar el ce mai făcea?
Dacă vedea că nu mișcă, mai turna la urmă și-o căldare de
Apă rece
Pe ea, gătită, de! Și pleca prin vecini, să-i scoale.
Se pomeneau pe la miezul nopții cu el, ciocănind la fereastră.
(Știa să intre fără să-l simtă câinii.)
– Nea Fănică!
– Ce, mă?
– Haideți, să vină gaga până la noi, că moare Măria.
Se-mbrăca femeia și se ducea.
O găsea gătită și scăldată toată.
În timpul ăsta o mai chema și pe moașa-sa, Ioana lui Miai.
Le băga-n casă și el ieșea.
Tot sucind-o, frecând-o, schimbând-o, moarta deschidea ochii.
– Cine vă aduse pe dumneavoastră aici?
– Păi, nepotu Ion, că zice că mori.
– Păi, spuse și de ce mor?
Mă bătu până mă lovii cu flămându-n dunga patului
Și căzui și nu mai simții nimic.

Altă dată o apuca-n grădină,
O sălta-n sus de-un picior
Și cu mâna ailaltă îi căra c-un crăcan de corn,

Numai noduri, peste pielea goală,
Curgea carnea după ea.
Şi copiii ţipau pe lângă ea
Şi vecinii, dacă dădeau să se-apropie,
Zicea că-i taie cu securea.
Şi ea rea de gură, şi el ţeapăn.

ROSTUL

Zarbă şi cu Ribla s-au luat la ceartă.
El zicea că e aşa, ea zicea că nu e aşa.
El s-a-nfuriat şi s-a luat c-o ţeapă după ea.
Şi ea ştia un rost în ulucă, fuga acolo.
Bagă capul să treacă dincolo, prin gard,
Dar n-a mai încăput decât jumătate,
Cine ştie, nu mai trecuse de mult pe-acolo, se mai îngrăşase.
El a prins-o numai bine, cum trebuia, cu ţeapa.
Şi dă-i şi dă-i.
Se strânse lumea, ea ţipa din partea ailaltă,
Da' o durea dincoace.

Când a lăsat-o, a trebuit să mai rupă o ulucă, s-o scoată
De-acolo.
De-aia Riblei îi ziceau toţi să nu mai muncească,
N-are nevoie, că ea îşi are rostul ei.

CINE-A FOST CIULA?

„Râsul Boghii, floarea Bulzeştilor!
Cine-a fost Ciula? Râsul Boghii.
Şi-acum e floarea Bulzeştilor.
Şi eu nu mai sunt nimic.
Şi cine era şi muma mea?
C-aveam şi noi de toate,
Boi, cai, porci, oi – vite multe, car,
Şi-acum nu mai avem nimic.
Şi se râde Ciula din Boghea de mine.
A venit şi-a-nflorit în Bulzeşti.
Are vite, are casă, are car, are copii şi eu, nimic.
Şi Florea al meu umblă după Floarea lui Vasile
Să-i facă prunci. Stă pe Silişte după ea.
Păi, de ce drăcui eu pe-alea, pe *ursători*?
Pe-ălea trei, să le prind undeva, le-aş scoate ochii.
Că de mine şi-au bătut joc.
Iar câinele ăla roşu de Dumnezeu,
Nu m-oi întâlni cu el pe la vreo cotitură, pe lumea ailaltă?
Şi-o să-l trag de barbă, auzi?
Câinelui roşu îi trebuie prunci..."
Ţaţa Maria făcea o pauză.

„Fir-ar a relelor dezminţata asta di la deal de mine,
Nu mă lasă să dorm.
Se scoală de la miezul nopţii:
«Gâri-gâri!» «Gâţâî-gâţâî!»
«Nea, Surane, ho!» «Ni! Scandal» uite-aşa-mi face
S-aud eu c-are de toate şi eu, nimic.
Uite-aşa plecai de-acasă, să n-o mai aud."

Ţaţa Maria se ducea tocmai până la preoteasă la vale,
Aia îi da colaci şi ea până la deal îi împărţea,
Unde vedea un copil, se oprea şi-i da câte-un corn,
Un colţ de prescure: „Ar mânca şi el săracul,
Că e mic. Na, din pomană, pomană,
Că-mi dete şi mie preoteasa.
Că plecai de-acasă numai de răul ăleia de la spatele căşii."

Ciula era femeie vrednică.
Şi ea, când se-ncepea a se lumina,
Venea cu vadra de apă în cap, desculţă, prin zăpadă, pe gheaţă.

– Ioană, nu-ţi degeră?
– Ba-mi degeră o ţâră, da' zisei că vin repede.
(Fântâna era la o jumătate de kilometru.)
– Păi, zăpada aia?
– Lasă c-o scutur de pe picioare şi mă-ncălzesc.

Uite cine n-o lăsa să doarmă pe Măria Bălii.

NEA FLOREA IA LECȚII DE ARAT

Erau puțini ăi de-aveau câte-un om prin curte,
Patru, cinci inși. Alții se băgau cu schimbul,
O săptămână veneau, alta nu, munceau la ei,
La Moșu erau Coza și cu Ciurează.
Se duceau cu oamenii pe câmp, aveau grijă de vite,
De leauri.
Aduceau lemne, cărau grâu, porumbi de pe deal,
Li se plătea în bani.
Se-ngăduiau, nu se certau.

Nea Florea ara la popa
Și-a venit preoteasa cu demâncare.
S-a uitat și-a zis că ară cam puțin
Și nu ară bine.
– Ei, zice Nea Florea, nu e plugul bun, că trebuie
Să-l mai dregem, ce să zică și el,
Arase destul de mult și bine, dar ca să nu-i întoarcă vorba
– Care? Ce aram eu la tatăl meu!
Ia să-ți arăt eu cum se ară.
– Arată-mi, preoteasă, zic.
Și dacă-am văzut asta,
Am schimbat zalele la grindei și i-am dat plugul,
Na, arată-mi.
Apucă ea de coarne, dă bici boilor,
Da' plugul zbicea când încolo, când încoace,
Nu mai lua brazda neam, dacă erau zalele
Unul mai lung și altul mai scurt.
„Ho!" „Nea" „Țin-te!" „Dă-i!" făcea preoteasa,
Cu plugul târâș, când într-o parte, când într-alta.

Făcuse numai coteie.
Când a venit înapoi cu brazda, ăla se umflase de râs.
– Ei, zice, ce făcuşi? Cum merge?
A oprit boii, suflând greu.
– Ce faci, nu mai ari?
– Na, că m-am dezvăţat eu, dar plugul merge.
– Îţi place brazda?
– Păi s-o-ndrepţi.

PRIPEALĂ

Mando! Mando!
Du-te de ia o bucată de pâine încoa'.
Să-mi fac paşti. Dă-mi, Marine, şi tu o litră de vin.
Fusei şi eu la Paşti, să-mi iau paşti,
Şi mă-nghebejiră ăia şi mă stoarseră
Şi-mi sparseră şi ouăle roşii în buzunar
Şi mă necăjii şi plecai de-acolo.
Şi-acum să-mi fac eu paşti, să iau.

A pus o bucată de pâine-n pahar,
A turnat vin peste ea,
S-a-nchinat frumos şi a mâncat.
– Ce, numai popa poate face paşti?

Manda era verişoara lui şi-l certa.
– Bine, mă, nepricopsitule,
Nu mai puteai să mai aştepţi,
Că lumea lua şi pleca şi luai şi tu mai pe urmă.
Că aşa e la biserică de Înviere,
Vine tot satul, e foarte frumos, dă ocol bisericii,
Scot masa afară şi slujeşte popa afară,
Zice: „Cristos a-nviat",
De trei ori.
După aia bagă masa-năuntru
Şi scot farfuriile cu paşti pe masă.
Oamenii dau câte un ou şi iau paşti.
Toţi sunt acolo, copii, oameni mari, bătrâni, tot satul
Numai ăia care sunt bolnavi nu,
Ba şi pe ăştia îi mai aduc cu carul,

Trec carele încărcate
De neputincioşi
Şi de copii, să se grijească.
Spoveditul se face toată
Săptămâna mare,
Cine nu e spovedit nu poate să primească grijanie.
Şi tu de ce te mai duseşi la biserică, dacă n-avuseşi răbdare?
– Nu, de ce să mă-nghebejească ei pe mine?
– Ptiu!

El s-a pus pe beut acolo la cârciumă
Şi s-a dus acasă grijit.

Altă dată, după ce-a venit de la biserică,
Mumă-sa, până să facă mămăligă de prânz,
El a luat 20 de ouă roşii,
Le-a curăţat pe corlată şi le-a mâncat.
– Ce făcuşi, mă, le-mbucaşi toate,
La masă ce mai mănânci?

El se lăuda: am mâncat 20 de ouă în ziua de Paşti
Pe corlată, cât a face mama mămăliga.
Dac-o întreba cineva pe mumă-sa, răspundea:
– Fină, aşa a făcut.

Atunci se ţinea post,
Şase săptămâni se ţinea post,
Şi el, de! dorit.

ÎN CAPUL TREBII

Nea Banța trecea cu garnița cu apă.
Și-n dreptul ulucii lui Moș Gheorghe punea jos, să mai
Odihnească.
Bătea cu bastonul în poartă,
Avea un baston lung, noduros, de corn.
Și venea Moșul, țeapăn, nu atât din cauza oaselor bătrâne,
Cât a pantalonilor groși, de dimie,
Și-a minteanului, care-l țineau drept, ca-ntr-o armură.
Așa scrobit îl țineau, parcă s-ar fi dus imediat pe calea
Înaltă.
– Mă fine, zicea Nae cu voce groasă, că săreau câinii, ce se
Mai aude, mă fine?
Am auzit eu că ăla, fir-ar al dracului,
Mă, s-a pus în capul trebii!
Să vezi acum ce ne face. Ni! Marș de-ci! Ho, țin-te! –
Se răstea la câine.
– E, nu mai spune, se prefăcea Moșu că se miră,
Începând să cure porumbul cu care se nimerise în mână
Și să arunce boabele la o cloță cu puii mărișori,
Să vadă dacă puii au început să mănânce boabe.
– Ce să aibă ei cu noi, mă nașule?

Pleca fiecare la ale lui, bombănind:
– Ce să aibă ei cu noi? Ce să aibă ei cu noi?
– I-auzi, bă, ce-a mai făcut Curchil, zicea Banța,
Când își *odinea*, spre sară, o altă garniță cu apă proaspătă,
Ca și când politica în comuna Bulzești
Se schimba de dimineața
Până seara.

Bă, ăsta e dat dracului – tot ca ăla de vorbirăm noi
Zi-i să-i zic, Clemenceanu ăla,
E mare, domnule!
E în capul trebii acolo.
Şi ăla de care vorbirăm noi ieri, ştii, bă, ăla e tot
În capul trebii. Mai rău, auzi!
Trei sunt acum mai tari.
S-au pus pe noi, pe Europa.
Striga peste gard: pe Europa!
Ăştia ne vând şi ne cumpără până la toamnă,
Dacă n-o fi aşa, iote, să mă scuipi.

– Dar cu sănătatea cum mai stai, naşule?
– Cum să stau, mă, fine?
Mă, fir-ar ai dracului de sanitari,
Mă, ăla dinainte era bun,
Îmi făcea injecţiile bine,
Dar ăsta nou de-a venit
Bă, de la uşă mi-aruncă seringa-n cur.

Şi-acum mă trimise muierea la apă.
Cât am fost copil, am fost supus la mama şi la tata.
(Parc-ar fi zis „supus la turci")
La urmă, am fost supus la armată,
Când m-am făcut mai mare.
Şi la urmă, la nevastă, adică la neveste,
Fir-ar ale deavului
Că, uite, se făcură cinci.
(Ţinuse cinci neveste, „rău de fomei", zicea lumea)

Dar eu când să mai fiu stăpân, domnule?
Că uite, se duse viaţa!
Să vezi dumneata, când oi cădea la pat,
De n-oi mai putea,
Dacă asta de-am luat-o pe urmă,
Că s-a nimerit şi a mai aşa,

Asta o să mă bage-n pământ,
Ascultă-mă pe mine, da' cum? (Ofta)
Dacă n-o să-mi vândă ea țoalele ale bune,
Stai să cad la pat,
Că-ncepe,
Și-o să mă-ngroape așa-n pielea goală.
Să vezi panoramă!
– Taci, naşule, ce vorbă e asta?
De-aia ți-ai luat-o mai
Tânără, să aibă putere să se ocupe de toate.
– Păi se ocupă, cum să nu se ocupe?
Știi ce i-a făcut a lui frate-meu?
Că şi-ăsta un mototol!
Cât a fost el unde-a fost, l-a făcut de râs, auzi?
Da' şi el când a venit, cât e de moale,
I-a găsit în ladă scrisorile de la ibovnici,
Le-a luat pe toate şi le-a lipit cu cocă,
Le-a afişat pe toate
La primărie.
Să vadă lumea ce muiere a dracului ține el.
Le citeau toți ca pe circulare – râsul lumii, râsul lumii!
Uite-așa sunt muierile!
– Ei, lasă, făcea Moşu, evaziv.
Mai e şi gura lumii.

Se auzea glasul nevestii din prispă,
Printre vița-de-vie care-i ascundea fața, glas ascuțit
Ca de coasă:
– Banțo (îi zicea pe numele ăl mare),
Dar nu mai vii odată,
Ori puseşi de mămăligă acolo-n drum?
– Ho, fă, că viu. Viu acuşi. Să mai aflu şi eu
Încotro se-ndreaptă politica.
Finu Gheorghe le ştie pe toate,
Cu el nu mă mai satur de vorbă.
(De unde, că numai Banța vorbea,

Moşu îi răspundea cam în doi
Peri, că-l ţinea ăla toată ziua de vorbă.)
Dădea să ia garniţa de toartă şi iar o punea jos.
– Da' Curchil ăla, că de-aci plecarăm, ehe!
O să sparie lumea, e mare rău,
A ajuns în capul trebii.
Apa se tot clătina în garniţă, o mai aranja el,
Să nu stea căldarea pe coastă
Şi la urmă o ridica oftând şi
Pleca.
– Bă, când n-oi mai putea să ridic garniţa,
Mie n-o să-mi aducă nimeni apă,
O să mă târăsc eu să iau cu cana de la fântână.

DRUMUL MUIERII

Treci dealul Bulzeştilor, cobori în Balota
Şi urci în deal.
Şi-acolo e o câmpie întinsă, ca la noi pe Seci.
Şi e un drum care vine din vârful muntelui,
Cu viteză, parcă e-o apă
Şi se duce la Dunăre,
Şi-i zice Drumul Muierii.

Odată, când au năvălit turcii
Şi oamenii erau plecaţi ca oamenii la oaste,
Au ieşit toate muierile cu ce-au nimerit în mână
Furci, coase,
Unele făceau vânt cu peşchirele, vâlvăiau,
Altele mai aveau şi copii-n braţe,
De! femei speriate de frica morţii.

Şi turcii auzind atâta chiot,
Văzându-le pe-alea cum făceau cu peşchirele,
Parcă ar fi fost sute de steaguri,
A intrat spaima-n ei.
A rupt-o la goană-napoi.

N-o fi fost oaste tocmai mare,
O oardă de-alea rătăcite.
Femeile erau din satele de pe-acolo, din păduri, de prin Balota.
Şi-aşa şi-au câştigat şi ele dreptul la un drum.

SOARE SEC

Aşa pe la prânz, începea să mă doară capul,
Asta se întâmpla des, des,
– Ai soare sec, spunea ţaţa Ioana lui Miai,
Fuga la fântână.

Când e cineva bolnav de soare sec,
Merge la fântână,
Se uită în urme de vacă, pline cu apă,
Şi-şi vede chipul în apă.
Ia apă şi dă la cap şi peste umeri.
Şi zice:
„Soarele sec e aici în lac,
Nu la mine-n cap". Şi-i trece.
Mie nu-mi trecea deodată.
Şi când ajungeam cu vitele la altă fântână,
Ori dacă eram pe câmp, la buduroaie, ori
Tocmai la fântâna din Dobreţ,
Dădeam fuga şi-n timp ce boii beau
La jgheab sau din găleată,
Eu mă uitam în urma copitelor lor,
Umplută proaspăt cu apă
Şi aşteptam să se limpezească chipul din rama copitei.
Şi-acolo vedeam un copil cu ochi mici, tras la faţă,
Un copil pe care-l durea capul,
Că nici vorbele astea nu le mai
Nimeream: „Soarele sec e aici în lac,
Nu la mine-n cap".

Ei, pe toți oamenii trebuie să-i doară câte ceva,
Altfel am sări toți în sus de bucurie,
De dimineața până seara.

CUCUL

Când începea să se petecească zăpada,
Se făcea aşa plotoage-plotoage pe dealuri,
Curgeau pâraiele, ieşea colţul ierbii
Ca dinţii mieilor,
Atunci se întorceau şi cucii.

Oamenii erau veseli
Că au scăpat şi de iarna asta,
Uite, că ieşiră din iarnă!
Şi că tot e ceva de satul lor,
Dacă s-au întors păsările tot acolo,
După ce-au luat seama şi prin alte părţi,
La vale-ncolo, şi-au venit la rost, la treburi.

Un cuc se pripăşise şi cânta de mama focului
Pe coastă, într-un prun de-al lui Pătru,
Spurcase lumea la rând, că-ncepea de dimineaţă,
Nici nu se dădeau bine jos găinile din salcâm,
Şi pe la prânz Veta ieşea în prispă, întindea pe culme
Peşchirul gagăi Riţa, spălat, şi striga, râzând, la Nea Florea,
Peste drum:
– Arunca-i, mă, Nea Floreo, un ou cu zeamă cucului ăla
Din coastă, să-şi dreagă glasul,
C-a răguşit, săracul, de azi-dimineaţă de când ne zice,
Nu-l auziţi?

Ţaţă Mărie, cată, fa, sub cloţă
Şi trimite-l pe Nea Florea cu demâncare.

CE E ZIUA

Moşul dormea puţin, aprindea lampa
Şi tot scria. Şi când se culca iar, scula fetele:
„Hai, că e ziuă.
Toate lămpile sunt aprinse,
Toate fetele lucrează".
Le îndemna şi maica:
„Apucaţi-vă de lucraţi,
Că ce credeţi voi că e ziua?
Dacă s-a făcut ziuă, ce să mai faci?
Că săptămâna trece ca gonița prin sat,
Acuşi e duminică, acuşi trece anul.
Dacă s-a făcut ziuă şi-a răsărit soarele,
E seara gata, te găteşti de demâncarea dedeseară.
Şi-avem treabă, avem vite, avem pânza
De-nălbit. Şi noaptea ce mai facem,
Că e noaptea an.

Fato, când se face ziuă
Să fie turta-n foc, legumea fiartă,
Şi să intraţi în război,
Dacă vreţi să faceţi spor.
Dacă nu, şedeţi toată ziua la foc, la demâncare.
Dar dacă bagi mălaiul în ţest, pui oalele la foc,
Atunci e prânzul tău, intri la război, n-ai nevoie,
Poţi să mai şi tăinui cu ăl de trece pe drum.

Hai, nu vă mai scularăţi?
Urât mi-a fost de alea care dorm blană."

PAZA

Mitruța avusese mulți morți
Şi ştia bine cum se stinge omul,
Era chemată să-i păzească şi pe ăi de trăgeau.
Zicea: „Nu moare când înserează, moare când cântă
Cocoşii la noapte. Nu moare nici atunci,
Moare în vărsatul zorilor. Dacă scapă şi atuncea
Apoi la prânz, gata! Când o fi soarele aşa, cruce pe cer.
Îşi face cruce cu soarele, cum ar veni şi se duce... ei!"

„M-am sculat azi-noapte la oarece vreme din noapte
Şi m-am uitat la el. Ăsta mai are o zi.
Aşa i-a fost lui ursat să trăiască o zi,
Dacă se duce mai înainte nu-l primesc acolo.
Nu-l vedeți, stă ş-aşteaptă, îşi aşteaptă rândul,
Că e-nghesuială mare şi pe lumea ailaltă
E gloată rău."

LENEA

Nea Miai îi spunea mamei, înainte de a muri:
– Nicoliță, dumneata să te dai la poartă
Şi să te ţâi, să nu vină alea cu lumânări,
Că ştii cum vin fomeile cu lumânări
Şi ţi le pun în mână.
– Păi de ce, nea Miai?
– Păi, de-aia! Că vin alea cu lumânări să-mi aducă
Să le dau la ăi morţi. Zic: să-i duci şi lui Ion,
Lui Petrică, să-i duci şi lui Sandu al meu. Şi eu pe unii
Nici nu i-am cunoscut, ar trebui să umblu mereu, o vecie,
Şi rămân cu lumânările-n mână.

– Şi aşa ai făcut, mamă, te-ai ţinut la femei să nu vină?
– Păi cum, eu puteam să mă împotrivesc cu satul?
Da' lui îi era lene să umble pe lumea cealaltă,
Voia să se păstreze şi mort.

IONCICA ŞI SFÂNTUL GHEORGHE

În noaptea de Sfântul Gheorghe, Ioncica
Se dezbrăca în pielea goală
Şi-ncăleca pe-un sul şi despletită şi se ducea pe vale
Prin fânuri şi aducea rouă
Din noaptea lui Sfântu Gheorghe.
Şi zicea:
„Ţâr de la oaie, ţâr de la vacă,
Ţâr de la capra lui cutare,
Ţâr de la vaca lui cutare", care le ştia ea.
Ăsta era descântecul ei,
Să ia laptele de la vacile oamenilor
Şi puterile boilor şi să le treacă la ale ei,
La vacile, oile şi la boii ei.
Că asta se putea face doar în noaptea aia şi aşa,
În chipul ăla, goală prin rouă.

Mitru Banţii vorbea cu Lisăndrica lui Sorescu
Şi se ducea pe vale la fata aia, să vorbească iar cu ea.
Să fi fost târziu, de,
Că aşteptau să se culce ăi bătrâni.
Şi zice el:
„Văd o umbră despletită şi în pielea goală
Şi călare pe sul. Mă, ce să fie asta?
Moartea să fie?"
Am încremenit. O las pân' s-apropie de mine,
Că ea nu m-a văzut, m-am pitit jos. Şi-aud:
„Ţâr de la vaca lui cutare, ţâr de la vaca lui cutare,
Ţâr şi de la vaca Banţii (vaca mea, auzi?)
Ia puterea boilor

Nu ştiu cui, că nu m-a interesat,
C-am văzut cine e.
Hu, fir-a diacului!
Tu fuseşi, de-mi trăseşi spaima asta?"
Şi eram şi c-o vână de bou în mână
Şi-aşa s-ar fi alipsit
Peste pielea goală!
N-am putut s-o ajung, că era
Sprintenă şi de, eu îmbrăcat, ea aşa,
Mă-ntrecea la fugă.

Lumea credea în farmece. Sulul ăla, vezi, era ceva.
Spunea mama că în noaptea de Sfântu Gheorghe
Să aruncăm sulul
În oborul vacilor.
„Păi de ce, mamă?„
„Vin vrăjitorile şi iau laptele vacilor".
Sulul de ţesut şi pelin.
Şi Ioncica de-aia-ncăleca pe sul,
Că ştia socoteala. Dar laptele de la vacile femeilor
Luat aşa cu vrăjitoria nu sta două zile,
Că făcea viermi.
Şi untul şi alea fac viermi,
Că sunt luate de la toate
Animalele.
După asta se cunoştea că nu era curat.

MĂSURAREA CAPULUI

Dacă ne durea capul, ne duceam la Floarea.
„Mă duc la Floarea, mi s-a desfăcut capul."
Ea zicea: „Stai să ți-l strâng eu,
Să ți-l măsor".
Te lega cu o ață la cap,
Lua un cărbune şi-ți făcea
Patru semne pe ață.
Unul în frunte, în dreptul nasului,
Două la urechi şi unul în ceafă pe vâna gâtului.
Şi făcea patru semne acolo.
Îți punea o răsucitoare în frunte,
Că lăsa ochean şi răsucea aşa, de se strângea ața aia.
Şi aveai şi-o vadră cu apă-n cap.
Apoi lăsa răsucitoarea-ncordată,
Şi răsucea vadra şi după ce
Lua vadra te trăgea de părul
Din moalele capului în sus.
„Stai, că ți-a căzut ouşorul."
Şi lua şi desfăcea ața
Şi punea să vadă dacă se lovesc semnele,
Semn în semn. Dacă nu se loveau semnele zicea:
„Uite, vezi cu cât îți fu capul desfăcut?"
Şi-ți măsura cu deştiul pe ață. Şi-ți trecea.

Aia era doctoria noastră.

Grăuroaica, săraca, o durea rău capul.
Zicea: „Floare, venii să-mi măsori şi mie ăl cap,
Că mă doare rău".

– Bine, leliță Ioană. Aidi.
Lua ața, cărbunele, vadra și mestecăul. O despropozea
Și-o lega cu ața de cânepă peste frunte.
Și-i făcea, tot așa, patru semne cu cărbunele,
Cărbunele era
Creionul ei, sta între sobă, aștepta client.
„Leliță Ioană, fu desfăcut!
Da' cum ai umblat dumneata
Cu capul desfăcut rău?" se mira Floarea la urmă.
– De, fetică (ea le zicea la toți dumneata,
Era o femeie omenoasă
Grăuroaica), că de-aia venii și eu la dumneata aici.
Și Floarea nu lua nimic pentru doctorie.

Și să știi tu că-ți trecea.
– Îți trecea?
– Da. Și tot ea te ciupea de mușchi.
„Dar mușchii nu ți-or fi căzut?"
– Ba să-mi ciupești și mușchii, că tot venii.
Și o dezbrăca până la brâu, îi făcea o frecție
Cu gaz, la urmă se suia cu genunchii
Pe ea și o ciupea
De trei ori de la gât în jos,
Pe amândoi mușchii cu amândouă
Mâinile și o lua așa cu zbicitul,
Se lăsa pe ea și gata.
Se ducea Grăuroaica acasă, bea o țuică si se culca.

– Ți-a trecut, leliță Ioană?
– Fetico, știi că mi-a mai trecut?
Se duceau unii la Floarea,
De-abia se mai urneau din loc
Și-i ciupea de mușchi și plecau fluierând.

UN COT DE PĂMÂNT

Una a făcut un copil mort şi s-a dus şi s-a spovedit
Şi i-a zis popa să mănânce un cot de pământ –
În toate părţile un cot, şi un cot adâncime.
Şi l-a mâncat, da, păi ce să facă,
Dacă avea canon?
După-masă se ducea şi-şi lua grunjul
De pământ şi-mbuca
Din el, de unde alesese şi ea un pământ mai curat.
Nu ştiu cum o chema, babă-ta povestea asta,
Una din vremea ei,
Ea îi spunea şi numele, dar nu mi-l aduc
Aminte. Adică nu, era din vremea mamei babii,
Din vremea Maricăi.
Nu ştiu ce muncise aia, şi s-a-ntâmplat
De-a născut un copil mort.
Şi s-a dus şi s-a spovedit la popă
Şi popa a obligat-o, ca să scape de păcat,
Că şi-a omorât copilul în pântece
Să mănânce un cot de pământ.
Erau pe vremuri nişte geruri mari, iarna,
Că nu te puteai dezlipi de lângă sobă.
Popa Stanciu i-a zis: „Rău, fato, arzi în foc!
Să pui mâna să mănânci un cot de pământ".

Într-un an
L-a mâncat. Avea acolo groapa ei,
Pământ măsurat cu
Ţăruşe şi se ducea şi-şi rupea codrul ei de pământ
Şi mânca scrâşnind.

Şi aia s-a dus la muma Mărica
Şi s-a plâns de ce-a păţit.
Îi părea rău de copil, că nu vrusese,
Aşa s-a nimerit el mort,
Ori spălase vreo pânză ceva.
„Uite ce-am păţit, am născut un copil mort
Şi m-am dus şi m-am spovedit
Şi mi-a dat Popa Stanciu canon
Să măsor un cot de pământ şi să-l mănânc.
Ce să fac?“
– Mănâncă şi scapi sufletul de foc.
Într-un an l-a mâncat.

Da’ cu ce grijă mergea după aia, când mai rămânea grea!
Hi, atunci se făceau câte 12–14 copii,
Că nu era
Păcat mai mare decât
Să nu primeşti ce-ţi dă Dumnezeu.

GUSTUL CASEI

Mânca, mă, că lumea mânca pământ mai de mult.
Era Stăncioaia, jupuise toată casa,
Că era bună huma aia, mirosea bine. Şi mânca.
După ce mânca legume,
Mânca şi câte un glod de pământ.
Aşa avea ea poftă.
Mergea cu vacile şi cu pământul în sân,
Bulgări, bulgări.
O întrebam noi: Ce faci, gagă Ioană, cu pământul,
E bun?
– E bun, uite îmi vine mie aşa un gust bun.

Mai mânca şi alta, Aneta, toată ziua dezlipea cu
Custura de pe casă,
Că ăla era bun, mirosea frumos.
Casele nu erau văruite,
Pământul era printre nuiele.

CÂNTĂ MITRUȚA

Mitruța lui Drăgan, i-a murit bărbatul pe front
În 1916 și avea mulți copii.
Și i-a crescut singură.
Și mureau unul câte unul,
Mari, de la douăzeci de ani în sus.
„Unu Ion, mi-a murit mai mic.
Îl făcui, îl comândai
Rămăsei cu ăilalți.
Mai șezui un preț de timp,
Du-te vreme, vino vreme, muri și Măria.
O dusei la locul ei.
Comând-o și pe ea, amărăște-te.
Mai șezui ce mai șezui,
Du-te vreme, vino vreme,
Moare și Gheorghe.
Cheltuie cu el, fă-i ce-am putut
Și eu, ca o săracă.
Mai șezui iar, du-te vreme, vino vreme,
Moare și Sanda.
Și de unde să mai poți?
Că mi s-au scurs ochii plângând.
Văd muierile c-așteaptă oamenii seara
De la Craiova și le sar
Înainte și le iau din car traista cu târguieli.
Eu n-am așteptat pe nimeni.
Ce-am putut, cât am muncit, aia am mâncat,
Nimenea nu mi-a dat nimic."

Mitruța ședea singură-n casă și se jelea.
Lumea râdea: „Iar cântă Mitruța".

Dar ea se jelea. Şi casa, fărâmată, ploua pe ea,
Se auzea cum plânge şi prin acoperiş.
Ei, ce casă, o bujdulă, acoperită cu paie!
La urmă Leana, a de i-a mai rămas,
Era cam năroadă
Şi-i aducea câte un prunc în casă,
Pe Ion, pe Damian,
Pe Costică.
Şi tot Mitruţa trebuia să aibă grijă de ei.
Şi le dădea să mănânce turtă cu fasole, de mici,
De la şase săptămâni.
Leana pleca la muncă şi ea-i îndopa
Cu zeamă de fasole, cu mămăligă.
– Leliţă, nu moare?
– Dă-l dracu, că nu moare, că mâncă de făcu burtă.
Ea stătea în prispă, el în troacă,
Mic de şapte-opt luni,
Cu burta tobă de fasole,
Şi ea-i dădea cu piciorul,
Îl legăna şi-şi plângea morţii ei.
– I-auzi cum cântă Mitruţa!

SOROACELE

Dacă-ţi moare mortul, te duci în fiecare sâmbătă
Cu colaci.
Se fac paisprezece turtiţe şi nouă colaci.
Şi pe turtiţele de post pui legume de post.
Pe cele de dulce
Pui de dulce. Şi astea sunt soroace.
Până la trei ani
Se pomeneşte din jumătate în jumătate de an
Şi de la trei ani
Din an în an, până la şapte ani.
Şi de la şapte ani, dacă vrei
Îl mai pomeneşti, dacă nu, nu.

Şi tu trebuie să ai viaţă lungă
Ca să-i pomeneşti pe toţi
Până la capăt, că ce ţi-e viaţa omului!
Îi poartă soroacele sau sâmbetele,
Asta e, de-aici vine.
Tot la mort, important mai e şi *orariul* lui,
O măsură de se ia pe om mort
Şi pe firul ăla se toarnă ceară
Şi se face colac.
Şi-n fecare dimineaţă se duce la cimitir
O femeie de tămâie şi-l aprinde acolo
Timp de şase săptămâni
Şi atunci îl lasă să se termine.
Atunci mi se pare că te termini
Ai murit de tot şi de pe lumea ailaltă,
Urmează a doua moarte,

Ori ce-o mai fi...
Mă, voi să-mi țineți și voi acolo cât ați putea.

Dina zicea: – Mă drăcui cu pânza, cu groapa, cu orariul,
Că de ce plâng. Așa mă drăcui fie-mea.
Dina toată ziua plângea și fie-sa zicea:
– Fire-a dracu de
Năroadă, aci râzi, aci plângi. Cine să te mai
înțeleagă?
Ei, mai spunea câte unul vreo vorbă mai așa
Și ea se oprea din
Plâns și râdea și ea o țâră
Și la urmă iar își aducea aminte
De ceva și-i dădeau lacrimile.
– Cum să nu plâng,
Că tu n-ai îngropat ce-am îngropat eu.
Bărbatul și șapte copii.
Și-i lua la numărat: Anica, Gheorghe,
Lisaveta, Gheorghița, Mărin, Dumitru... și număra șapte.
Și toți au murit mari,
De la 13 ani în sus, cum să nu mi se
Rupă sufletul?
– Ei, fire-a dracului cu nărojii tăi,
Zicea fie-sa, Măria.

VREMEA CA OMUL

Se ducea şi toca lemne desculţă
Şi nu era gaz deloc
Şi ea povestea că fătase o oaie doi
Miei. Când au fost războaie,
Era şi ger mare,
Şi în 1913 şi-n 1917 atât era zăpada de mare!
Şi-o geruia.

„Că şi timpul e cum îşi face omul veacul,
Dacă sunt
Paşnici, e cald, frumos, dacă se-ncaieră între ei,
Se pun nişte potoape
Şi iarna nu mai ieşi din nămeţi.
Eu când văd că e ger rău,
Mă gândesc unde s-o fi mai spart
Vreo bubă şi mă-nchin
Să n-ajungă şi răul ăla la noi,
Repede, repede cum vine necazul."

PĂSTRAREA

Una i se plângea Mariței de la moară:
„Iote că sunt bolnavă".
Da' ea:
„De ce nu te culci îmbrăcată?
Eu așa dorm, îmi pun și cizmele în picioare,
Peste opinci și îmbrăcată și n-am nevoie.
N-am tușit niciodată.
Nu știți să vă păstrați".

„Și cum dormi tu așa, cu toate alea pe tine
Și în cizme sub cergă
Acolo-n șopru?"
„Așa dorm, în cizme,
Eu știu să mă păstrez."

AMÒI

Leana punea rufele în albie,
La înmuiat, amòi,
Zicea: „Pusei şi eu trenţele alea amòi,
Să le spăl dracului". Şi le uita acolo
Câte o săptămână, luată cu treburile,
Toţi se-mpiedicau de albie, în prispă,
Mai nimerea câte-o găină în ea,
Şi ea să se-apuce de spălat –
Neam.
Până când bărbatu-său i-a spus într-o dimineaţă:
– Leano, hai, fă, să scoatem cânepa aia de la topit
Că i-o fi de-ajuns.
Scoate, fă, cânepa şi lasă balta liberă.

Cămăşile erau de cânepă,
Cum se purta pe-atunci.

DIMINEAȚA

– Hai, care vă sculați să plecați cu vitele.
Mitruș, Rino, hai!
Hai, că iote ai lui Mutu urcă pe Ungureanca.
Se auzeau tălănci pe drum, behăit de oi.
I-auzi, toți plecară numai eu am niște leneși!
Și oile, săracele, li se lungesc ochii la poartă,
Au început să lingă zidul – nu știu ce să mă mai fac și eu cu
Igrasia asta...

După vreun sfert de oră:
Bă, păi eu cu cine vorbesc? Ce, io vorbesc singură?
Intra în casă cu nuiaua. Săreau și Mitruș și Rina.
Jap, jap! „Așa!" „Au!" „Păi, da' ce?
Hm!"

După aia, seara: „Care se duce să rânească la vite?
Asta, iarna. Duce-vă-ți, mă, de regulați la vite.
Dați bălegile afară cu cazmaua, așterneți niște paie,
Și la urmă dați-țe de mâncare. I-auzi cum rage Prian.
Luați paie cu coșul, din șira a de ovăz,
Trageți cu cârligul, da' vedeți să nu stați prea aproape
Să se dărâme, să vă prindă în copcă."

Cum se trăseseră paiele, mereu din același loc,
Se făcuse o scobitură mare în ea, chiar ca o copcă.
Mitruș se și vedea înecat în șiră,
Încercând să se agațe de un pai
Și trăgându-l Rina afară cu cârligul.
Învârtindu-l de picioare și bătându-l
Pe burtă să scoată pleava.

MOŞIA

Avea pământ mai mult
Şi-n deal şi-n vale,
Şi când se certa cu alte femei
Mai sărace ca ea, păi cine era ca ea? –
Striga la argatul Florea, tare, ca să o audă
Alea şi să crape de necaz:
– Floreo, hai de ţine scara
Să mă sui eu colo pe casă,
Să-mi văd averea.
Să-mi văd eu averea mea
Din Dobreţ până-n Parchet, toată cureaua
Pe treizeci de stânjeni.

Florea era băgat la ei
Şi seara, ne povestea râzând.
– I-auzi ce mai făcu aia,
Zise să-i ţin eu scara,
Să se suie ea pe scară, să-şi vadă moşia,
Pe la Aleşteu, pe Ursoaia, pe Racu-n deal.
„Floreo, hai de ţine scara, să mă sui eu pe casă."
„Ţi-o ţin, cocoană, de ce să nu ţi-o ţin?
Da' ziceam că mai aşteptăm până deseară,
Când se-ntoarce părintele de la păresimi,
Vă suiţi amândoi odată,
Că moşia nu se mişcă de-acolo până deseară, acolo rămâne."

ÎN CAR

Lui Focu era să-i moară Foaca, nevastă-sa, săraca,
Şi-a gătit-o bine, cu toate ţoalele ale bune,
Dar pantofii i-a dat pe-ăi vechi.
Şi o femeie, care-o gătea:
– Bine, da' de ce nu-i dai pe-ăi noi?
Da' el, cum vorbea aşa cam fonfăit, zice:
– Lasă, că moarta merge-n car,
Nu e ca când mergi pe jos.

GHIȚĂ ZAMFIR

Era cârciuma lui Chirțu.
Și s-au dus Ghiță Zamfir
Și cu Gheorghe Roncea, veri buni.
Și atunci, de Anul Nou,
S-au luat la ceartă acolo.
Au plecat.
Și când au plecat acasă, văru-su Gheorghe
A rupt o stinghie de la pod,
I-a dat pe la spate în cap.
Și sânge n-a ieșit o țâră.
Muierea n-a știut nimic.
El s-a dus acasă, s-a descălțat și n-a zis nimic,
Și-a pus ciorapii pe sobă, să se usuce.
Și dimineața s-a dus un fiu al lui Dorel al lui Bălteanu
Și a-ntrebat-o pe Cica:
– Naşă, ce-a făcut moşu Ghiță,
I-a fost rău azi-noapte?
Că l-a bătut rău ăla.
– Care? Că n-a spus nimic.
– Gheorghe Roncea.
– Nu știu, că nu se mai sculă.

S-au dus la el și l-au găsit țeapăn.

TREANŢA

După ce treci
Prin Nătărăi, cobori coasta şi intri într-o văgăună,
Unde se află Dobreţul.
Are poziţie foarte bună, văgăună-vizuină
Între păduri, cam deoparte
De toate drumurile şi oamenii
Sunt acolo aşa cum i-a
Lăsat Dumnezeu, demult.
I-a lăsat şi i-a uitat, zicea Nenea.

Când se spală se şterg cu trenţele,
În loc de şervete.
Ele sunt puse prin cuie.
„Hai, treci la spălat pe mâini şi uite treanţa colo,
Dacă nu e aia, e aia. Ori ia pe-aia din cuiul ălălalt."
Dacă te speli şi pe ochi,
Ţi se dă altă treanţă mai bună.
Treanţă de mână şi treanţă de ochi.
Colae se ducea mai des pe-acolo,
Le mai lucra tâmplărie,
Pe la oameni, şi spunea că-i place că sunt avuţi.
Au vite multe, putini cu brânză *pi colo, pi colo.*
„Şi, domnule, atâtea muşte n-am mai pomenit!

Cum pun masa, aruncă şi şervetul pe strachină.
Şi ridică omul de-un colţ, bagă lingura cu atenţie.
Altfel ia muşte, mănânci muşte şi sunt de-alea mari şi
Obraznice şi n-au ce să le facă vara.
Acolo-nţelegi de ce-n poveşti

Se spune că fata împăratului
Ori Făt-Frumos aveau câte-o babă
Care-i apărau când dormeau
C-o măturică de pene, să nu-i mănânce muştele.
Oamenii sunt bogaţi, au de toate, brânză multă, carne,
Miere, dar nu poţi de muşte.
Eu asta cu şervetul
Ori cu plasticul pe strachina cu ciorbă
N-oi uita-o cât oi trăi."

„Ridică şi dumneata binişor, îţi zice femeia,
După ce-a pus masa, ia uşurel, că se strâng la zer,
La brânză, nu ştiu la ce deavu!
Că dac-am mânca numai bolbotine ca alţii,
Ştir, lobodă, urzici poate n-ar veni aşa."
– Păi, puneţi-le şi lor nişte buduroaie, aci-n prispă.
Poate se-nghesuie acolo.
– Păi, buduroaiele sunt pentru albine, da' cu ele nu ne
Canonim atâta şi fac şi miere.

Vezi si acum multe opinci,
Pluguri încobilate, iar pe toţi porcii îi cheamă Rică.
Numai ce auzi: „Rică, Rică, Rică!"
Porcii lor mănâncă şi gogleze de pere, de mere,
Dar tot graşi şi frumoşi.
E bine domnule şi la Dobreţ, casele sunt frumoase.

Dobreţanii rar veneau prin Bulzeşti,
Şi rar se mărita cineva după vreun băiat de-acolo.

Câteodată se-ntâlneau cu ai noştri pe matca Dobreţului
Şi se luau la bătaie.

Satul lor ferit ca un interior de tobă,
Rămas aşa după vremuri.

OAMENI BĂTRÂNI

Păi, Ilie Chelcea, 86 de ani.
Apoi Golumbeanca, are, să tot aibă 96.
E surupată.
A venit la Ioana după urzici.
Şi avea o seceră învelită în cârpe.
O seceră rea şi legată, o punea pe mijloc
Şi se-ncingea peste ea, ca să-i ţină burta.
Acum umblă ăi bătrâni după urzici,
Cu secera-n ei, dar mai demult erau bogaţi.
Nu numărau galbenii, îi măsurau cu cenacul,
Poate nici nu ştiau să numere.

Unul, Popa Costache,
I-a dat zestre fetii două bănicioare
De bani de aur.
Şi se trecea în acte: „cu vârf sau rase".
Nicolae Banţa era bătrân,
Bătrân, avea barba albă şi
Avea coade tot albe,
Şedea vara în şubă, la unghete,
La un foc mare de dulumaci,
Intrase, vezi, frigu-n el
De-atâtea zile albe.

Şi avea o traistă cu aur,
Atârnată-n pod, de un căprior,
Şi-au dat copiii peste ea,
Luau cu pumnul şi până să-i schimbe
I-au îngropat sub un frunzar.

Şi-odată au dat porcii pe-acolo, au început să râme.
Şi scoteau galbenii cu râtul.
Măi, ce s-o fi supărat moşul!
Zice, vedeam eu că e traista uşoară...
Ce, eu am copii? Am hoţi.

NEICĂ, NEICĂ

Neică, Neică, Neică,
Mi-e muierea bolnavă, neică, o frumoasă,
Merge bine, calcă bine,
Păpuşă de marmoră, neică, păpuşă de marmoră!
Râdeau ăilalți:
„I-auzi, e păpuşă de marmoră, aşa o vede el
Şi ea e neagră de tot".

Muierea lui Mărineață era bolnavă,
Se făcuse cocârlă
Şi el mergea pe drum şi se văita:
„Aurica mea, calcă bine, se-ncinge frumos.
E bolnavă, neică, moare".

N-a murit, i-a trecut,
Da' atunci se găsise şi el
Să spună cât e de frumoasă.
Măria Bălii îi zicea Pucioasa.
„I-auzi, e bolnavă cioara pucioasă,
Du-te, Uţule, şi vezi ce are."
Uţu era Mărin al lui Păsărică.
„N-are nici pe dracii,
Se vaetă ăsta degeaba,
S-audă lumea ce bine se-ncinge nevastă-sa."

SCHISMA

Nicolae trecuse nitam-nisam la adventişti
Şi mama, de nevoie, s-a pomenit sărind în apărarea bisericii Ortodoxe.
Erau câţiva credincioşi de ziua a şaptea în sat,
Se strângeau la Fănică al lui Ciucă acasă,
Acolo în Nătărăi şi cântau „Înălţat fie Domnul".
Cineva citea din Biblie,
Îşi spuneau „fraţi" şi „surori",
Fratele Nistor, fratele Vasile, sora Măria lui Budeanu,
Veneau şi pocăiţi din Murgaşi.
Fratele Nicolae se vede că era
Cel mai proaspăt, ca un ou.
Erau şi mai tineri, şi mai în vârstă,
Răsuna casa de cântece şi rugăciuni,
Că se speriau cocoşii
Şi începeau să cânte,
Curcanii bolboroseau prin curte,
Înfoindu-se, ca şi când erau
Păsările Domnului, menite să-i urce
La ceruri după aceea, aşteptau la scară...
Şi la urmă toţi îngenuncheaţi, pe duşumea,
Se stingea lampa, închideau ochii...

Lui Nicolae îi plăcea de Miţa lui Vasile.
Stătea pe lângă ea şi aştepta să-nchidă lumea ochii,
Să se gândească mai repede la Dumnezeu.
Cum-necum se lipise de adventişti.
Mama la-nceput n-a vrut să creadă,
Dar îi tot spunea lumea:
„L-am văzut intrând acolo"

Nu i-a zis nimic deocamdată,
Aştepta să se dea pe faţă.
Nicolae s-a dat pe faţă la masă.
– Cu ce e prăjită fasolea asta? – a zis.
– Păi, cu ce prăjeşte toată lumea, cu untură.
– Nu mănânc.
– De ce, mă? – se făcea mama că nu ştie.
Ţi s-o fi aplecat din
Ceva.
– Nu, că e de porc şi n-avem voie
Să mâncăm de porc, că porcul
Are unghiile despicate...
– Şi până mai săptămâna trecută cum le avea,
De nu te mai
Săturai de-ntins în tigaie?
Tu ai fost chior,
N-ai văzut că tot despicate le avea?
– Nu, mie de-acum încolo să-mi prăjeşti separat,
Cu ulei de
Floarea-soarelui...
– Da, c-o să m-apuc acum
Să le fac la toţi mofturile.

Nicolae se supăra şi se ridica,
Mama lua şi ea, de necaz, masa
Şi-o arunca în bătătură.
Certurile se îndeseau.
„Domnilor, ne spune mama
Nouă, cei mai mici, care nu eram chiar domni,
Ăsta s-a jurat să nu mai mănânce
Ce mănâncă toată lumea.
Păi, nu vin eu la ăia care te învaţă
Să-mi strici mie cheful
De fiecare dată?“

Într-o zi s-a dus şi-a început să dea cu bulgări
În geamurile casei de rugăciuni a lui Fănică Ciucă.

Îl striga pe Nicolae, care avea glas şi cânta
Frumos, se auzea.
– „Ieşi, mă, afară, că biserica e coló-n vale,
În Sălişte, nu aci."
Şi jap! cu bulgărul. A spart geamurile
Şi-a ieşit adventista:
– „Te dau în judecată, auzi
Dumneata, cu ce drept îmi spargi geamurile?"
„Da' voi cu ce drept mi-aţi îmbrobodit copilul?
Ieşi, mă, afară şi vino şi cântă-mi acasă
S-aud şi eu, c-oi fi având şi eu păcate,
Să mă pocăiesc
Ori încaltea du-te la biserică colo-n vale,
Că acolo e biserica,
Dacă te-au uns ăştia popă!"

În afară de carnea de porc, cearta religioasă
Începea automat
Vinerea seara, pe motive de numărătoare a zilelor.
– Nicolae, zicea mama, mâine te scoli de noapte,
Mergem să terminăm de răriţat
Locul ăla la Vâlceaua Bonii,
Că doar al nostru a mai rămas, râde lumea de noi.
– Eu merg numai până acolo şi mă-ntorc, că e sâmbătă.
– Şi dacă e sâmbătă ce e? se făcea mama că nu ştie.
– Noi nu lucrăm sâmbăta, că e ziua a şaptea.
– Care noi, mă, că eu iote că lucrez, care noi?
Poate tu şi cu ai lui Vasile?
– Da, noi, că e ziua a şaptea!
Se încăpăţâna Nicolae morocănos.
– Bă, de când? Că eu ştiam că duminica,
Atunci e ziua a şaptea, sărbătoare,
Stă lumea acasă, primenită şi se odihneşte.
Dar sâmbăta, ca ce?
Începea cearta, Nicolae căuta Biblia pe sub pat,
Pe sub căpătâie,

Pe poliță, să vină cu argumente scrise –
„Vezi c-o fi pe putinei!"
„Așa, că puțin vă pasă de cuvântul Domnului!"
Citea un verset, mama sufla-n lampă:
„Gata, că mâine ne sculăm
De noapte, mergem la răriţat!"

Lucrurile s-au tărăgănat așa o vreme,
Nicolae își făcea ciorbă singur neprăjită,
Se cam sfrijise.
Sâmbăta pleca cu Budeanca, și cu ăia toți la Murgași.
Trecea printr-o pădure mare,
Culegeau floricele, rupeau bozoței
Și discutau despre pierderea
Credinței în zilele noastre.
Până când într-o duminică
Îl vede mama că se gătește frumos,
Se bărbierește la stâlp în prispă și dă să plece.
– Mă, unde te duci tu, că azi e duminică, și tu
Ziceai că duminica lucrezi,
Încarcă colo carul cu bălegar
Și împrăștie-l pe Seci, că așa fac
Ăi cu căciulă-n cap, au grijă de locuri.
– În dedeseară, răspunde Nicolae moale,
Acum am o treabă.
– Și ce treabă?
– Mă duc până la Ioniță-al lui Cucu.
– Așa gătit?
N-a zis nimic, a plecat.
„L-am lăsat să se-ndepărteze,
Ne povestea mama mai târziu,
Am luat și eu un ciomag și fuga după el la deal,
Să văd eu unde intră el așa gătit ca un ginere.
– Vezi la primărie, mi-a spus o fomeie.
Intru, erau acolo la notar, el, Mița și Vasile
Trecuseră pe vale, să nu-i vedem.

Aşteptau să le scrie actele.
«Bună ziua.» «Bună ziua.» «Da' ce e, mă, Vasile, cu voi aici?»
– Păi, ziserăm să-şi facă şi fata asta un rost.
– Păi, fata dumitale e cuminte, că veni cu tac-su,
Da' nărodul meu cu cine veni?
– Bine, mă, tu n-ai mamă să te chibzui cu ea,
Dacă vrei să
Te-nsori,
Cum te laşi tu dus de nas de stricata asta?
Şi jap! cu reteveiul pe şale.
Am dat tare de vreo două ori,
El s-a ferit o ţâră, dar n-a zis nimic...
Îl făcusem de ruşine.
– Înapoi! Acasă! şi stăm noi de vorbă.
Am lăsat-o pe aia acolo cu buza umflată,
Îi prinsesem pe toţi
Cu mâţa-n sac, cât făceau ei pe sfinţii,
Vasile bodogănea."

Pe drum, Nicolae mergea făcut foc înainte,
Mama în urma lui, parcă-l scăpase de la înec,
Parcă-l scosese de păr.
Îl certa tare, s-audă lumea.
– Bine, mă Nicolae,
Mie mi-ar crăpa obrazul de ruşine,
Tu om eşti, mă, om cu războiul făcut, şi-ncolo şi-ncolo
Şi – bătut?
Vezi unde te duse năroada aia?
Mă *schimnaticule*,
Cum te iei tu după toate arătările?
– Da, că nu mă laşi să am credinţa mea.
– Ce spui tu, mă? Cu cine crezi că vorbeşti?
Băiete, după ce mor eu, crezi în ce vrei,
Poţi să crezi şi-n cucul ăla care cântă pe coastă,
Da' pân-atunci, faci cum zic eu.

Şi aşa s-a terminat marea schismă,
Nicolae şi-a găsit altă fată,
A-nceput să mănânce carne de porc,
Să muncească sâmbăta
Şi să doarmă duminica,
Lăsând credinţa şi mersul la
Biserică pentru bătrâneţe,
Ori de-un Paşti, de-un Crăciun, cum
Face toată lumea.
Câteodată eu cu Ionică
Îl mai necăjeam cântând prin curte,
Dar destul de departe, să nu ne-ajungă, în caz că se-nfurie:
„Înălţat fie Domnul... Înălţat fie Domnul..."

„Sări Nicolae, că te cheamă fraţii
Pe poteca Murgaşului"
Zicea mama râzând, bucuroasă că până la urmă
Învinsese tot credinţa strămoşească.

S-A-NCHIS PĂMÂNTUL

Când era tata bolnav. A venit Chirimenţu
Şi-a zis:
– Moaşă, am visat c-au tăiat gârniţa dumneavoastră
De la Delniţa.
– E-he! Aia sunt eu, zice tata.
– E, cum să fii, că nu-ţi trece?
– Nu-mi trece.

Tot atunci mama a visat că făceau trei oameni
O groapă în fundul grădinii în vale.
Vine şi ţaţa Manda:
– Fă, să ştii că nepricopsitul ăsta moare.
– Da, de ce, că e tânăr, cine moare la 43 de ani?
– Am visat rău azi-noapte, că
Veni malul, se dărâmă şi vă prinse casa
Şi se-nchise pământul deasupra.

Şi-am mai visat, zice mama,
Că eram în casă, la foc
Şi-am auzit zdupăind la fereastră.
Când mă uit, trei oameni cu hârleţu: „Îu, hoţii!"
Soacră-mea a zis:
„Lasă, fă, că fugiră,
Dar luară calul ăl roşu al lui Graure".
Mi-a murit. S-a-nchis pământul deasupra,
Toate visele rele s-au izbândit.

43

Babă-ta, când a murit tac-tu,
M-a întrebat de câți ani este,
Şi i-am spus: 43.
– Ei, am visat la ursitoarele lui
Că eram peste Răculeţu,
C-o albie mare în cap.
Şi-a trecut un cârd de gâşte sălbatice,
Peste mine, la deal.
Tot în deal, la apus.
Şi-am aplecat aşa albia, să mă uit în sus.
Şi-o femeie mi-a spus:
„Ei, nu te mai uita că sunt 43".
Gâştele alea sălbatice – anii lui.
Aşa a fost ursit.

SOVONUL

Spunea Constantin Duță de muierea lui, Mărina,
Când a luat-o el și-au făcut nuntă:
„Și era un noroi mare,
Amestecat cu zăpadă, și eu, călare, pe lângă sanie.
Cine era ca noi? Cu flori cusute la căciulă.
Pe la Cișmele s-a răsturnat sania
Și muierea nu vedea să se
Scoale,
Că era cu sovonul în cap."
– Dar ce era sovonul, mamă?
– Doi metri de stambă roșie, cusută ca sacu, o glugă,
Așa ca sacul când îl îndoiești.
Și ți-l puneai în cap,
Și ăla era sovonul de mireasă.
Îi mai venea o pulpană
Pe ochi. Și mireasa era obligată, de la ea de-acasă
Până la biserică, să chiuie mereu,
Să fie veselă, să chiuie,
Ca să i se facă vara cânepa. Cânepa era baza.
Cânepa și borangicul. Făceau cotare de borangic.
Și atunci după ce-i lua sovonul de mireasă din cap
I se punea cotarul, un fel de cârpă de borangic.
O femeie, după ce se mărita,
Nu-i mai vedea nimeni părul.

Constantin Duță era bătrân, peste optzeci de ani,
Și eu eram copil când spunea el de nunta lui
Și de mireasa însovonită.
Pe Marina am văzut-o când murea. M-am dus cu mama.

Parc-o văd într-un pat de la vale
Şi ea trăgea să moară.
Mureau femeile tinere.
De la treizeci de ani în sus
Începeau să moară.
Copii, necăjite, nu erau doctori, nu era nimic.

Uite-aşa cu nunta lui Constantin Duţă, el călare
Cu flori cusute la căciulă şi ea în sanie şi sania
Răsturnată şi nu vedea să se scoale de-acolo
Că era cu sovonul
Pe ochi.

CEI UNSPREZECE STÂNJENI

Era în burtă babă-ta, când a murit tatăl ei, Drăghicioiu.
Şi fraţii ăilalţi n-au mai vrut să-i dea pământul,
Ş-o mai socotească de frăţie.
Au zis că n-o fi bună, a făcut-o mumă-sa cu altul.
Şi i-au dat ceva, numai când s-a măritat cu Ioniţă Bălan.
El având pământ mult şi ea fiind frumoasă,
S-a mulţumit cu ce i-au dat,
Pe câtă vreme soru-sa, Ilinca,
Avea tot, adică unsprezece stânjeni din hotar până-n hotar,
Din matca Delniţei până-n matca Dobreţului, bun pământ.
Ele se socoteau, veneau una pe la alta,
Se pieptănau una pe alta şi discutau. Da' zicea Ilinca:
„Ce să-ţi fac ţie, dacă nu vor ceilalţi!"
Fănică, tot văzând că se-nmulţesc copiii, a-nceput să aibă
Pretenţii la dreptul de pământ
Ce i se cuvenea după mumă-sa.
Cei unsprezece stânjeni care rămăseseră la Ciuculeşti.
A dat cazul în judecată. Mulţi îl descurajau,
Că a trecut prea mult timp şi nu mai are dreptul.
Văzând asta, el a început să muncească pământul,
Punea pluguri
Pe locurile alea
Şi la păduri, tăia lemne, să intre în posesie.

Nepoţii s-au întărâtat.
Şi când s-a dus odată cu carul la
Lemne
Cu Nicolae, cu George şi Sandu lui Moisă, au venit mai mulţi
cu securile

Pe la spate şi Constanţa, cu revolverul
Şi s-au certat la Băzgărăi.
Fănică s-a dat jos din car,
(El încărca sus şi Moisă îi da de jos)
Constanţa a început
Să blesteme. A venit şi Fănică Ciucă, el a dat primul
Cu muchea în tat-tu, aşa fără veste.
Al doilea, Nicolae Nedelea
S-a repezit şi-a dat şi el în Fănică.
Sandu a rămas deoparte, nu s-a băgat.
George şi Nicolae,
Copii, au fugit ţipând la deal.
Ăia au dat cu el jos,
Au tăbărât pe el. El era voinic,
Dar ăia mai mulţi şi apucaseră
De-l loviseră întâi, era ameţit.
După aia el abea s-a târât la
Coada Săliştii sub un jugastru bătrân,
Unde l-a găsit Nicolae.
L-a trimis:
„Du-te, mă, de ia nişte apă, să mă spăl de sânge".
Fuge copilul acasă,
Departe, vreo doi kilometri să tot fie,
Şi-am venit eu cu două ulcioare.
Nedelea nu m-a lăsat să trec peste
Pod.
Am început să plâng şi-am ocolit balta.
Putea să moară în timpul
Ăsta. Am ajuns, l-am găsit, s-a spălat
Şi-am plecat spre Ungureanca la deal, cu el de cot.
Îi curgea sângele din cap.
Şi între păduri Fane al Dinii
Şi cu Fănică Ciucă s-au repezit şi-au tăiat spiţele carului.
Pe Ungureanca venea şi cumnatul Dobrescu
Cu un pistol mare.
Fănică zice: „Lasă-i, mă, că acum e târziu".

Până seara făptaşii au fost legaţi
Că Ion Roncea, care era factor poştal, a anunţat repede,
S-au judecat, procesul se amâna.
Ciuculeştii începuseră să cedeze.
„Bă, ţi-l dăm, dar să ni-l plăteşti". Popa, lacom,
Începuse să cumpere el câte-o curea
Şi aşa taică-tău şi-l făcuse
Duşman acum şi pe popă care avea bani.
Asta s-a petrecut cam prin 1934-1935.
Nu erai tu făcut.
Uite ce necazuri a avut taică-tău, cu pământul,
Ca să vi-l ţină.
Pe vremea aia pământul nu era ca acum
Să te strâmbi la el şi să nu-ţi pese.

DUPĂ SPATĂ, DRUM LUNG

Aş avea nevoie de-o spată, nu daţi voi o fugă
Până la moşica, s-o luaţi pe-a ei, că e mai lată.
Ieşiţi în drum şi-o luaţi pe linie şi-o
Ţineţi drept. Treceţi de Nea Florea, ajungeţi la
Moară. O fi gloată, vă strecuraţi printre cară,
Mergeţi, mergeţi, mergeţi până daţi de-o fântână,
Unde curge apa pe-un ţurţur
Şi se vede nisipul bolborosind.
Din deal e un mal mare dărâmat,
Ia lumea *năsâp*, nu intraţi
Că se răstoarnă.

Mi-e degrabă şi-mi trebuie spata, stau cu ăl război
Întins,
Dar mergem noi odată toţi
Şi vă-arăt eu cum se ia nisip cu postava.
La urmă sunt iar două
Fântâni,
Pe mâna stângă, când te duci, una lângă alta.
Iar astea sunt acoperite.
Nu v-amestecaţi printre boii care beau la jgheab,
Să vă calce pe picioare,
Că vă mai alegeţi şi c-o copită.

Şi-asa ajungeţi la-nvăţător. Stă din vale
De Tiuganu. Casa aia mare, cu stupi sub fereastră.
În dâmb e Codin, care-o să vă coase
Vouă nădragii, bun om, priceput,
Are şi maşină de cusut.

Are un metru de-ăla moale, îl ține după gât.
La urmă începeți să coborâți,
Dar mergeți tot așa la
Deal. Mă, să n-o luați la vale,
Că nimeriți în baltă.
Țineți drumul până dați în Trântorul.
Nu, nu sunt albine
Așa a fost botezat cătunul ăla. E un pod de lemn,
Treceți peste podul de lemn,
Ziceți bună ziua la creștini,
Dacă-or fi stând pe
Capul podului și-ncepeți să urcați spre Trăsculescu,
Care stă pe mâna stângă cu mâna la ochi.
La urmă se vede
Biserica a nouă,
Pe mâna ailaltă.
– Cum sta ăla pe-o mână și biserica pe-ailaltă?
– Mă, băiete, așa vine vorba, adică:
Din deal și din vale.
La biserică nu intrați,
Să puneți țărână în capul sfinților
C-am văzut eu un șarpe mare în tindă,
Coborâse din iadul de pe perete,
Din cazanul unde fierb dracii mămăligă din păcătoși.
L-a omorât tata lui Savu c-un par.
Un drum în vale, duce la cimitir.
Dincolo sunt ai lui Păun, verii voștri.
Au doi corcoduși mari, încărcați,
Cad corcodușele vara în pat
În cerdac.
La urmă iar coborâți și-n vale se vede altă
Cișmea. Pe lângă drum se-ntind niște duzi mari,
Scorburoși, să nu băgați mâna-n scorburi după ouă.
Că cine știe ce balaur vă mai ia de dește!
O țâră mai încolo e tata mare.
Vă abateți să vă odihniți, dacă vă dor picioarele.

Ce-o să zică Mărica? Nu e ea stăpână,
Ea dă cu mătura şi nu-i plac copiii.
Ei, o să vă vadă maica
Pe ferestruică, din pat, unde stă şi bea ceai de romaniță,
C-are de mult un dor la inimă.
Spuneți-i că suntem bine,
Lisandria, cu vacile, Nicolae şi George, pe câmp.
O să vâre uşurel mâna sub saltea:
„Na, mă, şi vouă nişte
Creiţari, de alviță".
Țineți mânuța strânsă aşa, să nu dați cu ei după
Câini, până întâlniți alvițarul cu cobilița, atunci
Ăla pune coşurile jos şi v-alegeți,
Alviță, floricele, susan.
Treceți de primărie.
Şi pe la Chirțu iar urcați dealul.
În coastă stă Luța, suntem rudă.
După aia coborâți lin,
Şi drumul o ia-n sus, şi-acolo, de la vale
De biserică stă poştarul. Aia e moşica voastră,
Rița. Abea o să vă vadă, că ei n-au copii.
Biserica nu e-a lor, cum să fie-a lor? E bătrână
De pe vremea lui Pazvante.

Ce caşti mă, Ionică, te luă somnul?
Mă, să nu vă culcați pe drum, că vă trage pământul.
Şi la urmă, n-o țineți prea aproape de gard,
Că vă rup câinii
Picioarele, pe rost.
Să nu bateți în porți, să-i întărâtați.
Vedeți vreunul culcat în drum, îl ocoliți frumos.
Luați-vă o nuia în mână.
De gâscani să nu vă fie frică, sâsâie şi tac.
N-o țineți pe şleau, să vină vreo căruță tare,
Să dea peste voi.
Nu vă amestecați cu alți copii, să vă pună piedică.

Luați seama pe unde călcați, să nu alunecați pe bălegi...
– Şi-napoi?
– Păi, tot aşa, dar de-a-ndoaselea,
Adică nu cu spatele-nainte,
Cum vă jucați voi, asta nu e joacă, acum sunteți mari.
Cum v-ați dus, numai că în loc să mergeți la
Deal, mergeți la vale. Țineți drumul, vă mai
Luați după vreun car.
Vedeți să nu treceți de casa noastră
Că vă pomeniți în pădurea Murgaşului, ferească Dumnezeu,
Vă mănâncă lupii!
Luați-vă şi-un flanelaş pe mână,
S-o pune vreo ploaie, când vedeți că picură
Vă trageți sub vreo troiță,
Vă strâmbați la ăi doi tâlhari
Şi ei la voi, Doamne iartă-mă!
Mă, dar voi ştiți ai cui sunteți? dacă vă rătăciți
Să vă aducă vreun om de mână.
Ia spune tu, Marine, că eşti mai
Mare,
Ai cui sunteți voi, ai?

ECOUL

N-ai ecou, domnule,
Nici bun, nici rău...
Să trăieşti aşa, s-o duci,
Neştiut de nimeni, te strecori...
Ştiți caii ăia furați,
De li se pun cârpe, trențe, pe copite
Să nu facă zgomot, când sunt scoşi din grajd?
Cine ne-a furat pe noi? ce fel de vite, mârțoage de rasă
Mai suntem şi noi?

Ia suie-te în Piscul cu Bojii
Şi strigă... să vezi, te aude cineva?
– Ce să strig?
– Ce vrei... strigă că iote nu plouă...
Să vezi ce se întâmplă.
– Păi, ce să se întâmple?
– Păi, aia e, că nu se întâmplă nimic.
Ca şi când ai împunge o dată cu acul în cer,
Nu zice nimeni „au“,
Nici un sfânt, nimeni nu zice „au“
Dacă împungi o dată în cer
Cu acul.

Fiindcă de aici n-ai nici un fel de ecou.

LA TULBURAT

Eleşteul era plin de şerpi cât codiria biciuştii.
Se suiau pe papuri în sus, până la moţ, se-ndoiau cu ei,
Ori ieşeau în fân – fâş, fâş! îi tăiau cositorii cu coasa
Şi-i întindeau pe mărăcini, să-i numere
Ca şi când popa (Eleşteul cădea pe-a popii)
Ar fi tocmit un cârd de Sfinţi Gheorghe
La tăiat de balauri.
Lângă Eleşteu era Vâltoarea, adâncă,
Şi-n câte-o duminică, vara, se strângeau oamenii la Vâltoare
Să prindă peşte.
Se făcea întâi zăgazul, cu brazde, crengi.
La urmă intrau toţi, mai în izmene, mai goi
Dacă reuşeau să ţină la distanţă muierile,
Şi-o luau de la o margine, tulburând afundul cu piciorul,
Răscolind mâlul gros, te duceai în el până spre genunchi,
Ca-n coca dintr-o căpistere, ori parcă jucai în teasc.

Ca să meargă mai repede, aduceau şi-o pereche-două de boi
Mai paşnici. Cineva-i trăgea de lanţ, ca la brăzdat
Dar era un arat de formă, tactic,
Ori numai îi goneau cu parul de colo-colo.
„Nea, Surane! Hei, nene! Hai cu tata, că nu muşcă!
Nu le staţi, mă, boilor în cale!
Că se sperie, naiba, şi vă amestecă aci cu gioavla."

„Nene" erau boii. „Boilor" li se zicea oşiştiilor mici, copiilor
Care se-ndesau în coarnele animalelor.
În pieile goale, roşii ca racii, ei fuseseră primii
În gâldan. Tulburau mai pe la margine,

Unde era gârla până la glezne.
Cei ce nu ştiau să-noate şedeau cumînți ciuciuliți pe lângă
Sălcii, răchite,
Cu hăinuțele chitite şi legate cu cureaua să nu se-mprăştie.
Erau îndoiți: să intre şi să dea şi ei din picioare acolo
Câineşte, ținându-se cu mâinile de mal? ori să mai aştepte
Să mai crească o țâră şi-n ăst timp mai scade şi nivelul?
Unii veniseră cu câte două tiugi, legate cu ață,
Şi alea-i țineau,
Pluteau ca boierii pe deasupra. Şi-odată cineva
Le trăgea tiugile de sub burtă
Şi-i vedeai cum se duc speriați în jos,
Țipau şi-nghițeau apă.

Al Nepoatei ieşea, cât era de lung.
Se făcea că are treabă
La țoale şi jarp! câte-un brânci la fricoşi şi corconiți,
Se pomeneau ăia dând din mâini, ca-naintea trenului.
Ori îi lua frumos de mijloc şi-i azvârlea, fleaşc!
În mijlocul liştevii, ca pe sacii cu făină.
„Curaj, găină, că te tai" – râdea el cu dinții mari şi galbeni.
Era o chirăială, o bâzâială, un râs! Bâlci, auzi dumneata!
Țipau muierile mai de departe, de la taină: Muică, muică!
Şi aruncau cu zburături. Drăcuiau, că le-neacă zăltatul odoarele.
Dar cum să se-nece, ce vorbă? Că ăi de-notau ca vidrele,
Vârlan al lui Ioane, ai lui Creţan, ai lui Seder, Gică-al lui Rinu,
Numai ce-i luau de tur, vorba vine, şi dădeau cu ei pe mal,
Mai săreau şi de trei ori în sus, ca mingea.
„Iote că şi-ncepură să se dea prinşi! Cine zicea c-o dispărut
Peştele din Țara Românească şi Oltenia? – făcea Marin al
Nepoatei
Dar ce? Acolo se-nvață marina pe dâmb? – râdea el.
Pe mine, când eram ca ei, nu m-a aruncat, tot aşa, Ilie al Floarei?

M-am dus la fund de nu m-am văzut.
Mai am şi-acum apă-n urechi.

Vă clătirăți, bă, gura cu *odicolom*?
„Da, că te spui eu la nenea!"... scâncea vreunul.

Vâltoarea începea să se-ngroaşe, să se-negrească,
Bolborosea din jos,
Făcea si spumă murdară pe sub sălcii.
„Gata, scoateți boii afară, să rămână doar dobitoacele!"
„Care aruncaşi, mă, a javră? Marş afară, nu mai limbăi apa acia!
Ni! Mânca-ți-ar stăpânul coada!"
„Bă! Nu vă mai țineți de drăcii!"
Erau şi oameni mai în vârstă acolo, cu mustăți, foarte serioşi.
Când tulburau, parcă erau toți şchiopi,
Aşa mergeau, amenințând de-un picior.
Dădeau ca-n muşuroaiele de cârtiță.
Apa le mai lua greutatea de pe inimă,
Vorbeau despre împroprietărire,
Ori îşi aminteau din armată.

„Acum om lăsa-o o țârişoară, să se slăiască,
Să vedem când scoate capul inamicul."
„Na! Că şi eu călcai pe ceva moale! Să mă răstoarne, auzi?
Doamne fereşte! Dacă n-om prinde noi un loitrar de peşte aici
Ca Petru Rareş, să-mi ziceți mie Cuțu – se mira al Nepoatei.

Deodată apăreau spinările albicioase.
Năuciți, scoşi cu japca de sub răgălii,
Bieții peşti îşi sclipeau în nesiguranță solzii graşi.
„Iii! Uite-l! Sări! îl văzurăți cum făcea bolta?
Săi, nene Tomo, cu dumicatul. Să-ntingem în el, cât sfârâie..."
Iar nunta-ndărăt, în baltă.
Acum îndrăzneau şi unele cucoane.
„Ei, da' ce? Nu sunt oamenii noştri?
Nu-i vedem şi-acasă?"
Îşi sumeteau fustele până mai sus
Şi-aşa făceau prin valuri cu ciurul, sita a rea, cu vreun geac
Rupt.

„Leliţo, nu te uita prin sită, fa, că orbeşti.
Şi nu le da să sugă din ţâţa a stângă, că se-nvaţă stângaci".
Unii pescuiau chiar cu mâna goală.
Era ameţit peştele, nu mai avea nici o snagă-n el,
Şi nici direcţie.
O dată ştiu că Ilie a scos de la podul lui Giurcă un crap cât Plosca.
Dar cei mai mulţi erau aşa ca deştiul ăl gros,
Alţii, mai lungi – nisipariţă, crăpceni, plătică de
Are solzii în multe culori, ca betele, –
Şi fâţe mărunte,
De sunt bune-n tigaie, trecute prin mălai şi prăjite
Cu ulei de floarea-soarelui şi cu ceapă verde.
„Tot la mine trag, mânca-i-ar tata!
Ştiţi, cât de sărac, dar să ai bani mulţi.
Bani mulţi colo, boldoaşă la brâu!"
Al Nepoatei, cu gura lui mare, prindea, nu prindea,
Arunca o altă lumină asupra situaţiei, o cârmea din vorbă.
Altfel, puteai să te crezi şi-ntr-un vis rău,
Cu oamenii într-o apă mare-neagră,
Zbătându-se ca înecaţii, să iasă din balta aia,
Cât albul ochiului la orb, plină de gunoaie,
Mocirlă în care te duci la fund, ca sorbit de-un gâtlej mare
Şi-n ceafă simţi pumnul unui val cât muntele.

Goi până la brâu, uscaţi, oamenii parcă încercau să
Se prindă de-un peştişor care să-i şi ţină deasupra,
În timp ce muşcau din el şi-l îmbucau, cu oase.

Se mai nimerea şi câte-o broască,
O azvârleau măgădanii ăi mari tocmai în sânul vreuneia mai aşa,
Sărea aia de-un stânjen, zdruncinată,
Ca-n carul Sfântului Ilie.
„Iote tocmai unde trasă, nene? Nu mişca, Tilino,
Stai că ţi-o scot eu ca pe mărăcine...
Lasă, că nu fac blândă unde pun mâna, că mă spălai adineaori.

Dacă te mai fereşti o ia-n jos, ţin-te mă, la ea!"
Era mai uşor cu cele ţestoase, grele ca râşniţa,
Să rupă văşcălia ciurului, nu alta.
Aşa mişcau capul mic într-o parte şi-n alta,
Ca pendulele din Craiova, care se văd pe fereastră.
Ţestoasele stăteau poate-n mâl ascunse, din vremea
Ultimelor năvăliri barbare, erau ca nişte copite pierdute.

„Bagă mâna-n apă, bă!" a ţipat Al Nepoatei la mine.
Trăsesem de sub răgălii un şarpe să nu zic cât sulul războiului
Dar nu mult mai mic. Văzusem mişcând şi-am îngâmbat mâna.
Se-nfăşurase pe braţ ca jurebia pe vârtelniţă.
„Nu-l ţine la aer, că te muşcă!"
Mi s-a părut că toţi de-acolo din baltă
Suntem înfăşuraţi de şerpi veninoşi, ca de bice,
Care ne mână în Eleşteu, de unde nu mai poţi ieşi.
Ţipăm, dar n-avem glas,
Doar căscăm gura şi bolborosim ceva prin apa tulbure.
Lighioana s-a îndepărtat cuminte,
Înotând cotit, ca urina boului.

La urmă s-a dat drumul la zăgaz.
Muierile, fetele îşi storceau poalele.

Peştii se zbăteau cu gurile căscate în gărniţi şi coşuri.
Se credeau tot în Vâltoarea, care nu seacă niciodată
Cu ochii fără pleoape plângeau la soare şi prevesteau seceta
Broaştele-ţestoase se cuibăreau iar în adânc
În vechi urme de copite.
Lumea se risipea pe la case,
Bucuroasă c-a ieşit la linia de plutire.

Acum, la anul, cine-o mai avea zile albe.

FÂRŞEALA

Începutul bătrâneții se cunoaşte după aceea
Că, de la o vreme, nu mai sărezi mămăliga.
Se aşezau ăia la masă, hupiți,
Luau cocoloşiți, îmbucau şi scuipau.
– Ptiu! că iar uitaşi să sari.
– Aoleu, păcatele mele.
– Păi, gustă şi matale.

Femeia mesteca şi se oprea
Şi-i întreba pe copii, care se uitau:
– Mă, muică, ori oi fi pus eu sare în a drăcie?
Parcă nu.
– Ba da, nu-mi ceruşi mie tiuga adineaori?
Nu ți-o detei eu cu sare?
– Iote-mi uitai.

Asta venea odată cu părul cânepiu,
Când plecai spre vadră şi nimereai la unghete,
Ei, d-apoi sunt bătrână!
(Avea patruzeci de ani şi se socotea bătrână!)
Mă luă aşa o fârşeală prin corp,
Mă fârşii toată.

TRENUL

Cazacu venise din armată. Era gros
Şi cu nişte mustăţi mari, zdupos.
Şi cu ochii bulbucaţi, bolboiaţi, aşa.
Şi pierduse efectele militare
Şi-l dă Curtea marţială în judecată.
Vine cu citaţia la Fănică.
– Bine, mă, ce-ai făcut?
– Am pierdut ţoalele – sau puşca – nu ştia nici el.
– Mă, tu te joci cu puşcăria?
– Păi, ce să fac, frate-meu, dacă le-am pierdut?
S-a dus acolo în Moldova, la Iaşi.
Şi când a venit:
– Ce-ai făcut, mă, cum ai petrecut pe-acolo?
– Bine, nu mi-au făcut nimic.
(De unde, i-au dat ăia drumul,
Văzând că e otova). Mă, da' mi-a plăcut în tren!
Numai femei frumoase, numai fete, cocoane frumoase.
Să tot pupi şi să muşti.

Tata râdea de se prăpădea.
– Păi, bine, mă, tu te repezi la ele – alea erau ale tale?
Călătoreau femeile, ce, stăteau?
– Bă, numai femei frumoase, să tot pupi şi să muşti.
Cel mai mult mi-a plăcut trenul!
– E, de-aia ai pierdut tu puşca şi-nainte.

Uite-aşa a descoperit Cazacu trenul
Şi i-a plăcut înghesuiala, putea omul să vorbească.
Să se afirme.

PĂMALĂ

Mitru lui Viță se-mbăta
Şi când se-mbăta, toată noaptea
Alerga prin curte, drăcuia.
Spărgea toate prin curte, lovea.
Ea se pitula, nevastă-sa.
Dormea prin paie, să n-o găsească.
Povestea:
– M-a apucat într-o zi, el aşa cu țuica-n nas,
Şi eu doar băgasem mălaiul în țest, că aveam,
Şi s-a pus şi-a scos mălaiul din țest
Cu vătraiul
Şi-a jucat în el.

– Şi ce-ai făcut, fină?
– Păi, ce să fac? El s-a culcat, s-a liniştit,
M-am apucat şi-am făcut altul.
Avea şi ea copii, care cereau de mâncare
Şi oameni la lucru.
Lui îi zicea lumea Pămală.
Era mare, bloncos, purta căciula pe-o parte.
Şi plăcerea lui, să-ntindă hora-n mălai,
Aşa de unul singur,
Trăgea o sârbă-n mălaiul cald,
Haiduc de codru de mălai.

PURCEA

Lucrau la casa noastră, după ce-a ars.
Am găsit doi oameni, pe Titu Popescu şi Sandu Sfoiog.
Ce făceau? Făceau ciorba, la lipit, vergeluiau,
Făceau speteze de podeau podul.
Şi mai era şi Purcea.
Nu ştiu cum îl chema, lumea îi
Zicea Gheorghe Purcea, mai mult Purcea.
Toţi, trecuţi prin câte-un necaz cu muierile.
Şi se-ntâlniseră ei şi-şi povesteau.
– Şi cum ai făcut, mă Sande, când te-a scos Gligorina
Afară? – zicea Titu.
– Era nebună, mă. Mă duceam si eu la muncă, de, ca omul,
Veneam seara acasă, frânt,
Da' ea stătea până adormeam,
Să nu adoarmă ea înainte, se uita să nu-i iau ceva
Din casă. Mă, îmi pierea şi somnul, cât eram de ostenit,
Gândindu-mă că ea se uită-n gura mea să sforăi.
Abea aşteaptă să-nchid ochii.
Aşa căsca, şi se-nvârtea prin casă şi aştepta să adorm.
Casa ei, ce să-i faci! Trebuia să-nchid ochii.

– Da' tu, Gheorghe, cum ai făcut?
Căuta Sfoiog să mai abată vorba.
– Ce să fac, mă?
Vin şi eu cam băut şi ea se ceartă cu mine
Şi mă dă afară.
– Ia stai tu, muiere, că nu merge aşa. Eu am o putină
Aici la tine, am dat bani pe ea.
– Ia-ţi putina, fi-ţi-ar brădoaica a dracului, că curge.
(De unde? nu curgea, era bună, umflată.)

Ce să fac? Mi-am luat putina, am dus-o-n porumb în vale
Dacă aş fi plecat s-o las singură... dacă mi-o fura cineva?
Dădusem bani pe ea.
Aşa, am stat ciucit în ea.
Dimineaţa, de noapte,
Fănică Ciucă trece pe la porumbi,
Că îi mâncau câinii, noaptea.
Vede ceva negru. Vine acolo,
Se uită-n ea. Eu am zis ca să tac.
Auzisem foşnind porumbul,
Paşi, da' am am zis că să tac.
Şi el se uită-n putină-n capul meu.
– Ce e cu tine mă, aci?
Păi, uite, mă dădu Miţa afară,
Şi eu mi-am luat putina, că ştii c-am cumpărat-o eu.
– Păi, bine, mă, cum ai stat tu să tremuri în ea?
– Şi-aşa a fost, întăreşte cineva care asculta, că
Dimineaţa mă duc şi eu pe la
Cumnatu-meu, vorbim de una, de alta şi el îmi spune:
– Văzui ce n-am văzut! Fusei pe la porumbi şi-o
Putină-n porumbi. Şi un om făcut covrig în ea.

Purcea luase pe Miţa lui Dumitru Pazu.
Asta era văduvă
Şi el venise la lucru la casa lui Marin Corniţă.
Era de prin
Gorj. S-au plăcut şi-a rămas la ea.

După întâmplarea asta şi-a vândut putina lui Jupânu. A mai stat
Vreo două săptămâni pe-acolo pe Mătăsoaia şi
i-a trimis aia vorbă să se
Întoarcă, fiindcă are nevoie de el să dreagă rosturile.
Şi s-a întors.
A murit sub o căruţă. Fusese cu porumb

Să vândă, la Măciuca. S-a răsturnat căruța și
L-a luat târâș. L-a târât cu capul prin piatră.
Asta e viața omului,
Și mai veselă, și mai tristă.

BIOGRAFII

Muma lui Nae era de la Floreşti.
Fata lui Mitruş Nică, foarte bogat,
Şi mai avea ea un frate
Care era perceptor.
Iar ăla era foarte rău.
Şi cotea beuturile, cât au cârciumarii în beciuri
Şi-atunci, într-o noapte, a luat o lumânare,
A intrat în gârliciul beciului, la urmă în beci
Să cotească un butoi de spirt.
Şi când a apropiat lumânarea, să vadă,
A luat foc butoiul şi-a ars acolo în beci,
Cu casă cu tot.

Şi Nae era tot vrăjmăşos aşa
Şi mumă-sa îi zicea:
„Astâmpără-te,
C-o să arzi ca frate-meu Nică".
Iar tata lui Nae era bulzeştean, Banţa,
Şi el rău, nu suferea pe nimeni să-l calce.
Ori să intre în pădurea lui.
Aveau pădure multă, bogaţi.
Porţile erau de-alea acoperite cu şiţă, mari, frumoase,
Şi-acolo Banţa îi pitula pe haiduci,
Pe Trancă şi cu hoţii lui, de nu-i găsea potera, neam.

Pe Trancă îl îndesa cu pungi de aur,
Şi-aşa se-mbogăţise Banţa. Cumpărase moşii, păduri.
Au avut mai mulţi copii. Întâi o fată, Anica,
De-a ţinut pe Gogiuman,

Care-a venit c-o pereche de desagi cu bani de aur,
Ăsta i-a dat fata, pe Anica, şi-au făcut şi ei casă
Pe locul care vine de la deal de casa noastră.
Şi Anica a murit tânără.
La urmă Gligore, care s-a-nsurat cu fata lui Şonea
(Tatăl Vitilinei, cu casă în Mătăsoaia), iar bogată.
La urmă Gogu,
Care s-a-nsurat la Bălceşti şi-a fost blestemat,
Machea, c-a făcut doi băieţi şi când au ieşit învăţători
Au murit amândoi de oftică.
La urmă, după el, Mitru.
Şi pe urmă a mai avut unul, Fănică,
De-o seamă cu tata, şi-a murit în 1917 în război.
Ăştia erau copii lui Banţa, fraţii lui Nae.

În timpul ocupaţiei nemţeşti, Banţa avea cinci feciori
Toţi în război, dar el se făcuse primarul nemţilor,
Se ducea pe la oameni, drăcuia, înjura,
Le lua boi, oi, şi ouăle de sub cloţă,
De-l blestemau toate muierile,
Şi el umbla cu trandafiri în piept.
Îmbrăcat c-o giubea peste cămaşă, cu găetane negre
Pe piept. Giubeaua n-avea mâneci.
Iar la picioare, pe pulpe, tureci, tot numai găetane.
Se gătea şi pleca la vânătoare de toate alea,
Să le dea nemţilor.
A murit bine, acasă.

VERII ILINCĂI

Tata îi zicea Ilincăi „gagă".

Muma Ilincăi era din Frățila,
Şi când se ducea tata pe la Bălceşti
Se-ntâlnea cu verii ăia ai ei din Frățila.
Întreba Ilinca:
– Da' rude de-ale noastre ai văzut pe-acolo?
– Am văzut, gagă.
Erau îmbrăcați cu şubele bune pe didijos
Şi cu câte-o treanță rea pe deasupra.
– Ei, gagă, treanța rea păstrează haina a bună.
– Taci, gagă, din gură, nişte năroji.
Păi, cu căciulile-ntoarse pe dos şi cu ciomegele mari?
Uite-aşa umblau prin târgul de vite.

Se plângea Ilinca, altă dată:
„Aveam şi eu, mumă, giubea,
Aveam giubea cu sangepii până jos, aşa de lați.
Şi mi-au furat-o, mi-au furat-o, mumă".

IGNATUL

– E, azi-noapte visă porcul sânge, zicea mama, dimineața, oftând.
– Păi, cum așa?
– Fiindcă azi e Ignatul, îl tăiem.
– Îu!
Se ducea Nicolae de-i chema pe Mitran, pe Seder, pe Chirimenți,
Vecini care știau dinainte, îi găsea ascuțindu-și cuțitele.
Le vedeam căciulile țuguiate pe deasupra gardului, așa săltau.
– Duceți-vă unul de legați ăl câine, mă.
Să nu se dea la lume.
Porcul parcă presimțea, odată se făcuse spărios, nu mai venea
La porumbul întins.
Ceva de pe vremea când era frate cu mistrețul și liber îi scăpăra
În ochii roșii. Părul i se zburlea pe coamă.
Înghesuit lângă gard era prins de picioare și răsturnat jos, buf!
„Mă ține bine de el! Hăă!!"
Se auzea guițatul lung, horcăitul.
Noi, închiși în odaie, ne îndesam degetele în urechi, dar vaietele
Prietenului nostru, sfâșietoare, se strecurau pe lângă dește,
Ne cutremuram.
Ne schimbam părerea despre Mitran, Seder, ăștia care știau atât
De bine să facă de petrecanie.
Când aflam mai din timp când cade Ignatul, eu cu Ionică ne sculam
În ziua aia mai devreme, și-l scoteam în vale, pe la fundul Grădinilor.
Să se piardă în lume, să ia drumul codrului, pe Mătăsoaia, ca Haiducii.
Dar porcul venea de cum o auzea pe mama râcâind ceaunul.

Odată abia învățasem să fac literele și i-am trimis de cu seara
Un bilețel, scris cu litere de tipar.
I l-am pus în coșare.
Mesajul era cât se poate de clar.
Guiț, după ce-a-ntors la lumina lunii pe toate părțile
Bucata aia de hârtie cu pătrățele,
A mâncat-o ca pe dovleac, fără s-o citească.
Cum am văzut mai târziu că se întâmplă în drame, când împricinatul
Nesocotește știrea de păzeală.
După un ropot de plâns, biruia curiozitatea și setea de spectacol,
Ieșeam din casă, cu ocazia pârlirii.
Legat de un par, era perpelit prin paiele care ardeau cu
Vâlvătaie. Focul zvântă lacrimile. Acum, dacă tot apucase de Murise!
Parcă îți mai trecea supărarea. Începea să miroasă curtea
A șorici. Mama, în casă, cu ceaunul cu apă clocotită pe foc,
Cu postăvi întinse la vatră. Trei zile ținea treaba.
Mai răsufla când făcea trandafirii, seara, pe măsuța joasă,
Plină cu carne tocată cu mirodenii.
Ceaunul cu burta fierbea pe foc.
O dată a luat-o Osman, ne-a stricat Crăciunul, javra.
Crăciunul fără porc era ca și când nici nu s-ar fi născut Isus.
„Ăia de nici n-au tăiat porc" – asta însemna că umbli
Gol,
Cea mai mare mizerie și-un început de stricare a sufletului.
Te-ai păgânit! Te-ai păgânit! Tu nu tai porcul.

După sfintele sărbători femeile, iar cu mâinile până la coate în
Carne. Topeau osânza, făceau untura, puneau la afumat slănina
Sus pe fiare pe unde iese fumul, după care o mutau pe bârnele
Din casa cu focul.
Umpleau o garniță cu untură, puneau și cârnați prin ea și-o
Săltau în pod. Acolo se-ntărea, de frângeai lingura-n ea
Căutând după jumări ori pecie.

După aia – săpunul. Osânza şi grăsimea a rea erau fierte
În cazan, se punea sodă, se făcea leşie din cenuşă – venea o
Muiere care ştia să facă leşie bună şi-o mai ajuta pe mama la
Mestecat,
Până când începea cazanul să bolborosească. Era dat jos şi
Până dimineaţa se închega un săpun cât roata carului.
Aici se termina şi povestea porcului, la săpun.

„Mă, Nicolae, ia du-te tu cu sacul la Picături şi cumpără
Un purcel, repezi-te mâine dimineaţă" – zicea mama –
Că văd că vă place la toţi carnea, nu vă e silă, nu faceţi
Nazuri.
Se aducea purcelul, era slobozit în coşare, mic cât o găină.
Eu şi cu Ionică şi începeam să ne facem treabă pe lângă el,
Dă-i lături, învaţă-l să mănânce boabe, împrieteneşte-te cu el,
Gâdilă-l. Şi tot aşa.

LĂUTUL

– Ai, mă, că pusei albia. Care eşti primul?
Trage, mamă, 'mneata focul de sub ceaun, că se-ncinge prea tare
Şi-i mai şi opăresc.
Reta i-a spălat pe cap, până mai încolo,
Când şi băieţii şi fetele se făcuseră aproape buni de horă.
Albia era pusă la unghere, în mijlocul încăperii, cu un cap
Pe-un scaun răsturnat, să stea apa aşa înclinată,
La capul ălălalt.
Copiii îşi aşteptau rândul în pielea goală, îşi tăiau unii altora
Unghiile cu foarfeca mare, a lui Nea Florea, împrumutată, ori
Îşi scoteau câte-un mărăcine din picior. Ca la recrutare,
Fiecare îşi aştepta rândul.
Săpunul mare cât un grunj sta la capul mai ridicat,
Din când în când mai cădea, ştobâlc, pocnindu-l pe ăla care era
În albie la spălat pe piele.
„Ho, bă, ce te fereşti aşa! Că nu-ţi rupse coastele, nu nimic!
Cel mai greu era spălatul pe cap. Aici îi prindea Reta
La-nghesuială,
Pe-ăi pe care avea necaz, făcuseră vreo poznă,
– Bă, Pricã, tu n-auzi? Fă-te-ncoa!
(Prică era cam tare de urechi,
Se certase mumă-sa c-o vecină, când era borţoasă cu el,
Şi-atât strigase la gard că asurzise ăl copil.)
Îl lua de urechi şi-l trăgea să miroasă ceaunul cu apă.
– Stai pe ciuci! Se apleca peste el, ţinându-l între picioare,
Ca uliul puiul de găină, când se-nalţă cu el în slavă şi nu vrea să-i
Dea drumul deloc, oricât ai da tu cu zburături. Dădea cu apă
Fierbinte – „Arşi", făcea ăla, „ărşi, aleu!" „Ho, că pe mine cum nu
Mă frige? Eu nu iau tot cu pumnul, că n-oi lua cu gamela."

Îl mozolea bine cu săpun – până când îi intra în ochi
Şi-ncepea să chiriie. Dacă mişca şi se văita îl lua la palme
Peste turul gol. Ţine ochii-nchişi, mă! – făcea Lie de pe
Margine.
– Îmi intră în ochi! ţipa Pricã. Jap! – altă palmă.
– Păi, ce ziceai tu? Că nu mai încapi în mâinile mele?
De ce-ai lăsat oile de-au scăpat în lucernă? Dacă plesneau?
Pleoţ! Mai bine te plesnesc io!
– Dă mai repede cu apă, că mă ustură! ţipa copilul.
După ce curgea primul rând de murdărie, Reta se crucea de ce
Vedea.
– Bă, da' ce-ai în cap, mă, omul lui Dumnezeu?
Dumnezeule, iote ce găoază! Cine ţi-o făcu, mă? De ce nu
Mă-ntrebă
Şi pe mine – măcar să ţi-l fi spart de tot.
– Bube? Lindini? venea şi gaga Iţa să se uite.
– Aoleu! Ai lui Bâţu, mi-l sparseră. Când ne-am bătut cu
Zburături.
– Mă băiete, copiii mei or să umple drumurile, că nu ştiu
Să se arănească, ofta biata femeie.
Îi creşti, numai tu ştii cum, îi faci mari, şi ei, ia uite...
Sunt numai zgaibe. Acum începea să plângă Pricã de părere de rău
Că moare. „Ho, că nu ţi se vede creierul, nu-ţi ies maţele
Pe-aici,
Altă dată să te mai prind că mai ieşi la joacă."
Urma Lie. Ori rămânea numai ea cu fetele şi
Le-nvăţa să-şi spele coadele, – „că azi, mâine vă măritaţi
Şi n-o să stau io lângă voi toată viaţa".
Şi tare, către băieţii care stăteau primeniţi cu cămeşoaiele
Lungi
Pe scara înaltă, să se zvânte la soare,
„Vedeţi, acuşica ieşiţi colo-n drum, unde e mai moale, unde se
Scaldă
Găinile alea şi puneţi-vă ţărână-n cap.
Făă! dă cu leşie mai multă, ce faci tu acolo? Pe cine zici că
Păcăleşti, ai? Doamne, pupa-ţi-aş tălpile..."

PROCESUL

Moaşa asta tânără era nouă în comună,
Venise dintr-un sat de la Dunăre
Şi Nae, cum era el bun de fomei,
S-a luat cu ea.
Ea sta întâi la cineva în gazdă,
Şi el a luat-o de-acolo şi-a mutat-o în casa lui Gogiuman,
Care era cumpărată de el.
Şi-au pus la cale să-şi lase el muierea şi s-o ia pe ea,
Că e moaşe, de!
Degeaba era ea moaşe, dacă el nu făcea copii!
A dat divorţ, fără să ştie nevastă-sa,
Şi când a fost la pronunţare, el s-a dus cu moaşa la Craiova
Şi-a băgat-o pe aia, la judecată, în locul muierii.
Ea s-a dat drept ailaltă şi a zis că: „Ei! dacă el vrea să mă lase...
Eu n-am nici o pretenţie! că dacă n-am avut şi eu noroc, de!"
Şi Ana, nevasta a bună, numai că s-a pomenit cu hotărârea de
Divorţ acasă, precum că Ana Banţa e desfăcută de Nae Banţa.
S-a crucit, că nu ştia nimic
Şi nu voia să plece de-acasă, de la rostul ei.
Şi-a luat-o Nae târâş de picioare,
Cu capul troncănind pe jos prin gloduri, prin cărămizi,
A scos-o afară la poartă
Şi i-a-ncuiat poarta.
Iar pe dăbuleancă a băgat-o-n casă, că de la Dăbuleni era aia.

Pe urmă Ana a sărit şi ea peste poartă
Şi s-a dus şi s-a culcat la uşă,
A adormit toată noaptea la uşă, ca un câine.
Şi pe urmă, dimineaţa, o fată de-o crescuse ea de suflet

A auzit şi a venit cu bărbatu-său şi-au luat-o la ei.
Şi-a stat acolo vreo lună de zile.
Şi-au pândit până-ntr-o zi, când n-a fost Nae acasă,
Au venit şi-au intrat peste moaşă
Şi-au bătut-o şi-au turnat *vitrion* pe ea, pe ochi şi peste tot
Şi-aia s-a-mbolnăvit şi-a murit.
A dus-o Nae la Bălceşti la spital, degeaba.

Pe Ana asta o luase Banța când avea ea cincisprezece ani şi el treizeci.
Ea n-a păţit nimic, c-a sărit lumea,
Ce s-a băgat venetica peste femeie, să-i strice casa?
De întors, nu s-a mai întors să trăiască amândoi,
Că acum era divorţată. Vezi, dacă spusese la proces
Că n-are nici o pretenţie şi că se desface de el...

RUDA

Marin Trancă, fiind însurat de vreo douăzeci de ani,
A făcut el socoteala într-o zi şi s-a găsit rudă
Cu nevastă-sa. Aoleu, cum să mă mai culc eu cu ea,
Dacă-mi e rudă?

Şi-a găsit una care-i plăcea lui, de la Gaia, satul vecin
Şi se ducea întotdeauna acolo, venea seara prin pădure.
Pădurea mare, cu primejdii, dar lui nu-i păsa,
Aşa e omul, când îi e drag.

Mama fetii l-a întrebat: – Mă, tu eşti însurat?
– Am fomee şi doi copii.
– Şi la ce venişi?
– Păi, vreau să iau fata dumitale, că, vezi dumneata,
Cu nevastă-mea sunt rudă, m-am găsit rudă cu ea.
– Pleacă de-aici, fire-al dracu de nărod,
Du-te la copii, când ai luat-o pe-aia, n-ai ştiut că ţi-e
Rudă? După atâţia ani ţi-ai adus tu aminte?
– Avea dreptate şi ea – asta o povestea chiar el –
Am plecat. Mă mai duc la trei, patru zile,
Intru în casă, dau bună seara, iese unu de după uşă.
– Ce e cu tine aici? Şi dă-i.
– Lasă-mă, neică, să-ţi povestesc.
– Ce să povesteşti, bă? Tu ai muiere şi copii mari.
Şi m-a fugărit. N-am odihnit decât în pădure.

Altă dată Mărin Trancă povestea mai frumos.
– M-a întrebat într-o zi mama fetii:
– Da' dumneata ce cauţi pe-aici, mă gagă?
– Păi, iote la ce venii,

Vreau să iau fata asta a dumitale.
– Păi, dumneata n-ai fost însurat, că eşti cam trecut.
– Am şi muiere şi doi copii, de ce să mint.
Mă, parcă i-aş fi vărsat o oală fiartă pe picioare.
– Atunci ce caţi, mă, aci?
Să nu te mai prind că te opăresc, fire-al dracu de golan.
A tânără era pe-afar'. „Fă, ce mă fac, că i-auzi
Mumă-ta să nu mai viu."
„Lasă, să vii, zice, că îi trece."
M-am dus acasă cu inima grea.
Mai stătui vreo două seri, nu mai putui răbda, mă dusei.
Mă duc acolo, a mică nu era acasă, intru şi eu,
Dau bună seara, ca omul, ea, a bătrână, nu-mi mulţumeşte.
– Ce cătaşi, mă, iar venişi?
Stau eu acolo, s-o mai încânt cu vorba. „Gagă, că muierea
A plecat, că n-o mai ţin, că suntem rude."
Ea mă drăcuia:
„Pleacă, golane, de-aci".

În timpul ăsta, ce să vezi dumneata?
Nu ştiu de unde iese, după uşă, unde l-o fi băgat,
Un găligan mare c-un ciomag. Şi jap, jap!
Nici nu ştiu cum am ieşit de-acolo.
Şi fugi, eu mic în pas, el mai mare, unde mă ajungea, da.
Eu cred că el putea să mă ajungă des-des, da'nadins
Mergea mai încet.

„Lasă-mă, nene, că nu mă mai vezi pe-aici. Iartă-mă."
M-a lăsat la Prodişte, n-a mai coborât coasta.
S-a întors îndărăt.
Eu am stat jos, m-am închinat şi-am zis:
„Sufletul mi-o mai da
Pe-aici". Vin acasă amărât, abătut, bătut, cu spinarea umflată.
Muierea: Bine, mă, iar fuseşi?
– Lasă, fă, că s-a terminat, acum să mă mâi tu şi nu mă
Mai duc.

ÎN CASA MUIERII

Sandu Sfoiag s-a însurat cu Gligorina.
Sta în casa ei, că el nu-şi făcuse, dacă tot avea ea.
Într-o dimineaţă ea pleca la Bălceşti.
– Scoală, mă.
– Păi, de ce să mă scol, fă, la miezul nopţii, că eu nu
Merg la Bălceşti.
– Du-te pe la tac-tu-n deal.
– Păi, ce să caut eu pe la tata, acum până-n ziuă?
Nu l-am văzut ieri?
– Păi, să-ncui uşa, că nu te las eu singur în casa mea.

Acum eu aş fi plecat, dar îmi spălase cămaşa,
Că, n-aveam decât una şi-mi dăduse un *combilizon* de-al ei.
Cum să mă duc eu aşa la tata? Cămaşa era udă.
Ea-mi da zor să mă scol. Dacă-am văzut, m-am sculat,
Mi-am strâns bine haina la gât, am prins-o cu un cui
Şi-am luat cămaşa udă, chitită, s-o usuc acolo.
Când mă vede tata: „Păi, ce e, bă, cu tine?"
– Păi ea plecă la Bălceşti să târguie.
– Şi dacă plecă, ce?
– Păi, mă dete afară şi-ncuie uşa, până se-ntoarce.
– Fire-al păcatelor cu muierea ta – aşa o duci tu acolo?
Să nu te mai prind că-i mai calci pragul.

Dimineaţa am pus cămaşa la soare, s-a uscat,
Ea a venit după combilizon, dar nu l-am mai dat.

FÂNTÂNA

Dacă treci pe la fântână, înainte de răsăritul soarelui,
Vezi multe femei tinere şi bătrâne,
Scot apă şi ameninţă din mâini,
Ori boscorodesc descântece.
E un fel de coadă la apa ne-ncepută, fântâna are-n ea
Toate leacurile, ca un dispensar.
De, unele au copii mici şi le-a pierit laptele
Fiindcă le-a picat laptele din ţâţă pe jos
Şi l-au atins furnicile.
Sau după lehuzie, la primul drum în sat,
Stăpâna casei n-a stropit-o pe lehuză
Cu apă peste picioare
Şi nu i-a dat să mănânce ceapă cu sare.
Una avea o faşă în care erau legate o lingură
Şi-o ceapă.
A scos apă în vadră, a luat cu lingura de trei ori
Şi-a băut zicând:
„Eu beau cu lingura apă,
Să-mi vie laptele ca la o vacă".
Apoi a muşcat din ceapă zicând:
„Eu îmbuc din ceapă
Să-mi fie laptele ca la o iapă".

Aşa era înainte vreme la fântână,
Apa nu era doar apă,
Izvoarele din pământ aveau legătură cu ce i se-ntâmplă omului
Şi mulieretul venea cu probleme, să le rezolve aici,
Înainte de-a se arăta soarele.

DUELUL

Ivan Dumitraşcu la peste şaptezeci de ani
Nu mai mânca decât limbă
Şi inimă de vită, că erau moi.
Acum trecea la vale în sanie,
Cu sanitarul şi procurorul.
Şi-i curgeau lacrimile în barba albă.
Şi el un om mititel şi bătrân.

„Iete-l pe Dumitraşcu ăl bătrân, îl ridicară
Cu sania la vale. Ce-or fi având cu ăl uncheaş?"
Lumea se uita la caii aburiţi,
Paşii alunecau scârţâind pe zăpada-nghețată
Şi lui îi alunecau lacrimile pic, pic, pic, pic...
Dar nu plângea cu gură.

Se certa des cu fiu-său
Şi ăla nu ştiu ce i-o fi zis.
Şi el a pus mâna pe-o puşcă veche:
„Mă, nu te potoleşti? Nu taci mereu?"
Da' fiu-său nu tăcea neam, vorbea din prispa lui,
Că erau două case în aceeaşi curte.
„Bine!" zice moşul şi trage cu puşca aia,
Ce puşcă? o rablă.
Da' l-a nimerit, cade omul mort.

Avea şi copii, venise de la moşi tocmai atunci.
Pe femeia lui o chema Gheorghiţa, o femeie sprâncenată,
Era a lui Ispăşoiu, neam cu Sandu lui Surghie.

„Ce se-ntâmplă, oameni buni, de ce-l luară?"
Mai întreba câte unul peste gard.
„Păi, ce să fie! Duel. Avură un duel (nu ştiu cine-o fi zis)
Ăla din prispa lui, ăla din prispa lui,
Unul cu gura, altul cu flinta,
Şi-ăl cu gura tăcu." „Mă, nu mai râdeţi, închinaţi-vă."

Când să iasă din Bulzeşti, Moşul zice:
– Mă, nene, pe mine degeaba mă duceţi la proces.
Trimiteţi-mă de-aici la ocnă de-a dreptul,
Că sunt vinovat, ce să mai faceţi ocol?
Uite drumul ăstălalt,
Că pe-aici trec ăia cu lanţurile la picioare
(Erau chiar la răscrucea cu drumul Vâlcii).
Procurorul tăcea.
Şi la urmă tot Dumitraşcu: „Ba nu! Merg acolo
La proces, să-l judec eu pe Dumnezeu.
Cum îmi dădu el pedeapsa asta, la anii mei?
Nu mă las până nu-l bag la ocnă,
Dacă e să fie dreptate-n lume,
Intru cu Dumnezeu de barbă-n ocnă.
Mână, mă!

Îu, fir-a dracu de puşcă!
Cum te slobozişi tu tocmai atunci, tocmai atunci?
Că nu mai erai bună de nimic,
Te ţineam să dau cu tine de-a azvârlita după câine.
Cum mă duc eu şi-mi las copilul mort în bătătură?
Doamne, stai, nu fugi!
Mână, mă."

ÎNTRE VECINE

Cum făcea a lui Jaliu ca s-o înfurie
Pe Măria Bălii, vecina ei.
Dădea gură la vite, striga păsările, câinii.
– Hea, hea! Nea, Priene! Gâți, gâți!
La vale, la vale cu voi!
(Casa Măriei era mai la vale.)
Na, Scandal! (Avea şi-un cățel, Scandal.)
Şi Măria se plângea lui Dumitru lui Chirimențu:
– Jaliu, fir-ar al dracului,
Jaliu mi-a adus sărăcia Boghii.

Măria venea pe la noi cu furca-n brâu
Şi punea furca aşa pe pat şi se culca lângă ea.
– Păi, bine, fă, cu furca ce mai venişi,
Dacă te culcaşi? zicea mama.
– Lasă-mă, că nu mai văd să torc.
– Ba ți-e lene.
– Ei, mă, nu-mi crede nimenea...

RUGATUL PLOII

Când nu ploua, era secetă,
Plecau cu fierăritul, copiii, fetele, băieții
Zdrăngăneau din clopote, tălăngi...
Și ieșea lumea cu căldările cu apă
Și-i uda, să plouă.
Ziceau că dacă merg cu fierăritul,
Strigă ploaia cu tălăngile alea.
Și-o aduc. Era zarvă mare pe drum,
Țipau, chioteau, fugeau,
Turnau pe ei cu căldările, cu oale.

Zicea Nea Florea, când pleca Stanca pe undeva,
Zicea:
„Păzea, că iar pleacă Stanca cu fierăritul.
Asta e nebună, neică, e nebună".

„Păziți, că vine fierăritul la vale!"
Lătrau câinii, cântau cocoșii,
Era o landră pe drum
Și muierile strigau: „Păziți, că vine fierăritul".
Ei pe cine-ntâlneau în cale, vărsau apă pe el,
Trebuia să te-ascunzi în curte, ca să nu te ude.
Ieșeau femeile cu căldările cu apă și turnau pe ei,
Cu oalele,
Ei erau îmbrăcați în boji...

Așa se ruga ploaia.

MITRU CEAPĂ

O cârpă de cânepă era înmuiată în ceară topită.
Şi după aia o răsucea pe fus
Şi ea se-ntărea şi se făcea ca pâlnia.
Şi după ce-o scoteau şi se usca ceara,
Băga vârful ăl subţire pe urechea bolnavului,
Cum sta el aşa culcat cu urechea în sus.
Şi-i da foc cârpei
Şi ardea aşa acolo
Şi trăgea *dorul* din ureche.
„I-am făcut feştilă în urechi,
Că-l dureau urechile."
Dar ce, parcă-l dureau numai urechile?

Ţoţuleasa fierbea o oală cu apă în clocot,
Cenuşa din vatră o netezea
Şi făcea cu fundul oalei ăleia nouă urme de oală.
Şi la urmă lua cu lingura şi cu fusul din fiecare fund de oală
Cenuşă. Se punea de lua cenuşă, de trei ori aşa la rând
Şi-o punea în apa aia clocotită, o descânta
De-năbuşală şi punea o strachină pe ea.
Şi când se răcea, o da bolnavului să bea – şi ăla era doctorul.

Dar ce, parcă omul avea numai înăbuşală?
„Trebuie să prindem moleţi, zicea Ţoţuleasa
Pentru cap. Hai după moleţi, fă!"
Îi prindeau prin făină, prin grâu, prin butoaie,
Erau nişte viermişori mici,
Alegeau nouă şi-i omorau pe-un pieptene
În moalele capului – ca să-i moară durerea de-acolo.
Dacă nu-i trecea nici cu asta,

Ce să aibă? Ce să aibă?
Dacă i s-o fi răsturnat rânza?
Apoi venea o muiere meşteră la tras,
Îl trăgea bine, lua o aşchie, înfigea aşa
Patru lumânări aprinse, încrucişate,
Le punea pe burta bolnavului
Şi punea o oală pe lumânări –
Şi lumânările ardeau şi oala s-afunda în burtă ca o ventuză,
Ştii,
Şi trebuia să-i treacă de răsturnat de rânză.

D-apoi ce, numai la burtă fusese omul vătămat?
C-avea şi junghiuri.
Lua Ţoţuleasa o blană de iepure proaspătă,
O ungea cu ţuică,
Şi-o punea unde-avea junghiul.
I se mai aducea şi-un fuior de cânepă,
Se făcea din tot fuiorul ăla o aţă mare,
I se băga după cap,
Şi se tot trăgea de ea în jos,
Să ajungă în dreptul junghiului
Şi descânta, descânta de junghi.
Stătea pe vatră,
Cu capul gol şi cu ochii închişi şi descânta
Cânepa aia şi-o torcea aşa s-o facă aţă.
Dar junghiul, ca junghiul, obrinteala îl durea rău pe om,
Că se umpluse şi de bube, ca Iov.
Pentru asta i se punea Iarba-lui-Tatin la gât.
Ţinută în lapte dulce şi făcută turtiţe.

Şi de obrinteală aşa-i descânta:
„Şi-au venit şapte femei mari, negre,
Cu şapte seceri mari, negre,
Şi s-au dus şi-au secerat grâul mare, negru.
N-au secerat grâul mare, negru
Şi-au secerat umflătura şi obrinteala şi buba de la Mitru Ceapă.

Era uns tot cu unt proaspăt şi
Descântat cu-un cărbune într-o ulcea
„S-a sculat un om mare negru
Şi-a înjugat doi boi mari negri
La un plug mare negru
Şi s-a dus şi-a arat un loc mare negru
Şi a semănat grâu mare, negru."
Bolnavului îi era din ce în ce mai rău.

Fa, să-i frecăm şi pietrele roşii!
Avea o femeie nişte pietre roşii – nu sunt de pe la noi –
Şi le tot freca una de alta, într-o strachină cu apă.
Apa aia era luată şi i se da bolnavului s-o bea.
S-a dus Gheorghiţa, Cepoaia, la femeia aia
Şi-a frecat pietrele şi i-a dat.
Bolnavul abia mai putea căsca gura –
Nu-i ardea de spălături de pietre.
Atunci Ţoţuleasa s-a dat la o parte –
Păi să chemăm pe popa.
– Când l-a apucat boala?
– Păi, sâmbătă.
– Ei, dacă l-a luat de sâmbătă, amin, nu-i mai trece.

Apare şi popa să-l grijească.
– Să-l grijeşti, părinte, că cine ştie ce-o face,
Şi ea sta cu lumânarea aprinsă lângă popa,
Să vadă cum da grijania.
– Cum dete, părinte, grijania?
– De, e cam rău, să vedeţi de el.

Că dacă grijania se trăgea la coada lingurii,
Mai trăia, dar dacă
S-a tras la vârf, moare – şi grijania s-a tras la vârf.
Grijit ăla s-a simţit mai bine...
După aia s-a oticnit de vreo câteva ori şi-a murit.

Aşa i-a fost să fie,
Dumnezeu să-l ierte.
Feştila din urechi, oala cu lumânări pe spate,
Trasul, descântatul – degeaba, dacă n-a avut omul zile...

MAI BINE

Da, da, grijit, Mitru Ceapă s-a simțit mai bine.
S-a dus, s-a uitat prin celar,
La râjniță,
Că avea râjniță acolo, de râjnea mălai,
Că erau mori puține,
Şi-şi râjneau câte-o strachină pe zi şi-şi făceau turtă.
Aveau toți râjniță.

Ei, şi-a văzut omul râjnița, şi-a văzut oile
Închise în saià, ei, găinile
Şi-a venit liniştit în casă.
S-a culcat şi şi-a dat duhul.
Am auzit dimineață:
– A murit şi bietul Ceapă.

ILINCA

Drăghicioiu ăl bătrân a avut trei copii,
Pe Măria, pe Enache şi pe Ilinca.
Ilinca asta era o femeie înaltă,
Inimoasă, semăna cu baba
Şi ea s-a măritat cu Marin Băzăvan,
Care s-a făcut haiduc
Umbla cu ceata unuia, Cârstea.
Şi i-a prins peste Jii, la un popă.
Au tras în ei şi pe Cârstea l-a nemerit în picior.
Şi tovarăşii l-au adus până aci la Drumul Muierii.
De-acolo n-au mai putut să-l poarte în spinare, că-i ajungea Potera.
L-au lepădat la un pom.
El se ruga, „Nu mă lăsaţi, fraţilor,
Mai bine omorâţi-mă!"
Şi l-au împuşcat.
Şi pe ei tot i-a prins şi i-a-nchis.
Şi Marin Băzăvan a murit în puşcărie la Bucovâţ.
Nu era vinovat, dar s-a pus pe el aşa.
Lui Cârstea îi ieşise cântec:
„La un pom mare rotat,
Şade Cârstea răsturnat
De şapte gloanţe-mpuşcat.
Trei în piept şi patru-n spate
Nu mă omorî, măi frate".

Şi a venit unul şi i-a spus muierii lui
Să se ducă să-l ia, că e mort acolo.
Avea Cârstea o muiere grasă

Roşie la faţă şi frumoasă
Şi-a rămas c-un copil, Oniţă Chirţu (tata lui Chirţu).
După aia, Ilinca s-a măritat cu unul Mitre Păpuşă
Şi-a murit şi ăla.
Şi pe ea a gonit-o şi s-a-ntors la frate-său, Enache Ciucă
Şi i-a crescut copiii, că-i murise muierea.
Trecea la deal, la Paşti, şi lua ouă în sân
Şi când se-ntorcea se abătea pe la noi:
„Uite nişte ouă să ciocnim, că suntem rudă".

SOMNUL PE LOITRĂ

Costandin avea o fată de măritat
Şi-o păzea şi el, de!
El dormea afară pe sanie,
Pusese-o loitră acolo, dormea vara pe ea,
Şi n-o lăsa pe fie-sa, pe Păuna,
Să se dea-n vorbă cu Sandu,
– Tu ce tot faci acolo-n casă toată noaptea?
Dormi buştean?
– Nu pot ieşi, mă băiete, că e culcat
Tica la uşă.
– E, lasă că-l urnim noi de-acolo!
Sandu lui Cină l-a mai luat şi pe
Petrică-al lui Mocofan
S-au dus în prispă, uşurel
Au apucat doi din două părţi loitra
Şi l-au cărat pe-ăla, dormind.
Tocmai la baltă-n vale,
Tocmai în luncă.
El nici măcar nu s-a-ntors pe partea ailaltă,
S-a trezit dimineaţa în miros de oglice,
De landră, podbal, şi răsuri.
Când să-şi ia opincile să se-ncalţe,
Dă cu mâna-n fân,
Vară, fânul până la brâu.

Noroc că nu s-au suit şerpii pe el.
Ori să-l fi ros dihorii.
Şi ăia nişte năroji.
Să-ţi baţi joc de somnul omului!

Când se uită Gaga Măria în vale,
El venea cu loitra în spinare.
– De unde vii, mă, Costandine?
– Nu ştiu, că m-am culcat şi eu
Ostenit de la cosit aseară
Şi mă deşteptai lângă baltă.
Şi vin acasă cu ea – să-mi las
Loitra acolo?

Omul, când venea vara şi putea dormi
În prispă, era ca şi când s-ar fi dus
La munte, ori la mare. Alt orizont, alt aer.
Asta era excursia lui,
În prispă, pe loitră.
Şi ăla venea cu loitra-n spinare
De la baltă, ca din străinătate.

CUNUNIA

Măria lui Lungu, când s-a măritat cu Ion Lungu,
S-a drăcuit că nu se cunună cu el.
Se certaseră, că el mai ținuse o muiere.
Și când a fost să moară ea, bătrână,
A chemat pe popa și i-a cununat.

Mireasa culcată pe pat de blane, pe cergă,
Cu lămâița pe cap, trăgând să moară
Și el, Lungu, drept în picioare,
Drept că se mai sprijinea și-ntr-un baston.
Și popa le citea, îi dezlega de blesteme.
Că nu e bine să mori necununat,
Că popa zice că e preacurvie.

Aveau și doi nași, tot bătrâni, leatul lor.
Și după ce termină popa cununia, aia murea.
Căsca gura. – Păi, s-o și grijim, s-o și spovedim, părinte,
Zic nașii că tot sunteți aici – făceți-i toate ale
Bisericii odată – de la botez până la grijanie...
Da' de botezată... cred că e botezată, dacă așa a fost
Ambiția ei să se drăcuie că nu se cunună!

Mulți care rămâneau de-ntârziau, nu se mai cununau.
Și tocmai când mureau, îi punea lumea: – Hai, să vă cununați
Că nu e bine să muriți așa simplu. Că sunteți spurcați.
O să se creadă, acolo sus, c-ați făcut preacurvie,
N-ați trăit unul cu altul cinstit.
Că nu e bine să trăiască omul necununat.
Și așa mireasa lui Lungu moartă.

Şi i s-a adus şi bradul de nuntă şi l-au pus în cruce.
Bradul e umbra de pe lumea ailaltă.
Te dai la el, stai la umbra lui
Şi-ţi e mai bine.
Mai demult zicea că pe faţă să nu le pună decât pânză groasă
De tort, că zice că trec prin vămi
Şi dogoare focul.
Dar acum – pânza s-a tot subţiat,
Şi focul, cine ştie, s-o fi tot înteţit.

I-au pus Măriei pânză groasă de tort şi-au dus-o
În Săliştea, la lilieci.
Şi ginerele a mai trăit vreo şapte-opt ani,
Văduv din ziua nunţii, dar cu copii bătrâni şi
Nepoţi însuraţi.

Măria era o femeie zâmbată,
Avea dinţii aşa unul peste altul.
Săraca, nu i-a tihnit şi ei cununia!
Nu trebuia nici ea să pună tagă, că să fie-al relelor cine
S-o cununa cu ăsta! Că de trăit tot a trăit cu el,
Şi de cununat tot au cununat-o ăia, mai mult moartă,
Şi ea cu dinţii ei zâmbaţi parcă zâmbea, îi părea bine,
Cu lămâiţa în cap în tron.

MIREASA BĂTRÂNĂ

Când s-a cununat Cheagu, tot aşa bătrân,
Şi fiu-său cu bradul pe vale.
Luaseră şi ei lăutarii şi le cânta *clanareta*
Şi mergeau pe vale, veseli.
Şi-au făcut o masă-n curte, s-au dus vecinii,
Şi mireasa bătrână – a băut un pahar de apă şi s-a îmbătat.

„E, miresică, te dedeşi dracu, zicea Cheagu,
Eu acuma cu cine mă mai culc.
Să mă tragă, să mă oblojească,
Răcii pe vale."

DUDUIANU

Radu Țiganu vine de la deal, beat.
– Hei, să nu mai fiu al dracu' două mii de ani! striga.
Și zicea: Chiu! Să nu mai fiu al dracu'
Două mii de ani.
Ajungea în dreptul Mării. Măria: – Bă, te-mbătaşi,
Nărodule!
– A murit Băla degeaba,
I-ai făcut nişte bolindeți arşi.
Băla era femeie cuminte, tu eşti o năroadă.
Aia erau moşchiori?
Ce moşchiori erau ăia, arşi?!
Se închina.
El fusese la pomană şi nu-i plăcuseră colacii
Şi când s-a-mbătat, i-a venit în gând s-o critice pe Măria.

Tata zicea: I-auzi, Duduianu
(Că peste Radu Țiganu mai avea
O altă poreclă: Duduianu) o ceartă pe Măria că n-a
Făcut colacii buni ca ai Bălii
Şi-a murit aia degeaba.

Măria zicea: – Pleacă de ci, că eşti beat.
– Da' ce e acolo pe culme, se chiora el, ai spălat?
– Am spălat.

Măria nu spăla cămăşile bine, doar le-nvinețea,
Parcă le trecea prin cenuşă. Le atârna în curte, pe culme.
– Le dedei prin apă şi le pusei colo la Iulica,
Avea o cățea de-o chema Iulica. Să le latre Iulica

Şi ăi de-ar mai trece cu ţuica-n nas.
– O s-aduc câinii toţi, şi să-i aduc în curte
Să latre la ele. Se *sparie* lumea şi nu mai trece la deal.

Şi, răcorit, Radu Ţiganu pleca mai departe.
Chiu! Să nu mai fiu al dracu' două mii de ani!
Şi cânta: „De-ar fi puşca iarbă verdeeeee
Şi-o companie de feeeete
Şi eu dom' locotinent
Să le comand cu respect".
Se oprea la tata la poartă.
– Ce mai faci mă, nea Duduiene?
– Îţi mint vreo vorbă?
– Nu, dar mult respect ai tu pentru fetele alea.
Dar respectul pentru fata Bălii l-ai cam terminat.
– Dar ce-ţi mint vreo vorbă?
– Nu minţi, mă, zi-i.
Pe muierea lui o chema Stanca, era
Mai omenoasă. „Îmi dai, fă, gagă, un ciur de mălai?"
– Îţi dau.

Duduianu s-a-mbătat odată şi s-a dus acasă
Şi-a început să facă gură,
Că aşa făcea când se-mbăta.
Şi băiatul lui, Ilie,
A dat c-un ciumag de-a azvârlita şi l-a lovit în cap
Să tacă. Şi-a murit.
– Muri Radu, zicea lumea. Uite, muri la iuţeală,
Ce-o fi avut?
Şi s-a cunoscut că n-a fost moarte bună,
C-au pus câinii zaot acolo, la casa lui.
Ce-o fi fost în sufletul lui Ilie, cine ştie?
Îl lătrau câinii, puseseră zaot de ziceai că e lupul.
– E, acum chiar că n-o să mai fie Duduianu al dracu
Două mii de ani, zicea Nea Florea.
Îi luă ăsta păcatele.

POMELNIC

Mama zice: – E, muri şi ultima pensionară
Din 1918! Dina Naniescu. Toate s-au dus,
Rămăsei singură. Păi ce, era turmă de muieri,
Care se duceau la Murgaş să-şi ia pensia,
O sută de lei, pentru oamenii lor.
Dina avea 23 de ani când a rămas văduvă.
Eu ştiu la nunta ei. Era gătită cu fustă verde cu plantici
Roz, şi cu scurteică lungă până dedesuptul genunchiului
Scurteică roşie, de pluş. Vezi, se luau colorate,
Roşii, galbene, piersăcii, şi erau frumoase
Pe zăpadă.

Păi în primul război au murit,
Numai de la biserica a veche încoa:
Nae Naniescu, soţul Dinei.
Nicolae Călina, al lui Dincă Gâscă.
A murit unul al lui Ghirea.
A murit, mai la vale, Pătru lui Gogu.
A murit Fănică al Banţii.
A murit Gogu lui Ceapă.
Au murit ai lui Roşca, unul Gogu şi altul Dinu, doi.
Şi pe-aici mai la vale, Mitrică al lui Duţă (la Turtucaia).
A murit unul Marin Băzgărău.
Şi Marin Chişu.
A mai murit Ioniţă Dolan, tata lui Surdu.
Pe 'ci mai la vale, a murit Marin Lungu, ţata lui Mitru Lungu,
A murit Dumitru lui Nistor (fratele lui Ion Nistor)
Mai la vale, mai la vale, a murit Marin Graure,
A murit al lui Ilie al lui Mandă, unul Mărin.

A murit al lui Ştefan... cum îl chema? Dumitru.
A murit Gheorghe al Dinii Bocşaru
A murit şi bărbatul Râpănoaicăi
Şi-a mai murit, mai la vale, la vale, nu mai ştiu...
Au mai murit mulţi.
Da' vezi tu, de la Luţa şi până la popa
Câţi au căzut? Dar ceilalţi nu-i ştiu, la deal.
Ce sunt la deal în Săculeşti, ce sunt la vale!
Vezi, dar nu-l pusei pe Nicolae Sorescu, al lui Pătru
Pe Mărin al Bălii, tatăl lui Ilie...
Vezi câţi au murit odată – ia numără tu di colo până colo.
Câţi copii au rămas săraci atunci, câtă jale.
În fiecare zi se jelea la câte două-trei case.
Se jelea tare, prin curte.
Şi când s-a terminat războiul, Marin Clanaristul
Venea cântând cu clanareta de la război.
Cu vreo zece, unsprezece după el.
Şi ăia mai rămăseseră.

Şi ieşeau muierile ţipând: – Pe-al meu nu l-ai văzut?
– E, nu l-am văzut.
Dar ei, chiar dacă mai ştiau, nu spuneau.
Noi am auzit de departe clanareta. Iute să vedem cine e.
Şi lumea: – Vin de la război, vin de la război!
E Marin Clanaristu, îi aduce.
Şi ei atâţia, zece-doisprezece.
Şi la ceilalţi le curseseră oasele prin şanţuri.
E, mumă, mumă!...

Şi când i-am văzut – o ceată, parcă veneau de la prăşit.
Şi femeile: – O fi şi-al meu, o fi şi-al meu.
Şi la urmă a venit *comunicatul* şi i-a anunţat pe toţi
C-au murit. Femeile le-au făcut pomeni, le-au pus cruci...
E, acum se duse şi Dina Naniescu să-i spună lui bărbatu-său
Cum a petrecut ea văduvă 68 de ani, că a fost ursită să trăiască
Şi mult, să apuce potopenie de necazuri.

GRĂNICERUL

– Uite-aşa, a avut zile.
Da' întâi s-a îmbolnăvit de tifos, la Tomeşti, judeţul Iaşi
Mureau, îmi spunea, câte un car, câte un car
Ridicau dimineaţa. „Mă sculam dintre ei, zice,
Ăla mort, ăla mort."
Şi-i săltau în care şi făceau groapă comună, cu var
Şi-i băgau acolo. Mâine mureau alţii, mâine, alţii.
Boala e rea, cu temperatură, cu gura numai bube.
Erau goi, în opinci, desculţi, vai de ei!
El a fost mai tare, că era voinic.
Da' când s-a sculat după boală, l-a luat vântul
Şi l-a prijonit într-un gard.
A stat în spital, până s-a refăcut.
La urmă i-a scos la instrucţie.
Făceau instrucţie cu ofiţeri englezi şi francezi.
Şi după aia s-au dus la Mărăşeşti.
„Ne luam de mână pe muntele Soveja şi suiam.
Şi când se rupea lanţul, unii se duceau în prăpăstii."
Erau slabi după boală, erau plini de păduchi ca câinii,
Şi acolo la Mărăşeşti, ştii tu de la istorie.
Şi după ce s-a terminat războiul pe cei de nu-şi
Terminaseră anii de armată i-a mai ţinut.
Pe Fănică l-au dat la grăniceri,
Şi-a mai stat din 1918 până în '20, de-aia n-a venit el
Atunci cu Clanaristu.

Şi când s-a întors, ne-am căsătorit.
Murise tatăl lui în 1919, rămăsese baba singură.
„Mă iei?" zice, „Te iau".

Am făcut nuntă, cununie, tot.
La urmă mi-a povestit el cum a fost pe-acolo.
Se mai întâlnea cu Nea Florea
Şi-şi mai aduceau aminte.

PĂUN UMBLATUL

Păun s-a dus în America, până-n primul război.
Era tatăl Gligorinei lui Marin a lui Apostu.
Cum a ajuns el aşa la vale? Cu căluşarii până-n Franţa
Şi de-acolo cu vreun vapor cu ceva, o fi mai găsit
Vreunul ca el.
Oamenii ziceau c-a pus mâna pe marginea lumii.

Şi venise cu un ceas. Îl lega de vestă,
Avea zale lungi, şi-l băga la brâu. Aşa purtau toţi,
Doar îl scoteau şi se uitau la el, care ştia, care nu ştia
Ce scrie pe el, dar ziceau că au şi ei ceas.
Şi toate femeile torceau. Atunci lâna era la putere.
Se făceau haine, ciorapi, flanele, nu se-mbrăcau oamenii
Cu târgoveţe de-astea.
Întâi făceau şube albe, cu găitane negre, cu cusături frumoase.
Le cusea unul Ştefan al Budei.
Stă unde e Nicolae al lui Codin, şi ăsta tot croitor,
Şi când întâlnea câte o femeie torcând
Păun americanul scotea ceasul de la brâu
Şi umbla la el.
– Ce faci, mă?
– Păi îl dau în urmă, să meargă odată cu fusul.
Zicea: – Uite că trecui în alt fus.

La urmă întâlnea alta răsucind,
Şi iar umbla la ceas – acum, zicea, sunt cu trei ceasuri
Mai înainte decât în Seculeşti. Iar la Gura Racului cu două în urmă
Ia te uită ce mare e lumea,
Cum să te mai descurci cu atâtea fuse!

Lumea nu înțelegea, îl lăsa în pace, zicea că asta e
Damblaua lui, s-a dus în America să învețe să spună cât e
Ceasul. Da' de ce n-a rămas acolo și-a venit
Aici, unde nu interesează pe nimeni cât e ceasul,
Fiindcă sunt la fel de precişi şi cocoşii de pe gard?!

El era dulgher, făcea la case cu frate-su Preda,
Şi-şi mai adusese scule de peste ocean, ca nimini.
Cu vaporul. Burghiu, sfredel, fierăstrău, chiser,
Bardă. Alea trebuiau, asta a fost averea lui
Făcută în America, o paporniță cu scule.
S-a însurat bătrân cu Mitra Baloțancăi
Şedea în Cioarecu la ea.

Căluşari mai erau Nae al lui Urezanu, Florea ăl Mic.
Şi-au făcut ei o echipă şi s-au dus la Paris.
„Da' când ne-au văzut pe noi aşa împodobiți,
Cu plantici şi cu fețe de perini cusute frumos pe dinăinte
Şi cu clopoței la picioare mulți şi cu pinteni colea!
Când săltam piciorul şi făceam aşa piciorul
Un ceas cânta cioaia, un ceas răsuna Parisul.
Păi, se puneau ei cu Bulzeştiul?"

Îşi făcuseră poze la Paris şi le țineau
Bătute-n cuie-n pereți şi le boteza popa când venea cu
Botezul, ca pe icoane,
Parcă fiecare ar fi fost Sfântul Gheorghe
Şi-ar fi omorât o parte din balaur jucând „hărăhăp-hăp!"
La Paris, în jurul turnului *E Fă-l.*

În America, Păun n-a mai jucat în căluş,
C-a zis că nu ştia limba, cum să explice, fără mut şi fără vătaf.
Şi niciodată nu s-a-ntrunit acolo numărul de români talentați, iuți
de picior.

„Domnule, unsprezece dacă ne nimeream
Şi-un mut bun, ager,

America era a noastră, a Bulzeştiului“,
Aşa că şi-a luat ceasul, sculele
Şi s-a-ntors acasă,
Să se-nsoare
Şi să trăiască după fusul Mitrei Baloţanca.

TARE CA FIERUL

Floarea lui Cazacu
Făcuse copilului o cămaşă.
A luat foarfecele, că sunt de fier,
Şi le-a trecut de trei ori prin cămaşă,
Dar neîncheotorată, până a-mbrăca-o el.
Asta, ca să fie tare ca fierul.
„Să fie tare ca fierul cine te poartă,
Să nu se lege boalele de el,
Ca de fier rugina."

Când făceau femeile câte un flanel,
Vreun mintean ceva mai lung,
Ziceau: „Lasă să fie mai lug,
Să zică curul bogdaproste".
Floarea ştia bine obiceiurile vechi,
Descântece, tot, şi le ţinea,
Că zicea că să aibă şi copiii ei noroc.

CASA

Când auzea maica de vreo fată care se mărită
Şi nu vrea să se ducă la bărbat, zicea:
„Fată, dacă bărbatul te duce
Lângă un gard, mături bine, migăleşti, strângi
Şi tu acolo, mături, împodobeşti cu sălcii, cu boji
Şi stai acolo. De dragul lui.
Aia e casa ta, ce vrei?
Să nu te măriţi, dacă nu eşti în stare să-ţi placă tot.

O fomee trăia rău cu bărbatul
Rău, rău
Şi odată prin pădure a văzut un urs şi s-a luat după el
Şi s-a dus în vizuina lui
Şi-a stat acolo
Şi la urmă a întâlnit un om şi-a zis ăla:
Cum ai venit tu după urs, năroado?
Şi ea: «Mi-e mai bine cu ursul decât
Cu bărbatul meu».
Vezi, ursul îi aducea miere.

Şi ce spuneam mai înainte:
Să te ducă bărbatul lângă un par
Să zică: «Asta e casa noastră».
Şi tu să stai acolo de drag."

GHEORGHE ZĂBIC

Mă, zice, da' mâncai astăzi!
Prăji muierea o tigaie de varză
Şi prăji peşte
Şi făcu mămăligă caldă.
Şi mâncai, mă, şi mâncai!
Nu mă mai săturam.
Şi-i spusei: „Muiere, ia scaunul de sub mine,
Că crăp aici mâncând. Ce făcuşi a mâncare bună?
Mă dedei dracu, crăp mâncând".
„Bine, mă, da' de ce nu mănânci şi dumneata cât poţi?"
„Mănânc cât pot, da' nu mă mai pot opri,
Trage scaunul de sub mine iute."

Aşa cu ăsta, cu Murgilă,
Trebuia să-l dărâme jos de la masă, ca să nu mai mănânce
Şi nu se mai sătura
Şi mai şi spunea.
În schimb, Mitru lui Postu era foarte cumpătat.
Dar nevastă-sa îl critica:
– A, Mitru meu s-a făcut un *beţâu*
I-am dat luni o sticlă de vin
Şi aproape să nu-i mai ajungă
Până sâmbătă.

– Lasă-l să bea, să nu se ghijurească de tot,
Că l-am văzut eu că merge cam cocârjat.
– Lasă că merge bine, nu-i duce dumneata grija.

SFATURI DE DIMINEAȚĂ

– Mănâncă, să-ți dai gura la o parte,
Şi la urmă să-ți vezi de treabă.
Fir-ar a breazu de gură.
Bagi tu seara în ea, bine-ha, până nu mai poate,
Şi dimineața cere iar.
Şi cu cât ai mânca mai bine seara,
Cu atât îți e foame mai de noapte.

Şi mai la urmă, mai dați-vă şi de pomană,
Să aveți şi dincolo.
Mă, dați-vă de pomană,
Ce gânduri aveți?
N-aveți copii, n-aveți nimic.
De-acum încolo începeți şi mai faceți
Provizii pe lumea ailaltă.

Maica le da sfaturi şi-i certa pe câte unii
Care n-aveau copii.
Da' voi ce gânduri aveți?
Voi vreți să trăiți numai pentru voi?
Viața odată se rupe, ca firul de iarbă,
Şi dacă n-ai pe cine să laşi să te jelească
E rău şi pe lumea ailaltă.

CADÂNUL

Baba, seara însărat, când a venit acasă,
Unu şedea la foc
Şi fuma din lulea.
„A îngheţat inima-n mine
Ce să mă fac, mă omoară ăsta!
M-am aplecat binişor
Şi-am pus mâna pe vătrai.
Şi stam c-o mână pe clanţă
Şi cu ailaltă pe vătrai
– Ieşi, cadâne, că-ţi sparg capul.
– Lasă-mă să mă-ncălzesc.
Şi până n-a fumat luleaua
De tutun, nu s-a sculat.

N-am mai lăsat uşa deschisă,
Eu cu scăpătatul soarelui o-ncuiam."

Şi aşa până a venit bărbatu-său din armată
Ion Bălan, de la Întâi Vânători.
– Într-o seară găsesc un cadân la unghete,
Auzi dumneata!
Bine că venişi, că stam toată noaptea cu drugul pus,
De urât.

GEAM AFUMAT

„Nu mai căutați ogodu omului!
Tot ăla să facă, tot ăla!
Toată ziulica eu ca iapa-n vrau.
Vă-ntâlnirăți ca brânca cu năjitul."
Asta o spunea baba în uibul copiilor,
Bătea pontul.

Întâi să mănânci, să-ți dai gura la o parte
Şi după aia, la treburi, nu ca mine.
Şi-n loc să mai puneți şi voi mâna
Să-ntoarceți o gâscă,
S-aduceți o cotârlie de lemne,
Tot mereu călare pe haidea!
Câini de uşi multe!
Parcă-ați fi tata soarelui
Şi muma ploii.
Vă duceți si vă puneți potinteu înaintea oamenilor...
Stați aşa mătăuz...
Stați până faceți scurtă la picioare.
Hai cu cărbunele, să vă descânt:
A plecat barda cu scurta-n pădure,
Barda s-a-ntors, scurta nu s-a mai întors
Şi nici să nu se mai întoarcă.
Hă, nu fura şoaptele, că nu e bine la ăi mici.
Ptiu! Gata, vă trecu.
Uite-aşa pățesc ăştia care se țin de zgoande.
Că mai zgomotoşi ca voi?!
Acum încotro ați avea de gând?
Vă puserăți ciarapi în picere?

– Babo, nu se spune *picere*, se spune picioare!
Şi nu *ciarapi*, – *ciorapi*.
– Da, c-o fi oul mai deştept decât găina...
Ce vorbeşti tu mă, macastea!
Ia te uită, cu buricul verde, fir-ar alimănitului,
Şi dă cu pontul în ăi bătrâni!
Parcă l-ar fi făcut mân-sa de năleapcă.
Aşa, uite ce căpute nemeşe!
Da' ardică şi tu piciorul,
Nu mă lăsa pe mine să mă uzmesc.
Acuş, tuliu – încălţaţi, primeniţi.
Vedeţi, poate căderi cu zgaidele-n sus din copaci,
Vă scrântiţi noada, ori să veniţi cu vreo brobinţă,
Vreo abubă, cu vreo brâncă, cu vreo vintre, ori cu soare sec.
Mai lăsaţi ciorilor puii de păsărică,
Vouă v-ar părea bine dacă v-am da la rudari?
Că striga unul adineauri: „Ălbii! Ălbii!
Linguri! Cofe!" Şi cerea copii, să-i ducă la munte,
Fiindcă acolo n-a prea plouat anul ăsta.
Nu s-au făcut copii
Şi dau ălbii scobite şi iau copii, plin pe plin.
Bă, covrigel de grâu nou aruncat în fântână,
Tu ştii că e un zmeu în pluta din vălceaua Trântorului?
Să te văd dacă ai curaj să treci pe-acolo,
Că oameni bătrâni-şi ocolesc!

Primeniţi şi cu nasul şters
Copiii se duceau la pluta cu Zmeu,
Să-l vadă, când o ieşi din scorbură,
Când are el ore de pocit lumea,
Cu ochii duşi în fundul capului –
Şi-o lăsau bombănind în bătătură.

Printre dinţii galbeni, buzele zbârcite,
Ca nojiţele,
Răsuflau cuvinte vechi, o lume ciudată

Ca oasele albe de jidovi, care apar pe coastă
După vreo ploaie repede, şi peste vreo trei-patru zile
Iar le astupă malul, pe Bisa.
Jidovii erau nişte uriaşi care puneau un picior
Pe Seci şi altul, tocmai în Ţiclonu sau la Bocşă,
Peste două dealuri.
Voinici, nu ca zmeul care trebuie să fie vreun pitic,
Dacă se poate pitula într-o scorbură.
Multe din ale babii trec pe lângă ureche şi nu se prind
Îi place ei să vorbească în pilde vechi şi
Cu vorbe frumoase, şterse pentru noi
Ori înceţoşate rău, aburite, ca cioburile afumate
De să te uiţi la soare,
Când l-or mânca vârcolacii.
Ea toată, zbârcită şi împuţinată,
Era ca un geam afumat,
Pusă în dreptul altor vremi.

Uite-o, s-a aplecat şi parc-ar culege rădăcini.
Aşa face ea, şi când îi e bine, şi la rău:
Tot pupă pământul, pe unde calcă.
Se apleacă, îl sărută şi se închină.
Cine n-a văzut un om sărutând pământul
Nu ştie pe ce calcă.

LUNATECII

Doi fraţi, de sunt născuţi în aceeaşi lună,
Trebuie puşi în fiare,
Că altfel, dacă moare unul, moare şi celălalt.
Când se mărită fata sau se-nsoară băiatul,
Se cheamă o fată şi-un băiat cu mamă şi cu tată.
Şi aduc o pereche de fiare de la cai,
Şi-ncuie pe unul de-un picior şi pe unul de-un picior
În fiarele alea şi zic de trei ori:
„Îmi eşti frate până la moarte?"
„Îţi sunt frate până la moarte!"
Îi scoteau din fiare şi la urmă plecau la cununie.
Ziceau despre unii, când se-ntâmpla câte ceva:
„Au fost nescoşi din fiare şi erau lunateci".

Maică-ta, când s-a cununat cu moşu-tu,
Cine-a scos-o din fiare? Ghiţă Amărăzeanu.
Că venea pe la noi şi-i zicea mamii: „Soru-meo,
Fraţii mamei mele au murit şapte, că erau lunateci toţi
Şi mama le murise,
Şi-ăi de-au rămas n-au ştiut să-i
Scoată din fiare.
Şi zicea maica: „Mi-au murit toţi fraţii că n-am ştiut
Să-i scot din fiare".

– Da' de ce eşti, mamă, o întreba mama pe bunica,
soră cu Ghiţă Lăutarul?
– E, m-a scos din fiare, zice,
Când m-am măritat, că altfel muream.
Dar de la mine, de când m-am măritat eu, continuă mama,

Nu se mai prea făcea asta la nuntă.
Păi, ce să spun,
Dacă nici iertăciunea nu se mai zice?
Când era gata nunta de plecare,
Ginerele lua mireasa de mână,
Se duceau înaintea părinților
Și-ngenuncheau. Ginerele de-un picior,
Mireasa de amândouă.
Și-un băiat spunea iertăciunile.
Și când se sculau de jos, sărutau mâna părinților.
Aceștia le puneau mâna pe cap, le urau să trăiască
Îi binecuvântau și plecau la cununie.
Acum – draci! Nu mai e nimic.
Binecuvântarea părinților întărește casa fiilor
Și blestemul părinților sparge casa fiilor.
Așa se zicea, așa o fi.

BLÂNDA

Pe Nea Miai, spre bătrâneţe, mai dăduse o belea.
După ce fusese el prizonier prin Germania,
De unde se-ntorsese c-o impresie bună, „că ne ţineau ăia
Numai pe vin, ne dădeau vin în loc de apă" – nimeni
Nu-l credea, dar cum să controlezi, du-te de controlează,
Şi după ce schimbase el trei-patru muieri, acum la şaptezeci
De ani nu numai că era singur, dar nu ştiu cum... că-l mânca
Pielea. Îl blestemase Băla.
Ieşea o blândă pe el, la început crezuse că e râie,
Dar nu, că dăduse cu piatră vânătă, cu leşie, şi neam!
Era ceva mai grav, fără leac.
O mâncărime nesăţioasă, că s-ar fi scărpinat tot timpul.
Nu-i ajungea casa să-şi jupoaie pielea, parcă-l strângea
Şi vara mergea în cânepă, avea lângă noi în grădină cânepă,
Creştea înaltă şi mirosea tare, nu se lipeau albinele de cânepă
Să le tai, era mai înaltă de-un stat de om, deşi el era mic
De stat, nu i-ar fi trebuit atâtea coprele să-l ascundă.
Că ce făcea? Mergea bietul moşneag acolo, se dezbrăca
În pielea goală şi se râcâia în mijlocul naturii,
Se scărmăna pe săturate.
O dată, câinele nostru a văzut ceva făcând valuri-valuri
Acolo, nu bătea nici un vânt, eu eram cu boii printre grădini.
Se pune Azor cu botul pe pământ, adulmecă, pândeşte,
Cineva hârşc! hârşc! parcă ar fi cosit. Şi zdup Azor,
Din trei salturi tabără pe moşneag. Ăsta a-nceput să
Ţipe. Când m-am dus acolo, cu ăilalţi copii să vedem ce e,
Câinele stătea pe haine şi mârâia, iar nea Miai în pielea goală
Tot o pecingine, încerca să-l ţină la distanţă c-o jordea de
Cânepă.

„Cuciu, cuciu, zice. Na aici!"
– Da' ce faci aici, nea Miai, bun lucru?
– E, mă luă aşa cu căldură din piele şi mă băgai colea
La răcoare.
Şi altă dată, se răsteşte el la mine,
Să legaţi câinele, că vă dau în judecată.
– Da' ce e aia pe dumneata, întrebă Rina lui Nină
Care era şi ea cu noi, colega mea de şcoală.
– Blândă, iote-mi ieşi o blândă p-ici-şa.
– Ei, păi dacă e blândă, nu te muşca el câinele, că şi el e
Blând.

„Rea mai e bătrâneţea, după ce ţi se scorojeşte pielea
Să te mai şi mănânce de viu", a zis Rina, după aia.
Săraca, ea n-a apucat nici 18 ani, a murit în floare.
Dar lui nea Miai din mâncărimea aia i s-a şi tras.
A dracului blândă! Parcă mergeau omizi pe el,
Se făcuse ca o frunză uscată, pe care-au mişunat omizile.

LA BIBĂ

Loveam cu câte un gogoloi de lemn şi după fiecare
Lovitură dădeam fuga
La o bortă mică în pământ, ca un căuş,
Şi trebuia să vârâm bâta în locul acela.
Câştigai când reuşeai să bagi purceaua într-o
Gropiţă mai mare,
În mijloc,
Care se numea *bibă*.
Era un joc dur, de *forţă majoră*,
Cum îl numea Al Nepoatei.
– Feriţi-vă, mă, ţurloaiele, din calea purcelei,
Răcnea vreunul.

Cei mai voinici se lăudau ce muşchi tari au ei
La mână.
Niţă al Neagăi, care era aproape de recrutare,
Încorda dreapta,
Muşchiul braţului se bulbuca mare, ca o gutuie.
– Daţi cât de tare puteţi voi în el, că nu mă doare,
Ne îmbia fălos.
Mărin al Nepoatei apărea cu un arc smuls din vie.
– Lăsaţi-mă să-ncerc şi eu – şi se pregătea să-l ardă.
– Mă, tu eşti zăltat?

La urmă, jocul continua.
„Toată ziua jucară purceaua, fir-ar ai dnî! se plângea
Câte un părinte, ţinură vitele numai în gloduri,
Numai lângă purcea."

CĂMAŞA FERICITULUI DIN GURA RACULUI

Cămaşa era lungă şi mă rodea la glezne când fugeam
Că era cam aspră, de cânepă, iar cânepa o fi ea ţeapănă,
Dar cam juvene.
Mă încingeam peste ea cu o sfoară, puneam şi câteva fire de
Arnici roşu, ca să nu mă deochi, la îndemnul, în batjocură, al
Lisandriei.
Alţii puneau brâu şi se credeau oameni mari,
Dar nu-mi plăcea să mă fandosesc.

Şi curmeiul de tei era bun în loc de brâu,
Jupuiam câte-o creangă de tei, din care tăiam şi fluier.
Dar fluierele mele nu prea cântau,
Nu aveam suflu, eram
Cam slab.
Ţin minte cum apărea lemnul umed sub coajă, ca un os.
Încins cu tei, mi se părea că sunt nu ştiu care sfânt mic,
Mai de la coadă,
Plecat să propovăduiască în pustiu.
Pustiul era ori lunca de pe vale, ori matca Răculeţului.
Păsările cerului care ar fi trebuit, normal, să-mi dea de
Mâncare
În palmă,
Erau piţigoi şi sticleţi, cuci, mierle, turturele, codobaturi,
Multe vrăbii, cioara pucioasă, apoi o pasăre care stă în acelaşi
Loc în aer şi dă din aripi repede si se numeşte „bate-vânt",
Şi multe altele care se foiau în jurul meu, prindeau fluturi,
Lăcuste, cântau, ciocăneau, cârâiau,
Se spălau în ţărână, – dar degeaba ţineam palma întinsă –
Ele, să vină cu coşul cu ceva, nici pomeneală!

Unii de seama mea primiseră pantaloni de dimie, era cald,
Zăpuc,
În ei vara,
Nu mai simțeai răcoarea, dar se chema că sunt copii mari,
Luptă cu greutățile.
Începuse să-mi fie o țâră ruşine de cămaşa aspră,
Care-mi amintea nu ştiu de ce proverbul
„Cum ți-e sacul aşa şi petecul".
Mi-l spusese unul la moară, în batjocură, ori
Numai
De dragul zicerii? N-am prins nuanța, că eram cam grăbit.

Şi tot la moară, țin minte, vine la mine al Neagăi,
Se face că mă studiază o țâră şi zice: „Mă, tu, al Nicoliței
Lui Fănică al lui Ion Bălan,
Tu ce eşti, mă, băiat ori fată?"
Şi odată se repede de-mi ridică poalele cămăşii în sus.
Asta la moară, de față cu toată lumea!
– Băiat! i-am răspuns, şi la fel de iute am luat o mână
De mălai
Cald dintr-un sac şi i-am dat cu el în ochi.
A-nceput să țipe
Şi să bâjbâie cu mâinile, că nu mai vedea, se-nvârtea
Moara cu el.
„E, acuma ştii şi tu ce sunt!"

Aşa am trecut la pantaloni de dimie
Şi când să mă-ncing cu brâul lat,
Haiducesc..., nu se mai purta...

SE-NTORC DE LA DEAL

Ai lui Zgoidea
Nătărăii şi-ăi tineri, şi-ăi bătrâni.
Petrică şi Cătălina lui Căşenete
Ai lui Birău,
Ai lui Patentă,
Miţăle,
Ai lui Ghirea
Traşcă,
Brânzanii,
Ai lui Modârlan,
Ai lui Mitrofan
Al lui Deşca
Al băiatului Măriei lui Didu
Coadă al lui Ceapă
Creţănoaia,
Râpănoaica,
Ioana lui Jaliu
Cheagu şi Cheaga,
Goage,
Viteazul lui Ionel Bălănescu
Bişcote,
Măria Drăghicioiu
Ninoii,
Dina,
Al lui Ispăşoiu
Sandu lui Ciurel.
Tăgărilă,
Ai lui Corniţă,
Roască
Al lui Băşină,

A lui Gârlă,
Toată Mătăsoaia,
Panduru,
Ciuşe,
Ai lui Chiva
Ionete-al lui Făsui
Al lui Deşca
Ai lui Vulpe,
Calotă ăl bătrân şi toţi Caloteştii
Gheorghiţa
Ribla şi cu Zarbă
De-ai lui Mardare
Mânţă
Cucu cu Cuca şi cu Gheorghe şi cu Vitilina
Mărina lui Graure,
Bag-Samă cu ţaţa Anica
Nea Florea cu Măria Bălii şi Băla
Veta lui Iedu
Ţaţa Nicoliţa a lui Fănică al lui Ion Bălan
Mărin al Nicoliţii a lui Fănică al lui Ion Bălan
Ionică al Nicoliţei lui Fănică-al lui Ion Bălan
Moşu Gheorghe Ionescu (Prăzaru)
Bănţeştii
Fane-al Dinii,
Amărăzeanu,
Civică,
Rina lui Nină
Aurora lui Seder,
Torica lui Mitrică Fănache,
Ion ăl Mare al lui Mărin Fănache,
Tudoran ăl bătrân,
Spinu,
Focu,
Luţa
Fata lui Dincă Gâscă
Ai lui Fleaşcă

Al lui Fleţu...
– Ăştia sunt tot ăia de-azi dimineaţă de trecură la deal?
– Tot ei.
– Da' parcă se-nmulţiră. Umblă
Viii cu morţii aşa de-a valma? Ce mă prosteşti tu pe mine,
Nu te uita că nu văd bine.
– Trecură şi
Şapte rânduri de popi, şapte de-nvăţători.
– Mă, tu mă minţi.
Şi unde se duc?
– Păi, se-ntorc de la deal.
– Păi, ce-a fost acolo? Să fi fost hram la biserica
Veche?
– Hram.
– Dar ce sărbătoare e azi, că nu e nici Lunea rătăcită
Nici Cârstovul.
– Atunci nu fu hram.
– Păi, să fi fost poate la horă,
Ori vin de la vreo nuntă ori de la o-nmormântare,
Ori aduseră maşina de treierat?
Sări de-l întreabă pe-ăla – o fi al lui Gâfotă
Ori de-ai lui Sfoiog – de unde vin toţi?

Rău e când te lasă puterile, gagă,
Că şi eu m-aş mai
Plimba
Pe linie, cu lumea a bună!
Dar sunt fărâmată rău
Şi nici ochii nu mă mai ajută neam.
Dar de vorbit aş vorbi,
Dar n-am cu cine şi degeaba faci
Copii.

Mă băiete, mie să-mi faceţi
Pat la poartă,
Să stau eu colo-n cur în vârful patului,
Să-mi dea lumea bună ziua, când trece-ncolo şi-ncolo.

VREMEA LUI ION ȚOȚU

Erau bordeie pe Bisa în deal, pe Țiganu și pe Lupa.
Așa povestea Moșu.
Și oamenii purtau coade împletite.
Ion Țoțu își ungea părul cu untură.
Era un om mărunțel, cu ochii albaștri.
Geamul cât palma și-n geam
Se punea bășică de porc.
Fetele coseau la feștilă.
La lumina de lună dau peste muche, cum lumina luna
Și venea în dreptul ferestrei,
Și cine avea timp să dea ziua peste muche? dădeau la lună
Că ziua coseau la râuri, pe fir. Aveau cotar,
O cârpă de borangic, lungă de-un cot,
Și-o prindeau pe frunte.
Sub ea era o sălbiță de galbeni pe-o panglică.
Leana lui Mitroacă purta cotar.
Era o femeie înaltă și slabă.
Când a murit Joița, femeile făceau colaci
Și-i râcâiau și-i puneau în baniță.
Mama era mică și se-nvârtea pe-acolo, copil,
– Na, colacul, du-te de-i dă bolii să mănânce.
Și fetița i-a dat moartei, care sta țeapănă.
Și vine maica: – Ce faceți, fă, cu copilul, că nu știe...
Copiii se uitau la ăi mari cum mănâncă
Și-i întrebau: „Ce mănânci tu în gură?"
Bordeiele nu intraseră chiar în comuna Bulzești,
Formau niște cătune mai lăturalnice,
Așa un fel de conace în pământ,
Că înăuntru nu era rău neam. Ei, ba era.

Ei, totul era să nu te plouă şi să nu te ningă.
Nici oamenii nu stăteau în ele de drag.

PÂNZA

Te-ai născut acuma-n februarie.
Şi azi mă ţin eu căită
C-am ţesut un sul de pânză.
Şi-mi venise omul, Fănică, de la Bucureşti.
Şi m-a găsit aşa.
„Da' nu-l dai relelor de război afară?
Tu eşti de ţesut acum?"
Asta era joi.
Şi duminică seara te-am făcut pe tine.

Picaseră nişte munteni cu ţuică,
Dejugaseră boii în curte,
Le dădeau nutreţ, veneau să se-ncălzească, luau ţuica din
Butoaie
Şi-mpărţeau pe la muşteriii lor.
Nu ştiu cum îi pristimise Fănică, el nici nu prea bea,
Nici nu era bun de vorbă.
Şi pe mine mă apucaseră durerile
Şi ăia toţi în casă, cu damful în nas, puşi pe vorbă, ehe!
Tat-tu nu se uita, să-i fac semn,
Ăia beau şi chefuiau.

Era Drăgan, era Sandu lui Moisă, era Miai, lume multă,
Că se lăsa şi post.
Şi beau toţi ţuică de Vâlcea, din căni.
Şi Codin ăl bătrân m-a văzut că mă zvârcolesc.
„Mă, nene, ia haideţi dumneavoastră afară, că uite femeia asta
Nu ştiu ce-o fi cu ea – are numai broboane pe frunte."
Eu când am auzit aşa, parcă mi s-a luminat.

Să fi ieşit la unghete, era frig. Afară – unde să mă duc?
Altă cameră nu mai aveam,
Şi m-am chinuit aşa şi tocmai seara, cam pe la stinsul lămpilor
Ai venit tu pe lume.
A fost greu, că eu dacă am stat la război!
A dat Fănică dracului şi pânza aia şi tot!
Lui îi plăcea de copii.
Luni, el avea un proces cu popa şi-a plecat.
Şi baba n-a făcut focul, noaptea era frig
Casa veche, friguroasă.
Eu nu mă puteam scula din pat să-l aţâţ
Şi-am răcit.
Şi-am zăcut aşa până aproape de Florii,
Şase săptămâni, când m-am dus la Bălceşti
Şi mi-am luat o bluză şi-un tulpan.
Venea a lui Miai. – Hai, s-o mai băgăm în apă fiartă!
Tremuram în apă fiartă!
Aveam vedenii – îl vedeam mereu pe Gágiu,
Parcă punea un drob de sare pe mine,
Când deschideam ochii, ăla la marginea patului.
„Iu, luaţi-l de-aici! ţipam,
Că pune un drob de sare pe mine."
Slăbită rău, vezi.

Şi venea Mitrănoaia, ea născuse pe una care i-a ars,
Şi Cazaca – pe Ghici – şi te scăldau
Şi-ţi dădeau ţâţa.
După două săptămâni de boală,
Nu ştiam dacă mor sau scap,

A venit o moaşă, de stătea de la noi la deal,
Măria o chema, de la Dăbuleni, de l-a luat pe Nae Banţa
M-a văzut aia – şi pe urmă am început să-nviez.
Când mi-a fost mai bine, m-am ridicat şi m-am dus şi eu
Pe la Ţaţa Ioana lui Miai, dilavale de noi,
Şi când m-am întors, n-am mai putut să urc scara!

Aşa eram slăbită.
Ţesusem pânză multă de bumbac,
Ţesusem cât o sută de coţi
Tu mai crescuseşi o ţâră.
E, asta a fost cu tine.
Născut seara, o să fii noaptea treaz
Şi-o să cam cucăi ziua.

După aia, când te-ai făcut mai mare,
Ai văzut şi tu cum e.

A TRIMIS VORBĂ

Satul e închis ca o cetate,
Totul se află înăuntru. Când vine de la câmp,
Omul parcă trage scara potecii după el.
Ce se petrece în afară e din alt tărâm,
Unde ajungi călare pe pajură,
Ori scoborându-te printr-o fântână părăsită.
Forul român e capul podului văruit,
Ori poiana cu iarbă verde,
Unde vin muierile cu fuste lungi, îmbrobodite
Peste cap, bătrânele cu peşchire
Bărbaţii în nădragi de dimie
Prinşi cu brâu roşu, minteanul pe umeri ca toga,
Moşii în cioareci,
Copiii în camăşuici cusute frumos.
Se strâng cete-cete, duminica, gătiţi şi stau la taină.
Se ţin discursuri după toate legile retoricii,
Chiar dacă oratorul nu e ascultat decât de un câine care stă
Cu gura căscată.
Aici se iau hotărârile mari, de care depinde soarta
Tuturora: când să înceapă seceratul, unde să croim aria,
Cine merge cu boii să aducă vaporul?
(Aducerea batozei şi-a *vaporului*
Se face cu tracţiune animală: zece-cincisprezece
Perechi de boi cu coarne mari, ţepeni în ceafă,
Trăgând industria grea peste dealuri şi vâlcele.
Vara trecută s-a rupt piedica pe coastă-n vale,
Şi Leana, care mâna boii de la oişte – i-a trecut roata vaporului
Peste burtă – şi era şi cu copil în burtă!)

Iei cunoştinţă de geografia satului
Din fugă: ţinându-te de fusta mamei, prin vecini
Mergând cocoţat în car, pe saci, la moară,
Păscând oile şi vacile,
Trimis să chemi oameni pe ajutat, să cumperi ţuică,
Să-mprumuţi sare, o cană de ulei, gaz.
Să aduci de la ţaţa Leana o oală mai mare,
„Că are ea o oală mai mare, de oameni".
Reperele! casa Gogoşicăi începută şi neisprăvită
Casa Leliţei, stând să cadă, „care-şi caută-n sân",
Vreun gard de nuiele, o poartă sculptată,
Câinele rău al lui Florea lui Ghiţă, care
Sare peste poartă, ţapul aceluiaşi, de-mpunge copii,
Biserica veche şi biserica nouă,
Ca două capele ale aceluiaşi ştergar frumos, pus pe umerii satului,
Când se spală pe ochi, dimineaţa,
Cimitirul din vale, cu lilieci înfloriţi.
Te mai poţi orienta şi după Mutu Ioncicăi,
Care vorbeşte parcă scrie
Şi scrie cu tot capul, cu gâtul, cu umerii,
Cu mâinile şi cu picioarele,
Ca şi când s-ar chinui deasupra unei mari jalbe
Către Dumnezeu, francată, şi nu ştie
Unde să pună deştiul.
Buzele moi slobod mereu doar un fel de „ăăă!" „ăăă!"
Bâjbâie cu mâna pe la gură,
Parcă-ar vrea să tragă-afară şi restul alfabetului.
„Săracul, cum să se-nţeleagă ceva,
Dacă se-ngână singur?
S-a pus necazul pe el!"

Mutu stă din vale de Cişmeaua lui Răducanu
Fântânile au toate câte-un nume: Fântâna lui Cristea,
Fântâna lui Petrică,

Fântâna lui Mărinică.
Astea sunt cu cumpănă.
Se află şi multe cişmele, izvoarele fiind la suprafaţă.
Alte repere: vreo poartă cu doliu negru
Şi cu brad uscat.
Niscai boi mari, care se ţin uşor minte.
Şi mai ales copaci: Roşcovul lui Mărinacu,
Roşcovul din poiană, al lui Miai,
Pluta lui Meţ, pe vale,
Cei trei ulmi uitaţi de moarte ai lui Fănică al lui Ion Bălan,
Stejarul Popeştilor,
Duzii lui Gheorghe Ionescu.
Podul lui Giurcă se ţine uşor minte,
Podul cel mare, la fel.
Amândouă din lemn, când vine valea,
Nu se mai văd din apă şi uneori sunt luate la vale.

Veştile din afara satului au întotdeauna ceva
Enigmatic şi ajung la fel de greu, ca-n vremea dacilor:
Sunt scrisori orale, numite „vorbe"
Se spune: „A trimis cutare vorbă".
Se trimite vorbă să se vândă locul acela de casă
Să se facă pomeni,
Unele vorbe vin şi prin vis, de pe lumea cealaltă.
Şi-a doua zi de dimineaţă se duce femeia care-a
Primit mesajul, bate în poartă:
„L-am visat pe cuscrul Ion,
Stătea aşa nebărbierit într-o odaie, în picioare stătea.
Zice, am de toate aici, e bine, dar n-am şi eu pe ce
Să şed jos, din când în când.
Să-i daţi omului pat de pomană".

Poştaşul de vise nu aşteaptă să-i semnezi de primire, ca la
Telegrame,
Se duce şi adresantul rămâne tulburat,
Ia securea şi pleacă să taie blane
De pat.

CARTEA A TREIA
(1980)

DASCĂLUL

I

Venea la şcoală de dimineaţă
Cu demâncarea la el.
Hainele le ţinea îngropate la loc, unde muncea.
Că era lup de muncă. Şi ajungea la şcoală,
Făcea ce făcea cu copiii şi când le da drumul,
Încăleca pe cal şi-o lua peste câmp, la locurile lui acolo.
Se schimba acolo la loc şi muncea până-n întuneric.
Se dezbrăca şi le-ngropa iar, şi pleca acasă,
Acolo la Pârva-n Seculeşti, avea casă cu etaj.
Şi dimineaţa, se-mbrăca, lua mâncarea şi pleca la
Şcoală călare. Şi de-acolo, la loc. Om harnic.
Lup de muncă, spunea Moşu, care-i fusese elev.
Învăţa copiii foarte bine. Îl chema Bulzescu Matei.
A murit, tânăr, săracu! Avea un băiat Ion, se făcuse
Cântăreţ la biserică şi-a murit de tifos,
Până în războiul dintâi.
Au mai rămas două fete, Ioana şi cu Nicoliţa
(Căsătorită cu Mitrică al lui Nete).

II

Copiii erau de toate felurile. Unii mai mari, alţii mai mici
Şi cum învăţau? Aduceau un car cu nisip, îl nivelau
Şi stau toţi grămadă pe lângă el.
Şi aşa-nvăţau literele.
Ştergeau şi iar îl întindeau.

– Ia zii, mă, A – făcea învățătorul.
– Zii şi tu, răspunde elevul.
– Păi, io zisei.
– Păi, mai zii o dată.
Bată-te Dumnezeu să te bată! şi pleca de lângă el.
Pe unii îi „gâdila" la palmă cu o linie;
– Monitor, dă-i atâtea cu dunga şi atâtea cu latul.
Şi alea cu dunga dureau mai rău.
Şi unul zice – cine-o fi fost ăla? – „Lasă-mă, domnule
Învățător, nu mai da cu dunga, că-ți dau un leu,
Mi-l dete tata să iau condeie."

III

Mai era un învățător, care-l suplinea pe Matei,
Unul din Prejoi. Îşi amintea Ilie Chelcea de el:
„Venea învățătorul cu mămăliga la şold".
E, legată într-o batistă, avea şi el acolo
Vreo ceapă!
Şcoala era pe locul lui Gheorghe Banța şi la ea zidiseră
Ilie şi Ion Țuruc, doi frați, meşteri zidari, veniți din
Negoieşti. Ion Țuruc e străbunicul meu.

Iar Ilie a fost tatăl a trei fete:
Lița, Lia (muma alei lu Trică-a lui Gogu) şi Anica
(Muma lui Ilie-al Anicăi).
Ăştia din Negoieşti erau săraci, pe moşie boierească, grecească,
Săteau acolo în Gura Vocnii, o vâlcea, când cobori
În Amaradia.
Acolo era şi-o bisericuță, mititică, aşa cam cât o cameră,
Şi-o fântână cu trei izvoare, o cişmea.

IV

Dar Matei învățătorul, parcă-l văd
Descălecând, lăsând calul să pască împiedicat
Şi el dezgropându-şi de la capul locului
Hainele rele şi sapa,
Schimbându-se cu hainele rele şi-ncepând munca,
După ce-i învățase pe ăia azbuchea, pe nisip.

Aşa se-nvăța mai-nainte
Şi intelectualului nu-i era ruşine
Să vină cu mămăliga la şold.
Nu se rupsese bine de pământ,
Tot în el îşi punea speranța
Şi-o îngropa, cum îşi îngropa hainele,
Ca în lada de zestre,
La păstrat.

IOANA, MUMA

Era muma vitregă
A lui Gheorghe-al lui Ion Țuruc.
Povestea: „Ne duceam, fato,
Tocmai la şuşea la Căpreni,
Munceam acolo. Stăteam câte o săptămână.
Făceam corvoadă.
(Începuse civilizația, țăranii erau scoşi la drumuri,
La corvezi.)
La urmă mă duceam la Gura Țiganului, iarna, desculță
De tot, de luam lemne cu targa. Ei, ba-mi degera, da' ce să fac!
Eram săracă rău, nici ciorapi n-aveam".

Şi bărbatu-su era la Bucureşti, cărbunar.
Vindea cărbuni, să facă bani,
Dar n-apuca să strângă neam şi ea sta desculță.
Şi răsare unul şi zice:
– Vezi că ți-a venit bărbatul mort,
Du-te de ia-l de la Craiova.
Şi-am trimis pe cineva.
Şi până a veni ei mi-au murit şi copiii amândoi.
Şi-am îngropat trei morți odată.
Şi n-aveam de nici unele, n-aveam decât apă-n vadră.
Cum să mai poci?

Şi lui Ion Țuruc i-a murit nevasta
Şi-a luat-o pe Ioana asta. Era tânără şi țeapănă.
O femeie voinică şi frumoasă şi cu putere.
Şi-a făcut cu ea o fată, pe Domnica,
De-a murit la 27 de ani, măritată.

RĂDĂCINA GRÂULUI

Maica zicea:
„Lasă, fată, faceți-vă, fată, copii
Să aibă și ei unde se duce, cu cine să vorbească,
Să se joace.
Că eu am fost singură și nu-mi deschidea nimeni ușa,
Să-i spun și eu o durere.
Șase frați am avut și mi-au murit toți,
De câte-o boală, așa.
Se numeau: Enache, Nicolae, Constandin, Constandina,
Ioana, Dina... Să le faceți colac, că le stăpâniți moșia colea.
(Acum să facă ăștia de le-au luat pământul.
Cercelaru și cu Ciupag și cu Balamuc, ăi de mi-au măsurat moșia.)

Maica a avut moșie multă.
– Ei, zice mama, care seamănă acum
C-o poză de-a maicăi, de e pe perete,

Le-am făcut colac.
Acum nu mai pot să-mi frământ nici mie,
Că nu mai am nici pentru mine putere.
Și baba de la vale (bunica dinspre tată) îi spunea mamei:
– Fată, când ați pune de colaci,
Să vă gândiți și la cumnații mei,
O fată Stanca și-un băiat Nicolae.
Erau niște copii grași și frumoși
Și-au murit pe la 10-12 ani.
Erau frați vitregi cu Ion Bălan.

Şi mama pe toţi i-a ţinut minte
Şi la toţi le-a făcut colac, cât a putut.
Morţii noştri mănâncă şi ei, odată cu ăi vii,
Şi dacă nu le dai colaci de pomană, e ca şi când ai
Lăsa nişte copii fără pâine.
Se uită şi ei cum mănâncă ceilalţi
Şi aşteaptă acolo în grâu, la rădăcina grâului.
Să-ţi aduci aminte şi de ei,
Că ei au ţinut mai 'nainte pământul şi rostul vieţii.

MAMA

Cum să nu fiu bătrână, mă,
Dacă am apucat trei rânduri de treierat de grâu?
Când eram mică, se treiera cu caii şi cu boii.
Se făcea o arie mare, rotundă. Se cioplea
O arie rotundă. O măsurau – şi-n mijloc
Băteau un par – steájer.
Şi-acolo legau doi cai
Şi-i învârteau, până se-nvârtea frânghia după steájer,
Şi la urmă da-napoi.
Şi iar învârteau, în partea ailaltă.
Şi la urmă, veneau oamenii cu furcile, îi întorceau aşa grâul
Şi scuturau – şi paiele de mai aveau spice, le dădeau afară.
Şi treierau, ce mai rămânea – şi-ncolo şi-ncolo.
Şi atunci dădeau toate paiele afară, cu furcile, cu lopeţile.
Strângeau grâul cu lopeţile la steájer.
Muierile măturau aria. Şi venea vânturătoarea.
Da' mai-nainte vânturau cu vântul.
Ce pâine mâncau ei? Numai plesne. Numai bulgări. Caii
Potcoviţi scoteau bulgării pe arie.
Şi la urmă am apucat batoza.
Se băteau cu ea 5–6000 de kilograme pe zi.
Ei, se termină şi batoza şi veniră combinele.
Cu combinele nici că treieri, nici că iei.

Vezi doar grâul aşa-n picioare, şi gata! s-a dus. Nu mai e. La Anul.
Uite, grâul ni-l luară de-a-n fuga. Nici nu l-am văzut
Prin comună. Am văzut maşinile – şi gata! asta a fost tot.
Azi dimineaţă începură seceratul

Şi până acum îl şi-ncărcară şi plecară maşinile cu el la bază
Şi gata. Veniră, strânseră paiele, tractoarele-n urmă ararã...
Şi aşa mereu, două, trei zile
Şi suntem gata scuturaţi de grâu.
Se uită oamenii cum se seceră pe moşia lor
Cu indiferenţă, parcă s-ar secera undeva în Bulgaria.
Nu mai vezi seara fum ieşind pe coş,
Ca n-au lemne şi fac mâncare pe aragaz.
Au început să pună cartofii pe la poartă – un rând de cartofi
În drum de-a lungul gardului.

Ăsta ar fi al treilea rând de treierat.
Uite, apucai şi anul 1960, să văd cum se seceră
Fără să vezi bob de grâu.
– Lasă, mamă, că e bine, nu mai ai grijă
Să mergi să faci oameni pe ajutat, pâinea o iei de la
Brutărie.
– Treaba voastră, eu spusei ce ştiu.

În secerat era, pfu, ce gloată!
Acum nici nu visează că se seceră.
Cu caii se treiera până prin 1910, 1915.

Apoi au început să vină vapoarele, maşina de treierat
Şi Constantin Leancă băga toate paiele, să ţină vaporul încins.
Multe vede omul cât trăieşte şi pate, pate.

CIOCEA

Ciocea secera singur pe la Bocşă.
Trei pogoane de loc de grui,
Ce să facă el singur în trei pogoane?
– Cumnate, da' cumnata nu vine?
– Fir-ar a dă! că nu vrea să vie.
Mai dau şi eu, după aia mai pun oameni, după
Ce-or mai termina şi ei.
Plecam eu acasă, povesteşte mama,
Mă duceam pe la Manda
Şi-o vedeam pe muierea lui Ciocea la poartă,
Punea fluturi pe-o cămaşă.
– Cumnată, cumnatul singur pe-acolo, nu te duci
Să-i ajuţi?
– Ba! Are copii.
Să-şi muncească, să le dea de mâncare.
Şi-ncepea să ocăre:
Lovi-l-ar plezneala,
Găsi-l-ar ăl din baltă,
Găsi-l-aş ţapăn
Până deseară, lua-l-ar boala,
Umple-l-ar jipul!
Că eu n-am venit cu copii la el.
Înţelege-te cu ea.
Ei, copiii erau ai lor, ai cui să fie!

Ea şi-a vândut şase pogoane de pământ al ei
Şi şi-a luat căruţă cu cai.
Se plimba pe la bâlciuri şi numai fluturi punea pe ea,
Cine mai era ca ea?

Şi-ntr-o luni după Paşti s-a certat Ciocea cu Măria.
I-a scos lada cu ţoale în curte şi le-a dat foc.
Au ars toate. Avea palton bun de *carachior,* cămăşi, fuste.
Şi-au ars toate, nu se putea apropia nimeni, că se lua cu
Securea după el.
– Îuu, cămăşile mele, lucrurile mele de la tata,
Să mi le ardă el.
Ea – îi tăia gura în fier şi-n oţel, nu mai tăcea. Da să se
Apropie, el ameninţa cu securea.
– Păi, dacă te-ai făcut a dă! Să vezi tu cum îţi litrosesc tot.
Şi ea a rămas goală. Şi-a plecat la Mitroacă, la deal,
Vezi că ţi-a dat fiştireaua? i-au zis şi ei,
Nu-ţi spuneam noi? Aşa, gura bate fundul,
Te-a luat ăla la rapangele.
Ciocea mai ţinuse una înainte,
Pe Păuna lui Predu, şi aia frumoasă.
Şi s-a dus Ciocea la Păuna, fosta lui nevastă,
Şi-a luat-o:
– Hai acasă, că n-am muiere. A plecat, fir-ar a dă, hai tu.
Şi-a venit aia. Şi când a auzit Măria,
Repede cu valea, a doua zi venea cu valea,
Venea c-o falcă-n cer şi cu una-n pământ.
Că ea era mare, şi fustele mari, parcă mergea cu valea toată.
S-au încăierat până seara
Şi seara a răzbit asta şi-a plecat ailaltă.

Treaba voastră, zicea Ciocea, să-mi rămână una acasă,
Să nu-mi stea curtea pustie
Şi să aibă cine îngrîji de copii.
Măria era muma copiilor, a biruit dragostea de mamă.

IOANA LUI MĂRĂCINE

Are mâinile paralizate, moi
Şi-a văzut-o o femeie într-o zi, şezuse pe lemne,
Migoroşea acolo prin lemne, pe lângă brutărie.
– Da' ce faci?
– Să frâng un băţ, să iau pâinea-n spinare,
Că luai de la brutărie şi nu pot s-o duc acasă
În mână, că-mi tremură mâinile şi-mi pică.
Că mâine e sfântul Ion şi să-mpărţesc şi eu Rinii
(Fata ei moartă până-n douăzeci de ani)
Cum să stau şi eu aşa, să nu-mpart şi eu?!
De făcut colaci nu pot să fac...
Câte mălaie făceam eu şi-am dat săptămâna trecută
Să fac şi eu mămăligă într-o tigaie
Şi n-am putut s-o termin, am mâncat-o mai mult păsat.
– Dar cămăşile cum le speli?
– Cu picioarele. Le pun în albie, pun apă,
Împing săpunul peste ele cu piciorul
Şi trag acolo! Şi le atârn pe culme.

Are cinci copii care-i mai trăiesc, toţi cu avere, cu case,
Toţi în Craiova.
– Şi-am zis să-mi dea şi mie câte 25 de lei pe lună toţi
Şi făceam 125 de lei şi trăiam şi eu.
„E, fir-a dracu, ai lua banii degeaba."

I-a dat în judecată şi-acolo la Craiova i-a-ntrebat
Judecătorul pe copii:
– De ce nu vedeţi de mama voastră?
– Păi, nu ne-a dat nimic!

– Ba le-am dat, domnule judecător, le-am dat pământ,
Le-am făcut case...
– Bă, v-a făcut mari! V-a dat viață, păcătoșilor, și v-a făcut
Mari. Ce mai vreți de la ea? Să aveți grijă de ea.
Și uite cum au.
După vreun an a paralizat și de picioare.
Spunea: „Nu pot să iau sticla cu gaz,
Că nu poci s-o țiu în mână
Și s-o pun pe mine și să iau chibritul
Și să-mi dau foc. Că lumea le îndepărtează
De mine – și gazul și chibriturile.
Nu știu, o fi păcat, că mi-aș da foc,
Da' o fi păcat, nu m-oi mai întâlni
Cu copii ăi morți! Că numai așa aș
Scăpa de viață! Altfel n-am cum
Să-mi fac moarte, că și pentru asta trebuie putere.
Stătea pe-o pătură-n pat.
– Bine, dumneata nu mai ai țoale neam?
– Mai am și eu un rând colo, de moarte,
În troaca aia de cufăr.

Nu mai avea nici dinți în gură.
– Ce-ai făcut cu dinții, că dumneata
Aveai dinți buni.
– I-am frânt în coji de pâine,
Când îmi mai aduce și mie cineva.
Noaptea se deschidea ușa singură,
Că se-nvechise și casa
Și ea se tăvălea până ajungea acolo
Și cu ciomagul în gură, de-l proptea sub broască,
Să nu se mai deschidă ușa, singură, în fața stafiei
Tinereții apuse,
Și iar se tăvălea înapoi,
De se ducea la pat.
Altă dată se târa pe lângă perete,
Până ajungea la drevele ferestrii,

Se prijonea cum putea de ele
Şi ţipa acolo, s-o audă cineva,
Să vie la ea, să-i dea o picătură de apă.

Vorbise c-o femeie, să treacă să aibă
Grijă de ea, un ceas-două pe zi,
Şi-i lăsa casa, după aia.
S-a dus femeia, o dată, de două ori,
Ba chiar o lună de zile. Şi la urmă
A pus tagă. Povestea:
„Păi, ştiţi ce instrucţie făcea cu mine?
Zicea: «Vino de mă-ntoarce şi pe mine
Pe partea ailaltă». Mă duceam, o-ntorceam,
După aia: «Aşează-mi tu picioarele bine.
Pune-mi tu mâna asta sub cap.
Dă-mi nişte apă rece. Nu, că nu mă
Puseşi bine, întoarce-mă la loc,
Dă-mi să mănânc. Ce-mi bagi lingura
Aşa pe gât?»
De-aia nu m-am mai dus."

Ei, femeia ca omul bolnav.
Au venit copiii şi-au dus-o la azil.
L-au luat şi pe-ăl bătrân, care şedea mai demult la ei
Şi-au dat cu
Amândoi în curtea spitalului.
Au murit – ea, la o săptămână,
El, la vreo zece zile. Ăi bătrâni
Erau certaţi. Nu ştiu dacă
S-or fi împăcat acolo.
Şi-or fi vorbit, nu şi-or fi vorbit.
Ce oameni vrednici au fost,
Ce gospodărie aveau!
Asta e bătrâneţea. Aşa-ţi sunt copiii!

RONCIOAICA

Era muma lui Ion Poştaru
Şi mama mă mâna să-mi descânte.
Şi mă duceam la ea şi punea apa-n strachină
Şi lua frigarea şi descânta cu ea, înţepând apa.
Cu mare greutate voia să descânte.
– Numaidecât nu,
Că se pune pe mine la noapte,
De câte ori descânt, se pune pe mine şi nu mă lasă să dorm
Şi mă-mbolnăvesc eu.
– Hai, fă, gagă Mărie, că e bolnavă rău mama,
Te roagă ea să-i descânţi,
Că nu mai poate, ţipă de-aseară.
– E, pentru ea, să fac pentru ea,
Că-mi pare rău de ea. Da' la noapte ţip şi eu.

Şi punea apă-n strachină şi lua frigarea,
Descânta, mai stâmpara câte-un cărbune,
Da' nu ştiu ce zicea.
– Du-te, du-i asta, să dea pe la cap pe-acolo
Şi să bea de trei ori din ea.
Veneam acasă, îi dădeam apa aia şi-i trecea.
– Parcă-mi alină, zicea maica,
Biata gaga Mărie e bună
Şi cum zisă, mă întreba?
„Leacu' de la mine să fie."

Ca să aibă leac, nu da sticla cu apă descântată în mână,
O punea jos. Şi nu lua banii din mână.
Îi puneam jos şi banii – lua din ei doar un creiţar –

Şi eu luam sticla.
„Las-o aşa, ca să aibă leac. Ia-o de jos
Şi du-te, muică, cu ea.

Era o femeie frumoasă,
Roşie, roşie.
Spunea: Am avut, mamă, 4 000 de franci
De argint. Îi aveam îngropaţi după
Sobă, că bărbatu-meu era opincar,
Cumpăra opinci de la Craiova şi le
Vindea la Bălceşti, la târgurile alea
La deal. Cum erau şi Mugurel şi
Fiu-său, Roncea.
Şi la-nmormântarea fie-mea, fiu-meu,
Gheorghe, a scobit acolo
Şi-a luat toţi banii.
S-a dus cu muierea lui şi-a făcut
Casă pe pământul muierii, pe la Ivănescu
La deal.
Şi a rămas baba singură şi fără bani.
Şi cu nişte dureri în creştet fără leac.
Descânta doar la câte cineva cunoscut,
Nu la lume.

DE VIVOR

Când te dor dinții, e prăpăd.
Că de la unul se-ntărâtă toți.
„Nu ți-ai mai descântat de vivor, de ceva."
Mai multe muieri descântau de vivor,
Da' Cismăroaica descânta ăl mai bine.
Descânta: de fofoloace, de pârțuică,
De gâțe, de cleştile capului, de râgnă, de vânt, de
Ales untul, de dânsele, de răsturnarea făcăturilor
De spălarea urii, de-a aduce țaica pe sus.
Şi, bineînțeles, de zgaibă.

Da' cum descânta? Întâi te-ntreba.
Ce boli ai mai avut. Ce boli au avut
Părinții, că astea se moştenesc.
Cum te doare şi unde te doare,
Pe-ăi de ştiu să scrie, îi punea
Să se iscălească pe-o tavă cu nisip,
Să le citească ea caracterul,
Că şi ăsta influențează boala.
Pe ăi de nu – doar puneau deştul.
Apoi te lua la pipăit,
Şi-abia la urmă începea să turuie.
Vorbea, vorbea, cu nişte vorbe
De nu le-nțelegeai, vorbea,
Până se plictisea boala. Doamne, iartă-mă,
Şi fugea. Ce mai, plecai de la
Ea vindecat.
Vedeai pe câte una cu gogoaşa ochilor umflată,
Cu ochiul ochiului mărit, ca la pisici, noaptea.

Cu turtele măselelor roşii,
Gâmfată la faţă,
O mai prâşnea şi sângele pe nas.
Şi se ducea la deal.
Şi mai era şi cocârlită de foame, şontroapă,
Imoasă, cu câte-o hanţă pe ea,
Descheiată, mergând aşa ca hala, răscăiată,
C-o talabă cât stânjenul, călcând prin ştiormine, dacă
Era noroi,
Lovindu-se cu deştele prin bruşi, de era secetă.
– Un'te duci, gagă?
– Ei, mi-a pus una cuţitu',
Fir-ar a breazu să fie, fir-ar a-nchilomănitu!
Şi mă duc la Cismăroaia să-mi întoarcă ea cuţitul.
Lovi-o-ar izdatul de netoată!
– Du-te, gagă, du-te, dacă ţi-a pus aia cuţitul.
Dar dinţii nu te dor, să-ţi descânte de vivor?
– Lasă, că nu-mi arde mie de vivor acùm.

UITAREA

– Fato, uit. Mă arde-aici
(Arăta în creştet). Venii să-mi daţi şi mie nişte...
Uite, că uitai... nişte... elea.
– Elea? Care sunt alea?
– Elea, aşa... îţi vin cam până la genunchi...
– Mă, ţăruşi?
– Nu.
– Araci de vie?
– Nu... uite-aşa... (făcea cu mâinile, ca şi când ai rupe ceva)
Să le dau la scroafă.
– Care dracu de scroafă, mă, că e după Crăciun.
N-ai tăiat-o?
– Am tăiat-o, fată, am tăiat-o.
– Păi, care?
– Aia mare. Grăsuna. Că fusei şi luai
O spinare de pârmaci. Îi legai cu betele
Şi-i adusei în spinare, să-i mănânce scroafa. Şi-i mâncă
– Fi-ţi-ar scroafa a dracu... Poate vaca...
– Ei, ei...
– Şi atunci ce să-ţi dau, mă, foi de porumb?
– Ei, alea, după alea venii...

Aolelea, săracul om, cum ajunsese!
Mama-i vorbea în vorbă, venise după foi de porumb,
Dar ceilalţi, văzând că nu nimereşte vorba,
Ca stă ca un vinovat la rechizitoriu,
Ca unul care nu-şi nimereşte păcatele la judecata de apoi,
Pufneau în râs... Marioara... Lisandria începeau să râdă.
El nu se supăra, zâmbea şi el şi stătea aşa pierdut în

Sensul vorbelor.
– Bine, mă... am un braț de foi, îți dau.
Zicea mama. Ia spune ce face Măria (nevastă-sa)?
Toți ciuleau urechile.
– E rău Măria. I-auzi că să vând grăsuna.
– Poate vaca.
– Ei, ei... Mânzata aia... Şi eu ziceam să-mi fac car
Să mă duc eu cu el pe unde ştiu eu... Să car...
– Sa cari pe deavu... Unde să te mai duci? Ce să cari?
Că zicea Măria că de cum ieşi din curte, te pierzi.
Şi-ai fost odată cu vaca în pădure, v-a căutat toată noaptea
Şi dimineața vaca venea singură de la deal şi tu de la vale.

– Am întâlnit-o şi eu pe țața Măria, intervine Marioara,
Lăcrimând de râsul pe care încearcă să-l înghită.
Zicea: A mai făcut una Niță.
S-a dus la Craiova şi-a venit cu maşina şi n-a mai cunoscut
Comuna. Şi s-a dus până la Drăgăşani.
Şi acolo l-a suit altul în maşină şi el a trecut în partea
Ailaltă. S-a oprit în pădure şi-şi căuta casa...
Aşa e, nea Niță?
– De, fată... ştiu ce vrea să spună. Şi uit repede, că mă
Arde-aici
În genunchi (arăta în creştet),
Toți râdeau, câți erau acolo în drum de taină, şi el se uita
La ei cum râdeau. Aşa blând.

Odată trecea la vale. Îl opreşte mama
– Unde fuseşi, mă?
– Stai să mă mai gândesc. Uite, nu ştiu, uitai.
– La Torica (fata lui)?
– E, e...

Cine ştie ce păcate or fi căzut şi pe capul lui cu
Uitarea asta.
Mumă-sa a fost limpede până a-nchis ochii.

A trăit 96 de ani. Bătrână, o ținea iarna fără foc.
Și băgase stupii la ea-n cameră. Vreo doi-trei.
Și nu putea să-i facă nimeni focul, că ieșeau albinele.
– Dați-mi, mă, și mie foc, că mi-e frig.
Și n-avea nici saltea, dormea pe blană.
– Ei, păi ce? Să mai moară, să mai moară.
– Păi bine, mă, o muri când i s-or isprăvi zilele...
Dacă mai are zile?
Tălpășanca era soră cu Ioncica și cu Frusina.
Niște oameni tari.
Ea nici nu se-ncălța. (Nici Ioncica.)
„Nu mi-e frig, degeră o țâră, da..." Se-mbrobodea peste cap.
Și c-o vestuță de lână pe ea... și trecea la vale desculță
Prin zăpadă.
– Gagă Dină, nu ti-e frig?
– Nu, degeră o țâră, dar se-nfierbântă picioarele și merg.
Așa erau oamenii atunci. Și era mai bine, că erau călîți.
Așa făcea și moașa Anica lui Pătru lui Stan.
Stătea lângă gâște cu nuiaua în mână, desculță pe zăpadă.
Nu punea mintean pe ea. În cămașă și desculță,
Dar pe Dina Tălpășanca, după nouăzeci de ani
Începuse s-o ajungă frigul.
Nu reumatismul, nu știa ce e ăla, îi era ei frig în oase.
Și tocmai atunci fiu-său s-a găsit să-i bage stupii-n odaie.
Nu știu ce i-o fi venit, că el era om bun.
Ei, a greșit și de-aia îl înecă și pe el uitarea.

Ca o apă tulbure care a trecut peste el.
Și-l arde în creștet.
– Ce face, mama ta, mai trăiește?
– Fată, să zic că trăiește... dar nu știu de unde s-o iau...
Dar dacă mi-o arăți, ți-o cunosc...

Într-o noapte, ploua afară și s-a pomenit
Nevastă-sa fără el.
Iese, îl caută. Și când se-ntoarce

De prin curte, el sta sub un
Prun. Dezbrăcat. Sta ciuciulit acolo.
– Ce faci aici?
– Ei, stau.
L-a dus la ospiciu. Şi după
O săptămână merge fiu-său pe la el –
Era cu urechile mâncate de ăilalţi
Nebuni, îl bătuseră –
Se murdăriseră şi-l spălau cu
Furtunul.
El tremura acolo...
L-au luat acasă.

Doamne, Doamne, zilele astea câte le ai,
Le ai, când nu mai poţi, nu ştii
Cum să scapi de ele.

BUDICĂ

– Ia duceți-vă, mă, la cucoana Mariţa,
Să mai îmi dea şi mie nişte tutun.
Cucoana Mariţa era bojeria, că el fuma boji.
Ştii, lumea când seceră, pe unde sunt boji,
Lasă bojii aşa, şi aia era cucoana Mariţa care-l servea
Pe Budică. Îi aduceau copiii – erau toți cu vitele pe câmp –
Foile de boji, el le freca în mână vesel.
– Să-i spui să-mi dea de-ăla mai uscat.
(Alegeam foile să fie mai uscate),
Le lua, le freca în mână şi făcea ţigare,
Avea câte un petec de hârtie la el.

Duminica fuma boji, că tutunul era scump.
Sta cu decoraţiile pe piept şi fuma boji
Din pipă, duminica dintr-o pipă veche, pe care-o tot
desfunda cu bontreciu
Decoraţiile erau din război, de la '77.
Fusese cu Panduru (bunicul lui Panduru, îl
Chema, nu ştiu cum îl chema, nu Gheorghe, Dumitru).
Şi mai era unul Pătru Tudoran şi unul Mitroi.
Ăştia doi au murit. Aveau un tablou la biserică.
Aşa, două crengi, cum să zic, de stejar, împreunate
Şi cu tricolorul în vârf.
Era cât o icoană. Şi scria „Petre Tudoran şi Ion
Mitroi, morţi pentru patrie".
Nu l-am mai văzut tabloul ăsta, era pus la biserica a veche,
Dacă au dărâmat ei biserica, de pe timpul lui Pazvante,
Ce să mai aibă grijă de-o poză a unor bieți eroi.
Pe Budică îl chema Ion. (Era bunicul lui Mitrele şi al lui

Coțoarbă – tatăl mumii lui Cotoarbă.)
Mama l-a mai prins, când era bătrân.
– Era bătrân, vezi, dar mai putea merge cu vacile
La drumul Vâlcii. Avea o vacă neagră şi una albă. Şi
Spunea povesti, spunea şi de la război, cum au luptat ei.
Ascultau ăi mai mari
Şi pe noi ne trimetea după boji.
Scăpata cu o piatră, cremene „Am o cremene bună!"
Şi cu amnarul.
Iasca o învăluia în cenuşă şi-o fierbea.
Se făcea câlțoasă aşa şi moale.
Iasca se cultiva în sălcii...
– Ia suiți-vă în sălciile alea mai bătrâne şi luați-mi
Pălăria,
Că mi-o duse vântul acolo.
– Nu e nici o pălărie.
– Iasca aia! Să mă duc s-o fierb acasă, că mi-o ia altul.
Şi când mergeam pe baltă, Budică ne ruga:
– Mă, intrați voi, moşule, colo-n baltă şi băgați mâinile-n
Nămol
Şi luați lipitori.

Şi-i duceau copiii lipitori şi el le punea pe picioare.
Sta cu picioarele-ntinse şi punea lipitorile şi sugeau
Lipitorile
Reumatismul de la '77. (Atunci zicea el că mersese mult târâş,
târâş
Prin apă, cu şpanga deasupra, să nu se ude.) Şi sugeau
Lipitorile
Din unchiaş până cădeau pline de sânge...
Alea erau doctoriile lui de reumatism,
Că-l dureau picioarele, că erau umflate.
Lipitorile sunt bune la toate, zicea, nu te costă nimic,
Doar că nu țin de cald. Ba şi țin o țâră.

Fuma boji, se trata cu lipitori
Şi duminica îşi punea cele două decoraţii,
Care-i dădeau dreptul să fumeze boji şi să-şi verse
Sângele pe la baltă.

GHEORGHIȚA LUI CEAPĂ

Mitru Ceapă şi cu Tufăriş cântau din caval.
Aveau nişte cavale lungi
De trei sferturi de metru,
De-abia ajungeau cu mâinile pe găurile alea.
Durluiau la umbră acasă,
Ori iarna. Atunci stătea Ceapă în pat, culcat, şi le zicea.
Cepoaica, femeia lui Mitru, rânjea şi râjnea. Şi el cânta.
Ea râjnea boabe, să facă mămăligă.
După aia, cântăreții se opreau şi-şi discutau
Întâmplările de vară.
– Mă, când ne duceam pe la Marmizon!
Pe la Grădina Icoanei! Pe la Antim... Care, mă? Colo
La Antim!
Vindeau ceva, cărbuni, avea oraşul cărbuni,
Cu asta mergea capitala atunci, cu fum, ca satul.
Ei, cu cobilițele cu cărbuni, erau negustori, cărbunari...
Şi la urmă se-ntorceau la vatră, acasă, cu nimic, cu câte-o
Tecşilă după gât, ca Bâțu. Petreceau acolo,
Femeile munceau. Ziceau că au oamenii la Bucureşti
Şi ei veneau cu câte-un caval de-un metru.

Gheorghița, femeia lui Ceapă, era vrenică.
O femeie slabă şi cu ochi albaştri.
Dacă mergeai cu ea la muncă, nu te lăsa să pui jos.
O chemam să ne ajute şi nouă. Şi osteneam. Ziceam:
– Hai, nepoată, să mai stăm jos.
– Ho, mai dăm aşa până pi colo. Mi-arăta un loc.
Când ajungeam, mai lungea iar. „Ho, că tot mai dăm."
– Nepoată, ce ți-a adus nepotu Mihai?

– Nimic. Păi, nu mi-a adus nimic niciodată.
Lua copiii mici cu ea.
Făcea o țâră gaură în pământ
Şi-i băga cu fundu-n ea, să nu plece.
Şi la masă îi lua şi pe ei, să le dea mâncare.
Mânca şi-i ținea şi pe ei în brațe.
Şi odată copilul s-a pişat în strachina cu fasole.
Şi oamenii, câți erau aşezați jos, au început să râdă toți.
Şi femeia de pusese masa a dat să lapede –
Şi Gheorghița a luat strachina:
„Lasă, c-o mănânc eu,
Că mi-e că n-ajunge la oameni
Că mie nu mi-e silă,
Că e copilul meu".
Şi maica (ea avea oameni la secerat, pe Stava)
I-a luat-o din mână, şi-a lepădat-o, a spălat strachina şi-a pus alta.
– Las-o, c-avem mâncare.
Da' cum s-o fi simțit ea de rău, dacă a văzut copilul ei
Că-i făcuse una ca asta!

Aşa munceau femeile ca nişte roabe,
Aduceau lemne cu capul,
Mălaiul îl râjneau,
Că aveau puțini porumbi.
„Mă, râjnii o strachină,
Şi făcui o țâră mămăligă mai proaspătă.

Asta era muierea lui Ceapă, Gheorghița.
Copii, unul a fost Coadă.
Şi altul – ăsta de povestii cu masa –
Era de-o samă cu tata,
A murit pe front, în 1917.
Gogu lu Ceapă. Era un băiat frumos.

Femeile se canoneau mult cu copiii,
Că bărbații, când a-nceput să le miroase lor negustoria,

Când a ajuns şi-n Bulzeşti ceva din lumina Bucureştiului,
Unde vii şi te pricopseşti, că nu trebuie să te mai
Încrezi în pământ,
Se duceau făcuți tâlv la vale,
Vindeau cărbuni prin Dealul Spirii
Şi veneau acasă alicniți, izâniți şi tot muierea
Trebuia să le râjnească.
Iar copiii, mai venea câte-un război,
Plecau... şi parcă n-ar fi fost niciodată.

AMBACU

Pui ambacu pe nişte mâini şi picioare,
Fă treabă, munceşte,
Fugi, aleargă!
Toată viaţa alergi cu ele
Şi zici că de ce te dor picioarele.

Moşu zicea aşa.
Avea 88 de ani, îl trăgea Ionică pe mâini.
– Păi, te dor?
– Păi, mă dor.
Toată viaţa pui ambacul pe nişte mâini şi nişte picioare.
Ce să facă şi ele, săracele, cât să ţină?
Le vine odată vremea. De an am început s-o târomesc.
Sunt ca oaia aia târsână, slabă şi amărâtă. A intrat scala-n
Oase.

– Lasă că Sultana are şi ea peste optzeci
Şi merge tatarigă,
Aşa o vezi pe drum, iute, iute, zicea mama,
Care se văita mai rău decât bunicul c-o dor picioarele,
Dar se gândea să-l încurajeze.
– Ce, că atâta jirfă de viaţă-am făcut!
Prea jirfă mare! Ofta.

Zicea că nu-i place, că acum seara-n sat
E o ţipenie de mormânt,
Nu trece nimeni la deal, nimeni la vale,
Nimenea nu cântă...
– Lasă, tată, că aşa era şi-nainte.

– E, nu era aşa. Da' şi când era linişte, era bine,
Abia aşteptam să vă culcaţi, ca să scriu.
Fusese logofăt şi-i plăcea să scrie. A-nvăţat carte
Pe nisip, cu învăţătorul Matei Bulzescu.
La urmă – pe hârtie. Scria foarte frumos,
Nişte litere parcă le picta.
Şi de multe ori avea penița legată cu aţă de-un surcel
Că tocurile le luau copiii, cele şase fete.
Le căta, dacă nu le găsea,
Lega penița de-un surcel
Şi ce scris scria!

Acum, uite că-l dor mâinile.
„Freacă-mă aşa cu gaz, iaca pe-aici pe la-ncheieturi
Mâinile nu se mai aduc,
Nu pot să mai strâng în pumn.
Mi-au ieşit noduri la deşte,
Mă dor când strâng palma.
Picioarele umflate... of, of!"

MĂTĂUZUL

Ciula îşi cârpea basmaua
Cu un petec mare.
Petecul era mai nou şi basmaua mai ieşită.
Şi se vedea.
– N-avusei nici aţă neagră şi dedei şi cu albă.
– Ce dracu făcuşi, Ioană, aci?
– Ei, păi, o iau la lemne
(Aducea lemne cu capul),
O mai iau cu vacile.

Tata zicea:
– Uite, fir-ar a deavu, un cap are.
Cât e capul de mare? O palmă. Dacă nici în palma asta
N-are ce pune întreg! Cârpeşte şi baticul!
Când oi vedea muierea cu basmaua cârpită
În cap, dacă n-are ea nici în creştet să pună un petec
Întreg,
Să n-o mai văd, mi se-ntunecă,
Merge ca mătăuzul cu petecul în cap.

Cu capul gol nu se pomenea
O femeie măritată. Era ruşine.
Odată ce se mărita
Termena cu capul gol –
Şi punea petecul.

AMENINȚAREA PRUNILOR

Prunii noştri din Răculeţu nu rodeau,
Înfloreau şi prune nu făceau.
Nişte oameni îl învaţă pe tata:
– Să te duci să-i mai ameninţi cu securea.
– Adică, să-i taie? se amesteca Nicolae în vorbă.
El nu ştia obiceiurile vechi.
– Nu, doar să le-arate aşa securea.
– Şi ce să zic?
– „Ori faci prune, ori te tai."

S-a dus tata, într-o dimineaţă,
Şi i-a luat la rând:
– „Ori faci prune, ori te tai",
Îl adusese şi pe Nicolae
Şi-l învăţase ce să zică:
„Lasă, că face la anul".
Îl ierta, trecea la alt prun:
„Ori faci, ori te tai".
„Lasă-l, că la anul încarci carul."

Era în ajunul Crăciunului.
I-a ameninţat tata pe toţi şi-a plecat cu sufletul uşurat
Da' prune tot n-au făcut.
Iar pe ăia buni, din vale, care dădeau roadă bună,
S-au dus unii într-o noapte şi i-au tăiat.
Lemnul de pruni face cărbuni buni.
Ăştia care aveau de lucru la fierar,
Au tăbărât cu securile. Ce să-i mai ameninţe?
I-au tăiat şi gata.

Am rămas fără pruni deloc.
După vreo trei săptămâni s-a aflat.
A aflat cine a fost, s-a dus la ei: Bine, mă orbeților,
Eu îi corconesc și voi vă bateți joc?
Ce să le mai facă? Hoții au pus tagă.

GÂNJUL

Cei mai înstăriți își făcuseră car de fier.
Era o noutate.
Adică avea osii de fier,
Și acolo mult fier pe el,
Legate roatele bine.
Făcea: țaca-țaca-ța! când mergea.
Că mai înainte erau de lemn.
Tot din lemn, numai niște șine pe roate.
Gânjurile erau de ulmi subțiri
(Puieți de ulmi), tăiați și răsuciți.
Făceau focul în curte, pârleau la gânjuri
Până se înmuiau ele,
Gânjul e partea de sus a loitrei, de unde se prinde
Leuca.
Și când se încărca prea tare carul,
Se frângea osia.
„Fă, i s-a frânt osia-n deal" –
Veneau acasă și făceau osii.
Roatele se învârteau greu, vai de vitele alea!
Se rupeau și urechile proțapului.
Și rămâneau iar în deal. Inima era tot de lemn.
Zice: „Mi se frânse inima. Plesni acolo pe gura inimei".

Moșul avea car de lemn și-l tot dregea.
Mereu se rupea ceva. Bleaurile, japița,
Șublele loitrei, șușleții, ciocâlteul, jiglele, cârceia, crucea
cârceii, răscolul, obada, de-i zic ăi mai bătrâni
năplațul – nimic nu se mai ținea. Ba se rupeau cuiele, tot
De lemn, ba osia, ba fusul osiei, ba podul osiei, ba stragalia

Ba inima. Şi dregea, dregea în curte.
– Nu-l dai deavu, să-ți faci un car de fier, că eşti om avut.
– Nu, că e bun, nu mi s-a mai rupt din hăl-an!
– Care hăl-an? sărea maica.
– An vară, fa!
– Ce an vară? Alaltăieri e an vară?
Nu te-a lăsat colo pe Bisa,
S-a fărâmat, s-a făcut surcele?
Toată lumea are cară de fier, tu te canoneşti breazu.
Nu vezi că s-a făcut împilostrit,
Nu vezi că nu mai ai ce drege?

După aia Moşu s-a-nfuriat,
Şi-a luat şi car nou, şi căruță,
Mergea ca sucala.
Ce car, ce căruță!
Dar tot îi mai plăcea să dreagă şi la ăl vechi,
În curte, când avea timp.

SECERELE DE OS

Spânu secera şi lega la grâu.
Şi pe grâu, ştii, trebuie să te laşi cu genunchiul,
Când faci snopul.
Şi el avea pantalonii rupţi în genunchi.
Şi i-a întors cu turul înainte,
Ca să poată lega.
Aşa a venit la loc.
El lega în urmă, după femeile care secerau înainte,
Vorbeau tare, râdeau, cântau. Era frumos la muncă.
Şi la masă, Măria Bălii dă cu ochii de el
Şi i se pare ceva greşit la el. Îi ia sama bine
Şi începe să se-nchine.
– Mă, tu te uitaşi, mă, azi-dimineaţă
Cum luaşi pantalonii?
– Păi, cum îi luai, fă, cum îi luai?
Se făcea Spânu că nu ştie.
– Păi, nu vezi, mă, că te-nchiotoraşi la spate?
– Nu ştiu, că mă sculai de noapte.
– Nărodule, du-te colo-n vale şi-ntoarce pantalonii,
Că se schimbă vremea,
Se mai pune vreun potop, ne-apucă-aci
Şi tu nici nu poţi fugi aşa cu turu-nainte.
Mă, dacă te trăsneşte cumva,
O să se mire lumea, cum te-a răsucit bubuitura
În pantaloni, de ţi-au venit nasturii la spate,
Ca la muieri.
Era un râs!...
Spânu, serios, se uita pe el
– Da' ce-au pantalonii mei, că eu aşa-i port demult

Şi n-am observat nimic.
Şi Ana, fata lui, îi ia apărarea:
– Mărie, păi să lege snopii,
Că se lasă cu genunchii colo şi-l înţeapă cornecii.
Dar Măria nu-l slăbea deloc.
Sta cu mâinile-n şolduri şi se minuna:
– Ia uitaţi-vă voi la ăsta! Păi, bine, mă nărodule...

Aşa era la secerat, distracţie,
Orice întâmplare era bună de râs.
Femeile, cum mergeau aşa cocoşate, ca secerile din mâna lor
Ore întregi,
Că nu ştiai, seceră cu secera ori cu ele însele
Sunt nişte secere sticloase, de oase,
La masă se mai destindeau o ţâră.
– Spânule, când oi muri, să vii să-mi duci sfeşnicul,
Că ţi-am făcut prosop frumos
Cu podul Jiului cusut.
Da' vezi cum te îmbraci,
Că-mi întorci *procestiunea*-ndărăt,
Dacă-mi vii tot aşa cu turu-nainte...
– Lasă, fă, când o să fii moartă, nu te mai uiţi tu acolo,
La nădragii mei...
Tu te uiţi în sus şi numeri stelele
În continuare, de unde-ai rămâne-n ziua aia
Cu număratul.
– Păi, de ce să le ţin eu socoteală, mă,
Nu sunt socotite?
– Ba sunt, da' fiecare trebuie s-o ia
De la început, să vadă că lipseşte una.
Şi „Leatul" – aşa-i zicea ea lui Spânu: „Leatule",
S-a ţinut de cuvânt, i-a dus sfeşnicul.
(El şi cu Mărinică, cum or fi împărţit podul Jiului
De pe prosop nu ştiu!)
Au găsit-o moartă, după vreo trei zile.
Era cu lampa aprinsă, cu mâna atârnată

Şi cu ochii deschişi la lampă.
Şi nişte găini, care dormeau cu ea,
Săreau pe geam în sus, râcâiau cu ghearele să iasă.
Speriate de linişte.
Spunea ea: „Pe mine mă găsiţi moartă,
Că n-are cine veni la mine.
Da' eu seara, dacă mi-e rău,
Mă dau jos din pat şi mă primenesc,
Mă gătesc de moarte.
Dau lampa mică şi-o las aprinsă, să fie lumânare".

CÂRSTEIUL

Coadă al lui Ceapă a luat într-o zi la păscut vacile unchieşului
Ion Stanciu (care-i era unchi). Ăsta se cam ţinea de
Drăcii, Coadă ăsta. Se ţinea de zgoande. Le-a prins pe câmp,
Le-a legat şi le-a ascuţit coarnele cu briciul.
Seara le-a adus acasă, cu coarnele ca andrelele.
I le bagă în curte.
– Ţi-adusei vacile, unchiule. (N-a spus că sunt ciungărâte.)
– Bine, mă, îţi mulţumesc, da' nu mai vii şi tu încoa'
Să-ţi dau un ou?
– Nu mai viu, că mă strigă mama.
Abia când a văzut ăl unchiaş coarnele vacilor aşa:
„Fir-ai al iacacui de hoţ, ce-mi făcuşi tu mie!"
Da' ăla se dusese, fugise.
Acum vacile împungeau toate *elea* prin curte.
Găini, raţe, oi,
A ţinut muierea de vaci şi le-a retezat el coarnele
Cu fierăstrăul.
Au mai stat vreo două zile, l-a chemat cu vacile.
Copilul lui Ceapă era curios că nu-i zice
Unchi-su nimic. Vede coarnele tăiate şi tace şi el.
„Ei, a uitat."
Şi moşul se opreşte lângă o crăpătură:
– Mă, Costiţă, vino-ncoace că intră un cârstei
În gaura asta.
Bagă mâna tu, să-l iei. Uite-aici, bagă repede mâna!
Şi-i arată locul cu un furcel, pe care-l
Avea în mână, în loc de ciomag.
Copilul repede, să prindă cârsteiul.
Se apleacă, se uită-n gaură şi moşul haţ! cu furcelul

I-l propteşte după gât şi-l prinde cu gura-n pământ.
Şi-l judecă:
– E, fir-ai iacacui, ce-ai avut cu vacile mele?
– Că nu io, că nu ştiu cine le-a prins în pădure...
(Cine să le prindă? Draci!)
S-a smucit şi-a scăpat, dar l-a trecut o ţâră năduşala
Când s-a văzut el prins de gât cu furcelul,
Ca în jug şi băgat cu nasul în crăpătură.
Ş-i era frică să nu sară şi cârsteiul să-l muşte de nas.

A zis şi Stanciu că s-a răzbunat.
Da' copilul vine odată pe la el,
Îl strigă şi când se apropie moşul, sparie un porc care
Era în prispă, fuge porcul şi-l ia pe moş călare.
– Îu, fir-ar iacacui, te ţâi de câra mea,
Să mă omori.
Şi i-a mai făcut Costică al lui Coadă al lui Ceapă una:
Moşul creştea raţe.
Şi băiatul vine c-o undiţă şi pune boabe de porumb în ea.
Balta era di la deal de casă. Şi aruncă undiţa în apă.
Sta liniştit pe mal. Raţa se repezea la bob
Şi el doar o trăgea...
Aşa i-a pescuit vreo cinci-şase,
Nu să le mănânce, unele mai scăpau vii,
Aşa, de plăcerea necazului moşului.
– Bine, mă, de-aia mă canonesc eu cu ele,
Le toc vrej şi le mestec şi cu câte-o troacă de nisip,
Ca să le ţâie de foame, ca să mi le tragi tu din baltă
Cu bobul? Jap! cu ciomagul după el. Dar ăla, sprinten,
Era departe. Aşa era Coadă al lui Ceapă când era mic
Numai năsărâmbe făcea, mai ales cu unchi-su Stanciu.

VÂLNICUL DE LÂNĂ

Începuseră să se năstimească poamele.
Când se scutură florile se năstimesc poamele,
„Iete cum se năstimiră porumbele", zicea Moşu Pătru.
Iarba se ivise e-he demult, la faţa pământului.
Stăteam pe ciuci în grădină, să văd cum se iveşte
La faţa pământului fasolea. Ea iese cu bobul în cap.
Inima aia se face în jos şi bobul se sparge şi iese cu el
În cap.
Mariţa de la Moară trecea c-o hâţă de vite
Şi-o landră de câini după ea.
Şi ea cu chitara pe după cap.

Şi-atunci plecam şi noi cu vacile pe Dos,
Pe unde nu ajungea niciodată soarele şi era zăpadă
Până târziu, prin văgăuni, dar mai vedeai şi iarbă
Şi mai încolo, în Vâlceaua lui Niţă, dam de Moşul Pătru,
Cu boii lui mari cât malul, cine îndrăznea să dea boii
Să se apuce cu ai lui?
Dar erau blânzi, nu se luau după ai noştri, nu-i scrijiiau.
Şi-l tot miglişam să ne spună poveşti.
Nu trebuia să-l rogi mult.

Mă, neamul nostru e mare.
Străbunica noastră, o chema Sora, era frumoasă
Şi mocanii treceau de la Sibiu cu oile, se duceau
La Dunăre.
Erau păduri, pe-aici, nu erau locurile muncite.
Şi coborau din munte vara la câmpie.
Şi un cioban de la Alun s-a îndrăgostit de fata asta Sora

Şi trecea un popă şi i-a cununat sub Gârniţa frumoasă,
Ea era îmbrăcată cu vâlnic de lână, cămaşă cusută cu arnici,
Opinci în picioare,
Şi ciobanul, îl chema Radu,
A făcut casa aci.
Au făcut copii şi i-au numit după ea.
El avea un frate acolo la Alun, care era sterp.
Şi le trimetea vorbă, să se ducă nepoţii, să le treacă muntele Moştenire.
– Cum, avem noi un munte al nostru? ne înfierbântam noi.
– Aveam, dar staţi să vedeţi. Moşu Pătru ofta.
– Ce să vedem... uite-i coló... că tocmai se zăresc,
Care din ei?
– Ho, staţi să vă spun, că muntele nu se mută din loc,
Da' nu mai e al nostru, că
L-a dat ăla la neşte nepoţi de buric.
Au luat ăia mireazul şi gata.
Bunicii mei, oameni îndărătnici, de!
A deavu ţâcă de oameni, moi.
Le-a trimis vorbă să se ducă, le-a trimis, până
N-a mai putut. Au şi plecat de mai multe ori...
Şi se punea ploaia, ori vreo ninsoare şi se-ntorceau.
Şi-atunci sterpul a dat moşia la nişte nepoţi de buric,
(Copii moşiţi de el).
Când s-au mai dus ei, mai încoa, unchiaşul murise
Şi pământul îl dedese.
– Cu munte cu tot?
– Cu.
– Şi voi... un străbunic de-al babei voastre
Era de la mare. Îl chema Matei.
Era marchidan. Venea cu cămila cu mărfuri, pânzeturi,
Barişe de-mpropozit aşa, un fel de batice.
Şi s-a dat în vorbă cu fata lui Drăghicioiu.
Şi ăsta n-a vrut să i-o dea.
Şi la urmă el s-a dus şi-a venit c-o pereche de desagi
Cu aur. Şi-a făcut casă aici şi-a cumpărat pământ mult

Cu aurul ăla.
Asta e obârşia babei voastre, Măria Ciucă.
– Şi-a moşului Ion Bălan?
– Păi, nu vă spusei? De la munte...
Uite cum s-a-ntâlnit muntele cu marea,
Mă gândeam, alergând să-ntorc boii, care intraseră
În grâul lui nea Miai. Ş-atâta ar fi trebuit,
Să mă prindă Tropânel c-au luat boii o gură de grâu.
Să crezi, să nu crezi poveştile lui moş Pătru?
O bază, cât de cât, tot trebuie să aibă şi vorbele
Unui bătrân, doar nu le scornise el,
Aşa le auzise din vechime.

BIZADEAUA

Ce-mi stați ca niște bizadele aci-n drum, cu mâinile-n
Șolduri?
Bă, bizadea! Bizadeaua dracului!
Bă, puță!

De obicei copiii erau bizadele,
Noi care îi încurcam pe cei mai mari,
Ședeam în picioarele oamenilor.
„Să pună mâna să lucreze – auzeam –
Să pună turul la tânjală, că aici e de tras!
Da' cine cred ei că sunt, să nu facă nimic?

Asta o spunea Catalina lui Ioane la ai ei.
Avea vreo 15, un pluton întreg,
Și i se părea că mănâncă mult.
Ce să mănânce, că rar apucau să se sature.
– Bă, gămane!
Altul era marda. „Marda dată ninciu!"
Și dacă unul nu lua lingura repede din strachină
I se părea că e moale, nu e nimic de capul lui.
– Ce te linciureşti aci?

ORBIREA

Constanța era bătrână, de 79 de ani.
Şi s-a dus la fie-sa, la cules de vie.
A zis că acolo o putea şi ea.
Şi două zile a cules. Şi dimineața a treia a zis
Să plece acasă.

„Şi mi-au dat cam două chile de struguri într-un coş
Şi două chile de must.
Mi le-au pus în cap, la poartă.
Şi-am mers de-acasă, de la fie-mea până la popa.
Cât să fie? nu-i cine ştie ce cale, vreo sută de metri.
Şi-acolo odată n-am mai văzut.
Casele, linia, copacii, toate s-au dat la o parte,
S-au întunecat. N-am mai văzut neam. Mă trăsei
Binişor lângă gard, unde ghiceam eu că trebuie să fe
Gardul,
Că ziceam că trece vreo căruță.
Şi veneau nişte copii de la vale, se duceau la şcoală.
– Mă, muică, ia veniți voi până aicea.
Mă cunoaşteți voi pe mine?
– Te cunoaştem. Eşti Constanța de la fântâna de la deal.
– Luați-mă şi pe mine să mă duceți acasă.
Şi m-a luat unul de mână şi unul mi-a luat coşul
Şi m-au dus acasă.
Ziceau: „Calcă pe-aici, calcă pe-aici".
Ce să fie, parcă-nvățam să merg de-a buşilea.
Când m-a văzut Nicolae, zic: „Mă, orbii, nu mai văd,
Nu mai văd deloc. Deloc. Nu văd".
„Păi uite, stai şi tu aici pe marginea patului."

„Şi ce să fac?"
„Păi, ce să faci, aşteaptă, poate ţi-o veni vederea."

Ce să-i mai vină? Draci!
Se văieta ea mai demult: „Fată, mă glodesc ochii.
Mă glodesc aşa".
Ba după vreo două zile parcă a-nceput a i se năzări.
S-a sculat, ce să facă, şi-a-nceput să umble.
„Parcă trec printr-o ceaţă,
Aşa pe vârful unui munte,
Şi vin pale de ceaţă şi la urmă iar se limpezeşte
Câte o ţâră şi vezi în jos."
– Şi ce vezi în jos?
– Ei, ce să văd? Prăpastia. Lucrurile din jur,
Dar odată încep să se-nvârtă toate în jurul meu
Şi toate culorile se fac una, aşa cenuşie, şi la urmă
Neagră.
Au! şi ce colorat vedeam înainte!
Aia era turchează, aia era pambrie, aia...
Ţi-era drag să te uiţi la ele...
Şi-acum întreabă-mă cum e lingura că nu ştiu cum e.
A-nvăţat-o una să bea ceai de leuştean,
Poate fi de la tensiune, care-a urcat la ochi,
Poate şi-o reveni. „Din frunze, din cotor – le fierbi
Le clocoteşti, dai oala deoparte şi-o acoperi
Şi-l laşi ceaiul o ţâră,
Cam cât ai număra până la o sută, şi-l bei."

Nu i-a fost mai bine, nu i-a fost mai rău.
„Că mai rău decât atât?"
Da' se canonea mereu, că trebuia
Să aibă grijă de ea. Că degeaba faci copii, dacă nu vine
Unul să-ţi aducă o cană cu apă, când nu mai poţi.
„O da sfântuleţul Dumnezeu
De-oi termina şi cu viaţa asta",
Zicea.

Acum bărbat-su, Nicolae,
Vărsase sânge şi murise cam de vreo lună.
Ea stătea ţeapănă, aşa, şi i se umflaseră venele.
Şi când au băgat-o în albie, s-o spele,
Dădea şi ea, sărăcuţa, cu mâinile cu apă caldă pe picioare.
– Cum ai făcut, că parcă ieri ţi-a fost mai bine?
– Am spălat şi eu cămăşi, am făcut şi eu o ţâră mâncare
Şi-am căzut azi-noapte.
M-am bucurat că-ncepusem iar să văd
Şi-am ieşit şi-am pus mâna
Şi-am pipăit toate lucrurile mele,
Toată casa, uşile, geamurile,
Am mers la frasinii din curte
M-am uitat pe la unghete, prin pod.
Am spălat oalele –
Acum s-alege praful.
Rămân toate de izbelişte.

Nici n-a-nchis bine ochii,
C-a venit fata, i-a fărâmat casa şi a mutat-o la ea
Ca să facă un şopron.
Frasinii i-au tăiat – în curte au
Crescut bălării.

D-apoi ce să te mai miri?
Mama lui Nicolae, Curcăneasa,
Când a murit bărbatu-său,
A pus busuioc la ureche
Şi-a jucat. „Ha-ha-ha!
C-am scăpat de dracul."
Şi jucatul ăsta s-o fi moştenind.

SCARA VIEȚII

Mândoiu ăl bătrân a făcut o casă bună,
Cu trei camere. Şi-a avut patru copii.
Fata a mare, Nicolița, a murit – i-au căzut toți
Dinții, la urmă o buză. A murit. Ăi trei băieți
I-a însurat, fiecare în casa lui şi ălui mic i-a dat
Casa aia, a de sta el în ea. Doar o isprăvise de făcut.
Şi să rămână şi ăi bătrâni cu ei, într-o cameră.

Acum, se însoară ăsta ăl mic şi ia o zgripțuroaică,
Un sudam de muiere.
Nu putea s-o sufere pe soacră-sa deloc.
Mândoiu moare. Nevastă-sa nu se-mpăca neam cu nora.
Nora zicea: „Intră tu în casă, da' să vedem pe unde mai ieşi"
„Păi, bine, fă, da' nu e casa mea, n-am făcut-o eu,
Fereştile, uşile, totul?! Că tu ai venit la de-a gata,
Ai nimerit ca găina oarbă-n grămada cu boabe,
Cum să n-am nevoie să ies şi eu din camera mea?"
„Nu ştiu, te priveşte. Ieşi din camera ta pe unde vrei,
Dar nu pe uşă, să treci prin dreptul meu." (N-aveau două
Uşi, ieşeau pe la foc.)

Mi-a-ncuiat uşa într-o zi, povestea a bătrână,
Ş-am stat încuiată-n casă, că n-am putut să mai ies.
Când am scăpat de-acolo, n-am mai îndrăznit să mai intru pe la ea.
Ce să fac? Am pus scara de la pod şi intram şi ieşeam pe Fereastră.
– Da' mâncarea cum o făceai, Mărie?
– În curte. Aprindeam focul în bătătură şi făceam acolo.

Ce! da' era greu! Ce! Să te duci tu să iei mălaiul
Din casă, la urmă să cobori cu postava pe fereastră.
Fugi înapoi, pe scară-n sus, cu postava, s-o duci...
Ei, m-am canonit aşa, până n-am mai putut.
A venit alt băiat, urmatecul, şi-a zis: „Mamă, hai
La mine. Că dau în ea şi mai intru şi-n puşcărie.
O omor fir-ar a dracu! Bag sâmceaua-n ea...
Las-o aci, dacă frate-meu e aşa de tont, de se uită el
Cum fierbi oala cu legume sub dud şi nu te cheamă
La vatra dumitale, că-i e frică de zăltată...
E năred, mototol. Şi pe asta dac-o mai văd o dată
Cât e de umflată, să vezi ce se dezgâmfă.
Îi dau una de-o lipesc de el. Mucedul cu rîncedul –
Se-ntâlniră. Hai la noi."
M-am dus acolo şi-am scăpat de chin.

Făcea numai cruci în mălai, să nu iau eu din mălai.
Netezea mălaiul şi făcea cruci. Apoi, semne la untură,
În garniţă. La carne. Avea slănină şi-aşa o scrijiia,
Să nu tai eu.
„Mă, ce tot scrie asta pe bucate? Că eu nu ştiu
Literele astea? Ce babilonie-mi face ea pe slănină,
Cu cuiul?"
„Nu ştiu, mamă, are ea semnele ei."
„Mă, fir-ar a deavu cu semnele ei, ce sunt eu să-mi
Dea ea mie cu nart? Topsăcata asta?" „Mamă, e muierea
Mea, ce te bagi?"

Ei, cum-necum, am urdinat o vreme pe fereastră,
Intram ca albina-n stup,
Pe urdiniş, n-aveam loc să încap şi eu pe uşă
Ca toată lumea. Că dacă trăia ăl bătrân...
Aoleu ce s-ar fi ales de şalele ei... Da' aşa...

Ei, rea e şi bătrâneţea,
Ferească Dumnezeu să ajungi să simţi scara vieţii

În spinare. S-o mai şi muți di coló coló.
Că bătrânețea vine cu paşi mărunți,
Şi copiii, dacă nu sunt toți buni,
Zbori pe fereastră ca brabetele...

FOAIA DE ZESTRE

I-a făcut Moşu foaie de zestre, când s-a
Logodit mama.
Au venit Dobrescu, Petrică al lui Nete, Riţa.
Moşu scria colo la masă-n vale, la fereastra
De unde se vedeau toată valea şi dealul, până
La Drumul Vâlcii.
Era bucuros şi că are prilejul să scrie,
Cu literele lui mari şi frumoase, caligrafice,
Parcă fiecare literă era şi ea tot o zestre,
Fiecare cuvânt.
Bucuros şi că-şi mărita fata a doua
După un om şi cu armata făcută (şi armata şi
Războiul prim,
Dar atunci nu începuseră să se numere).

Şi scria şi, după ce termina cuvântul, se întorcea să
Vadă ce efect are asupra ginerelui şi asupra
Martorilor?
Că-l şi silabisea, crezându-i pe-ăia neşcoliţi de tot
Poate,
Ori aşa, ca să dea importanţă zestrei:
– Zece pogoane de pământ.
– Zece, repeta Petrică al lui Nete, cu glas nesigur,
Din care ar fi reieşit că e cam puţin.

Era martor din partea băiatului
Şi nu trebuia să se arate că rămâne cu gura căscată de
Atâta bogăţie.
– Zece? făcea Riţa, sora ginerelui. De ce numai atâta?

– Am şase fete, le dau la fiecare câte zece pogoane,
Răspundea Gheorghe Ionescu, punând nisip pe hârtie,
să sugă scrisul.
„Nu împrăştia atâta nisip, că mai suge vreun pogon",
Zicea ginerele, şi la urmă, văzând că socrul nu are
Chef de glumă: „Mă, hai să lăsăm omul să scrie,
Ce-l tot ţinem de vorbă?"
– Salba, cu doi galbeni mari şi vreo zece mici.
– Tată, pune şi icusarii ăia.
Mireasa tocmai intrase
Cu nişte pahare de ţuică.
– Bine, fa, că-mi aduseşi tu aminte, era să uit.
Şi să scriem şi banii: două mii de franci. Uite
Livretul aici.
Pe urmă au fost trecute în foaie şi ţoalele:
Scoarţe, velinţe, fuste, rochii, cămăşi.
Şi pe urmă s-a făcut socoteala câţi bani fac.
– E, eşti mulţumit?
– Mulţumit, zice tânărul cu Mărăşeştiul făcut,
Acolo luptase. Am făcut eu faţă pe front unor
Situaţii şi mai grele.
Dacă asta e tot ce-i dai? Dar vezi că pe fată
N-o trecuşi acolo. Toţi au început să râdă. Se vedea
Că sunt mulţumiţi.
– Fata o iei separat, zâmbeşte şi socrul. Nu mai are loc pe
Foaie şi mă doare de când scriu, atâta avere.
Mare pieişte îţi mai fac şi copiii ăştia. Uite
Scriu de-un ceas.
Sunt altele cărora nu le dau părinţii o stramură de ceva.
Toţi ginerii or să plece înjăpşiţi de la mine.

Şi asta a fost foaia de zestre a Nicoliţei lui
Gheorghe Ionescu.
La urmă au băut ţuică
Şi s-a hotărât cununia şi nunta.

Se făcea foaie de zestre şi pentru ginere.
Tata a avut:
Doi boi, plug, car, casă, unsprezece pogoane de pământ.
Ginerele avea obligatoriu cojoc mare, care se trecea în
Foaie. Nici nu se făcea ginere, dacă n-avea cojoc.
Numai sărăciile n-aveau.
Două cojoace mari îşi aminteşte mama să fi fost la noi în
Pod: unul al lui Moşu, şi altul al lui taică-su,
Al lui Ion Ţuruc.
Şi muierea venea cu scurteică de pluş. A maicăi era
Piersăcie,
Era îmblănită cu cojoc. Pluş pe deasupra
Şi cojoc pe didijos. Şi avea vulpe pe după gât, de venea
Aşa până jos. Le zicea: sangepi de vulpe. Asta era podoaba
Muierii. Treceau pe zăpadă cârduri cârduri, că se făcea
Govie la Ştefănescu, ori mergeau aşa gătite la nunţi,
Femeile,
În toate culorile de scurteici.
Şi Fănică al lui Ion Bălan a avut cojoc.

Şi după ce-au beut ei toţi ţuică, şi-au râs, au
Fixat nunta la 10 de ianuarie 1921. Au pus totul
La cale, au plecat.
Şi la poartă Riţa şi-a adus aminte: Da' scurteică?
S-au întors.
– Nu, că nu-i dau scurteică, a zis Moşu. Eu fetii mele
Nu-i mai dau scurteică, îi dau ceva şi mai şi: îi dau
Palton!
Ieşiseră atunci paltoanele în România, tocmai
Se schimba moda în
Comuna Bulzeşti. Un moment de tăcere,
Nici unul nefiind prea sigur ce e cu paltonul,
Ce fel de rang are, dacă e mai important
Decât scurteică, sau nu.
– Am dat 500 de lei pe el, adăugă Moşu, cinci sute de lei
Sunt bani.

– Da, cinci sute de lei sunt bani.
Ei, era după război şi nu se mai găseau lucruri
Nici bune, nici rele. Ieşiseră nişte răcuini,
De te vezi prin ele. Lucruri rele, de-alea parcă erau de
Pătură. De-aia socrul uitase să scrie în foaie.
– Şi la urmă, se încrunta el, fata mea nu era de măritat...
Că ziceam să mai aştepte un an doi, să se dea moda-napoi
Şi s-o mărit cu toate alea, cum se face la noi.
– Cum îţi stă, stimată domnişoară, paltonul ăsta,
Zicea Petrică al lui Nete, ia să-l vedem şi noi?
– Îmbracă-te, muică, încearcă-l, se bagă maica în vorbă,
Că ăştia n-or fi stat decât aci la Gura Racului, n-au mai
Ieşit şi ei la Craiova, să vadă cum se poartă acum
Fetele, că scurteici nu mai poartă decât babele.
Fata iute, iute scoate paltonul din ladă, de la naftalină,
Aşa cocoloşit, îl îmbracă, se-nvârte de două ori printre ei
Şi-ncepe să plângă...
– Lasă, nene, că-ţi fac eu ţoale... Şi scurteică şi tot ce
Vrei, sare băiatul s-o-nbune. Da' mantaua asta mai bine n-o
Iei, că-mi aduce aminte de front.
Au mai băut o ţuică şi-au plecat.

Povestea mama mai târziu că în foaia de zestre
A lui Moşu erau trecuţi şi „doi râmători".
– Tată, ce dracu de râmători sunt ăştia?
– Porci, fa.
Vezi, înainte nu le zicea porci, le zicea râmători.
Iar la maica erau cotare, vâlnice, scoarţe, galbeni.
– Şi foaia noastră de zestre unde e, mamă?
– Păi, n-a mai fost, că s-a terminat hârtia la voi.
Cum a ieşit la nunta mea paltonul, aşa a ieşit la voi
Să nu se mai dea nimic.

CREŞTINUL LUI DUMNEZEU

Tilina a născut un copil.
Şi copilaşul era amărât, şi murea.
Era un copil amărât, nu era de ajuns,
Şi Tilina... o apucase pe câmp, acolo l-a adus pe lume.
Şi-o femeie, care era cu ea, zice:
– Aoleu, stai să vin cu nisip.
Şi-a venit c-o strachină de nisip, ori de pământ,
Ce era pe-acolo, i-o turnat copilului în cap...
Şi-i zicea de-ale botezului, că ce să mai apuce
Popa să vină? Ar fi murit până-atunci.
Şi-i vântura aşa nisip în cap, şi-i spunea pruncului:
„Tatăl nostru care le eşti în ceruri", accentua pe acest *le*
Aşa cum auzise ea. Adică *le* este în ceruri, amărâților ăştia,
Nisipul urmând să-i ia nefericitului păcatele strămoşeşti.
„Se botează robul lui Dumnezeu... zi-i fa un nume..."
„Păi uite că nici nu ne-am gândit"... „Zi şi tu Gheorghe...
Gheorghe"
„Sau, nu... îîî..." „Hai mai repede, că moare."
Atunci „Gligore"... „...robul lui Dumnezeu, Gligore.
În Numele tatălui şi-al fiului şi-al sfântului duh, amin."

Şi ăla, Gligore, murea.
– Apucă de muri şi el creştin, că-i zise aia
De-ale botezului, spunea femeia seara acasă...
L-am botezat cu pământ,... ei, dacă n-am avut apă!
Da' pământul se găseşte tutindenea... Altceva era dacă se
Năştea şi el în sat, să fi murit cu popă...
Da' bine că l-am botezat.

Copiii aceştia botezaţi cu pământ pe cap erau
Creştinii lui Dumnezeu. Aşa le zicea. Nu erau îngropaţi
În cimitir.
Pe Gligore l-au înmormântat în grădină, la rădăcina
Unui pom.
Aşa se îngroapă ăştia.

Câţi copaci cu îngeri la rădăcină,
Ce cântece de leagăn în coroanele verzi
Ale pomilor, se gândesc bietele mume, când culeg oftând
legumea...

INSTRUCȚIA

Jurebie se întorsese proaspăt din război.
Războiul greu, stătuse mult pe-acolo,
Fusese pe tot frontul, luptase şi la baionetă şi
Îl şi muşcase pe unul de beregată, când s-a pomenit fără armă – Şi
Scăpase.
Acum ajunsese acasă şi să se bucure şi el de
Viață, de pace, de casă, de brazda de pământ.

Stătea în genunchi în fața muierii,
O mângâia şi-i comanda cum să-i dea țâța.
Dar în loc de vorbe dulci îi veneau, cum zisei, comenzi.
Că după atâta amar de militărie – fusese şi
Fruntaş –
E greu să treci aşa dintr-o dată la vorbe civile.
E ca şi când ai fi petrecut în străinătate,
Şi nu prea mai nimereşti pe româneşte.
Ce să şezi la taifas cu muierea, o inferioară,
Dacă tu ai fost gradat pe front şi-ai primit şi
Virtutea militară? Îi comanzi şi gata.

Asta şi făcea ăsta, voinicul.
„Stângul! Dreptul! Dreptul! Pluton comanda
la mine..."

– Mă, ce instrucție o fi făcând ăla acolo,
În puterea nopții?
De afară se auzea, că era uşa deschisă, era cald,
Şi casa lui lângă linie. Fără gard, fără poartă,
Ca la Pătru,

Tot o vraişte.
Intră Florea, îl găseşte aşa şi zice:
– Nu în genunchi, frate-meu, că de-aia am făcut România Mare „Culcat! Târâş marş!“ Aşa să-i comanzi muierii!
Se nimeriseră de-un leat,
Şi ştiau cum trebuie luat inamicul.

Ce mai râdeam, când ne povestea Nea Florea despre Instrucția lui Jurebie cu nevastă-sa.

ŞOPĂNEAȚA

Una Mitra lui Tudoran era cam şopăneață,
De-asta de vorbeşte mult şi nu ştie ce vorbeşte,
Nu-i prinde gura de veste ce spune,
Femeie de-un ban.
S-a dus pe la Florea lui Ghiță şi l-a găsit bolnav.
– Las' că te trag eu şi-ți pun ventuzele.
Şi ventuze n-au găsit. Aveau copii, cinci,
Câte-o cană de-aia de-o jumătate de chil, de metal.
A strâns cănile şi le-a dat cu spirt şi i le-a pus
Pe spate în loc de ventuze.
Şi cănile s-au încins, a început Florea să țipe.
– Şezi binişor, nu făcea ghelai, ce-o ții aşa turuiac, mă,
Că ți le iau acuş. Să tragă.
Ce sa tragă, că
Se înfipsese, dunga, că era subțire, se înfipsese în carne.
Ce-a pățit, săracul!
Că să vezi nărodul (dacă se lăsase pe mâna unei neisprăvite)
Ce țipa! Povestea muierea lui Florea: „Şi eu dau să trag,
Cănile frigeau, trăgea şi Mitra, el țipa
Şi cănile nu se desfăceau neam".

Au rămas urme, toată iarna a stat cu spinarea arsă.
„Cine e lovit de boală sâmbăta nu se mai scoală,
Pălăia şopăneață, că ce-a luat de sâmbătă, nu-ți mai trece",
Păi, fire-a dracu, ce, eu eram de moarte? – țipa pacientul
Zvârcolindu-se, mă durea o țâră spatele, şi mă omori tu
Acuma.
Ia-le du pe mine, n-auzi?
– Fă, să le prijonim c-o cârpă, ca pe sticla de lampă...
Până să cate cârpe, omului începuse să-i sfârâie coastele.

De-aia rămăsese de pomină Ţoţuleasa, care da de leac la
Multe boli. Ştia toată cartea asta nescrisă a leacurilor
Strămoşeşti. De la descântece până la bocit, că dacă murea
Omul tot ea-l şi bocea, că n-a avut leac.
Şedea unde stă Marina lui Dută, era străbunica lui
Moldoveanu, soră cu Joiţa lui Ţârdel.
Strângea iarba lui Tatin, tătănească,
Bună de scrofuri, buboaie pe la gât.
Şi Dina lui Bocşaru era meşteră în frecatul pietrelor roşii.
Când era mama mică a văzut-o, purta o piatră de-astea
Vărgată, cusută în brâu.

SFATURI

Copilul când îl scalzi după botez,
Vine moaşa şi-l scaldă,
Pui acolo un ban de argint, pui pene de pasăre, grâu,
Porumb, lână, ismă. Ca să aibă noroc de bucate.
Şi după scaldă, te duci şi verşi apa asta
La un pom rotat, tânăr, cu coaja netedă,
Şi torni acolo, să crească pruncul frumos ca pomul.

În post, în păresimi, nu se pomenea să prăjească cineva
Cu ulei. „Te spurci cu ulei în postul mare?"
Curam o mână de sămânţă de dovleac,
Ardeam vătraiul în foc, până se roşea,
Puneam seminţele pe vătrai şi alea *lăsau*,
Se cam topeau şi ieşea un fel de ulei şi ăla-l puneam în oală.
Şi spunea bunica de ăi bătrâni, că aşa făceau.
Mama n-a mai apucat.
„Procopseala aia n-am mai apucat-o.
Varza în loc s-o prăjească, atunci când da-n undă,
Puneau o mână de mălai
Şi fierbea aşa şi ăla era prăjitul!"
„O-ngroşai" – zice.

Dacă, mă, şi mâncau şi erau sănătoşi.
Cu turtă, cu mămăligă, cu praz, cu ceapă,
Cu lapte de bou, dovlete-ngroşat,
Zamă-ngroşată, poame de pere, culese vara de pe deal.
Postul era sfânt. Şi toată lumea aştepta dulcele
Ca pe codru verde.

MUTĂ!

Când punea copita pe lanț,
Ori călca pe ceva, pe funie, îi dădeai cu palma peste
Picior si ziceai:
– Mută!
Boul rumega nepăsător. Mută!
După câteva palme catadicsea să ridice piciorul.
Şi luai lanțul, sau ce era, frânghia. Boii noştri, pe care
I-am mângâiat aşa cu palma: Boian, Galben, Suran, Vână,
Prian, Murgilă. O vacă Ruşița, alta Prica, Dumana.
Boii vecinilor se numeau:
Cerban, Bolocan, Cocoran, Breazu,
Zorilă, Viorean, Miercan, Ungurean.
Acum le pun nume de oameni:
Gică, Relu – alte alea!
Şi, vezi tu, – zice Ricuța, vorbind singură –
Nici nu prea mai sunt boi.
Înainte omul n-avea televizor,
Dar se uita la vite.
Şi ce drag îi era să se uite!
Hăis, Zorilă! auzeai. Cea, Murgilă!
Treceau carele pe drum
Şi ce bine-i şedea drumului plin de care-ncărcate!

LA IERNATEC

Oile coborând la iernat
Spre Dunăre au momente când le țiuie urechile.
Se opresc pe marginea drumului,
Însemnate cu vopsea roşie pe spinare
Şi rămân aşa gânditoare,
Cu firul de troscot în gură.
Şi simt că se-ntâmplă ceva cu ele.

Sunt munții care le fug din conştiință.
Schimbarea de presiune.
Parc-ar fi fost în avion.
Trec la o altă presiune,
Ochii le fug pe câmpie
Şi le ameţeşte atâta spațiu
Fără opreliști.

DRACUL

Murgilă era primar în Bulzeşti.
Sta pe la Merişan în vale, era un rând de case
Pe la fântâni în vale, pe lângă baltă. A mai rămas
Acolo acum doar casa lui Fleaşcă.
Şi erau nişte copii săraci
Ai unuia Ionete. Muriseră părinţii amândoi,
Ei, băieţi de 15-l6 ani.
Şi seara se duceau pe la clăci.

Murgilă ăsta se cam ţinea de zgoande,
Era glumeţ, îi plăcea să facă haz.
Într-o seară pândeşte până pleacă ăi copii
Şi ia o iapă albă a unui vecin, a lui Merişanu, şi
Le-o bagă-n casă.
Casa se închidea c-o verigă în afară, o uşă de copac.
A închis iapa înăuntru, se afla şi-o ladă de mălai în odaie.
Şi iapa, când mânca, îi dădea pe nări
Şi străfiga. Şi se duce şi el acolo
Uude căscau băietanii gura.
– Voi ce deavu păziţi, nu mergeţi acas'?
Că va intră cineva-n cas', vă ia postava.
Era târziu, spre miezul nopţii.
Pleacă ei, se apropie... aud ceva fornăind...
Crapă o ţâră uşa... Aoleu! Dracu la noi
În casă. Ies ţipând:
„Nea Dumitre! Nea Dumitre!"
Fuga înapoi la Dumitru Murgilă.
– Ce e, mă?
– Ghiavolul, la noi.

– Vedeți-vă, mă, de treabă. Stai, mă, să deschid eu,
Dacă vă e așa frică, văd că tremurați ca varga.
Deschide, iapa acolo. O scoate binișor.
– Bine, mă orbeților, cum nu băgărăți voi de samă
Și-nchiserăți iapa în casă?
– Nu fu, mă, nene, nu fu. Ce, eram chiori?
– Fugiți, mă, de aci, că se furișă printre voi...
Și nu băgărăți de samă și-o-ncuiarăți aci...
(Parcă ar fi fost o mâță ceva, ori vreo găină.)
Ăla abia se stăpânea
Să nu pufnească în râs.
– Vă mâncă mălaiul a iapă! Păcătoșilor!
Altă dată să luați bine sama când ieșiți
Să nu se mai strecoare pe lângă voi...

Ei, doi copii, trăiau și ei singuri acolo.
Ce mâncau?
Lapte de bou. Se făcea din semințe de dovleac
Uscate bine-bine, printre sobă și le pisau mărunt,
Ieșeau și le vânturau, se duceau cojile,
Și rămâneau numai sâmburii... „Ce vânt bun! ziceau. Ce mai
Vântură!" Vânt bun de vânturat semințele de dovleac.
Și le fierbeau până se-ngroșau ele așa,
Se făceau ca un lapte covăsit. Mâncau cu turtă, săracii!
Se făcea și din semințe de cânepă. Ăla era mai cu miros.
Mirosea a cânepă. Ăl de dovleac era mai bun,
Și copiii lui Ionete asta mâncaseră și ei atunci seara,
Lapte de bou din semințe de cânepă.
Așa zicea Murgilă.
– Mă, ce mâncarăți voi?
– Păi lapte de bou...
– E, de-aia nu văzurăți voi iapa! că laptele ăsta îți
Dă un fel de nărozie la cap. Fuserăți panci.

Ce se mai mânca atunci? Sfecle coapte,
Mălai râjnit, urzici grecești, dragavei, făsui sleit,

Urzici. De la Florii încolo nu mai pui gura
Pe urzici, că se mărită. Cresc atâta şi le
Dau spicele. Se zice: urzicile sunt
Măritate.

Uite, mi-e dor de mâncărurile alea...

MĂCIUCHIȚA

Un om scund şi vânjos, cu capul mare,
Fusese împuternicit de Comitetul provizoriu
Să lichideze câinii. „De ce?" întreba câte un om.
„Fără nici un de ce", răspundea.
Se credea că ei ar fi o piedică în ridicarea
Satului la nivelul oraşului Craiova,
Şi că unii mai şi turbează.

De altfel împuternicitul – îl chema Goage al lui Spartu –,
Nu mai explica la nimeni de ce le
Intră în curte şi se pune cu parul pe câine.
Dacă erau legaţi, venea şi-i omora în lanţ.
După aia, lumea le-a dat drumul, să-ncerce să se apere
De nebun, să fugă, să se ascundă.
Azor al nostru presimţise evenimentele şi o ştersese
De-acasă,
Cam cu vreo lună înainte.
Aveam o turturică într-o colivie pe prispă,
El nu ştiu cum a desfăcut colivia şi-a mâncat
Turturica.
Nicolae, când l-a văzut plin de pene: „Aoleu, zice,
Ce făcuşi! Să vezi ce-ţi arăt eu ţie!"
Şi câinele de frică, ori de
Ruşine, a fugit din curte şi-a dispărut.
Nu l-am mai văzut niciodată.
Multe zile l-am aşteptat, mai ales seara după ce
Ne ridicam de la masă, ieşeam cu mămăliga-n curte
Şi-l strigam, gândindu-ne că trebuie să apară de
Undeva. N-a mai venit. (După o vreme l-au găsit mort în cimitir

Se târâse până la mormintele alor noştri).
Acum începuse campania asta contra bietelor
Făpturi ale lui Dumnezeu.
Nea Miai, cum era el bătrân şi neputincios,
Avea un câine tot ca el, abia se târa. Îl chema Scandal.
M-am nimerit acasă când i-a venit rândul.
Goage a venit de la deal, c-o măciucă în mână şi o
Bâtă la subsuoară.
Îşi lungea gâtul prin curţi, să vadă mai bine,
Ori dădea cu bolovani în poartă, în uluc, să sară
Câinii.
Al lui Nea Miai tocmai ieşise şi stătea la umbra
Dudului lui Nină. Ieşise pe uliţă şi şedea şi el
La umbră.
Ăsta a trecut la vale, l-a văzut. La urmă s-a întors
Şi-a dat de-a azvârlita cu ghioaga.
Avea putere mare, câinele n-a mai putut să se mai ridice,
A început să schelălăie.
Atunci Goage l-a ajuns şi s-a pus cu bâta pe el.
Câinii mor foarte greu. Chiar când crezi că li s-a
Scurs viaţa,
Numai ce-i vezi că se ridică şi-ncep să-şi lingă
Rănile.
Când omul se oprea, să se mai odihnească,
Dulăul cu capul spart şi plin de sânge
Roşu, exact ca de om, încerca să se doftoricească
Singur. Îşi băga laba-n gură, scheuna, gemea,
Numai că nu plângea.
Am început să chirăim noi copiii – vreo trei-patru
Am strigat după ajutor – oamenii toţi erau pe câmp
La muncă. „Dăm din coate pentru cote", se căina, glumind,
Al lui Chirimenţu. Cotele erau foarte mari,
Nu producea pământul nostru atâtea bucate câte
Trebuia să dea fiecare. Dar ei tot mai sperau
În vreo minune, c-o veni altă lege...
Cum să-şi dea ei ultima bucată de la gură şi

Să mai rămână şi datori, după ce s-au spetit muncind?
Şi datori la cine? La Dobre, la Tudorani, la
Cercelaru, care nu le-au dat nimic, şi nici nu se
Ştia bine ce dracu i-a apucat de-au devenit aşa de
Lacomi. „Ăştia trebuie să fie vânduţi nemţilor!"
„Goage, du-te-n prispă pe mătură! a strigat Piţigoi,
Pitit după o ulucă. Ce-ai, bă, cu el, bă, turbatule?"
„Mai omoară şi pe prica mă-tii, fir-al dracu de
Bolboiat!"
Am început toţi să-l ocărâm şi să dăm cu bulgări
El începuse o altă rafală de lovituri. L-a
Atins un bolovan, s-a întors şi când a rânjit la noi
Şi ne-a arătat ciomagul înroşit, am fugit de ne
Sfârâiau călcâiele...

După ce-a considerat misiunea îndeplinită,
A plecat, fluierând, pe drum la vale,
Convins că satul se va îmbogăţi prin acţiunea lui
De stârpire a dăunătorilor.

Scandal s-a mai canonit până la chindie.
Veneau oameni de la muncă, se duceau, se uitau
La el şi comentau. Unii ziceau c-ar fi cazul să-l
Dea în judecată pe bătăuş. Dar unde? Dacă el
Pretinde că e trimis de Comitetul provizoriu?
Şi chiar venise într-o zi cu unul de la primărie,
Cu Cercelaru, care spusese că Goage e „împuternicit".
„Da, ăsta e împutrezicit să ne omoare câinii, ălălalt
Împutrezicit să ne ia grâul de la arie, ălălalt
Să ne măsoare prin curte – de unde,
Păcatele mele,
Atâţia? Când răsăriră toţi pe spinarea
Noastră?" a zis nu ştiu cine.
„Bă, ăsta e semn rău!" intră în vorbă şi Bag-Samă, om harnic,
Năstrăpaş, iubea animalele.
„Se scufundă pământul – adaugă ţaţa Măria. Ori se

Scufundă, ori ni-l ia. „Cine să ți-l ia?“ „Uite
De-ăi ca ăsta.“
Goage trecea fluierând. Mai omorâse
Vreo doi în Nătărăi la vale.
„Îl mâncaşi fript, nene!“ zice Cazaca, arătându-i hoitul.
„Taci din gură, ţaţo! Că dumneata nu ştii încotro
Se-ndreaptă lumea, răspunde el cu arţag. Dumneata n-ai
Făcut o şcoală de trei luni, ca mine, să înţelegi ce
E aia luptă de clasă,
Şi că numai stârpind răul din rădăcină putem pogresa.“
„Ce spui tu, Franţ? Sare mama indignată. Bă, tu ai
Făcut o şcoală de trei luni şi-ai învăţat să omori câini,
Eu am făcut şcoala toată de cinci ani,
Că atât se făcea pe vremea mea
Şi ştiu că nu vă dă nimeni dreptul să intraţi în bătătura
Omului, să tăbărâţi pe ce găsiţi în curte.“
„E, aia e şcoală veche, nu se mai nimereşte cu
Vremurile de azi.
Începem transformarea revoluţionară a agriculturii,
În pofida chiaburimii!“
– Ptiu! Ucigă-te crucea! Hai, mă, acasă. Mama m-a luat
De mână.
Oameni buni, dacă n-o să-nfunde ăsta puşcăria,
Să nu-mi mai ziceţi mie pe nume. Şi către al lui Spartu:
Du-te şi pune şi tu mâna pe sapă, golane, şi la urmă
Să-i faci pe-ăi de sunt harnici chiaburi, şi să vorbeşti
De agricultură, tu care nu ştii cum se-ngroapă cuibul.
Om mai trăi şi-om mai vedea. Hai, mă, acasă, ce tremuri aşa?

Ei, ce e? Un câine bătrân. Tot trebuia să moară,
Şi-şi făcu unul de lucru cu el. Tu ce căutaşi, să te uiţi?
Ce te-ncontrezi cu nebunii? O să mai auzi tu de ăsta,
Dacă nu l-or ajunge blestemele lumii...
– Dac-o să mai auziţi voi lătrat prin sat... se lăuda
Al lui Spartu... Şi-a plecat la primărie, să spună câţi
A stârpit şi cum a spart norma.

„Cine ne garantează nouă că după ce termină câinii,
N-o să ne dea nouă-n cap?“ zicea Mitran.
„Intră în curte şi ne ia tot, filozofa
În urma lui Bag-Samă“ (Nae Seder)...
„Ba tocmai de-aia-i omoară, ca să poată cotrobăi în voie,
Să-ţi ia vite, car, plug... Ce, crezi c-o fac aşa fără plan?“
„Ei, chiar aşa?“

Toţi aveau dreptate, fiecare în felul lui. Toate
S-au împlinit.
Şi ce-a zis mama şi ceilalţi şi ce-a preconizat
Goage al lui Spartu, care făcuse o şcoală de trei luni la
Şimnicul-de-Sus.
El s-a certat cu cumnată-sa, când treceau printr-o
Pădure,
A scos cuţitul de la carâmbul cizmei şi i-a tăiat gâtul.
A intrat la puşcărie.
...Vai de capul lui!
I se dedase mâna pe crime... Când a isprăvit câinii,
Ar fi tot omorât...

Iar satul a intrat într-o linişte mormântală.
Toate câte s-au făcut mai apoi – şi bătaia celor cu
Pământ mai mult, a mijlocaşilor care şovăiau, îi băteau
Să nu mai şovăie aşa, ce dracu!
Şi ridicarea unora, noaptea, cu maşina neagră,
Toate acestea, pe care le-am
Prins la ieşirea din copilărie, au fost asociate în mintea
Mea cu măciuca, bâta lui Goage.

A doua zi, nea Miai s-a rugat de nepotu-su Ilie să-i târască
Ăl câine la baltă în vale şi să-l îngroape.

BĂTRÂNII

Era Chişu (străbunicul ăstora, de scăpase de la holeră)
Apoi Dincă Toţu. Stau toată ziua la cârciumă.
Ei şi cu Deliu ăl bătrân
Când se lumina de ziuă, ei treceau la cârciumă,
Ca la servici.
Beau acolo câte o cinzeacă. Tăinuiau.
După aceea mai luau una. După aia nu le mai numărau
Şi plecau seara
Beţi, făcând din şanţ în şanţ.
Şi se ţineau copiii droaie după ei. Şi-i strigau:
„Ghipa mera, zdup!"
Şi Chişu se-ntorcea şi da cu ciomagu după ei.
Şi copiii fugeau, până-şi lua ciomagul el şi pleca mai
Departe.
Şi ăia iar după ei. Şi aşa, până treceau de biserică.
Şi lui Dincă îi ziceau:
„Ciocea bea,
Ciocea plăteşte,
Ciocea sare iepureşte".

Ciocea sta acolo, în locul bisericii.
Şi-a vândut locul lui Gheorghe al Stancii, şi ăsta l-a donat, ca să se facă biserică.

Copiii erau ai lui Ceapă, ai lui Teslaru şi-ai lui
Munteanu.
Îl pândeau: „Să vezi că vine Ciocea de la deal".
Moşii erau mici, izâniţi, trenţuroşi şi beţi
Şi mergeau din şanţul ăla până-n ăla. Mai dau să cânte, dar ce să cânte?

Gheorghe Banța avea o casă joasă.
Și Bănțoaica, cu mumă-sa, stăteau în pat
Cu vigurile de pânză și croiau cămăși.
Le dădeau fetelor de coseau pentru băieți, că aveau cinci.
Pe tata lui Gheorghe Banța îl chema Nicolae Banța...
Să fi fost născut prin 1820?
Mama și-l amintește mic,
Șezând la foc pe-un scăunel cu trei picioare și
Fumând din lulea.
„La față știu că era roșu, dar barbă: avea, n-avea?" spune.
Părul îi era alb și inelat, lung până
Înspre spete. Pe foc erau copaci
Și oalele mai pe la deal.
Bănțoaica era din Floreşti.
Avea moșie prin Bălcești
Și frate-su, Petruț, era perceptor, de cotea vinurile
Și rachiul. El e ăla de-a ars într-un beci.

DUPĂ UNTUL PĂMÂNTULUI

I

E o buruiană de are rădăcini în toate părţile.
O răzui şi-o pui în spirt.
Da' până-i găseşti rădăcinile, sapi cu târnăcopul
O jumătate de metru.
E bun de reumatism untul pământului.
„Mai încearcă, mai încearcă,
Eu m-am făcut
Bine din untul pământului."
Anica lui Dârmon era căzută rău,
Ce mai, o făcuse reumatismul harcea-parcea,
Dărăpănată de picioare, nu alta.
Întâi se-ncălţa, se oblojea bine şi pe urmă
Se băga-n pat; ori, când păşea, întâi îi venea
Să pipăie cu mâna locul, unde punea talpa, c-o dureau şi
Tălpile.
„Gata, zice, am dat de leac."

II

Şi-a luat un târnăcop mare
Şi-a pus un chepeneag, un gluguş, de-l punea ea în cap,
Ca oamenii când pleacă la drum, era de sac,
Că ploua aşa o ţâră, şi tipa-tipa... tocmai în
Vălceaua Bonii! Aşa, peste vale, sui dealul şi-apoi
Mergi, să tot fie trei kilometri
De câmp, că tot Seciul ăla, dacă-l iei în picioare,
Oboseşte

Un om sănătos... Ajunge ea în vâlceaua aia, unde
Auzise
C-ar creşte untul pământului. Uită-te-ncoló,
Uită-te-ncoló. Buruieni peste tot,
Iarbă mare, vizdei, buruieni de tot soiul.
Părul porcului (uite-acum n-am mai
Văzut nici de-ăla), pațachină, de se face ceai
De pațachină din ea, bun să-ți dea drumul,
Să te descuie la burtă, mai era crânceş.
Mai pe coaste, mai dădea şi peste câte-o cătuşnică,
De-i mai zice şi salbă seacă.
Şi la urmă nişte copii care păşteau vacile
Pe-acolo şi-i rugase ea s-o ajute, îi aduceau ba
Alion, ba troscot: – Ăsta e, gagă?
Se uita Anica: „Nu, mumă". Ba sovârf; „Da' ăsta?"
„E, floarea asta mov şi chitată e sovârf."
Ba dârmotin, de-i mai zice şi udul calului,
Da' untul pământului – neam. „A dracu a lu Gâfotă,
Ea m-a trimis aici." Ia-ți târnăcopul la spinare,
Pune-ți chepeneagul în cap şi târâie-te până la
Vălceaua Fetii.
C-ăla nu se mai putea numi mers, era un canon.
Ajunge. Acolo dă peste rostopască, talpa-gâştii, iar
Cătuşnică, iar potroacă. La urmă, cum căta aşa pe
Brânci prin iarba udă, că dacă apuca să se aplece
Era greu să se mai îndrepte, pregeta,
Dă de fierea pământului.
Unde creştea fierea pământului nu găseşti untul
Pământului. Găseşti unt de râmă şi unt de fier.

Du-te-n Stava. N-a mai luat-o prin porumbi,
Că odată i s-a făcut frică, dac-o mănâncă lupii?
A ieşit pe la drumul ăl mic şi-a apucat-o la deal,
Pe la perii lui Pătru. Acolo-n Stava, când să
Intre-n pădure,
Numai butuşine, numai tufe ațânate, ea

S-a-mboit de-un clenci, un şteap ceva şi-a căzut.
Până să dea de unt, se făcuse toată numai gioavlă.
Dă peste ea o femeie, care venise la lemne.
– Ce tot giormăneşti, ţaţă Anică, pe-aci? că te
Caută moartea pe-acasă pe su' pat.
– Pe dracu, leică! Uite nu mai poci de oase.
Mai ales pe la-ncheieturi, ozâcă nu mai e unsoarea
Aia de pe zgârcituri, că parcă se freacă os pe os.
– Ş-atunci, de ce nu stai deavu acas' şi-o iei
Peste câmpuri?
Doamne, mânca-ţi-aş gura.
– Râzi tu, da' o s-ajungi. M-a scos durerea din casă,
Romantismul. I-auzi că de la maica Râma mi se trage.
Că ea o fi stat mult cu picioarele-n apă.
Umblu după untul pământului de-azi dimineaţă şi
Parcă merg de-un an.
Uite, o buruiană aşa şi-aşa, de are rădăcini
Adânci şi pe-alea le răzui şi le bei. Tu n-ai văzut
Pe-aici?
– Nu, eu ştiu o buruiană de trecătură.
Rădăcina miroase a cuişoară. E pe Cioarecu,
Tomna-n partea cealaltă, într-o săptămână ajungi.
– E, de trecătură-mi arde mie acum!
Da' tu de ce venişi pe-aici?
– După târşuri. Car lemne cu capul, fir-ar al dracu,
Că dacă-am vândut boii, să iau mălai...
– Fată, uite care e povestea. Du-mă de-aici,
Că nu mai poci.
Uite mă gâmfai toată, se puse şi-o volvură,
Un vârtej aşa
Şi nu mai pot mişca, mă ia vântul.
Păi, cum să te iau, gagă Anică? Poate-aşa
Să te duc de mână.
– Nu, mă iei în cap, ca pe lemne, în spinare,
Cum ai vrea, mă legi cu betele, ca să nu mai mişc
Picioarele – du-mă cum ai duce un căpătâi de

Lemne. Ți-oi plăti cât ceri. Scoate-mă de-aici,
Mor aici, mă mănâncă viermii prin ududoaie.
– Nu, că să vezi că eşti grea... eşti şi udă... Nimic,
Anica a pus zăpor, că ea nu mai poate
S-o ia din loc
Şi dacă o lasă-acolo, se-ncarcă de păcate, că ea moare.
A legar-o aia cu betele şi c-o târsână de
Strângea ea lemnele şi-a luat-o pe umeri, ca
Pe-un buştean, o mai muta, când pe-un umere, când pe
Altul. La urmă, a mai pus-o şi-n cap, că era mai
Obişnuită să ducă greutăți în creştet.
Baba era grea, domnule, şi Rada asta voinică. S-a
Uțupănit cu honcita
Şi aşa a apărut în sat, cu ea în cap.

Asta care o căra gemea şi ailaltă,
Cu mâinile şi picioarele
Legate, ca să nu se mai bâțâie şi s-o doară,
O căia de sus,
Că e necăjită, că e şi ea văduvă şi toate greutățile
Pe capul ei.
Şi din când în când ofta si zicea:
„Mă miram eu să fie untul pământului în Bulzeşti!
Mă miram eu să dau de untul pământului în
Bulzeşti, ce n-am văzut în viața mea, untul pământului!"
– Gagăă, nu mai vorbi atâta, nu mai taroşi,
Că mai atârnă şi vorbele! Mă dedei
Dracu, o să merg de-acuma numai cârmiş pe linie,
Ca Victor.
Poate-mi cad şi muşchii, altă belea.
A tăcut aia mâlc. A dus-o aşa acasă, a dat cu ea-n
Prispă.
Şi-a strigat la ai ei: „Uite, v-adusei un căpătâi
De lemne.
Da' să n-o puneți de-ndată pe foc că e udă,
S-o ojijiți întâi, că nu arde".

– Da-ți fură ceva de-o legaşi aşa? Doamne, că noi
N-o ştiam hoață.
– Tăceți, mă, că-şi făcu pomană cu mine. Bogdeaproste.
Dați-i femeii o tebeică de mălai, că mă scoase din
Gura iadului.
– Lasă, gagă Anică, mălai mai am.
Te adusei... pe ajutate. Uite, muream şi nu ştiam
Cât de greu e omul,
Ce anevoie e să ții şi-o muiere.

A plecat râzând, da' văietându-se de oase.
Machea, reumatismul s-o fi luând? se gândea.
Că parcă mă văd, mâine, poimâine
De-a buşilea, prin vâlcele, după untul pământului.

STÂNJENUL

– Mă, ți-aș da eu mai mult pământ
(Erau pe câmp la o măsurătoate), dar, iote, nu mai am
Stânjen să măsor. Călcai pe el și mi se rupse.
(El de hoț îl rupsese.)
– Nu-i nimic, măsoară cu mine. Sunt eu mai mic de-un stânjen,
Dar treacă de la mine.
– Bine, mă.
Cum să facem, să stai drept? Iote, te leg de blana asta.

Și l-a legat Cristea pe frate-su cu cureaua de-o scândură
Și-a-nceput să măsoare cu el – cu stânjenul.
Și-ntreba: – Mai vrei?
– Hai, mai dă o țâră.
A măsurat așa o litră de loc și răstignitului i-a venit rău,
I-a căzut sângele-n cap, cum îl tot întorcea așa în cap
Și-n picioare. Ori i s-or fi încurcat mațele. Geme:
– Mor! Gata!
– Mă, mai vrei pământ?
Nu e nimic, mori, te-ngrop aici și termin și problema cu
Mejdina.
Nu voia să-l dezlege neam. Au sărit oamenii, care erau cu
Vitele.

„Ce faci, îl ucizi, mă, pe frate-tu?
Noi credeam că glumiți."
„Ce să glumim, ne certăm de mult pe-o mejdină,
Fir-ar a dracului și el nu se lasă neam!"
– Cum să mă las, să-mi iei tu din dreptul meu?
– Bine, mă, altă dată îți vin eu de hac!

I-a dat drumul, era mai roşu ăsta de măsurase,
Roşu de furie, decât cel ce fusese stânjenul.
Acestuia îi era rău şi se făcuse ca pământul.
„Mă, da' vrăjmaş frate mai am", a zis.
Aveau pământ pe-acolo pe la Seculeşti. Pe-acolo
Măsurau mereu.
După aia, n-a trecut mult şi l-au găsit mort pe-un deal.
Fusese cu caii. Adormise noaptea cu capul pe
Mejdină
Şi cineva s-a dus şi i-a dat cu securea-n cap.
L-au găsit rece acolo, cu căpăţâna pisată pe mejdina aia.
Şi s-au dus jandarmii şi-au întrebat-o pe nevastă-sa:
– Cu cine nu s-avea bine bărbatu-tău?
Şi ea a zis: numai cu frate-su era certat.
S-au certat pe mejdină, pe pământ.
Era să-l omoare-odată. L-a legat de-o scândură,
De-un stânjen şi-a zis: „Ia să măsor eu cu tine moşia ta,
Să vedem cât îţi mai trebuie de la mine".
Fiecăruia i se pare că ălălalt are mai mult.

Şi l-au luat atunci pe Cristea cu nevastă cu tot.
Şi-au venit cu ei la *jandari*, aci.
Şi s-au vorbit jandarii: „Mă, până a veni ei,
Du-te tu colo-n beci şi bagă-te într-un butoi".
Erau nişte butoaie fărâmate.
Şi pe urmă i-au închis şi pe ei acolo.

Arestaţii au început să vorbească. S-au uitat pi colo,
Dar în butoi nu le-a dat prin gând. Era şi noaptea.
„Bine, a zis muierea, nu ţi-am spus să speli săcurea
Şi să lepezi nădragii ăia?"
Atât i-a trebuit. A ieşit jandarul peste ei şi a strigat:
– Ăştia sunt!
Cristea, când l-a văzut cu puşcă, năpustindu-se din butoi,
L-a bătut cucul.
L-au judecat şi l-au condamnat: 20 de ani şi o zi.

A făcut 20 de ani, mai avea o zi.
Ce e o zi? Douăzeci şi patru de ore, tai douăzeci şi patru
de grunji din munte.
S-a dus băiatul să-l ia, crescuse mare, şi el
Atunci n-a mai avut putere.
Ziua asta nu le ajută.
Care cum aude: „Aoleu dacă i-a dat şi o zi,
Ăla moare, nu mai iasă de-acolo".
Şi fiul lui Cristea era acum bărbat, îl crescuse unchi-su
Dumitru.
Era de-o seamă cu tata. Şi când s-a dus la
Ocnă, tocmai închisese taică-su ochii. L-au îngropat acolo,
În munte. Au pus sare pe el, ori cum o fi cimitirul la ocnă.
Ce înhumat o mai fi şi ăla? L-au sărat!
Nevasta lui Cristea se îmbolnăvise, după ce l-au închis pe el.
Şi-a murit, atunci, la un an-doi. Au rămas trei copii,
Două fete şi-un băiat.

Aşa şi povestea cu stânjenul.

NUNTĂ LA PICIOROGA

Era o fântână – spunea baba.
Era acolo hora, într-o zi de Paşti.
Şi toate fetele gătite, cu sălbi mari,
Cu pestelci, cum se purta atunci.
Jucau şi petreceau la horă.
Şi-odată s-au ivit turcii, de la deal.
Un pâlc de turci, călări, veneau ca hunii.
(Şi când veniseră hunii – veneau ca turcii.)
Şi ele, fetele, s-au speriat şi-au fugit
Spre fântână. Era o fântână mare, cu ciutură.

Întâi a sărit una, ţipând.
După aia a mai sărit alta, la urmă au început să
S-arunce-n fântână, care mai de care.
„Turcii! Turcii! Dacă ne prind, ne iau în robie!"
Nu mai puteau de frică – vedeţi ce spaimă băgaseră-n
Populaţie, de s-au repezit ele aşa ca oile, să se-nece
În ziua de Paşti! Şi erau toate gătite, cu flori pe
Ele, cum se făceau, vâlnice de-alea.
Primele or fi murit înecate, celelalte de izbitură ori
Înăbuşite şi s-a umplut fântâna până sus,
Se făcuse ca o scară de trupuri de fete,
Spre fundul pământului.

Fântâna se afla cam la hotarul Bulzeştiului, spre
Dobreţ, la locul numit Picioroga.
Când s-o fi petrecut?
Mamei i-a spus întâmplarea soacră-sa, Maria Cornea Sorescu,
Baba mea.

Ea o auzise de la părinții ei, Drăghicioiu.
(Baba era născută prin 1860)
Și aceia au auzit-o din tată-n fiu.
Să zicem că în jur de 1650.
Povestea e încă vie, adică mai pâlpâie într-o jumătate de
Comună,
La Gura Racului și Năstășești, dar se stinge încet-încet.
Cam zece rânduri de oameni ține un sacrificiu
De-acesta colectiv.
Noi fântâni, noi trupuri tinere, noi jertfe.
O fi existat, o fi țâșnit din ciutura asta înfundată și vreun cântec
Dar acum nu-l mai știe nimeni.

MĂRTURISIREA

Când a murit Mitrică...,
Înainte de asta a spus oamenilor.
Aşa spun când mor. Îşi spun păcatele...
Îşi aduc aminte – şi să nu plece cu ele,
Şi ăsta zice:
– Mă, eu şi cu... (aici s-a înecat)
L-am omorât pe Georgică...
– Îi! face o femeie ducându-şi mâna la gură.
Păi, nu s-a spânzurat?
– L-am spânzurat mort.
Întâi l-am omorât. Cum?
L-am strâns întâi de boaşe. Adormit.
Aşa l-am luat. Buuun! L-am strâns de boaşe,
La urmă l-am strâns de gât – Unul di coló şi
Unul di coló.
La urmă l-am spânzurat cu cureaua. (Avea curea cam lată
Ascuţea briciul de bărbierit cu ea, eu ştiam)
Să se creadă că s-a spânzurat.
El dormea acolo – avea dinvale de casă un pătul,
Nu era terminat – încăpriorat aşa – o podea,
Şi-acolo-şi făcuse un pat, de dormea el vara.

Asta e – atât a fost în stare să spună Mitrică.
Mai mult n-a mai putut. I s-a luat şi vrutul şi pututul
– Mi-e sete, zice,
– Huo, bea-te-ar coaca! Ho! Că ţi-oi da apă,
A sărit Mariţa de la moară, care credea că murise de ieri,
De-alaltăieri, că se chinuia de mult,
Şi venise la pomană.

Da' nevastă-sa... cum nu v-a auzit pe voi atunci?
Că dormea şi ea în prispă... Când s-a zbătut ăla...
– Taci fă, noroado, c-or fi fost înţeleşi.
Din cauza ei l-au şi strâns de boaşe.
– Mă, închinaţi-vă, că uite, nu poate ăsta să isprăvească,
A ţipat nu ştiu cine.
Parcă o aud şi acum pe Riţa, jelindu-şi copilul pe vale:
„Se spânzură Georgică! Se spânzură Georgică!..."

Georgică o fi avut atunci 35 de ani.
Se căsătorise c-o văduvă, venită de peste munţi,
Ana o chema, frumoasă, da' cam cu mâna moartă la bărbaţi.
Îi mai muriseră doi.
Şi lumea a bănuit.

O bandă de orbeţi! I-au pus capul bietului om.
Autopsia i-a făcut-o chiar taică-su,
Care se dădea uneori şi veterinar.
A constatat „moartea prin spânzurare" a feciorului său,
Şi cu asta i-au pus cruce, după ce l-au mai şi schilodit,
Mort.

– Tăceţi, mă, dracului din gură,
Că Mitrică vrea să mai spună ceva. Sişt!
(Tot Mariţa de la moară)
Muribundul se sucise pe-o parte, acolo pe laviţa lui.
– Copileţii se plivesc şi se dau la vite... – a-ngânat
(Sau poate o fi zis altceva).

Îi ieşiseră pete vinete pe faţă,
Şi sudoarea aia, rece, de pe urmă.
– E rău când mori? îl întrebă Chioveanu.
Aplecându-se mult peste el, ca şi când
Ar fi vrut să-i vadă în ochi că nu era adevărat
Că făcuse omor.
– Ţârţuriche... ceapa ciorii... neghină... încurcătoare...

Tăciune...
– Ce ee?
– Lohoane... grâul nostru e plin de lohoane...
– Cuum?
– A luat-o prin grâu în vale... Lozăşte, da' bine că spuse.

OAMENI CU ARȚAG

„Dă-mi rachiu să beau, fire-a dracu,
Dă-mi rachiu!“ zicea Deliu Constandin.
Îl îmbrâncise cârciumăreasa afară
Şi el da cu pietre, cu cărămizi, cu ce
Găsea şi striga: „Dă-mi rachiu! Dă-mi
Să beau“.

Ştefănescu era cârciumar. El nu era aci
Şi era muierea de vindea.
Şi nu ştiu cum îl înşelase, îl minţise
Să iasă afară şi-nchisese uşile,
El fugea la deal şi la vale
Cu opincile târâş – se ţineau doar
Într-o nojiţă de picior,
Făceau fleaşc, fleaşc! şi el
Fugea şi-njura: „Fire-a dracu, dă
Rachiu!“
Muncea muierea cu copiii şi el sta la
Cârciumă. Vindea câte-un bou, câte-o vacă.
Tovarăşi de beutură erau Dincă, Toţu
Şi cu Constandin Chişu.
Aceştia erau clienţii lui Ştefănescu, din
Noapte până-n noapte.

Dădeau bună dimineaţa, când treceau la deal,
Da' când se-ntorceau seara, nu mai
Vedeau nici să calce – Cădeau, se sculau,
Se tăvăleau, iar se sculau, se luau de
Mână şi copilandrii după ei:

„Ciocea bea, Ciocea plăteşte! Ciocea sare iepureşte“
– Au, fire-al dracu cu Ciocea al tău!
Şi jap! după ei, când unul, când altul.

MOARE STRĂBUNICA

„Mama mea, când s-a-mbolnăvit de-a murit,
Cum a făcut? S-a dus în ziua de Crăciun la tămâiat,
Numai în scurteică şi-n ghete.
Şi, când a venit, a fript carne şi ce-o mai fi făcut
Şi-a-mpărţit. Şi la urmă a luat-o cu frig
Şi-a-nceput să-i fie rău. Şi-a-nceput să zacă
O lua cu frig, cu frig..."
A şezut până în ajun de Anul Nou.
– Bine c-am apucat să fac colacii toţi,
Că dau láştina pe lumea ailaltă.
Bine că m-am grijit, zicea.

– Ioniţă, ia să vezi tu de copilul ăla
(Eu eram copilul, continuă Moşu, care stă pe-un butuc de plută
Ciopleşte un ciomag şi-i povesteşte lui Ionică) –
Îmbracă-l, încalţă-l,
Că de-acum încolo numai tu o să vezi de el, că eu vă
Părăsesc. A murit în ziua de Anul Nou.

Ce an?
Nu e scris nicăieri.
Să fi fost prin 1877.
„Eram copil, auzeam tunurile la Calafat când băteau."
Şi Moşu, după ce s-a sprijinit o vreme
În ciomagul cioplit, afumat şi lustruit de mâna lui,
S-a stins şi el.

FEMEI FIERBÂND COJI

Femeile vopseau cu frunze de nuc, de arin,
De stejar. Şi cu foi de ceapă.
Fierbeau cojile.
Unele vopseau şi cu lulachi. Şi cu funinghine.
Lulachiul era un fel de vopsea ca scrobeala, albastră.
Se punea în usucul de oaie, după ce se spăla cu
Prima apă lâna.
Cel mai mult se purtau cămăşi drepte.
Cămaşa bună era „de sus" şi se ţinea în lacră, în pod.
Se lua de Paşti, de-un Crăciun, de-o moarte.
De-o... era să zic răstignire.
Şi, în afară de asta, mai avea fiecare câte două de purtare.
„Cată colo-n lacră şi dă-mi cămaşa aia bună."
Băieţii purtau izmene legate cu benţi jos.

Şunca şi cârnaţii se afumau pe coş.
După aia se puneau la grindă.
Avea Ioana lu Panduru o faţă de masă lucrată în piezi.
Era aşa însăbiată-n piezi.
Fetele – câte o sălbiţă mică cu icuşari
Şi-o salbă cu galbeni mari.

La Buşnigă la vale se făcea horă. Asta prin 1910.
Vine Anica lu Marin la horă şi nu ştiu cum a pierdut un
Galben.

A plecat fata neţinută de-acolo.
Nu i-a spus decât mă-sii. Au făcut ce-au făcut şi-au pus
Galbenul la loc, până să afle omul.

Marița lui Mitrică Deliu avea 10-15 galbeni.
Prin 1917 au venit niște domni prin comune
Și-au zis că nu mai are valoare aurul, să dea lumea repede
Ce mai are, că-și pierde valoarea de tot.
Și dădeau ei câte 60 de lei și lua galbenul.
Au pigulit tot, oamenii proști și ăia hoți.

Cojoace, nu ți-ar da în gând ce cojoace
Erau! Dumitru Panduru avea o ipângea roșie
Și găetane, fie negre, fie albe.
Era fără mâneci.
Trecea la cârciumă. Cam bea.
Și noaptea târziu, când isprăvea, ieșea de-acolo
Și venea la ulucă la Gheorghe Ionescu și striga în vale la
Nevastă-sa,
Să vină să-l ducă acasă:
– Ioană! Ioană!
– Haud, Dumitre, haud!
– Sări cu lamba.
– Acum, acum!
Ieșea Ioana cu lampa-n mână și cu poalele sumese,
Sumese-n brâu.
– Vii odată?
– Acum, acum! Șezi acolo să nu calci în noroi.
Și cu ipângeaua a bună și șuba pe dedejos.
Croitorul lui era Udrea sau Budrea
(Ședea de la vale de Codin.)
Purta nădragi, tot așa cu găitane și cu ghizde.
Sta mult acolo la cârciumă și biata femeie trebuiasă fie cu
Urechea la drum. Când dădea glas „Ioanăă!", să și sară
Cu lampa, să nu intre Panduru-n noroi...

Era noroiul până la genunchi.
Ea putea prin noroi, dar el nu putea să meargă fără lampă,
Că era om și se murdărea. Tatăl lui făcuse parte
Din panduri și el era mândru de-asta. Se ținea așa mândru de

Gard.
Ipângelele astea s-au purtat multă vreme peste haină,
Ca o manta.

Se urzeau sute de coturi de pânză,
Câteodată făcea pânza trâmbă, aşa valuri.
Intra femeia în război
Şi ţin-te!
Şi pe copii îi trimeteau părinţii după fuscei.
Era o distracţie să te duci după fuscei.
De ițe, după răşchitoare de dăpănat lâna,
– Hai să luăm fuscei dupe Mătăsoaia.
Şi tăiau nuiele mai groşorele de alun şi de corn.
Le lăsau de se mai uscau, la urmă le râcâiau.
Luţă îşi purta copiii numai în cămăşi de cânepă şi de in
Punea câte-un loc de cânepă, unul de in,
Toată lumea avea câte-un petec de cânepă, unul de in
Mai de spor era cânepa.
Femeile îşi făceau zăvelci, vâlnice, pestelci.
Joiţa era slabă făcută leucă. Aşa pocâltită.
De, traiul rău, copii mulţi! Da' când îşi punea
Pestelcile frumoase şi cămaşa...
Când întârzia câte un copil, zicea:
– Bine, mă băiete, nu mai veneai?
Te popânzălişi acolo!
Dar-ar Dumnezeu să ningă pân' deseară.

Ea avea vite multe şi nosocea prin noroi, înota toată ziua
Aşa, că era noroiul mare.
Ieşea de la fântână – parcă o văd,
Cu o vadră în cap, cu garniţa-n mână
Şi cu mâna ailaltă pe fustă, o ţinea,
Că avea o fustă lungă.

MÂNZĂȚIȘURI

Moşu îşi făcuse obor la fântână şi acolo stăteau vitele,
Decât caii şi cu viţeii se ţineau în grajd.
Maica trebuia să mulgă vacile şi nu putea pe amândouă
Şi da drumul la viţei şi sugeau de făceau burtă.
Aveau patru boi. Veneau toţi vecinii mai săraci:
– Nea Gheorghe, te rog să-mi împrumuţi şi mie ăl car,
Să târăsc nişte lemne...
– Du-te, mă, şi ia-l de-acolo din curte.
Intra omul, lua boii, sălta jugul şi-i îndemna să se-njuge:
– Ia-l, Surane. Hai, mă, ia-l!
Şi boul băga singur grumajul în
Jug, punea omul resteul, se suia pe suşlete şi pleca.
Îşi făcea treaba şi spre seară
Venea şi băga carul în curte, la leau.
Avea lumea vite multe – unii, nu toţi.
Şi Gogiuman, care l-a omorât pe Grigore pentru-o mejdină,
L-a lăsat într-un şanţ. Şi el avea vite multe.
La urmă, după ce-a făcut puşcărie,
A venit cam sălbăticit.
Tăia la vite, făcea pastramă.
Avea sub pătul mânzăţişuri, acolo le ţinea.
Şi odată s-a dărâmat pătulul pe ele.
Când s-a sculat dimineaţa le-a găsit făcute pantă,
Toate vitele alea.
Ăstuia i-a mers tot rău.

SE DESPRIMĂVĂREAZĂ

I

S-a luat după carele cu uium ale morarului.
Fie că ei, chirigiii ăia, n-au vrut s-o pună în car,
Fie că ea s-o fi sfiit – mergea după un car,
Ținându-se de loitră. Se făcuse noapte.
Și dimineața Ion, bărbatu-su, s-a dus și-a-ntrebat
Pe chirigii: „Mă, era după carele noastre,
Dar n-am mai văzut-o de la o vreme".
A plecat bărbatul și-a găsit-o deasupra coastei Racului.
Degerase.

II

Era în vărsatul apelor. O vreme tăioasă, cu zloată.
Se desprimăvărase, totuși frig.
Plecase să târguie pentru o pomană de șase luni
A unei fete. Avea o vestuță de lână mai veche pe ea
Și trecând la vale, s-a oprit la școală la fata ei,
La Marioara, care era la primară, s-o ia pe-a ei,
Că era mai nouă. Era desculță și c-un gâscan la subsioară,
C-au și râs copiii din clasă, când au văzut-o,
Cum ținea gâscanul. Ce să știe ei ce sunt greutățile vieții!

Ion a mers și el până la Motoci,
Dar acolo s-a-mbătat la Vijulie și n-a putut să-l mai urnească.
– Ioane, să ne despartă Dumnezeu.
De-ar muri unul din noi, că nu ne mai înțelegem.
Ea nu drăcuia, nu blestema, a zis numai atât.

Şi uite, parcă ar fi presimţit.
Şi-a ţinut ea aşa în flaneluţa aia drumul tot, până la
Craiova. A vândut gâscanul, a târguit ce-o fi putut şi ea
Să ia de-o sută de lei, pentru pomană, şi la urmă
Să se-ntoarcă acasă.
Vremea păcătoasă, cum e în martie, aci soare, aci vifor.
S-a ţinut tare până aproape de sat, aproape treizeci de
Kilometri.
Acolo a luat-o îngheţul,
Cum era desculţă şi doar cu vesta aia subţire, de copil.
A zis ca stă o ţâră jos, să se mai încălzească,
Să-şi mai tragă sufletul. S-a-ncovrigat aşa la marginea
Drumului, lângă un salcâm. Tuşea şi picioarele erau
Cu opinci de gheaţă.
Ce inimă or fi avut oamenii ăia
De nu i-au zis: „Suie-te şi dumneata
În car. Te vedem cam rău îmbrăcată,
Cum să te ţii dumneata, o femeie,
Cu mâna de loitră şi să mergi
Leşinată în urma carului?
Sau, să te învelim c-un sac,
Cu ceva!?"
Nu i-au zis, ea n-a fost de-alea
Obraznice să le ceară –
Şi la un moment dat a scăpat
Mâna de pe loitră
Şi-a rămas în urmă...

III

Se-ntâmplă pe la noi să meargă oamenii desculţi şi iarna –
Adică mergeau mai demult, când erau mai rezistenţi,
Dar nici atunci nu un drum atât de lung.
Când te mai duci pe la o vecină, pregeţi să te-ncalţi
Şi-o iei fuga-fuga prin zăpadă.
Odată a văzut-o aşa pe Rina, desculţă prin nămeţi

Şi cu tăciuni aprinşi în pumni, în spuză,
Se dusese să ia foc de la Gogoşica.
„Gagă Ioană, nu-mi dai şi mie un tăciune?
C-am uitat să-nvelesc focul aseară şi mi s-a stins."
„Ba cum să nu. Vino, fetico, da-n ce-l iei dumneata?
O tinichea, o tavă, o sapă veche, n-ai?"
„Nu, că iau aşa-n mână, că pui mai multă cenuşă
Şi mişc mâinile şi sar tăciunii aşa-n sus
Şi nu mă ard."
Asta şi-a adus Ioana atunci aminte, cum a zărit-o pe aia.
Ducând tăciuni în pumni şi alergând desculţă prin zăpadă.
De la tăciunii aceia parc-a-nceput să simtă un fel de
Căldură în oase. Mai visa, se mai trezea, visa în continuare
Cu ochii deschişi. „Mă, te pomeneşti că mor aci!"
Nu mă târâi până-n vale, să strig la cineva. Mai era o
Palmă de loc. Peste înc-o vreme, îi era tot mai bine,
Mai cald. „Nu se poate, domnule, să mă prăpădesc, sunt tânără
Şi-n putere." A dat să strige şi-a văzut un lup.
Ieşise de la coada vâlcelii şi adulmeca aşa, mufluia.
„Deger şi mă mai mănâncă şi lupii."
Dihania a venit lângă ea, zburlită toată, sfrijită şi
Lacomă.
S-a oprit la doi paşi... „Uite ce cald suflă,
Ce bine suflă lupul..." A privit-o drept în ochi,
Dar blând şi cu înţelegere, nu aşa cum cred oamenii
Că sunt fiarele. S-a întors şi-a plecat în salturi mari
Peste mejdine. L-a pierdut din vedere, când a intrat în
Pădurea Murgaşului.
„Nu s-a pomenit la noi om mâncat de lup" – s-a gândit Ioana,
Cu părere de rău că a auzit că dispar lupii,
Nu mai văzuse de mult lupi, acela cine ştie cum s-o fi rătăcit,
Cum a scăpat din bătaia puştii lu Stângă, pădurarul.
A dat să se scoale şi-a văzut că n-o mai ascultă
Mâini, picioare, e toiegită toată,
„Aoleu, nu mi-a dat în gând să mă fi prins cu mâinile
De blana lupului, mă târa naibii până aci la nea Bonea.

Ce fac eu acum cu târguielile? Cum rămâne cu pomana de
Poimâine?
Mamă, ce vis urât avui! Se făcea
Că...

IV

„Dar ăsta e visul mamei, al Bălii
Ţin minte cum l-a povestit când eram mică...
Ce, s-au terminat visele, stocul familiei,
Visăm în reluare?"
Apoi participă la îngroparea unei salbe
De aur, la furca patului –
Şi-şi dă seama că nici asta nu e o faptă
A ei... Şi, uite, s-a vărsat valea...
Şi apa urcă până la ei pe coastă,
Valea unită cu şuvoiul ududoiului
Şi le iau patul şi dezgroapă salba
Pe care vin jandarmii şi-o ridică
După aia vine Ion, bărbatu-su,
C-o damigeană de ţuică de la Vâlcea
Şi beau toţi ţuică fiartă şi ei îi e cald
Şi şuvoaiele o mângâie pe pulpe.

Nu s-a nimerit să treacă nici un car, nimeni,
Sau chiar dac-o fi trecut, ce să vezi noaptea, şi pe
Învârtejirea aia de zăpadă cu gheaţă?
Ioana s-a simţit din ce în ce mai bine în flanelaşul
Fetiţei ei,
Ca sub o streaşină foarte caldă. Şi parcă începuse să
Se zvânte pământul şi să răsară iarba.
„Se desprimăvărează, acum chiar că se desprimăvărează,
Iote, simt eu cum mă-nţeapă colţul ierbii aici la tălpi."

Dimineaţa, când a dat de ea, era vânătă toată şi
Încovrigată şi cu palmele la gură. Parcă ar fi avut

Tăciuni în palmă şi-ar fi vrut să-şi încălzească
Respiraţia.
Om degerat în martie! Şi nu departe: deasupra satului,
Unde se aud câinii hămăind şi vitele rumegând, mieii behăind!

GOGONEL ŞI PIPOTA

– Ia pipota, Gogonele!
Ia pipota, n-auzi?
Mă, n-auzi? Ia pipota, fir-al dnă cu znaga ta,
Cu sufletul din tine!

Erau mulți la masă şi copiii se certau pe
Bucăturile de carne din strachină.
Frusina distribuia porțiile. La ăi mai mici fără oase,
La ai mari – cotoi, piept.
Ea, a bătrână, rămânea c-o gheară.
Şi până la urmă o da şi pe-aia lui zăprâslea,
Care se uita-n gura ei.
Găina era mică, ce să le-ajungă la atâtea guri?
Ei, nouă inşi, cu părinții, doi, unsprezece şi cu
Bunica, doisprezece. Unu mai lipsea să fie ca la Cina cea de
Taină. Ei, dacă-ar fi mai trăit şi-ăl bătrân!
Dar el de când se urcase la ceruri.
Şi baba la fiecare masă se căznea să-i împace pe toți.
Iar Gogonel nu voia să ia pipota... Se supărase.
– Bă, țâvnosule?
– Babo, ce e aia țâvnă?
Deasupra cozii la găini e o umflătură, unde cresc penele.
Aia e țâvna, târtița.

Câte unele găini cântă cocoşeşte, se zice că li s-a
Umflat țâvna. Şi se încinge vătraiul în foc
Şi se pune acolo
Să-i ardă țâvna, să nu mai cânte.
– Atunci de ce-mi zice ăsta țâvnos?

– Că gherăi.
– Ba ţâvnos eşti tu.
– Ia, mă, pipota, fir-ar dnă
Că acuşi n-o mai vezi!

PE GARD

I-a zis lu fiu-su... Torica, noru-sa, era gătită
Să plece la Picături. Şi pleca şi băiatul babii cu nevastă-sa.
Şi zice lu fiu-su:
– Hai, mă, du-mă şi pe mine la biserică să mă grijesc,
Că mor.
– Fir-ar al răului cu sufletul lui care te-o duce!
Că te-am dus de-o sută de ori şi te-ai grijit
Şi n-ai mai murit.
– Bine, mă, dacă nu mă mai ia Dumnezeu, ce să fac?
– Du-te singură.

Şi s-a dus singură pe gard.
Se ţinea cu mâna de fiecare ulucă, aşa.
Mai sărea câte un câine, da' când o vedea aşa de schiloadă,
Aşa fără nici un cârstov, făcută cujbă, scoicită,
Nici n-o mai apuca de deşte. Se dădea la o parte.
Şi se uita la cer.
Că pe copii şi pe-ăi bătrâni nu-i muşcă nici un câine.
Şi s-a dus la biserică şi-a văzut-o cântăreţul
Ş-a ieşit la ea.
– Ce-ai, babă Iţă?
– Sunt bolnavă şi-oi muri. Şi să fiu şi eu spovedită şi
Grijită.

Şi-a dus-o în biserică, popa a luat-o deoparte.
– Babă Iţă, eşti spălată, eşti primenită, ca să te pot
Spovedi?
– Ei, sunt spălată, mă primenii cu ce putui şi eu.
I-a dat grijania şi când s-a văzut *grijită*,

Baba odată a dat ochii peste cap şi-a rămas aşa.
A zis că să moară.
A frecționat-o popa, a frecat-o pe mâini, pe la cap.
Şi-a revenit. S-a răzimat de-o strană.
Şi-a zis popa cântărețului: „Du-te şi du-o acasă, Tomo".
Şi-a venit noru-sa, peste o săptămână...
– Ce, fa, n-ai mai murit? Că ziceai că mori.
De ce n-ai mai murit? Că eu de-aia plecasem,
Să te găsesc moartă.

Acum are 96 de ani. E singură şi bolnavă, acolo acasă.
Asta e aia surupată, de poartă o seceră în ea,
Învăluită în cârpe şi pusă aşa pe sub brâu, ca să-i țină
Mațele, că e surupată rău de tot, săraca.

AVOCATUL

Ricuța lui Pătru vorbea singură. Asta era damblaua ei,
Așa se pomenise vorbind la lemne, la găini. Lumea îi zicea
Avocatul
Pentru că avea un glas ascuțit și-o mare repeziciune în
Rostire. Când se supăra, se ducea lângă furcile pătulului
Și tăinuia acolo. Toată taina le-o spunea furcilor.
Și a bătrână, tiptil, după ea cu ciomagul. O asculta, o
Asculta așa pe la spate și odată ieșea în față:
– Și ce-ai, fă, aci, ce vorbești?
– Ce? Ei ce? Vorbesc și eu.
Pleca a bătrână și ea iar începea. Dădea din mâini, din cap,
Se-ntorcea luând martore gâștele, se uita în sus și
Boscorodea:
– Ce, fa, ce, nebuno? Ce-ai cu mine? Păi văzuși!
Am și eu ceva,
Iote îmi zise ghelbejita aia ceva.
Baba se-ntorcea din prispă când o auzea:
– Dă-te dracu, năroada lumii.
– Ei, na, de-aia n-aveai tu treabă, venișI aci lângă mine.
Toate evenimentele satului erau discutate
În procesele ei de una singură.
Toate cazurile pierdute, toate nenorocirile. Le deschidea
Dosarul
Și pleda pentru cauzele pierdute.
Odată – murise cineva din cătunul ei
Din Mătăsoaia, abia-l îngropaseră,
Și eram pe câmp cu vacile.
În spatele unui mărăcine s-au auzit
Glasuri și gălăgie.

Am stat şi am ascultat. Un glas
Ascuţit şi unul mai gros...
„Da' cum să-l iei dumneata – că
Avea şi el casă, iote, îl căinează
Acum toată lumea, da' se poate?
Altă dată să nu mai faci"
„I s-au terminat zilele" (zicea glasul
Mai gros). „Da' cum? Că era tânăr...
Nu se poate, domnule, una ca asta..."
„E, când îmbătrâneşti, ţi se mai strâng drumurile"
(Răspundea energic glasul cel gros).

Ne adunasem mai mulţi copii
Şi ascultam...
Când ne-am arătat după mărăcinele
Ăla înalt – Ricuţa, singură,
Furioasă foc, dând din mâini şi mişcând din cap...

Se certa cu Dumnezeu.

ESCADRONUL

Seder tăia târşuri cu cuţitul la vatră. El toată
Ziua tăia în casă.
– Păi, ce faci cu cuţitu'?
– Iete, fir-ar a dracu de săcure, că mi s-a stricat!
Când o dregea, ori îi punea cineva coadă, el tăia lemne
Cu săcurea pe prag. Acolo era tocătorul lui.
Seder era crescut de o Grăuroaică şi făcuse la călăraşi
Armata.
A fost geambaş, ne-a ajutat şi nouă de fiecare dată
Să vindem sau să cumpărăm boi. Bun năstrăpaş.
Spre bătrâneţe, s-a prostit, săracu'.

Într-o noapte îi zicea nevestii:
– Scoal, fa! Scoal, fa, de fă-mi o azimă de pâine,
Că vine escadronul de la Bălceşti de la deal.
Că e concentrare.
Când s-a sculat Anica, focul mare şi în
Cuptor şi pe vatră şi prin casă – ardeau focuri-focuri
Pe cărămizi, noroc că nu se-ntinsese.
„Ei, ce să fac? povestea femeia. I-am frământat o pâine
Necernută şi-am băgat-o-n cuptor, că focul se arsese.
I-am făcut pâinea şi el s-a culcat."
– Scoal, mă.
– De ce? El uitase.
– Hai, că trece escadronu. Hai să-ncaleci.
– Nu ştiu. Mă doare la şerteaţă. Încalecă tu şi du-te
Că mie mi s-a sturât.
– Ce să fie, că nu mai are oprovenie,
Se văita Anica. Nu-i prinde gura de veste ce-ndrugă.

Eu nu mai poci de la secerat
Şi el mă ia din vis noaptea,
Să-i fac pâine că pleacă escadronul –
Îmi spune numai *palarizări*
– Palarizată eşti tu. Îmi dai câte-o ... zămârcă
De mâncare, o zămârcă şi mă scoli întotdeauna
După ce trece escadronul.
Cum să-l mai ajung eu, pe jos?
(Şi escadronul lui trecuse de 60 de ani,
Tot escadron visa.)

OAMENI PAŞNICI

În 1913 au venit după care, să ducă provizii
În Bulgaria. Şi i-au găsit cu boi buni pe Pătru
Şi pe Ion Bălan. Veri. Nu ştiu ce-or fi pus în care.
Şi s-au tot dus săptămâni, la vale, la vale,
Să cate regimentul „Întâi Dolj", unde aveau o cunoştinţă,
Un ofiţer de aţă, Constantinescu îi zicea.
Hăis, cea! Hăis, cea! Spre Turtucaia.
Se duceau ca la Tilişanca. La Ureava, măă!
Şi până-au ajuns ei acolo, s-a făcut pace.

– Ei, d-apoi când ne-am întors! spunea Moşu Pătru.
Unde ne plăcea, dejugam şi păşteam boii.
Erau numai care de pretutindeni. Ne împrietenisem cu
Unii de pe la Podari, cu unii de la
Sălcuţa, de la Galiciuca,
De la Gighiera, de la Maglavit,
De la Calopăr, de la Preajba,
De la Lişteava, mai era un unchiaş
De la Dăbuleni.
Ce care aveau!
Veniseră cu care cu ţăpi pentru arme,
Alţii aveau care cu inima goală, pentru fân,
Care în chilimii... (Ce făceau cu care în
Chilimii la război nu ştiu.)

Noi eram cei mai de la deal,
Cei mai de departe
De-aia nici n-am ajuns la timp...
Da' am văzut Dunărea... Ca când venise valea...

Numai apă. Şi-am trecut pe-un pod de *plantoane*...
Aşa se zgâlţâia...
În Bulgaria... ca pe la noi: Balcani.
Şi bulgarii tot oameni... tot năcăjiţi şi ei. Bine că s-a-ncheiat
Armistiţiul.
Cu asta se întorseseră Ion Bălan şi cu
Pătru, în car, din Bulgaria
C-un cuvânt nou: armistiţiul.
Ba chiar l-au botezat pe
Unul născut în ziua aceea:
Vasile a lui Armistiţiu. Da'
N-a trăit mult.
Cu asta s-au ales ei
Şi cu boii plimbaţi prin tot judeţul
Dolj. „Bă, e cât o ţară!
Are şi Dunăre? Are. Are câmpie de te-neci
În ea? Are păduri mari?
Şi, de-aici la deal, munţi
Ca-n poveste, care de căzut cad în Gorj, în Vâlcea
Da' se sprijină cu umbra şi pe la noi.
Deci sunt de toate la noi, da' uite nu era pace.

Ion Bălan a murit în 1919 de 59 de ani.
Pătru, care era mai mic, a dus-o până
Prin 1950. Îşi mai aducea aminte că-i arătase cineva o hartă
Şi Bulzeştiul... nu era. Mă, noi nici nu existăm.
Noi plătim degeaba. Dăm nişte cote de pomană.
„Care, mă? zicea. Dacă s-ar face morţii acum,
Ar muri din nou. N-ar mai cunoaşte.
Ce e zorul ăsta?
Noi când băgam în plug, noi nu mergeam
Cu bota cu apă, noi mergeam cu bota cu vin.
Acuşi să bei apă – şi n-ai nici pe-aia după ce-o bea.
Ia uite păcătoşii, plecară la arat!
Doar se luă zăpada şi pun porumbii.
Porumbul se pune când înfloare porumbarul,

Ce-mi vine mie al Peagăi de-acum
Cu pământu-ngheţat, să are? Nişte păcătoşi!
Să bea apă.

COBORÂŞ

La Ungureanca era o coastă foarte mare
Pe Ungureanca, pe la Coza, pe Ţâclonu,
Pe faţa Racului,
Numai pante mari, pieptişe, răstorniş.
Pământul parcă-şi aducea aici aminte de
Piscurile care se vedeau uneori în zare
Şi dealurile se sumeţeau să vadă munţii.
Era periculos să cobori cu carul pe acolo.

Lui Tropăneaţă al lui Grigore al Troalei
I se rupsese lanţu' de-mpiedicat.
El era cam zgârcit, nu şi-a mai luat altul.
Odată cobora cu carul încărcat
Pe la Ungureanca.
Şi când începe panta mai mare,
De trebuia să-mpiedice,
Odată se apleacă şi ia de spiţe.
L-a văzut cineva.
„Ce-o fi făcând, că n-o vrea să-l răstoarne?"
S-a dus lângă el.
„N-am lanţ, fire-ar al deavu!
Şi-acum trebuie să ţin de roată,
Că se duce caru peste boi, îi omoară.
Trebuie să ţin de el
Să meargă până-n vale..."
Şi l-a dus, săracul, că era mare – ţeapăn
Se proptise aşa în pământ,
C-un picior înainte...
Şi cu mâinile ţinea.
„N-am ce-i face,
Trebuie să-l cobor în vale."

CAPUL ŞI OBLAMNICUL

I

Curmul era o bucată ruptă dintr-o frânghie.
Aşa, un curmete. Toate femeile-aveau câte-o bucată de-asta,
Să-şi ia lemne.
Parcă erau prevăzute cu spânzurători.
Şi când le vedeai plecând pe coastă-n deal
Cu el aşa-n mână, chitit, spre pădure, ziceai că sunt
Condamnate,
Se duc la spânzurătoare, cu ştreangul lor, de-acasă.
Şi mai aveau o fustă ruptă, ceva, s-o facă oblamnic,
Să nu le glodească-n cap.

II

Mă duc să iau curmul, să aduc vreo două lemne din deal,
Că acum nu e nimeni în pădure – zicea Ciula.
Hai, Mărie, hai, vere, hai să luăm vreo două târşuri,
Că văzui eu pădurarul trecu la Craiova.
Şi pleca în deal. Şi lua în cap câte o jumătate de car.
Le lega, le scula-n sus şi se băga sub ele.
Se proptea într-un genunchi şi cu ălălalt da brânci tufanilor
De la capul ăl gros, să-i cadă-n creştet. Că potrivea înaine
Capul pe jumătatea lemnelor. Potrivea capul şi oblamnicul.
Şi când îi venea frunzarul ăla-n cap, zicea: „E, acum sunt ale mele".
Că era greu să le nimerească.
La urmă mergea în genunchi, până se apuca de vreun lăstar,
Să se ridice – se mai clătina, până să se urnească şi gata,

Pleca...
E, să suie cu ele coastele înapoi...

III

Cobora-n Răculeţu, suia coasta Ţâclonului şi răzbea-n sat.
Da cu ele-n curte, peste gard, doar clătina capul.
Nu voia s-o vadă lumea, că intră cu lemne pe poartă.
Ieşea apoi pe drum, să se uite dacă nu vine pădurarul.
O zărea mama, roşie ca focul.
– Nu ţi-e frig, Ioană, nu-ţi fu frig pe-acolo?
– Ce să-mi fie frig, că mă-nvârti un vânt, fir-ar al dracu,
De mă făcu numai apă!
Că se-nfoiau târşurile când bătea vântul pe-acolo prin
Piscul Ţâclonului. „Ce să-mi fie frig, că sunt numai apă!"
Mai pe seară mai venea pe la noi, să mai tăinuie.
Şi-odată se ridica şi pleca:
„Mă duc să fac unchiaşului ăla – iote se duce soarele –
Mă reped să fac focul, să tai o varză, s-o pun în tigaie".
Călea varză, asta cam mâncau ei.
Dădea lumea gata, iarna, câte-o putină de varză.
„Şi să-i fac o turtă.
Nu vrea unchiaşul decât caldă,
Că n-are gură."
Ea, în schimb, avea doi dinţi de aur.

IV

În tinereţe o luase Dumitru la Bucureşti,
Unde era el portar, nu ştiu ce păzea.
O băgase şi pe ea la gunoaie pe stradă.
A stat Ioana vreo doi-trei ani. Când s-a-ntors:
– Dă-l dracu de tămbărău, cumnată, că-mi da
Câte două străzi să le mătur.

Toată noaptea trebuia să stai sculată, să mături.
Că mai trece câte-un car. Câte-o baligă, câte-o frunză,
Trebuia să te ții după ele.
Mai bine te duci colo la prăşit – şi dai cât e ziua
Şi vii acas' şi te culci.

V

Şi-acolo mai fusese băgată şi la o cucoană, un timp.
Zicea: „Mă, fraților, se spăla aia, se spăla...
Câte-un săpun dam pe ea.
Fir-a deavului cu şalele ei, ce dracu avea pe ele,
C-o frecam toată ziua".
– Cucoană, că ieri te-am spălat pe piele,
Ce-ai făcut cu ea?
– Eşti tu țărancă, ştii ce vorbeşti!
Taci şi dă aci pe spate.
– Cucoană, uite şi eu am piele şi n-o mai spăl toată ziua.
Da' ce spălat e ăla, cucoană, că şi eu am piele
Şi-o limpezesc şi eu câteodată aşa, nu stau să mă linciuresc
Toată ziua...
Când o vedeam, a dracu, că lua săpunul şi mă chema,
Mă apucau frigurile. Pleca şi venea dimineața, veştedă
Alihnită, cucăind, cu buzele vişitite.
Nu ştiu unde se ducea.
I-am spus omului: – Hai, Dumitre, haidi acas', că nu mai stau
Acolo-şi pusese ea dinții de aur.

VI

În general impresiile ei despre oraş erau negative.
Zicea: – Nu e bine la oraş. Ici mănânci, ici te spurci.
Nu e bine, la oraş mie nu-mi place.
Să te duci dracu să mai aeriseşti târtița, cotu-n zăpadă.
Stai în boarea aia acolo, în aburi.

Ozâcă de-aia-i venea ăleia să se spele toată ziua.
Şi Ciulii de-aia-i plăcea pe câmp.
Când o vedeai, ea ori pleca, ori venea de la lemne.
Câteodată erau cinci-şase femei care suiau coasta-n deal,
Să se aprovizioneze. Şi iarna, prin zăpadă, prin nămeţi,
Ca iepurii abia se mai vedeau, nişte mogâldeţe.
Au, săracele! Şi veneau răşghinate,
Alunecau şi cădeau.
Şi să vezi tu că nu luau nici topor.
Aplecau tufa şi puneau piciorul colo la rădăcină
Şi plesnea.
Vai de maică de om ce scump plăteau căldura sobii.
N-aveau care, n-aveau boi, pădurea era păzită,
Iernile ţineau câte-o jumătate de an.

Ce s-o fi ales de curmul Ciulii?
Săraca, a murit de şale.
O durea-n şale. A ţipat un an de zile...

ÎMPĂLIȘATUL

I

De Crăciun n-aveau toți porci căzuți.
Cei mai mulți nu erau prea graşi, şi fugeau,
Nu-i puteau prinde. Şi unii goneau porcul şi altul
Cu securea gata, îi da-n cap, când venea-n dreptul lui
Şi-l dobora şi la urmă îl înjunghiau.
Ziceau că nu e bună carnea, dacă nu-i dai cu securea-n cap,
Dacă nu omori aşa, dobitocul, din fugă, dacă nu e vânat.
Atunci e bună carnea lui.
Când vedeau vreun grăsun mai sprinten:
„Aoleu, ce vânătoare o să mai facem cu el, în curte!"

II

Şi nea Florea să-şi taie şi el porcul.
Şi-a mai luat un om, să-l ajute.
Acesta era-mpălişat, saşiu, se uita c-un ochi încoló şi
Unu-ncoló.
„A luat securea-n mână şi şi-a pus ochii pe mine",
Povestea nea Florea, râzând.
Şi-a pus nărodul ochii pe mine, şi cu securea ridicată-n sus.
Şi eu țineam de porc.
– Mă, tu unde vrei să dai: unde te uiți, ori în porc?
– Unde mă uit.
– E, fire-al deavu, du-te de'ci-ncolo, lasă-mă-n pace
că tu te uiți la mine.
Dă securea-ncoa. Fire-al dracu, tu-n mine dai.

Luase nărodul securea, o ridicase şi cu ochii pe mine.
– În porc dau.
– Da' de unde să dai în porc, tu te uiţi la mine.
A plecat împălişatul supărat acasă.
Am chemat alt om şi-nainte de a-l pune la treabă i-am zis:
– Mă, frate-meu, uite-te-n ochii mei, că-ţi controlez
Cătarea,
Că era să mă achite nărodul ăla de se uită-aşa.

LEANCĂ LUAT DIN CĂLUŞ

I

S-a dus şi Leancă, l-au găsit mort.
Rămăsese c-un plimbat – şi cu litra de ţuică-n buzunar.
– Ce-ai acolo, nea Leancă?
– Duc şi eu la baba mea un pic de ţuică.
Şi-acum am auzit că s-a prăpădit.
Nu-mi venea să cred la-nceput
Pentru că el... aoleo, ce zic? Mai trecuse prin asta.

A băut la-nmormântarea unuia un chil de ţuică
Şi la urmă murea şi el, cum ar veni în cinstea
Răposatului.
Oamenii de păziseră mortul l-au păzit şi pe el.
Dar cu sfială, că nu erau siguri pe deces. Mai
Murise o dată.
Într-o zi de Rusalii, fiindcă dormise beat şi fără pelin
La brâu.
Sculaţi deavu-n sus – se răstea Marioara la noi
Că-l luaseră pe Leancă din căluş şi vă ia şi pe voi.
Noi pusesem capul pe pernă, o ţâră după prânz, dar
N-aveam voie să dormim, după aia ne-am adus aminte
Şi-am plecat să-l vedem pe Leancă.

II

Era pe prispă în bujdula lui, acolo, pe Trântoru-n deal.
Era pe prispă, trântit jos, pe pământul gol,

Doar cu niște gloanțe, niște gloduri, sub el.
Stătea trântit jos, într-o parte
Și hăpănea din mâini și din picioare și zicea:
„Hăp! Hăp și-așa!"
Mărin al lui Trancă era nepotul lui.
El era vătaful.
A strâns echipa de doisprezece inși (cu mutul)
L-au băgat la mijloc și-au început să joace pe lângă el.
„Hăp și-așa!" „Hăp și-așa!" ziceau
Și așteptau ca el, de jos, să le răspundă prin somn,
Prin moarte,
Prin poceală, ce-o fi fost, să intre în rezonanță,
Cum ar veni.
Că dacă intră în rezonanță viii cu morții – prin cântec
Ori prin strigătul ăsta: „Hăp și-așa!" – înseamnă că e
Bine,
Se mai poate face ceva.

III

Călușarii țopăiau și trânteau clopotele
Și mutul îl bătea cu snopul de ciomege, parcă-l trăgea pe roată,
Și-odată, minune: i-a trecut. Curgeau apele de pe el.
Dormise în ziua de Rusalii și din cauza asta îl luase
Din Rusalii.
Dar asta fusese mai demult, când era Leancă mai tânăr
Și poate și Rusaliile mai tinere.
Pe atunci el era fochist la vapor,
Băga paie la vapor, când se treiera.
Că de-acolo a rămas cu setea aia mare,
Care nu s-a domolit nici după ce s-a scos mașina de treierat
Și-au adus o combină.
Leancă a rămas cu gâtul încins de focul de la coada
Vaporului. „Rămășiță de la exploatarea chiaburului",
Zicea Ilie Șorici, care fusese

Prizonier hăt-departe şi când s-a întors
A ştiut să facă imediat deosebirea dintre exploataţi şi
Exploatatori şi să ghicească de ce nu se dezvoltase
comuna noastră în
Comună suburbană (nimeni nu ştia ce e aia, dar erau foarte
Impresionaţi de această expresie a lui Şorici)
„Comună suburbană" – asta trebuia să fie Bulzeştiul de mult!
Suburbană e ca şi cum ar ţine de Seci, dacă Seciul ar fi oraş
S-a găsit un deştept să explice.
– Bă, Leancă, tu eşti clasa muncitoare...
– Io, mă?!
– Tu, mă. Tu eşti fochist, mă. Dă-l, mă,-n paştele mă-sii de
Chiabur...
– Io, mă?
– Tu, mă...
– De ce, mă?
În sfârşit după ce s-a terminat cu batoza, a rămas
Singurul muncitor din comuna Bulzeşti fără slujbă.
Căra paie pe la oameni, să le bage-n saltele.
„Repede, mă, paie la vapor!" şi le-ndesa în saltele şi
Căpătâie...
Dormea lumea pe nişte saltele până-n grindă.

IV

Acum sta tot aşa întins,
Dar nu mai zicea „Hăp şi-aşa!" ca-n tinereţe.
„Să chemăm căluşarii, că ăsta cam învie la clopoţei"
Şi-a dat cu părerea unul, de păzise mortul ălălalt.
Acum nu mai sunt nici Rusaliile, să zici că-l pociră,
Ce să-i facem?
N-au mai chemat căluşarii
Şi Leancă a rămas aşa.
Norocul lui a fost că era lumea strânsă,
Să-l jelească pe altul. L-au îngropat şi pe el

În contul ăluia. „N-a ştiut cum să trăiască,
Dar a ştiut când să moară" – a zis unul.
„Două bătăi strică, dar două înmormântări niciodată!"
I-a răspuns altul şi s-a uitat lung la dascăl.

Dar cineva tot i-a pus pelin la brâu.
„Domnule, dacă o fi să fie poceală, dacă – să zicem –
Doarme pocit,
Să aibă medicamentul la el pe lumea ailaltă."

RIȚA

Ea secera
Şi Panduru sta pe snop,
Până secera ea, să-l lege şi pe-ălălalt.
Sta şi fuma.
Şi ea, frântă de seceră, secera, secera,
Să-i facă omului de lucru.
Rița fusese săracă,
El fusese şi mai tânăr, şi bogat.
Ea, foarte harnică.
Şi când era obosită, da să stea jos
Şi nu putea să se mai îndoaie.
Îşi dădea drumul drept în jos. Poc!
Noaptea țesa. Să-i facă lui nişte cămăşi
Cu şabace, frumoase. „Uite, îi mai fac omului
O cămaşă." Îl purta cu haine bune, mereu.
Şi el acum sta pe snop
Şi fuma.

VREMURI

Tata îi zicea babii:
– Fi-ţi-ar nărojii ai deavu, mumă.
Ori se cununau pe dealuri, ori mâncau pământ.
Ce fel de oameni eraţi?
– Ce spui tu, mă? Pe-atunci credinţa era mai tare,
Nu ca acum. Dacă avea una canon să mănânce pământ,
După ce şedea la masă şi trebuia să meargă la vreo
Prietină, îşi lua cuşmeacul de pământ cu ea şi ciocotea la el.

DE LAPTE

I

Ce-a păţit Mitru, după ce-a auzit fără să vrea
Vrăjile Ioncicăi? Că mi-adusei aminte.
Ea, călare colo pe-un sul de ţesut
Şi goală prin fân şi despletită, cu părul negru ponegru
Aşa-n vânt. – Şi el curios, de, ca omul.
De ce să n-asculte?
De ce să nu ia sama o ţâră?

II

Sclipea părul ei negru, sclipea pielea albă – era o
Muiere goală, mergea ca hala prin fânul înalt, numai floare.
Spunea nişte vorbe. A ciulit urechea:
„Ţâr de la vaca lu Mardare.
Ţâr de la vaca lu Tăgârâlă.
Ţâr de la capra lu Tiuganu.
Ţâr de la oaia lu Grigore a lui Savu.
Ţâr de la vaca lu Bâţu,
Să vie laptele de la toate la vaca mea."

III

El asculta după un mărăcine. –„Ce tot ţârâie, mă, fir-ar a
Relelor?" Pe urmă i-a dat în gând că o auzise,
O cunoscuse, era Ioncica lu Moise.

Ea îi da înainte:
„Ţâr de la vaca lu Lungu.
Ţâr de la capra lu Mărinică..."
– Ţâr şi din... drâmba-strâmba! zice Mitru.
– Ţâr şi din... drâmba-strâmba, fir-al împielițatului, ce cați după Femei goale?!
– Păi, ce cauți tu dezbăierată aci-n poteca mea?

Muierea a fugit, s-a întors şi el acasă.
Dimineața, când iese omul pe-afară,
Ţuruie lapte!
„Ptiu! m-a fermecat vrăjitoarea."
Se mai uită, se mai învârteşte, mai încearcă o dată...
Ce mai, era lapte, lapte!
A doua zi, la fel.
La fel a treia zi... Se ia de gânduri.
Se duce la Ioncica:
– Lovi-te-ar boala, Ioncico, ce mi-ai făcut?
– Păi, n-ai zis tu aşa? Aşa-ți trebuie...
Şi râzând:
Dar o să te blesteme lumea, c-ai luat de la
Vaca lu Mărinică, de la vaca lu Lungu, de la capra lu
Cornică, o să le spun. De la toate vacile şi caprele şi
Oile. Aşa-i că toată ziua faci?
– Toată ziua... Te rog în genunchi, dezleagă-mă.
– Nu te dezleg deloc... să vezi cum o să te zburătureasc
Muierile, c-ai furat laptele de la gura copiilor.
– Lasă, că te spui şi eu că faci farmece...
– Poți să spui... parcă nu ştiu toți?
N-a vrut să-l dezlege.

IV

Era când mai gros, când subțire țâțuică
Şi albăstrea aşa. Dar tot lapte. Depindea şi de ce mânca.

Se vedea că e fermecat, că e tras de la toate spurcăciunile:
Se şi strica laptele ăla. Dacă rămânea până seara se
Strica – acolo-n curte. Făcea viermi.
Pe Mitru îl prinsese o scârbă nemaipomenită.
Începuse să slăbească
Şi odată se înrăise aşa la suflet.
Într-o seară ia securea de cot şi pleacă întins la Ioncica.
Pe drum se-ntâlneşte cu Constandin Deliu şi Nicolae Sălcianu
Erau cantauri de băutură.
Se strângeau la cârciumă precum cólii, stăteau acolo din
Noapte până-n noapte.
Acum treceau spre casă, cu copiii landră după ei.
– Hai înapoi, zice Mitru.
– Nu, că nu ne mai dă drumul. (Cârciumăreasa îi ştia şi le
Făcuse regim, nu-i primea decât o dată pe zi.)
– Hai cu mine.
Merg la cârciumă. Ăia au rămas mai în umbră.
A strigat Mitru la cârciumăreasă. Era Budeanca, fata lui Şonea
– Deschide, să-mi dai şi mie o cinzeacă de ţuică.

V

Şi când a deschis femeia, au dat şi ceilalţi buzna.
– Lasă-i şi pe ei, că fac eu cinste...
Au beut de toate. Ţuică, basamac (spirt făcut cu apă,
Să dea pe gât nărojii). Vin nu prea era. Era la
Drăgăşani, dar n-avea cine-l aduce. Iar ţuică, iar basamac...
Din când în când, Mitru mai ieşea pe-afară.
Se-ntorcea pământiu.
– Da' altă beutură n-ai, Mărie, Rie, Riţă, Mariţă? (Nu
Nimerea să mai zică.)
– Poate zamă de varză.
– Zamă de varză – pentru toată lumea!
Bea Mitru o ulcică – se duce afară, se-ntoarce otrăţit:
– Dumnezeii ei, o omor! Unde-mi e securea?

Cârciumăreasa s-a dat după tejghea, da' Mitru a pus
O boldoaşcă de bani. I-a-mbrâncit pe-ai lui
Să-i urnească: Hai, mă?
– Unde, mă?
– La Ioncica, să mă dezlege...
– De ce, mă?
– De-asta. Dă, gagă, un şiştar de muls vaca
Şi-ntoarce-te o ţâră cu spatele.
Oamenilor li s-a părut că nu văd bine. (Nici nu era greu,
După atâta băutură.)
Dacă nu vrea nici acum, o ciozmăţesc. O omor, fir-ar ea a deavu cu
Fermecele ei! Face comuna de râs.
Umblă cu moşmoane,
Face moşmoane, şi le-aruncă pe casa mea...
– Nu chiar pe casă.
– E, o fi făcut şi ea un farmec aşa aproiazna
Şi s-a prins.
– Ce aproiazna, mă? Dacă mă ţine de-atâta timp?!
Ăilalţi cheflii au început să râdă de el.
Îi ziceau: Laptele Cucului, Mulgaru, Melic... Om de lapte.
– Şi n-ai fost, mă, la ea să te dezlege?
– M-a dătornit...
Ştii, cum dătorneşti un câine fără stăpân.
– Mai du-te o dată.
– Păi, de-aia luai securea. Să vezi ce ţi-o lucrez. În piez!
Ceşnica dracu!
– Bă, dacă are ea puterea asta, merg şi eu – se hotăreşte
Sălcianu.
Da' eu nu mă mulţumesc cu lapte. Eu vreau rachiu.
– Păi, rachiu faci tu şi-aşa...
– Nu, eu vreau rachiu...

VI

Au luat-o pe drum la vale... O strigă de departe,
Ioncica a auzit glasuri multe şi n-a vrut să răspundă.

– Fir-a dracului de coştoboaie! Îţi frâng eu ţie piciorul,
Ca ăleilalte de la deal.
Cei doi au dormit prin şanţuri. Mitru, văzând el că nu iese,
A lăsat gura şi-a-nceput să se roage (după ce i-a
Văruit tot gardul): „Hai, fă, că uite îţi cad în
Genunchi. În genunchi îţi cad". Mai spre ziuă, deschide
Ioncica uşa: „Fir-al anchilomănit! Te-ai săturat de stat noaptea
Pe vale... Mai faci aşa, să umbli după vrăji?
– Nu mai fac.
– Bine, te dezleg.

*

Varianta asta cu frumoasa bântuită,
Cu păru-i negru-ponegru despletit,
Rău de deochi, de-ţi aduce necaz şi pagubă,
O ştia doar Sălcianu ăl bătrân,
Care pretindea că timp de-o lună de zile
Văzuse gardul Ioncicăi alb şi covăsit
Şi nu pricepea ce e cu el, până i-a spus Mitru.

ŞONEA BĂDOIU

A apucat 92 de ani. Îi zice unei femei:
– Moaşă, mor'. Barem să fi trăit şi eu
Să vie tata şi cu mama să mă vadă.
(Şi aceştia sunt morţi de 80 de ani!)
Se văita nevastă-sa:
– Toată ziua bălmăjeşte, vorbeşte.
N-apuc să pun capul jos şi mă strigă:
– Cică, hai să ne ducem la muma.
Odată tot Bădoiu trecea aşa: pâş-pâş, spre fântână
O întâlneşte pe mama:
– Moaşă, Cica s-a păcătoşit.
– De ce, mă?
– Se mărită. Ia pe ăla al lui Lungu, de l-a văzut Dumnezeu...,
– Mă, el l-a văzut pe Dumnezeu... aşa pretinde...
... Şi-i mănâncă ăla banii. Moaşă, copiii mei nu mai vin
Pe la mine.
– Cum să nu mai vină, mă? Gheorghe n-a fost ieri?
– Nu.
– Cum nu, nu te-a bărbierit?
– Eu nu l-am văzut.
Moaşo, îmi furară Tudoranii cizmele.
Mă lăsară aşa. Oi mai găsi eu cizme de-alea?
Şi peste o zi: – Auzi, moaşe?
Mi-au furat şi pantalonii. Şi soţia:
– De unde, îi ascunsei eu să nu se îmbrace
Că se duce afară şi cade prin curte.
– Moaşă, du-te acasă, că asta are de dat la oi,
La cai, la boi, la vaci: Iete calul nemâncat
– Bine, nepoate, mă duc, dar nu este nici cal, nici oaie!

Ei, săracul, aşa e bătrâneţea. Dar prin 48, 49 ce mai fugea
Noaptea de-acasă...
Nu mai dormea omul în aşternutul lui atunci.
Venea seara, tu dădeai la vite, puneai minteanul pe umeri
Şi-apucai peste dealuri, ca zăltaţii.
Te şi uitai în toate părţile, să nu te vadă nimeni.
Începuseră să-i ridice şi pe mijlocaşi,
Sub pretext că şi ei au pământ. Şi ce e mijlocaşul decât
chiabur deghizat?
Şi Şonea Bădoiu se furişa şi dormea în biserica din Sălişteа.
Se-ntâlnea acolo cu popa şi cu Petrică al lui Nete.
Mărin al lui Pătru tot aşa, cucăia pe câmp, prin
Cârstăţi. A dormit aşa până târziu – S-a şi îmbolnăvit de
Plămâni. Săracul,
Aşa, noapte de noapte, să stea tot pe pământul ud...
Câteodată, Marin ăsta, Târziu, nu s-ar mai fi dus acasă,
Şi nişte băieţi, care-l ştiau fricos,
Treceau vorbind tare prin dreptul casei lui:
– Mă, i-auzi că la noapte iar vine maşina neagră.
– Ce spui?
– Aşa, o să-i ridice şi pe-ăi de-au mai rămas.
Fac lună, rad tot – şi la urmă mută comuna.
Mărin începea să-njure-n casă. „Tu-le muma lor de bandiţi!
Bă, am mai văzut eu jigodii, dar ca ăştia n-am mai pomenit.
Mardarii şi cu Balamuc şi cu Stalin.
Cercelaru şi cu ăla chel, cu capul ca dovletele.
Aţi văzut la arie? Treieri şi nu rămâi cu nimic.
Să fii tu pus în situaţia de-a fura din grâul tău câte-un sac!...
(Se închina şi la urmă scuipa spre Cornul Caprii, spre nemţi.)
Furi un sac şi-l îngropi
Şi după aia tremuri să nu te prindă,
Să nu-ţi dea doi ani de puşcărie.

Ne venea obligaţia până-n secerat. Să dai atâta grâu,
Atâta orz, atâta porumb.
Şi mai era scris ceva: „Şi alte boabe".

Şi la arie veneau gaşperii toţi şi-ncepeau să măsoare.
Te dădeau la o parte şi ei măsurau. Şi-ţi luau.
Şi dacă-ţi mai rămânea peste suma aia înscrisă, mai luai.
Dacă nu, nu. Mai rămâneai şi dator.
Şi acum Bădoiu nu numai că nu-şi mai aduce
Aminte de vremea aia şi de ce-a păţit,
Dar încurcă părinţii cu bunicii,
Nevastă-sa crede că e fie-sa,
Şi că vrea să se mărite.
Barem să fi împlinit el suta, că nu mai avea mult,
Şi după o sută de ani, am auzit,
Se schimbă lucrurile în capul tău.
O iei de la început, începi să creşti
Şi te luminezi la minte, şi şi vremea
Se face mai bună.

FEMEIA DE PESTE DEAL

La Bobotează numărai nouă pari.
Nouă pari din gard.
Şi-nchideai ochii şi deschideai ochii la al nouălea.
Şi la al nouălea deschideai ochii
Şi dacă era strâmb:
„Îi, fir-ar al dracului,
E strâmb".
De noroc de-ăsta a avut parte Pipa.
L-a fermecat una care voia să se mărite cu el
Şi lui nu-i plăcea de ea. A trăit cu ea o vreme
Dar nu, lui nu-i plăcea. Nu i-a prins gustul.
Şi aia l-a legat. Şi el cincisprezece ani
Nu s-a luat de muieri. Era negustor pe la Ploieşti.
Şi-a venit pe-acasă. Şi baba Riţa lui Golumbeanu: „Mă, ce e
Cu tine? De ce nu te-nsori?"
– Uite, gagă, mi-e ruşine să spun,
Dar eu de când am plecat de-acasă, de-am lăsat-o pe-mbăierata
Aia, că era ca o oală-mbăierată,
Nu ştiu ce e aia muiere.
Şi femeia şi-a dat seama şi l-a trimis la Moisoaica.
Şi aia i-a spus:
– Mă Ioane, ia nu mai pleca. Ia rămâi tu o săptămână.
– Ba plec, că am vagoane cu marfă.
Avea vreo şaizeci de băieţi. Şi se mai învârteşte aia
Pe lângă el şi el i-a spus: „Uite-aşa, uite-aşa.
De când m-am despărţit, nu mai ştiu ce e aia femeie".
– Mă Ioane, eşti legat. Dar nu e dat pe apă (farmecul)
(Că aia mai trăgea nădejde s-o ia). Pot să-ţi desfac,
Că nu sunt date pe apă, sunt state pe loc.

Aşa i-a spus Moisoaica, dând cu bobii.
– Te duci la nouă fântâni şi iei din fiecare, cu gura, apă
Şi umpli o sticlă de-un chil.
Asta era duminica. Mi-o aduci luni de dimineaţă.
Lui îi era ruşine. Cum să se ducă el, om făcut.
L-a luat nepotu-său, Toma: „Ce e aia ruşine?!"
Şi-au plecat de dimineaţă, să fie apa nencepută.
S-au dus la fântâni şi-au umplut sticla.
Toma îl păzea, să nu-l vadă lumea şi el lua apă cu gura,
Căra aşa cu gura. S-a dus cu apa aia şi i-au dus-o
Luni de dimineaţă. Şi i-a descântat-o luni, marţi, miercuri.
„Miercuri seara să vii să ţi-o dau.
Miercuri seara să te speli cu apa asta." Şi atunci
miercuri i-a spus în taină:
„Nevastă-ta să ştii că e de la apus.
Am visat-o azi-noapte. E o femeie înaltă, de peste Răculeţu.
A venit şi mi-a furat prosopul".
Şi Cheoaica, – a fratelui lui Cheie – s-a dus peste deal
Cu Toma. „Hai, mă, peste deal la Gaia, să vedem, a minţit
Femeia aia?"
Şi-a plecat cu Toma şi-au întâlnit-o pe Mariţa. Cum le-o fi
Ieşit în cale – lua apă de la fântână – cum au intrat în
Vorbă, Dumnezeu ştie.
Şi s-au mai dus de câteva ori. Au vorbit ce-au vorbit
Şi-au şi adus-o.
Cu cântec. C-un cimpoi. Cânta cimpoiul!
Se mira lumea: „A adus Pipa muiere acasă".
Mariţa – erau 14 copii la părinţi.
Şi nu-era nici ea îmbrăcată ca fetele.
El i-a tras cizmele din picioare: „Uite ce – le-a spus
Părinţilor,
O dezbrac şi de ce are pe ea – îmi daţi ce are pe ea
Până acasă. Şi mâine vi le trimit pe astea înapoi.
Şi-aşa a făcut – a îmbrăcat-o el...
Dar cu ce drag venea cu ea peste deal,
Ei de mână, tinerii, şi unul după ei, cântând din cimpoi.

Vorbea lumea:
Uite, degeaba se lăuda ăsta că e negustor la Ploieşti,
Că tot în văgăună îi era mireasa. Oricât ar fi umblat el
Prin lume, tot una după aici l-a pus jos, l-a răpus.
Aşa s-a-nsurat Pipa.

MÂNIA

Când se-mbăta Cazacu, sau se certa cu cineva
Îşi da palme, îşi smulgea părul, se supăra rău de tot pe
Persoana lui.
Era rău. Se snopea, domnule, în bătăi.
– Aoleu, fir-aş al mamei!...
Şi jap! cu palma peste obraz,
La urmă se prijonea cu palma ailaltă...
Îl vedeai trecând pe drum zgâriat, cu vânătăi,
Cucuie, vai de el. „Iar se-ncăieră-n oglindă".
Ziceau vecinii. Ce-n oglindă? Se uita-n baltă
Şi nu-i convenea ceva la el. Nu c-ar fi fost
Urât. Dar era nătimos şi năvligă.

„Năvligă ăla ăl nărod, ziceau despre el
Măria Bălii (era şi-asta o gură
De petice! Te ştia satul cu ea.)
L-a turnat mân-sa de neleapcă!
Ea n-o fi avut vină, săraca,
A ajuns-o obejdia cu el,
O pieişte de om."

Şi Ioana, care trăise numai rău cu năvligă-al ei,
Bombănea când se ridica de pe jos şi se scutura de ţărână:
„D-apoi aşa mi-am făcut petrecul!"
Şi odată, nu ştiu ce i-o fi spus Ioana,
Veneau parcă de la o nuntă
Şi el i-a dat un brânci, a dat cu ea peste poarta noastră-n
Curte.
Că era mare, zdupos,

Cădeai numai dacă se uita la tine.
– Fir-ar ale dracului de muieri cu cine le-a lăsat pe pământ!
– Ce-avuseşi, mă, cu ea, de-o dedeşi cu capul de poartă,
De-o trecuşi gardul? i-a zis tata, supărat.
– Să mă comande pe mine muierile, mă?
Să nu mai văd unaa!
– Zici tu aşa, dar mâine îţi trebuie.
Hai, Ioană, nene, scoal' de-acolo
Din piuă! Uite unde picaşi. Sări, Nicoliţo, de-o
Oblojeşte...
– Nu-mi trebuie deloc muieri.

Făcuse şi el o covercuţă aşa, o cuşniţă, era sărac rău.
Şi se pomeneşte Ioana, într-o dimineaţă, cu unul
Că vine s-o fărâme.
– Ce faci, nene?
– Să fărâm casa asta, c-am cumpărat-o de la Gheorghe.
– Păi, dumneata nu ştiai că are copii, îi laşi afară?
Cum te-ai luat după vorbele unui morânglav? Că ori de
Vorbeşti cu Cerban de la
Iesle, ori cu el, tot aia e!
– Nu ştiu, i-am dat banii lui Gheorghe. Îmi trebuie lemnele.
Ei, tot vreun nerod şi ăl de cumpărase! Omul cuminte
Nu se pune aşa c-un rătute.

Au rămas patru copii în bătătură.
Şi-avea şi ea un pătulaş, iete atât, cât două mese de lat.
Şi-a băgat şi ea copiii, de ploaie, acolo.
Şi la urmă i-au dat vecinii câte-un lemn, câte-un lemn,
Şi-a făcut altă casă.
Mătura şi ea pe-acolo veselă.
Îşi făcuse pomană de ea Mariţa lui Spânu c-un
Dulap dintr-un copac.
Scobise tata lui Spânu un copac – ce copaci erau pe
Vremuri pe la noi – era mecet de pădure – îi puseseră poliţe,

Țâțâni de curele şi ea era foarte veselă: „Uite, am şi eu
Dulap".

Cazacu era simbriaş la cineva în sat.
Când se supăra, zicea: „Să vezi că vând casa. O vând şi
Pe-asta".
L-au luat oamenii la trei: „Ce casă să vinzi, mă?"
El se supăra, începea să-şi dea palme, îşi smulgea părul.
Toți se-ndepărtau, îl lăsau aşa să se pedepsească
Singur cât vrea.
Des, des, se supăra pe el,
Şi ce se mai judeca, ce se mai lua la palme,
Ce se dădea cu capul de ulucă!
Şi Ioana atunci – lipa-lipa – trecea valea,
Se ducea pe Mătăsoaia, ori urca-n Țâclonu.
Ştia că după aia îi vine rândul.
Dacă e el aşa de aspru cu sine, gândea,
Darmite cu ăi mai apropiați?
Şi ea, ca soție, ar fi venit prima
În dragostea lui de absolut şi de zgâlțâit,
De zgâlțâit absolutul.
Şi slăbise muierea – era înger, numai că n-avea
Aripi.
Zicea tata:
– Voi ați văzut ce uşor zboară asta
Peste garduri?
Nici nu gândeşti şi te pomeneşti cu ea-n bătătură.
Şi el ca Dumnezeu colo pe pod,
Dând din mâini şi cărându-şi la pumni
Că de ce-a făcut femeia.

PIATRA CÂȚURIE

Dina lui Costache Bocşaru venea pe la fie-sa, pe la
Ninoaica
Şi se descingea şi ea, în pat.
Să se mai odihnească de piatra aia de la brâu.
Şi Marin – nepotu-su, un copil, desfăcea piatra,
De unde era cusută, în brâu.
– Ce e asta? Ce gogoloi e ăsta?
– Las-o, mă, aci, că-mi trebuie.
Era o femeie bătrână, grasă şi scundă.
O întreba pe mama:
– Ce e, fină, cu asta?
– Dracu!

Nu ştiu cine-a minţit-o că dacă poartă piatra aceea la brâu,
Câştigă procesul cu Florea Bocşaru.
Dina ţinuse pe Costache Bocşaru. Acesta era frate
Cu unul Florea. Lor le-au murit şapte copii mari,
De la 14 ani în sus. Şi până la urmă s-a prăpădit şi Costache.
Când e să-i meargă rău omului, apoi n-ai ce-i
Mai face!
Că zicea şi Ninoaica, fie-sa:
Ăşteia i-a pus Dumnezeu mâna-n cap
Şi piciorul pe coadă!

Cumnatu-său a reclamat-o, să-i ia pământul. S-au judecat
Zece ani. A câştigat procesul, ce-o fi ajutat-o piatra
Câţurie de la brâu, ce-o fi ajutat-o bunătatea ei, că era o
Femeie bună.
După ce-a murit Bocşaru, s-a căsătorit a doua oară

Cu Drăguleasa şi-a avut doi copii.
Şi le-a dat lor pământul pentru care se-ncinsese c-un munte
Zece ani – cum zicea tot Ninoaica:
„Măi, fraţilor, dacă ai aduna greutatea pietrii
Ăleia zi de zi – atât amar de vreme – face cât
Parângul ăla de se vede câteodată". Şapte stânjeni,
Pe-acolo pe la Aleşteu, cu asta s-a ales, pe drept.

VISELE MAMEI

I

– Ce visaşi, mamă?
– Mă, visai că aram peste Răculeţu. De la părul ăla-n deal.
De la hoaga aia-n deal. Cu Marioara.
Eram încălţată-n opinci. Marioara, desculţă.
Şi mă descălţai eu de opinci şi-i detei ei opincile.
Ce mai alergam, Doamne, Doamne!
O bucată de turtă luam.
Fir-ar al dracului, în fiecare noapte visez că ar.

II

– Ce-ai visat, mamă?
– Ce să visez, băiete, c-am dormit obială.
Parcă nişte pui, nişte oi.

III

– Ce-ai visat, mamă?
– Visai că aram pe Dobreţ,
Pe la lunca noastră. Şi când mă uit
Patru peri retezaţi.
Mă – Ninoiu – zic, a fost ieri
Cu carul cu lemne şi el a tăiat perii.
Da' ce făcea cu ăle crecuţe?
Că erau tineri.
Toată noaptea m-am vârcolit.

IV

– Ce-ai visat, mamă?
– Mă, ştii tu pe cine-o visai? O visai pe mama.
O durea capul. Şi-a-nvăţat-o cineva
Să se lege cu foi de varză la cap.
Pusă pe cap şi legată, aşa.
Era o iarnă de scăpărau stelele de ger.
Şi vine un om, Ilie al moaşei Riţa,
Frate cu Dina: Vedeţi că auzii
O vorbă, c-or să vă fure calul la noapte.
Aveam un cal roşu, bun, roşu.
Îl chema „Roşu". Şi ea a stat
Pe prispă, aşa legată la cap.
Vede doi oameni în drum,
În dreptul prunilor, unde era
Împiedicat calul. Se uitau în vale,
Tăinuiau. Ceva i-a dat în gând.
M-a trimis să-l chem pe tata de la
Primărie. După aia vine şi ea după mine.
Până să ne-ntoarcem – îl luaseră.
Asta am visat eu toată noaptea.
O-ntâmplare care a fost acum 70 de ani.
C-a fost chiar aşa.
Tata, văzând c-a dispărut Roşu, l-a tocmit pe
Dinică, un om gras şi-nspiţat: „Mă, nea Dinică,
Mă, cauţi calul.
Uite-ţi dau atâţia poli de argint."
– Să văd.
Da' de unde, că Dinică-l furase, îl şi
Trecuse Oltul. Dacă apucau să-i
Treacă Oltul, era ca şi când ar fi fost în altă ţară.
Şi mama a rămas de-atunci cu dor în
Cap – stătuse legată cu varză acră, rece,
Pe gerul ăla – era ger, nu ca acum! I se scufundase
În moalele capului.

Dinică era nărăvit la hoții.
A furat după aia şi boii lui Nistor,
L-au prins şi l-au închis la Bucovăț,
La-nchisoare. Şi s-a surpat închisoarea pe ei...
Iete! cât e de-atunci! De-astea visez
Eu noaptea. Ce-a fost săptămâna trecută nici nu-mi
Aduc aminte.

GRAPA

Găeanu avea două fete.
Şi şaizeci de stânjeni de pământ.
Una tocmai se măritase, luase un băiat din Bâzgărăi.
Cum o chema, o chema... vă spun eu mai încolo.
Şi tatăl ei, de, socru!... S-a dus şi el în satul
Ginerelui,
Cu oameni, cu nunta, cum e obiceiul.
Erau Sandu lu Cină, Bujnigă, cine-o fi mai fost?
Mulţi, cum se face.
Socrii le ies în cale, îi primesc cu plosca,
Îi poftesc în curte. Şi odată se reped
Câţiva inşi, îi leagă pe Găeanu şi pe nevastă-sa
Şi-i aruncă pe-o grapă de mărăcini.
Era pregătită, în curte, cu boii înjugaţi,
Numai ce aşteptau părinţii fetii, luni dimineaţa,
Luni după nuntă.
Dau bici la boi şi mână prin sat!
Intrau mărăcinii în ei, săracii.
Ieşea lumea la poartă, să vadă panorama.
Şi ei gătiţi ca de petrecere, cu cocarde pe piept
Şi legaţi şi traşi pe grapă.
Ea ţipa, bărbatu-su înjura, ăia pe margine râdeau,
Îşi dădeau coate, ori îi căinau.

– Tu ai ştiut, fă, că e râsuită... dumnezeii tăi de muiere!
Fir-aţi ale dracu cu neamul vostru de curve!
Zicea Găeanu.
– De unde să ştiu, mă, de unde să ştiu?
Plângea nevastă-sa. „Ce, acum fetele mai spun când se culcă

Şi când se scoală? Draci!"
Aşa era obiceiul la Băzgărăi – şi uite că ăştia-l respectau –
Dacă mireasa nu era nencepută, după noaptea nunţii
Când se ierta greşeala, pătimeau bieţii părinţi.
Erau târâţi pe mărăcini şi făcuţi de râsul lumii,
Că n-au ştiut să-şi păzească fata.

Grapa era de mărăcini, cum spusei. Se tăiau din cei lungi,
Se legau la capete şi numai bine nu se stătea pe ea.
Da' înainte de a-i sui, i-au cinstit ăia, uitasem,
Cu ţuică de prune cu cărbuni... – Bă, ce deavu are ţuica asta?
Parcă e neagră... a zis Găeanu.
– Cuscre, greşirăţi butoiul...
– Nu greşirăm neam, asta e ţuica de cinste.
Le-au pus şi piepteni pe masă, râsu lumii...
– Niţo, înhamă caii şi aidi! (Găeanu când s-a văzut liber.)
– Hai, bă, fir-ar ai păcatelor, văzuşi ce ne făcură?
Zice şi Buşnigă. Fi-ţi-ar năroada a dracului.
Şi-au zburat acasă cu căruţele. Şi-au venit acasă
Plini de cinste, săracii.
Găeanca, o femeie grasă şi frumoasă, al ei era pământul.
A venit şi Saveta pe jos, a doua zi.

Era urâtă şi zbârcită, mireasa,
Că nu se măritase, s-o ia Lache Ştefănescu.
Şi Lache n-a luat-o.
Avea o fântână la poartă şi Lache se ducea
Şi scârţâia cumpăna fântânii, când o chema pe ea.

Asta le era vorba. I-a umplut biba, i-a stricat mişina.
Cum să mai fie după atâta scârţâit?
Aflaseră şi copiii. Şi toată noaptea,
Care cum se trezea, ori îl durea burta,
Se ducea şi scârţâia cumpăna aia.
Stătea biata Lisaveta numai pe-afară.

Batjocorit, tatăl a dezmoştenit-o. I-a făcut vrerea
Celeilalte fete.
Şi Saveta a stat pe la Pătru vreo şapte ani, la urmă
Pe la Ioanca, mătuşe-sa.
Nu s-a mai măritat. După ce că era bătrână şi urâtă
Şi fără nimic – cine s-o mai ia?
Da' cât i-a fost ăluia de rău, lui Dumitru,
De-a dezmoştenit-o!
Băzgărăii sunt de la Picături la vale.
Nu le-a mers cu Bulzeştiul.
Păi, cu noi se pun ei? Ce, eram nebuni să le dăm cruditați,
Să se strice la burtă?
Zicea câte una mai rea de gură despre Saveta:
Ferească Dumnezeu să nu-i treacă
Vreo pisică printre picioare, noaptea,
Că mai naşte şi-un copil cu căițe...
Şi copilul ăla se face strigoi
Şi căşunează pe populație.

OM DICHIU

Titică se uită la mâini şi zice:
– Mă, ce-au lucrat mâinile astea!
Bâlvani, nu stemnici,
Lemne de-alea groase!
Iar Cioană, că mă-ntâlnii adineaori cu el,
Stă şi-şi păzeşte nevasta.
Asta e treaba lui.
A, e dichiu de muieri şi copii!
Muierea – n-o lasă să ducă baniţa-n cap,
La moară: „Mă, când dă omul să-i ia baniţa din cap,
Îi pune mâna şi pe burtă".

Ea trebuia să prăşească porumbii
Şi-a tocmit el şi-o femeie bătrână
Cu 25 de lei pe zi, să stea lângă ea.
Şedea aia ciucită şi-o păzea cum munceşte,
Să nu vină vreun bărbat să vorbească cu Lindra lui.
Când o întreabă vreun om de vorbă
Ea stă cu capu-n jos –
Nu se uită la el, să nu-i întâlnească privirea.
Zicea al lui Găgeatu, care-i cam plăcea de ea
Şi n-apuca de ani de zile
Să-i răspundă aia la „Bună ziua":
– Să nu pot eu să mă uit în ochii
Femeii care-mi place!

Găgeatu avea igrasie-n casă,
De-i putrezea patul –
Şi voia să se mai culce-acolo şi cu muierea altuia,
În loc să se-apuce să scoată igrasia!

BIBLIOTECA

Nea Miai – hârtii n-avea în casă,
Decât livretul de armată şi somaţiile de *fonceri.*
Le ţinea la grindă. Avea o policioară,
Acolo le punea el bine, le lega c-o aţă
Şi le agăţa acolo.
Când venea perceptorul, căuta acolo.
– Astea sunt toate! Staţi aci, că eu am plătit!
Îi arăta teancul de somaţii –
– Astea nu sunt c-ai plătit, astea sunt ca să plăteşti.
– Păi, cum aşa? Hârtiile astea nu-nseamnă nimic?
– Ba asta-nseamnă, că să mai dai.

Nu ştia carte.
– De ce n-ai învăţat carte, nea Miai?
Îl întrebam.
– Dacă n-am avut şi eu tată, să mă dea la şcoală!
Băla mă ţinea să văd de vite.
Ce să facă şi ea, că avea şase copii, de două mâini.
Şi bărbaţii muriseră amândoi.
(Cam trei ţinuse, că Dandin murise mai pe urmă.)

– E, şi Dandin ăsta – (zicea nea Miai)
Un nărod! Pe urmă-a orbit.
Slugă pe la Graure, după aia la popa.
I-a dat 12 poli, c-a slujit un an. 12 poli de argint.
Şi-a cumpărat şi-a făcut şi el casă
(Unde sta acum nea Florea).
O auzeam pe ţaţa Măria, bombănind, când era supărată pe bărbatu-su:

– Tica meu a slujit orb la popa
Şi-a făcut casa asta
Tu n-ai făcut nimic! *Nimic n-ai făcut...*
Spunea mai tare. Tu auzi, mă?
Nea Florea tăcea. Ori n-auzea, ori se făcea că n-aude.
Cunoştea el vivartul ăsta.
– Taci, că ştii că e cu cribdă – nu se lăsa ţaţa Maria.
– Cribda cui te-a făcut, ori vrei să te ciufui? Te ciozmăţesc!
Te fac bucăţi, auzi! răbufnea el.

Alţii, tot aşa n-au hârtii. Doar
Cărţile de cetire. Şi rup foi din ele,
Când le trebuie să-nvelească.
„E, de-ale copiilor! Ce mai fac cu ele,
C-au învăţat."
Plângeau copiii când le rupeau foile:
– Mamă, ce faci?
– Dă-le-ncolo, mă, că rupsei şi eu doar două.
Ce stai aşa-mbonţat ca o mireasă.
Şi nea Florea are, tot aşa, livretul
Şi nişte bilete, să se ducă să plătească garda.
(El foncere ce să plătească,
Dacă n-are nici o palmă de pământ!)

Asta era biblioteca lui nea Miai
Şi a lui nea Florea.

LUMÂNAREA

S-a dus şi-a luat lampa
Şi-a stat aşa cu ea-n mână, la marginea patului.
– Ce faci, mă, cu ea? l-a întrebat Ioana.
El n-a mai răspuns.
Dacă-a văzut aşa s-a dus să
Anunţe pe Mitru. Şi cum au venit
El murise, cu lampa pe piept. Aprinsă. Aşa a murit Panduru.

De ce-or fi vrând oamenii să moară
Cu lumină?
Nae Banţa îi spunea unei vecine:
– Fină, să nu uitaţi lumânarea,
Să mă lăsaţi pe întuneric.
Să-mi puneţi lumânarea, să *mori*
Şi eu cu lumânare.
Hainele – nu mă puteţi îmbrăca,
Sunt greu. Să mi le puneţi pe piept.
Da' lumânarea s-o am în mână.
Şi aşa a fost.

– Naşule, uite-o, lumânarea...
Şi a dat din cap, că e bine.

DIN CINCI DOUĂ

Culegeau oamenii porumbii. Ori când făceau cârstățile:
Făceau cinci la un loc, cinci la un loc.
Venea proprietarul şi-şi
Lua două grămezi, ori cârstăți,
Din cinci. Şi la urmă luă ăl de muncise ăle trei.
Lua albia-n car, când pleca la-mpărțit porumbii.
Să-mpartă cu albia.
Şi tata, când îi zicea mama: „Nu mai cumpăra pământ..."
(Că şi-ar fi făcut şi ea țoale): „Nu, că să-l mai cumpărăm
Şi pe ăla. Tu nu vezi c-avem copii mulți,
Şi să-şi aibă şi ei bucata lor de pământ,
Să nu-i mai văd ca pe Florea cu albia-n car.
La ce să mă mai duc la ei, dacă ei n-au, săraci.
Da' aşa, ştiu că le-am cumpărat şi eu.
Şi să-şi bage în pământul lor, în magazia lor".
Când era bolnav, a venit Moşu, trecea la Craiova.
– Mă, ce să-ți aduc de la Craiova?
– Parcă mi-e mai bine. Să-mi aduci o sticlă de bragă.
– Mă, poate bere.
– Nu, bragă.
Şi s-a dus. Şi seara se-ntorcea cu sticla.
Şi-l întâlneşte pe-al Cicăi Luții, de era perceptor.
– Nea Gheorghe, muri Fănică.
– Cum, mă, vorbii cu el azi-dimineață!
– Muri, muri.

Povesteşte mama:
– Şi nici blane de tron n-avea, că la vârsta lui
Cine se gândea la tron!

Pe-ale Mitruții lui Drăgan le-am luat (aia de se jelea-n drum),
Ea le ținea de moarte.
(După aia s-a dus Moşu şi le-a cumpărat
Şi i le-a dat.) La moartea babii-tii, tot aşa, n-avea blane.
Le-au luat pe ale Măriei lui Niță
(Muma lui Mitru). Mie să-mi faceți tron, să-l ştiu eu
Colo pus bine, să nu umblați atunci după blane.

Şi de-aia voia tata să ne ia pământ,
Ca să nu muncim în dijmă pe la alții
Şi să umblăm cu banița în car, ca bietul nea Florea.

IONIȚĂ SIMION

Fir-ar ai deavu! Nişte năroji.
Vin să-mi pălăie mie aci.
Ioana lui Gheorghe Prăzaru nu putea să-i sufere.
Pe ăi de vorbeau mult. Veneau şi se puneau la taifas,
Pălăiau întruna. Nişte vorbe de doi bani.
Bărbatu-său era notar şi oamenii mai veneau şi pe la el
Pe-acasă, să le scrie câte-un act.
Şi ei uitau să mai plece.
Ioana ieşea afară şi-o vedea pe Burticioaia.
– Nu poci să stau în casă, că e cutare pe la mine.
– Ăla? A, un pacearât de-ți dai mucii pe el.
Urât, izânit, rău îmbrăcat, un pacearât.
Mai bine stai dumneata aci la aer,
Că i-auzi cum se otrățesc alea.
– Care?
Se certau două vecine, la gard. Una zicea tare ceva,
Şi ailaltă răspundea şi mai tare. Şi la urmă prima
Întorcea vorba şi mai tare...
Se otrățâră.
– Dar din ce se luară?
– Nişte harțabale. Umblă harțabale de colo-colo
Şi la urmă încep să-şi strige.
Ba cutare e îmbonțată şi pe mine. Stă îmbonțată,
Împofilată când mă vede, nu zice nici bună ziua,
Întoarce capul.
Şi Burticioaia era cam fleară. Ioana n-avea timp s-o
Asculte nici pe ea. Striga fetele de la fântână,
– Ce zici de asta, cum să le fie fetelor urât?
Copii de cinci-şase ani, care se frecau cu nisip pe picioare,

În jgheab, unde curgea apa, se juveneau cu nisip, să se
Albească.
– Frichiniți-vă mai puțin și veniți acasă.
Ce vă popândirăți acolo? Vă duserăți să vă popândiți!
– Acuși, acuși, ziceau ele. Mai văzuși!
Se mai linciureau un ceas.
O lăsa pe Burticioaia să se distreze, ascultând cum
Se otrățesc alea.
Striga oile: Pșuicăle! Pșuicăle! le da să lingă sare,
Și intra la vatră, la oale.

Plecau musafirii. Puneau masa și seara, când să se culce
Și ea, apărea vărul Simion.
Era văduv. În amurgit n-avea cu cine să mai schimbe și el o
Vorbă,
Punea un sac pe cal, încăleca și venea pe la rude.
– Gheorghe e aci, cumnată?
– E prin curte (ori e dus, cum se nimerea). Intră-n casă.
El lega calul la poartă și intra.
Ședea pe pat, proptea ciomagul în bărbie,
Și cu capul ălălalt în dușumea, spunea câteva vorbe
Și adormea... Începea să horcăie.
– Cumnate, pune, mă, capul colea și dă-te cu picioarele
Pe un scaun (că era plin de noroi pe opinci,
Toamna erau noroaie mari).
– Nu, că nu sunt ostenit. Da' vărul Gheorghe când o veni?
– Plecă la deal cu niște oameni.
– Îl mai aștept.

Ioana culca fetele și-ncepea să lucreze ceva la lampă.
Simion sta așa cu capul proptit în ciomag și sforăia.
Din când în când, se trezea și mai zicea și el câte ceva:
– Cumnată, are Traşcă ăsta nişte fete! Nişte haiduce!
Fir-ar ale păcatelor, dorm prin cimitir. Nu le e urât.
E o căsoaie la cimitir. Dacă le-apucă noaptea pe deal, ori
Le ceartă Traşcă, ele dorm acolo.

– Păi, că seamănă cu mă-sa, cu cin' să semene?
Ce zici că mi-a spus Ioana lu Traşcă săptămâna trecută?
– Ce?
„Am pierdut, gagă, caii, odată. Şi eram cu Ioncica asta mică,
Ce să fac? Dacă se-ntorcea omul şi nu găsea caii în curte,
Mă omora. Am luat, gagă, fata-n braţe, după ce-a răsărit luna
Şi-am apucat-o în vale. Sui dealurile, coboară pe vâlcele,
Până-n matca Dobreţului, până la fântâna lui Graure.
Acolo i-am găsit. Acolo ajunseseră, fir-ar ei ai deavu!
Şi cum să-ncalec acum, că aveam fata-n braţe. Mi-a dat în
Gând.
Am tras sânul mare la cămaşă, cămaşa ţeapănă de bumbac,
M-am strâns bine cu brâul, şi-am băgat fata-n sân. M-am suit
Pe jgheab, la urmă pe chei şi-am încălecat pe cal. Şi pe-ălălalt
L-am mânat aşa. Şi-am luat-o pe dealul Săculeştilor, am
Coborât la coasta mare şi-am ajuns acasă."
– Ce zici de asta, cum să le fie fetelor urât?
Ioniţă Simion nu zicea nimic. Sforăia.
Ioana dă din mână a pagubă. Continuă năduful alei lui Traşcă
„Că omul meu era rău,
Mumă, era rău! Venea de la cârciumă, şi nu găsea o vită, un
Cal ceva, nu mai stam noi în casă".
Se aude troncănind în prispă. Intră şi Gheorghe.
– Tu cu cine vorbeşti, fa?
– Să zic că vorbesc cu vărul Ioniţă? parcă aş minţi.
– A, aci erai, vere?

– Aici, vere Gheorghe. Zisei să mai vin şi eu la taină, că
Acasă mi-e urât.
– Ei, păi să mai stăm de vorbă, că bine zici.
– Mă, are Traşcă ăsta nişte fete, nişte haiduce. Mă, dorm prin
Cimitire! Gica şi cu Ioncica. (Ajuns aici, vărul Ioniţă îşi
Potrivea bine bărbia în ciomag şi... ăăă! hârr!)
– De, fir-ar anchilomânit! făcea Ioana. De ce n-o fi stând el
Să-şi horcăne în casa lui?
– Taci, fa, că e şi el singur, e dorit de vorbă.

– Da' fetele dorm?
– Dorm.
– Niscai calcavuri mâncară?
– Nu, că fură cuminți.
Ioniță sălta capul, învârtea ciomagul în mână de vreo
Două ori, se ridica şi pleca. Se auzea calul tropăind la vale.
– Vine să doarmă-n ciomag colea. De ce n-o fi stând el
Acasă?

IOANA LUI TRAŞCĂ

Să strângi, mumă, să strângi,
Zicea Ioana lui Traşcă.
Să strângi vara, ca să ai iarna.
Dacă dai peste nişte ceapă,
Ia şi tu o poală şi pune-o-n pod
Pentru iarnă – ca să ai.
– Păi, de la oameni?
– Păi, de la oameni, că e pământul
Lui Dumnezeu.
Dacă vezi un dovlete, ia-l mumă,
Că-ţi prinde bine, că-l dai la porc.
Vezi printr-un loc fasole,
Culege-o, mamă, că-ţi trebuie.

De, păcătoasa, că nu era săracă.
Aşa era firea lor –
Neamul ei era cam strângător.
A încherbat şi-asta 92 de ani.
A avut multe fete: una Mariţa, una
Mitra, una Georgeta, Cica de l-a luat pe Lache
Ioncica de l-a ţinut pe Gorie,
Cinci.

CHIȘU ȘI HOLERA

Când s-a declarat holera, în 1913 (că dacă nu se declara
De la primărie, ca pacea ori războiul, lumea nu credea).
S-a făcut o carantină la Crețan la deal.
Și-i strângeau pe-ăi de mureau.
Bunica ținea fetele la vale și le dădea pâine prăjită
(Ăsta era medicamentul)
Și le mai dădea cu aţâfelnic pe la nas.
Vine un doctor moldovean. Și Chișu era gardian.
Se duce în fața trăsurii și ține postava cu grăunțe,
Să mănânce caii.
Și s-a pomenit lumea c-a picat jos, lat, în fața cailor.
S-a zbătut o țâră, s-a umplut de ovăz prin barbă.
L-au ridicat și l-au dus în vale în paie.
La urmă l-au dus acasă. Seara a murit.

Asta a fost vara.
Toamna a venit un tifos. A murit Rița, mama lui Dinu,
Apoi au murit Ștefănescu, Petria și câți alții.
Cam de prin 1900 a început răul în Bulzești.
Tot felul de boli care secerau. Scarlatină, anchină,
Mai multe soiuri de bubate – vara, indigestii, sau ce-or fi fost,
Mureau și copii și oameni în toată firea de la o margine.
Satul încerca să se împotrivească
Ba cu câte-un descântec (asta înainte de grijanie,
Când nu mai așteptai decât o minune, fie de la Dumnezeu,
Fie de la Uciga-l toaca), ba cu te miri ce leacuri.
La răceală se dădea păsat cu undelemn sau untură,
Îl beai fierbinte.
Sau ți se punea la gât mămăligă fierbinte, încinsă într-un
Prosop și stropită cu gaz.

Mai înainte, ziceau ăi bătrâni că aveau leac la toate,
Da' nu ştiu de ce, cum a-nceput veacul ăsta, fir-ar al
Dracului,
Cum n-a mai prins nici un leac băbesc.
Că ieşiseră microbi noi, boli neştiute, care unde se-ncuibau
Coseau.
– Bă, sutarul ăsta se anunţă cu sfârşitul lumii, a zis
Chişu. Întâi ne pliveşte din boli,
Umblă la noi cum zgâmşeşti aşa la porumbi, să vezi dac-au
Făcut boabe, aşa ne zgâmşeşte-ntâi în cap
Şi la urmă, pe ăi de-or mai rămâne, se pun potoapele.
Că e pământul bătrân, vrea udeală. Dacă nu plouă, o să
Ceară sânge. Ascultaţi-mă pe mine,
N-a mai fost aşa din hăle potoape.
– Taci, bă, din gură. Cine crezi tu că se uită în gura ta?
Aşa e la-nceput de secol, rău,
La urmă om mai vedea noi...

E, am lăsat post şi pe anul 1899.
Intrăm în alt an, în alt veac.
Om trăi şi-om vedea cum o mai fi şi ăsta.
Cum să fie, c-a luat-o cu zbiceli
De la-nceput.
Oamenii se certau din senin –
Toată ziua dădeau cu clanţa, se-mpungeau
Unul pe altul. Era ceva în aer.
– O să fie-n Bulzeşti ce n-a fost într-o mie de ani.
Nu ştiu dacă va scăpa şi satul,
Veacul ăsta ne pune capul.

Chişu a tăcut şi-a-nceput să glojdorească la nişte seminţe
De floarea-soarelui. Se tot uita pe drum la vale, ca şi când
Aştepta să apară cine ştie ce microbi mari şi nemaipomeniţi.
Aşa, ca nişte căluşari frumos coloraţi, şi să înceapă să se
Încure prin sat.
Odată a-nceput să bungineze, apoi să tune,

Şi-a plouat câteva zile. A turnat cu găleata.
După aia a răgăduit pe lume nu ştiu ce molimă, că nici nume
N-au putut să-i găsească doctorii –
Şi ţin-te, şi ţin-te! Nu mai pridideau popii şi ăi de făceau
Gropi.
Holera din 1913 a pus moţul. Atunci i-a venit rândul şi lui
Chişu.
Bun. A murit, cum spusei, şi l-au dus la baltă, unde făcuseră
O groapă mare, cu var.
I-au aruncat în ea pe toţi pe care-i strânseseră atunci.
L-au plâns ai lui, l-au jelit,
Nu le dădeau voie să se ducă acolo cu lumânare.
Şi-a treia zi, a zis nevastă-sa să facă pomană
Şi să-l ducă la cimitir, aşa măcar de formă.
Au mâncat acasă, puţini, câţi or fi fost,
Lumea se ferea, şi după aia au pus tronul în cadrul înscorţat
Şi-au plecat jelind în urma lui.
Rudele au aruncat nişte bani pe la poduri.
L-au îngropat şi s-au întors acasă.

Când au venit, l-au găsit în prispă,
Stătea rezemat de pălimar.
– Pe unde ciorilor umbli, fă? s-a răstit el la femeie,
Ce e balamucul ăsta pe-aici? Colaci, lumânări?

Femeii să nu-i vină să creadă – au dat toţi să fugă,
La urmă s-au întors: Nea Costandine, dumneata eşti?
A cutezat Ioana lui Feresteu
Bine că-nviaşi că noi îngroparăm tronul gol.
– Bine, fă, hacapaua dracului, cum îi laşi tu să mă-ngroape
Ăştia de viu? M-au aruncat viu în groapa cu morţi.
– Mă, nene, atunci erai mort – te-am văzut eu cu ochii mei.
Tu ai simţit când te-au ridicat?
– N-am simţit nimic.
Numai m-am trezit deodată întins pe jos – şi că mă arde pielea.
Când am deschis ochii – totul strălucea! Numai morţi

Strălucitori, străluceau toți de var, erau văruiți.
Auoleu! da' ce pății până să mă bârâc afară din groapă!
Chișu era și el alb și, pe sub zdrențe arse de var, tot o
Carne vie.
Hainele atârnau așa belterii,
Era tot o arătarie de om.
A pus femeia albia, a încălzit apa, l-au spălat...
Mai bine zis, întâi au stâmpărat varul de pe el –
L-au oblojit niște babe, acum era tot un bleasc.
Ce mai, într-o lună, două, și-a revenit.
Dar nu mai avea mușchi la mâini, la picioare,
Era ciongărât rău, pe unde intraseră bulgării, brușii
În el...

Omul nu mai știa nici el dacă l-au aruncat de viu,
Ori, Doamne ferește, a-nviat.
– Nu ziceai dumneata, bă nea Chișule, că în secolul ăsta
De-a-nceput or să se petreacă multe nevăzute?
Erai – gata, te și desbăștcășuiseși de noi.
A râs...
– Da, mă. Și nu suntem decât în 1913... ori în ce an suntem,
Tot în 1913? Să vedeți ce-o să mai
Vină!

Dinspre partea mea, eu mi-am luat parțonul.
– Bă, e de tainã până pe lumea ailaltă.
– Uf, fir-ar al necuratului de var –
Cum a intrat în mine
Și parcă țin un perete cu oasele.

CUPRINS

Cronologie de Mihaela Constantinescu-Podocea 7
Notă asupra ediției 21
În „forul român", prefață de Ion Pop 25

CARTEA ÎNTÂI
(1973)

Nea Florea 39
Lupta cu gărgăunii 42
Momâile 44
Bâr, bâr! 47
De-a-n boul 49
Buduroi 51
Cenușă 52
Minunea 53
Piscul cu bojii 57
Lumea albă 60
Casa Leliței 62
Tata 63
Baba 65
Pălărie 68
Spânzuratul 69
Fusul 72
Copăceanca 74
Dezmoștenit 77
Duminica oamenii n-au porecle 80
A bătut clopotul 83
Pe spițe 86

Leliţa 88
La strigat 91
Prânzul 94
Petrecerea 97
Ciudin 99
Nebunul 102
Ciobanul care şi-a pierdut oile 105
Craiova văzută din car 108
Când se văd munţii 112
Fanfara 114
Rânduieli 116
Zarbă şi Ribla 119
Necazul 121
La Govie 123
În căutarea junghiului 124
Frăţila 125
Pricopseala 127
Hau - hau! 129
Micul lord 132
Dumneata 134
De la vale la deal 136
Corlata 138
La cornul caprii 139
Şuba 141
Masa 143
Oameni la plug 145
La Lilieci 147

CARTEA A DOUA
(1977)

Blestemele Bălii 153
Cine mai trece pe drum 156
Ce năplai 158
Jaf în ciuperci 160

Pâinea suna ca toaca 162
Act de prezență 165
Câinele 167
Luna în vadră 168
La dólina lui Prăzaru 170
Chirip-chirip 172
Lada de zestre 174
Grija 176
Să nu piardă ziua 178
Prin odăi 180
Leşinul 182
Cebăluiri 184
Ca oamenii 186
Rostul 188
Cine-a fost Ciula? 189
Nea Florea ia lecţii de arat 191
Pripeală 193
În capul trebii 195
Drumul muierii 199
Soare sec 200
Cucul 202
Ce e ziua 203
Paza 204
Lenea 205
Ioncica şi Sfântul Gheorghe 206
Măsurarea capului 208
Un cot de pământ 210
Gustul casei 212
Cântă Mitruța 213
Soroacele 215
Vremea ca omul 217
Păstrarea 218
Amòi 219
Dimineața 220
Moşia 221
În car 222

Ghiță Zamfir 223
Treanța 224
Oameni bătrâni 226
Neică, Neică 228
Schisma 229
S-a-nchis pământul 235
43 236
Sovonul 237
Cei unsprezece stânjeni 239
După spată, drum lung 242
Ecoul 246
La tulburat 247
Fârșeala 252
Trenul 253
Pămală 254
Purcea 255
Biografii 258
Verii Ilincăi 260
Ignatul 261
Lăutul 264
Procesul 266
Ruda 268
În casa muierii 270
Fântâna 271
Duelul 272
Între vecine 274
Rugatul ploii 275
Mitru Ceapă 276
Mai bine 280
Ilinca 281
Somnul pe loitră 283
Cununia 285
Mireasa bătrână 287
Duduianu 288
Pomelnic 290
Grănicerul 292

Păun Umblatul 294
Tare ca fierul 297
Casa 298
Gheorghe Zăbic 299
Sfaturi de dimineață 300
Cadânul 301
Geam afumat 302
Lunatecii 305
Blânda 307
La bibă 309
Cămașa fericitului din Gura Racului 310
Se-ntorc de la deal 312
Vremea lui Ion Țoțu 315
Pânza 317
A trimis vorbă 320

CARTEA A TREIA
(1980)

Dascălul 327
Ioana, muma 330
Rădăcina grâului 331
Mama 333
Ciocea 335
Ioana lui Mărăcine 337
Roncioaica 340
De vivor 342
Uitarea 344
Budică 348
Gheorghița lui Ceapă 351
Ambacu 354
Mătăuzul 356
Amenințarea prunilor 357
Gânjul 359
Secerele de os 361

Cârsteiul 364
Vâlnicul de lână 366
Bizadeaua 369
Orbirea 370
Scara vieții 373
Foaia de zestre 376
Creştinul lui Dumnezeu 380
Instrucția 382
Şopăneața 384
Sfaturi 386
Mută! 387
La iernatec 388
Dracul 389
Măciuchița 392
Bătrânii 397
După untul pământului 399
Stânjenul 404
Nuntă la picioroga 407
Mărturisirea 409
Oameni cu arțag 412
Moare străbunica 414
Femei fierbând coji 415
Mânzățişuri 418
Se desprimăvărează 419
Gogonel şi pipota 424
Pe gard 426
Avocatul 428
Escadronul 430
Oameni paşnici 432
Coborâş 435
Capul şi oblamnicul 436
Împălişatul 440
Leancă luat din căluş 442
Rița 446
Vremuri 447
De lapte 448

Şonea Bădoiu 453
Femeia de peste deal 456
Mânia 459
Piatra câţurie 462
Visele mamei 464
Grapa 467
Om dichiu 470
Biblioteca 471
Lumânarea 473
Din cinci două 474
Ioniţă Simion 476
Ioana lui Traşcă 480
Chişu şi holera 481

Colecţia „Biblioteca pentru toţi":

1-3. Marin Preda – *Cel mai iubit dintre pământeni* (vol. I-III)
4. Mircea Eliade – *Maitreyi*
5. Cella Serghi – *Pânza de păianjen*
6. Ionel Teodoreanu – *Lorelei*
7. Mateiu I. Caragiale – *Craii de Curtea-Veche*
8. Fănuş Neagu – *Îngerul a strigat*
9. Marin Sorescu – *Trei dinţi din faţă*
10. Liviu Rebreanu – *Adam şi Eva*
11. Gib I. Mihăescu – *Rusoaica*
12. Marin Preda – *Delirul*
13. Mircea Eliade – *Nuntă în cer*
14. Mihail Drumeş – *Elevul Dima dintr-a şaptea*
15. Camil Petrescu – *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război*
16. Nichita Stănescu – *Necuvintele*
17. Cella Serghi – *Cartea Mironei*
18. Duiliu Zamfirescu – *Viaţa la ţară. Tănase Scatiu. În război*
19. Grigore Băjenaru – *Cişmigiu & Comp. Bună dimineaţa, băieţi!*
20. G.M.-Zamfirescu – *Maidanul cu dragoste*
21. Petru Popescu – *Prins*
22-23. Radu Tudoran – *Toate pânzele sus!* (vol. I-II)
24. Mircea Eliade – *Romanul adolescentului miop*
25. Mihail Drumeş – *Scrisoare de dragoste*
26. Garabet Ibrăileanu – *Adela*
27. Ion Minulescu – *Romanţe pentru mai târziu*
28. Gib I. Mihăescu – *Donna Alba*
29. Octavian Paler – *Viaţa pe un peron*
30. George Bacovia – *Plumb*
31-32. Marin Preda – *Moromeţii* (vol. I-II)
33-35. Petru Dumitriu – *Cronică de familie* (vol. I-III)
36. Nicolae Filimon – *Ciocoii vechi şi noi*

37. Cezar Petrescu – *Calea Victoriei*
38. Nicolae Labiş – *Moartea căprioarei*
39. Ion Creangă – *Amintiri din copilărie. Poveşti. Povestiri*
40-42. Ionel Teodoreanu – *La Medeleni* (vol. I-III)
43. Anton Holban – *O moarte care nu dovedeşte nimic. Ioana. Jocurile Daniei*
44. M. Eminescu – *Poezii*
45. Panait Istrati – *Chira Chiralina. Codin. Ciulinii Bărăganului*
46-47. Mircea Eliade – *Noaptea de Sânziene* (vol. I-II)
48. Mihail Drumeş – *Invitaţia la vals*
49. Ioan Slavici – *Moara cu noroc* (şi alte nuvele)
50. Zaharia Stancu– *Costandina. Uruma. Ce mult te-am iubit*
51. Marin Preda – *Marele singuratic*
52. Henriette Yvonne Stahl – *Voica. Pontiful*
53. Jean Bart – *Europolis*
54. G. Călinescu – *Enigma Otiliei*
55. Marin Sorescu – *La Lilieci* (vol. I)

„La Lilieci“ este, de fapt, numele cimitirului sătesc al Bulzeştilor: o lume, aşadar, înmormântată, dar cu care încă se mai comunică, evocată prin ritualuri de pomenire ce se desfăşoară în chiar acest spaţiu şi mai ales reînviată în cuvânt din memoria localnicilor, din tradiţiile şi din folclorul lor.

Faţă de poezia scrisă până atunci de Marin Sorescu, *La Lilieci* se deosebeşte într-o foarte mare măsură. Acel joc, manierist ca tipologie, al ideilor cu fantezia a dispărut, dezvoltările „baroce“ ale imaginilor ingenioase nu se mai regăsesc aici, iar confesiunea directă e, de asemenea, ca şi absentă şi nu e asumată „liric“... Alte „medieri“ şi-au făcut, în schimb, apariţia şi au o funcţie determinantă: naraţiunea, dialogul, descrierea „realistă“ de decoruri naturale şi gospodăreşti, de secvenţe de viaţă „normală“, cu elemente când mai banale, când mai insolite, conducând spre o viziune dramatică, teatrală a lumii.

ION POP

JURNALUL NATIONAL

EDITURA ART

Află mai mult pe:
www.jurnalul.ro

ISBN 978-973-124-493-1

9 789731 244921